



T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLERİN AÇIK VERİ POLİTİKASI

HAZIRLAYAN

Nural Cengiz YAMAKOĞLU

1930203025

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Elvettin AKMAN

ISPARTA-2024

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI





T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Açık Veri Politikası**” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

İmza
Nural Cengiz YAMAKOĞLU
04/04/2024



T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ



SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-SOYADI	Nural Cengiz YAMAKOĞLU
Öğrenci Numarası	1930203025
Enstitü Ana Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Programı	Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora
Danışmanının Unvanı, Adı-SOYADI	Doç. Dr. Elvettin AKMAN
Tez Başlığı	Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Açık Veri Politikası
Turnitin Ödev Numarası	2244069183

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 201 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 04/04/2024 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönergesininin 14 üncü maddesinde yer alan filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

Kaynakçalar hariç, alıntılar dahil, 10 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç;
% 5 ‘dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu’nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu’nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları’nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

04/04/2024

ÖZET

Teknolojik ve kavramsal yeniliklerle birlikte kamu politikalarının oluşumunda birçok etken değişiklik göstermektedir. Dünyada gelişim gösteren dijitalleşme adımları ile şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin benimsenmesi kamu politikalarında kendisine yer bulmaktadır. Dijitalleşme ve şeffaflık adımları ile birlikte etkili bir rol oynayan açık veri uygulamaları, zamanla daha önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Açık veri politikaları hem yerelde hem de küresel ölçekte geniş bir alana yayılmakta ve giderek kapasitesini artırmaktadır. Türkiye’de yerel yönetimlerin hizmet ve politika işleyişinde de değişiklikler meydana gelmektedir.

Türkiye’de yerel yönetimlerin açık veri politikalarını konu edinen çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Bölümlerde açık veriye ilişkin kavramsal çerçeve, dijital dönüşümün açık veri politikalarına etkisi ve gelişimi ile yerel yönetimlerin açık veri politika ve uygulamaları kapsamlı bir şekilde ele alınmaktadır. Yerel yönetimlerde açık veri uygulamaları karşılaştırılarak çalışmaya son şekli verilmektedir.

Bu kapsamda çalışma ile birlikte Türkiye’de yerel yönetimlerin açık veri politikalarındaki mevcut durumun ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Tez çalışmasında açık veri uygulamalarının bulunduğu 11 büyükşehir belediyesi ile 5 ilçe belediyelerinin politikaları ele alınmıştır. Literatür tarama yönteminin kullanılması neticesinde birincil ve ikincil kaynaklara dayanılarak açık veri portallarında yer alan bilgiler üzerinden nitel ve betimleyici analizler yapılmıştır. Yapılan araştırmalarla birlikte Türk yerel yönetimlerde açık veri politikalarının istenilen seviyede olmadığı tespit edilmiştir. Açık verinin geliştirilmesine yönelik teknik, hukuki ve yönetsel adımların atılmasına ihtiyaç duyulduğu saptanmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Açık Veri, Şeffaflık, Dijitalleşme, Dijital Dönüşüm.

(YAMAKOĞLU, Nural Cengiz, *Open Data Policy of Local Governments in Türkiye*, Master's Thesis, Isparta, 2024)

ABSTRACT

The formation of public policies're undergoing various changes with technological and conceptual innovations. The adoption of transparency and accountability principles with advancing digitization worldwide finds its place in public policies. Alongside digitization and transparency initiatives, open data practices have emerged as increasingly significant factors over time. Open data policies spread across both local and global scales, increasing their capacity. In Türkiye, changes're also occurring in the service and policy functioning of local governments.

A study focusing on the open data policies of local governments in Türkiye consists of three parts. In the chapters, the conceptual framework of open data, the impact and development of digital transformation on open data policies and the open data policies and practices of local governments are comprehensively examined. Comparing open data applications in local governments concludes the study.

In this context, the study aims to reveal the current situation in the open data policies of local governments in Türkiye. In the thesis study, the policies of 11 metropolitan municipalities and 5 district municipalities where open data applications are available're discussed. As a result of using the literature scanning method, qualitative and descriptive analyzes're conducted on the information available in open data portals, based on primary and secondary sources. As a result of the research, it's been determined that open data policies in Turkish local governments aren't at the desired level. It's been determined that technical, legal and managerial steps need to be taken for the development of open data and suggestions have been presented.

Keywords: Local Governments, Open Data, Transparency, Digitalization, Digital Transformation.

ÖN SÖZ

“Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Açık Veri Politikası” başlıklı yüksek lisans tez çalışmama sunmuş olduğu bilimsel katkılarının yanı sıra bilgi, tecrübe, emek ve özellikle de sürecin yönetilmesinden dolayı desteğini üzerimden hiçbir zaman eksik etmeyen değerli tez danışmanım Doç. Dr. Elvettin AKMAN hocama; tez savunma jürisinde yer alan ve çalışmama sundukları öneri ve katkılarından ötürü Prof. Dr. Murat OKCU ve Doç. Dr. Oğuzhan ERDOĞAN hocalarıma teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Hayatımın her alanında bana ayrıcalıklı hissettiren, yalnızca akademik süreçte değil her zaman göstermiş olduğu anlayış, hassasiyet ve ilgisinden dolayı kıymetli eşim Gizem YAMAKOĞLU’na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Nural Cengiz YAMAKOĞLU

Isparta, 2024

Değerli ve Çok Kıymetli Eşim

Gizem YAMAKOĞLU’na

İÇİNDEKİLER

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	i
YEMİN METNİ	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
RESİMLER DİZİNİ	xii
GRAFİKLER	xiii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiv
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

AÇIK VERİ: KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE

1.1. AÇIK VERİ VE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR.....	3
1.2. AÇIK VERİ KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ	8
1.3. AÇIK VERİNİN ÖZELLİKLERİ.....	9
1.4. AÇIK VERİ ve AÇIK DEVLET VERİSİ İLKELERİ	11
1.5. AÇIK VERİNİN İŞLEYİŞİ.....	16
1.5.1. Dünyada Açık Veri	18
1.5.1.1. Birleşik Krallık'ta Açık Veri	22
1.5.1.2. Kanada'da Açık Veri	24
1.5.1.3. Fransa'da Açık Veri.....	27
1.5.1.4. ABD'de Açık Veri	30
1.5.1.5. Diğer Ülkelerde Açık Veri Uygulamaları.....	34
1.5.2. Türkiye'de Açık Veri.....	37
1.6.AÇIK VERİ UYGULAMASININ SAĞLADIĞI YARARLAR VE KULLANIMINDA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER.....	42
1.6.1. Açık Veri Uygulamasının Yararları	42
1.6.2. Açık Veri Uygulamasının Güçlükleri.....	47

2. BÖLÜM

TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE DİJİTALLEŞME VE AÇIK VERİ UYGULAMALARI

2.1. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE’DE DİJİTALLEŞME.....	50
2.2. YEREL YÖNETİMLERDE DİJİTALLEŞME	55
2.2.1. Belediyelerde Dijitalleşme	58
2.2.2. Büyükşehir Belediyelerinde Dijitalleşme	59
2.2.3. İl Özel İdarelerinde Dijitalleşme	60
2.2.4. Köylerde Dijitalleşme.....	61
2.3.TÜRKİYE’DE DİJİTALLEŞME ADIMLARI VE AÇIK VERİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ	61
2.3.1. Dijitalleşmeye Yönelik Kurulan Kamu Kurum veya Kuruluşları.....	61
2.3.2. Açık Veri Uygulamalarına Yönelik Politika ve Proje Örnekleri	63
2.3.2.1. E-Devlet.....	63
2.3.2.2. E-Belediye	65
2.3.2.3. E-Katılım	66
2.3.2.4. E-Nabız.....	67
2.3.2.5. Akıllı Kent Otomasyon Sistemi (AKOS)	67
2.3.2.6. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER).....	68
2.3.2.7. Merkezi Hekim Randevu Sistemi (MHRS).....	68
2.3.2.8. Merkezi Nüfus İdare Sistemi (MERNİS)	69
2.3.2.9. Mezarlık Bilgi Sistemi (MEBİS) Uygulaması.....	69
2.3.2.10. Milli Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Bilişim Sistemleri (MEBBİS).....	70
2.3.2.11. Polis Bilgisayar Ağı Projesi (POLNET).....	70
2.3.2.12. Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS).....	71
2.3.2.13. Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM).....	71
2.3.2.14. Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP).....	71
2.3.3. Açık Veri Uygulamalarında Ulusal Portal Örnekleri	72
2.3.3.1. Akıllı Şehirler Ekosistem Platformu	72
2.3.3.2. Akıllı Şehirler Portalı	73
2.3.3.3. Marmara Belediyeler Birliği Açık Veri Portalı	74
2.3.3.4. Resmi İstatistik Portalı	75
2.3.3.5. Türkiye Açık Arşivi (APERTA)	75
2.3.3.6. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) İstatistik Veri Portalı.....	76
2.3.3.7. Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu ve Açık Veri Platformu	76
2.3.3.8. Ulusal Akıllı Şehir Açık Veri Platformu (ULASAV)	77
2.3.3.9. Yüksek Seçim Kurulu Açık Veri Portalı	78
2.3.4. Açık Veri Uygulamalarında Uluslararası Portal Örnekleri	79
2.3.4.1. Avrupa Birliği Açık Veri Portalı	79
2.3.4.2. Dünya Bankası Açık Veri Portalı	82

3. BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERDE AÇIK VERİ POLİTİKALARI VE UYGULAMALARI

3.1.KAMU YÖNETİMİNDE AÇIK VERİ POLİTİKALARINA YÖNELİM...	87
3.2. AÇIK VERİNİN YEREL YÖNETİMLERDE FAALİYETLERE ETKİSİ	90
3.2.1. Planlamaya ve Örgütlemeye Etkisi.....	90
3.2.2. Koordinasyon ve Kamu Hizmetlerine Etkisi.....	91
3.2.3. Ekonomik Etkisi	91
3.2.4. Sosyal Yaşama Etkisi	92
3.2.5. Denetime Etkisi	92
3.3. YEREL YÖNETİMLERDE AÇIK VERİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ....	92
3.3.1. Ankara Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması	93
3.3.2. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması	95
3.3.3. Bursa Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması	101
3.3.4. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması	104
3.3.5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulamaları	107
3.3.6. İzmir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulamaları	112
3.3.7. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması	119
3.3.8. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması	120
3.3.9. Konya Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması	122
3.3.10. Ordu Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması	126
3.3.11. Sakarya Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması.....	127
3.3.12. İlçe Belediyelerinin Açık Veri Uygulamaları.....	130
3.3.12.1. Şahinbey Belediyesi.....	130
3.3.12.2. Beyoğlu Açık Veri Portalı	130
3.3.12.3. Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı	132
3.3.12.4. Kadıköy Belediyesi Açık Veri Portalı	134
3.3.12.5. Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Portalı	135
3.3.12.6. Tuzla Belediyesi Açık Veri Portalı	136
3.4.YEREL YÖNETİMLERİN AÇIK VERİ PORTALLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	138
SONUÇ.....	158
KAYNAKÇA	168
ÖZ GEÇMİŞ.....	185

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Açık Veri ve Açık Devlet Verisi İlkeleri Karşılaştırma Tablosu.....	14
Tablo 2. Abd’de Yerel Açık Veri Portal Örnekleri	32
Tablo 3. Balıkesir BB Açık Veri Platformu İstatistikleri	98
Tablo 4. Açık Yeşil - Bursa Açık Veri Platformu İstatistikleri.....	103
Tablo 5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı İstatistikleri.....	109
Tablo 6. İzmir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı İstatistikleri	117
Tablo 7. Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı İstatistikleri	133
Tablo 8. Yerel Yönetimlerin Açık Veri Portalları ve İnternet Adresleri.....	139
Tablo 9. Büyükşehir Belediyelerinin Açık Veri Portallarını Karşılaştırma Tablosu	140
Tablo 10. Büyükşehir Belediyelerinin Açık Veri Portallarındaki Veri İstatistiklerini Karşılaştırma Tablosu	144
Tablo 11. İlçe Belediyelerinin Açık Veri Portallarını Karşılaştırma Tablosu.....	147
Tablo 12. İlçe Belediyelerinin Açık Veri Portallarındaki Veri İstatistiklerini Karşılaştırma Tablosu	149

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Açık Devlet Verilerinin GZFT Analizi.....	6
Şekil 2. Açık Veri Uygulamalarının Faydalarına Yönelik Genel Bakış.....	46
Şekil 3. Türkiye’nin Yerel Yönetim Yapısı.....	56
Şekil 4. e-Devlet Kapısı İstatistikleri	64



RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Açık Veri Ekosistemi	4
Resim 2. Açık Veri Barometresi.....	20
Resim 3. Açık Veri Barometresinde Ülkelerin Sıralaması.....	21
Resim 4. Türkiye'nin Açık Veri Detayı	41
Resim 5. Akıllı Şehirler Ekosistem Platformunun Hedefleri	73
Resim 6. AB Açık Veri Portalı Bilgi Kaynakları ve Kullanıcıları	80
Resim 7. Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu.....	93
Resim 8. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Platformu	96
Resim 9. Bursa Açık Veri Platformu	102
Resim 10. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı	104
Resim 11. Akıllı Şehir Gaziantep Platformu	106
Resim 12. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı	108
Resim 13. İzmir Büyükşehir Belediyesi Bizİzmir Platformu.....	113
Resim 14. İzmir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı.....	116
Resim 15. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Platformu	120
Resim 16. Kocaeli Açık Veri Portalı	121
Resim 17. Konya Açık Veri Portalı	123
Resim 18. Ordu Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Platformu.....	126
Resim 19. Sakarya Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı	128
Resim 20. Beyoğlu Açık Veri Portalı	131
Resim 21. Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformu.....	135
Resim 22. Tuzla Belediyesi Açık Veri Platformu	137

GRAFİKLER

Grafik 1. Şeffaf Ankara Açık Veri İstatistikleri.....	95
Grafik 2. Konya BB Açık Veri Setlerinin Yüzdesel Oranı.....	124
Grafik 3. Sakarya BB Açık Veri Setlerinin Yüzdesel Oranı.....	129
Grafik 4. İlçe Belediye Açık Veri Portallarının Hazır Olma, Uygulama, Etki Boyutları ve Toplam Değerleri	153
Grafik 5. BB Açık Veri Portallarının Hazır Olma, Uygulama, Etki Boyutları ve Toplam Değerleri	154



KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFIS	: Otomatik Parmak İzi Teşhis Sistemi
AKOS	: Akıllı Kent Otomasyon Sistemi
APERTA	: Türkiye Açık Arşivi
ASİP	: Ateşli Silahlar Projesi
BB	: Büyükşehir Belediyesi
BİLGEM	: Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Teknolojiler Araştırma Merkezi
BİMER	: Başbakanlık İletişim Merkezi
BİT	: Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BM	: Birleşmiş Milletler
BTK	: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
CİMER	: Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
EBYS	: Elektronik Belge Yazılımı Sistemi
GZFT	: Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar, Tehditler
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İETT	: İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri
İSKİ	: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi
KAYSİS	: Elektronik Kamu Bilgi Yönetim Sistemi
KPL	: Kriminal Laboratuvar Bilgi Sistemi
KPS	: Kimlik Bildirim Sistemi
MEBBİS	: Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri
MEBİS	: Mezarlık Bilgi Sistemi

MERNİS	: Merkezi Nüfus İdare Sistemi
MHRS	: Merkezi Hekim Randevu Sistemi
OECD	: İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
PATBİS	: Patlayıcı ve Silah Bilgi Sistemi Uygulaması
RİPİZ	: Resmi İstatistik Koordinasyon ve İzleme Platformu
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TBS	: Trafik Bilgi Sistemi
TUCBS	: Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRKSAT	: Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme A.Ş.
ULAKBİM	: Ulusal Akademik Ağ Ve Bilgi Merkezi
ULASAV	: Ulusal Akıllı Şehir Açık Veri Platformu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
VEDOP	: Vergi Daireleri Otomasyon Projesi

GİRİŞ

Açık veri; bilginin kolayca erişilebilir, kullanılabilir, paylaşılabilir, aleni ve ulaşmasında herhangi bir engelin olmadığı bilgi anlamına gelmektedir. Açık veri şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerinin bir yansıması olarak kabul görmekle birlikte dijitalleşme adımları sonucunda açık veriye ulaşım ve tekrar kullanabilme kabiliyetinde artış gözlemlenmektedir. Teknolojik yenilikler her alanda hissedildiği gibi kamu yönetiminde de karşılık bulmakta ve kamu kurum veya kuruluşların politikalarında etkili olduğu belirtilmektedir. Bu kapsamda açık veri uygulamaları inovasyon, teknolojik yenilikler ve dijital dönüşümle birlikte gelişim göstermektedir.

Açık veri politikalarının Türk yerel yönetim yapısında ele alındığı ve durumunun incelendiği çalışma üç ana bölüme ayrılmaktadır. İlk bölüm açık verinin doğru bir şekilde tanımlanması açısından temel kavramların anlamlarıyla başlamaktadır. Açık veri ve ilgili diğer terimlerin ne olduğu açıklandıktan sonra açık verinin tarihsel gelişimi incelenmektedir. Ortaya çıkışı, özellikleri ve ilkeleri ayrı başlıklarla ele alınmaktadır. Açık verinin işleyişi konusu kapsamlı bir şekilde incelenen çalışmada küresel ölçekte açık verinin ne olduğu, açık veri politikalarında dünyada önde gelen ülkelerin hangileri olduğu ve örnek uygulamalarının incelenmesi neticesinde Türkiye’de açık verinin gelişimi ve örnekleri ele alınmaktadır. Açık verinin yararları ve güçlükleri ele alındıktan sonra ilk bölüm kamu yönetiminde açık veri yönelimi konusuyla son bulmaktadır.

İkinci bölümde dijitalleşme ve açık veri uygulamaları genel olarak ele alınmakta ve alt başlıklarda incelenmektedir. Geçmişten günümüze Türkiye’de ve Türk yerel yönetim kademelerinde dijitalleşme konuları gözlemlendikten sonra uygulama örnekleri, dijital dönüşüm konusunda sorumlu kurum veya kuruluşlar ve projeler örnekler üzerinden çalışmaya konu edinmektedir. Politika örneklerinin devamında ulusal ve uluslararası açık veri portalları incelenerek örnek uygulamalara somut açıklamalar yapılmaktadır. Üçüncü ve son bölümde, kamu yönetiminde açık veri yönelimi ve yerel yönetimlerde faaliyetlere etkisi incelenerek çalışmanın da esas konusunu içeren yerel yönetimlerin açık veri politikalarına ve örnek uygulamalarına yer verilmektedir. Açık veri anlayışının yerel yönetim politikalarına ve faaliyetlerine

etkisi beş genel başlığa ayrılarak açıklanmaktadır. Devamında ise Türkiye’de açık veri politikalarının uygulandığı ve portalların hizmete sunulduğu 16 yerel yönetim birimi tek tek incelenmiştir. Yerel yönetim birimlerinin 11’i büyükşehir belediyesi, 5’i ise ilçe belediyesi olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye’de açık veri uygulamalarını hayata geçiren mahalli idare sayısının oldukça az olması ve genellikle de son birkaç yılda kurulması ayrıca dikkat çekmektedir. Yerel yönetimlerin uygulamaları, politikaları ve açık veri platformları kendi özellerinde incelendikten sonra toplu olarak karşılaştırmalı bir şekilde ele alınmakta ve mevcut durum gözler önüne serilmeye çalışılmaktadır.

Şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerinin bir yansıması olarak açık veri politikaları ve uygulama örneklerinin karşılaştırmaları, dijital dönüşüm atılımlarının karşılıklı etkileşim halinde olduğu, açık veri anlayışının hem ulusal hem de uluslararası ortamda yansımalarının gerçekleştiği, mevcudiyetin doğru bir şekilde ifade edilerek gelişme göstermesi gereken başlıkların hangi şekilde olması gerektiği ile sonuç ve öneriler başlığında çalışmaya son verilmektedir. Çalışmanın asıl amacı, sunduğu fırsatlar ve mevcut durum hakkında çözüm önerileri ile Türkiye’de yerel yönetimlerin açık veri politikalarına katkı sağlamasına katkı sağlamaktır.

1. BÖLÜM

AÇIK VERİ: KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE

Açık veri politikalarının ele alınmasından önce konunun etimolojik açıdan incelenmesi ve ilgili kavramların anlaşılması gerekmektedir. Veri, açık veri, açık devlet verisi ve büyük veri terimleri açıklanmaya çalışılmaktadır. Açık verinin ne olduğunun tam olarak anlaşılmasına yönelik tarihsel gelişimi, kavramın ortaya çıkışı ve uygulama örneklerine yer verilerek teorik çerçevenin oluşturulmasına özen gösterilmektedir.

1.1. AÇIK VERİ VE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR

The Oxford Learner's Dictionary'de belirtildiği üzere veri; bir şeyler bulmak veya karar vermek için incelendiğinde ya da kullanıldığında orta çıkan gerçekler veya bilgiler olarak açıklanmaktadır (Olson, 2021, s. 1567).

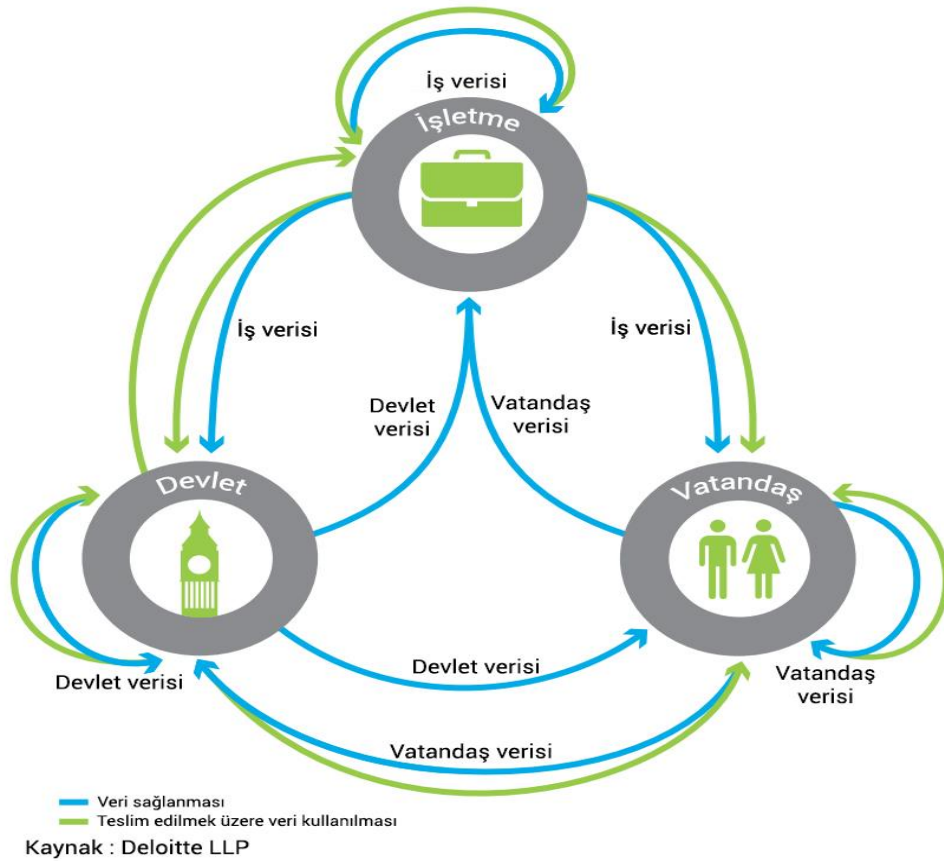
Veri; henüz işlenmemiş bilgi parçacıkları olarak adlandırılmaktadır. Bir bilginin tek başına bir anlamı olmayıp bilgiler bir araya gelerek analiz edilmeleriyle anlam kazanmaktadır. İşlenmiş, analiz edilmiş ya da gruplara ayrılmış veri; sorun çözme ve karar verme amaçlarına yönelik önem arz etmektedir. (Gündoğan, 2022, s. 22).

Açık veri; herhangi bir ücret ödemedi, telif veya patent gibi bir sisteme ihtiyaç duyulmadan herkes tarafından serbestçe erişilebilen, kullanılabilen, tekrar kullanılıp dağıtılabilen, atıf yapılabilen bilgiler olarak nitelendirilmektedir. “Kullanılabilirlik ve Erişim”, “Yeniden Kullanım ve Yeniden Dağıtım” ile “Evrensel Katılım” açık verinin işlevselliği açısından büyük önem arz etmektedir (Open Knowledge Foundation, 2012, s. 6-7).

Açık veri, yasal olarak değerlendirildiğinde bilginin mevzuat açısından herkese aleni olması, kişi ayrımı olmaksızın rahatlıkla ulaşılabilir olması, kullanım ve dağıtımında bir sınırlamanın bulunmaması anlamına gelmektedir. Teknik açıdan değerlendirildiğinde ise bilginin kişiler tarafından genel, ücret ödenmeden teknolojik araçlar vasıtasıyla kolayca ulaşıp kullanabileceğini, makinelerce işlenebileceğini ifade etmektedir. Verinin teknik açıdan açıklığı aynı zamanda güvenlik sınırlamaları

veya herhangi bir kısıtlama olmaksızın mevcutta ulaşılabilir olması anlamını da taşımaktadır. Açık veri kontrole tabi olmadan serbestçe elde edilip kullanılabilirliği ifade ettiği kadar kamu alanındaki veri tabanında bulunan bilgileri de ifade etmektedir (Özkan, 2019, s.11; Eroğlu, 2019a, s. 185).

Deloitte Analytics tarafından “Açık Veri Ekosistemi” olarak adlandırılan biçim; devlet, vatandaş ve özel sektör arasında verilerin birbirleriyle olan ilişkileri neticesinde ortaya çıkan verilerin grafiksel yansıması Şekil 1’de yer almaktadır (Deloitte Analytics, 2012, s. 9).



Resim 1. Açık Veri Ekosistemi

Kaynak: (Deloitte Analytics, 2012, s. 9)

Açık verinin hâlihazırda tek bir tanımı bulunmamaktadır. Açık Veri Enstitüsünün tanımına göre açık veri; bilginin herkes tarafından erişilebilmesi ve herhangi bir lisansa ait olmayıp tekrar kullanılabilen bilgidir. Avrupa Birliği’ne (AB) göre “belirli verilerin kullanım ve yeniden kullanım için serbestçe erişilebilir olması” şeklinde ifade edilmektedir (Shih vd., 2021; Altun vd., 2017, s. 2025).

İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından “*veriye atıf yapılması ve bu verinin kullanılması neticesinde üretilen bilgi, iş veya hizmetin de paylaşılması şartıyla, herkes tarafından ücretsiz olarak erişilebilen, yeniden kullanılabilen ve dağıtılabilen veri*” açık veri olarak ifade edilmektedir (Ubaldi, 2013, s. 6).

Açık veri tanımında en yaygın kullanılan ifade ise Açık Bilgi Toplumu Derneği tarafından “*patent, telif veya tescil gibi herhangi bir kısıtlayıcı yöntemin uygulanmadığı, herkesin rahatlıkla ve ücret ödemededen elde ettiği veri*” şeklinde açıklanmaktadır (Open Knowledge International, 2023).

Açık veri, istenilen bilginin kolaylıkla kullanılabilmesinin ve dağıtılmasının ücretsiz olmasıyla eşdeğerdir. Talep edilen verinin kısıtlamalardan muaf olarak araştırmalara ve analizlere konu olması, açık verinin yeniliği özendirici ve etkinliği artırıcı özelliklerini öne çıkarmaktadır. Bu durum hem ekonomik olarak gelişmeye hem de girişimcilik ruhuna cesaret verici itici güç olarak yeniliklere yardımcı olmaktadır. Açık veri, insanların kamu kurum veya kuruluşlarının hizmetlerinin paylaşılmasında kişisel olmayan, kamuya mâl edilmiş bilgilerin anonimleştirilerek işletilmesine de olanak sağlamaktadır (Gürdal, 2014, s. 105-106).

Açık devlet verisinin tanımsal açıklamasında ise Avrupa Komisyonu tarafından, genellikle kısıtlayıcı olmayan koşullar altında kolayca ve geniş çapta erişilebilen ve yeniden kullanılabilen bilgiler şeklinde ifade edilmektedir (European Commission, 2024).

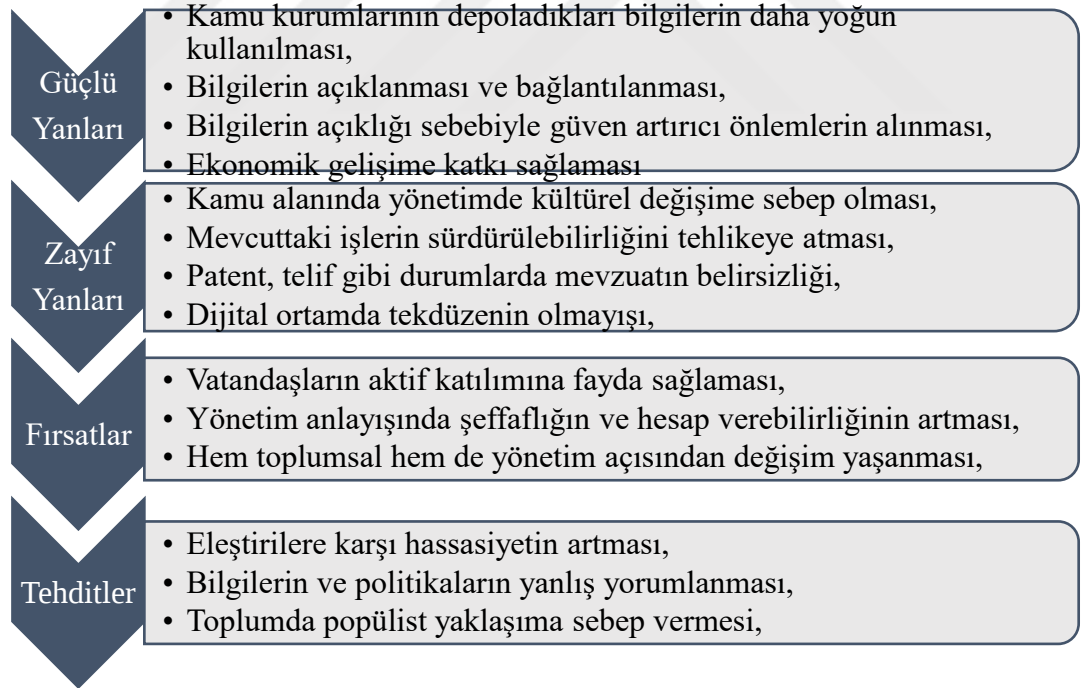
Genel bir tabirle açık devlet verisi; yeniden kullanılmak üzere saklanmış, toplanmış ve dağıtılmış olan kamu alanına hitap eden bilgilerdir. Kamu alanına yönelik var olan bilgilerin herhangi bir engelle tabi olmadan devlet eliyle ulaşma sokulması, kullanılması ve dağıtılması açık devlet verisi kavramı ile ifade edilmektedir (Jetzek vd., 2013, s. 2-3).

Kamu verilerinin erişimi ve yeniden kullanılması anlamına gelen açık devlet verisi kapsamına yasal olarak kısıtlanan bir bilgi dâhil edilmemektedir. Açık devlet verileri ile teknolojik gelişmelerle birlikte dijitalleşme adımlarına kamu sektörünün uyarlanabilmesi ve bu sayede kamu politikalarında etkinliğinin sağlanmasına yardımcı olunması hedeflenmektedir (Topcu ve Işık, 2019, s. 834).

Açık devlet verilerinin işlevselliği ile kamu kurum veya kuruluşlarının hesap verilebilirliğinin sağlanması, şeffaflığın oluşturulması, demokratik katılıma teşvik edilmesi, kamusal hizmetlerin kalite ve etkinliğinin geliştirilmesi gibi faydaları hayata geçirilebilmektedir (Eroğlu, 2018, s. 446-447).

Açık devlet verilerinin kullanılmasında telif ya da patent gibi sınırlamaların olmayışı ve üçüncü kişiler tarafından özgürce yararlanabilme imkânı tanınması büyük önem arz etmektedir. Açık devlet verisi herkes tarafından ulaşılabilen açık bilgileri ifade etmektedir (Damar ve Kahraman, 2021, s. 123).

Açık devlet verisi gerçek bilgileri toplayarak bir araya getirmekte ve tekrar kullanıma sunmaktadır. Bilgi yığınının düzenli hale getirilmesinde, verilerin yeni programlar aracılığıyla yeniden kullanıma sunulması alanlarında uygulanmaktadır. Kamu alanının topluma açılarak şeffaflığın, demokratik katılımın ve iş birliğinin sağlanmasında, yenilikçi adımlar atılmasında ve bilgilerin tekrar kullanılmasında önemli faydalar sağlamaktadır (Geiger ve Lucke, 2012, s. 274).



Şekil 1. Açık Devlet Verilerinin GZFT Analizi

Kaynak: (Geiger ve Lucke, 2012, s. 274)

Şekil 2’de açık devlet verisinin GZFT analizi yapıldığında güçlü yanları, zayıf yanları, fırsatları ve tehditleri açıklanmaktadır. Güçlü yanlarında kamu

kurumlarının sahip oldukları bilgilerin daha yoğun kullanılması ve güven artırıcı önlemlerin varlığı gelmekte iken zayıf yönlerinde mevcuttaki işleyişe ve kamu yönetim anlayışı kültüründe değişime neden olması öne çıkmaktadır.

Açık veriyle ilgili çalışmada ele alınan son kavram olan büyük veri; geleneksel olarak veri biriktirme, çalışma ve analizler açısından yetersiz, karışık ve büyük bilgi kümeleri şeklinde tanımlanmaktadır. Ayrıntılı olarak büyük veri; karar alma ve süreçlere katılımı sağlayan, mali açıdan etkin ve yenilikçi veri işleme tarzları sunan yüksek hacimli ve türlü bilgi birikimleridir (Altun vd., 2017, s. 2027). Genel olarak büyük veri; karmaşık, yapılandırılmamış ve geniş hacimli veri setleri olarak nitelendirilmektedir (Intel, 2012, s. 4).

Hükümetin ya da kamu kurum veya kuruluşlarının etkinliklerinin gözlemlenebilmesi, politikalarının oluşturulma aşamalarına katılım sağlanabilmesi ve hizmet kalitesinin artırılması için vatandaşların, özel sektör camiasının ve sivil toplum kuruluşlarının kamu alanındaki bilgilere erişim talepleri artmaktadır. Açık veriye ulaşım noktasındaki talep artışı, verilerin diğer kişilerce kısıtlama olmaksızın yasal ve teknik alandaki sınırlamaların kaldırılmasına, kamu kurum veya kuruluşlarının politikalarını yeniden kontrol etmesine, kamu verilerinin açıklığının hukuki bir sorun teşkil etmeyecek şekilde paylaşılmasına yönelik yeni kararlar alınmasına olanak sağlamaktadır (Altun vd., 2017, s. 2025).

Büyük verinin kamu alanında kullanılabileceği idari fonksiyonlar (Maciejewski, 2017, s. 124):

- **Kamu Gözetimi (Public Supervision):** Kamuda usulsüzlüklere karşı büyük veri ile tedbir alınması,
- **Kamu Düzenlemesi (Public Regulation):** Toplumun davranışlarının şekillendirilmesinde büyük veri kullanılarak vatandaşların geri bildirimlerinin ve genel değerlendirmelerin alınması,
- **Kamu Hizmet Sunumu (Public Service Delivery):** Kamusal hizmetlerin sunumunda hizmet sunumunun şekillendirilmesi ve etkinliğin sağlanarak geliştirilmesi şeklinde değerlendirilmektedir.

Açık veri ile açık devlet verisi tanımları birbirlerine oldukça benzemelerine rağmen tam olarak aynı anlama gelmemektedirler. Açık devlet verisinde bilginin,

kamuya hitap eden ya da kamusal alanı ilgilendiren veri olması gerekmektedir. Açık veri politikaları yalnızca kamu kurum veya kuruluşlarına yönelik değil özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını da ilgilendirdiğinden dolayı açık devlet verisi kavramı kamu yönetimine yönelik özdeşleşen bir terim olarak ortaya çıkmıştır. Bu noktada açık veri kavramından farklı bir terimle hayatımıza girmiştir.

1.2. AÇIK VERİ KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ

Açık veri, tam olarak ne zaman ortaya çıktığı bilinmemekle birlikte 1940’larda Robert King Merton tarafından açık veri yaygın hale getirilmiştir. Bilimsel alanlarda yapılan çalışma sonuçlarının herkes tarafından bir kısıtlama ya da engelleyici bir hüküm olmaksızın toplumsal gelişim amacıyla bilginin açık olarak paylaşılması düşüncesi ile açık veri kavramı gündeme getirilmiştir (Yazıcı, 2019).

Toplum tarafından zaman içerisinde kamu idarelerinden daha fazla bilgi ve şeffaflığın sağlanmasına yönelik taleplerin varlığıyla birlikte yönetim anlayışında değişiklikler yaşanmaya başlamıştır. Devletlerin hükümet anlayışı modernleşme adımlarıyla etkilenmiş ve kamu hizmetlerinde verimliliğin sağlanmasına yönelik açık veri politikalarının temelini oluşturmuştur (Wirtz ve Birkmeyer, 2015, s. 382).

Açık veri, kavramsal olarak ilk kez 1995’te Amerikan Bilim Ajansı’nın evrakında çevresel bilgilerin açıklanmasına yönelik kullanılmıştır. Bahsi geçen evrakta jeofizik alanında bilgilerin bir bütün yapıda olduğu ve çevresel olayların incelenerek aydınlatılabilmesi için diğer ülkelerden açık bilimsel bilgilerin kullanılmasının önemine değinilmiştir (Ersal, 2019, s. 6).

Açık veri kavramı özellikle günümüzde dijital ortamda kendine anlam bulmaktadır. Teknoloji ve internetin gelişmesiyle birlikte verilerin erişilebilirliği, kullanımı ve paylaşılabilirliği teknik açıdan daha kolay bir hal almıştır. Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri eski başkanı B. Obama tarafından “Memorandum on Transparency and Open Government” (Şeffaflık ve Açık Hükümet Muhtırası) açıklayarak 2009 yılında ABD adına açık veri tanımını resmen beyan etmiş ve başlatmıştır. Bu sayede “data.gov” açık veri internet portalı ortaya çıkmıştır (Yazıcı, 2019).

Açık veri tanımı ile açık devlet verisi tanımları tam olarak aynı anlama gelmemekle birlikte aynı zamanlarda da ortaya çıkmamıştır. Açık devlet verisi tanımı 2007’de ABD Kaliforniya’da bir grup uzman aracılığıyla bildirilen “8 Açık Devlet Verisi İlkesi” diğer adıyla “Sebastopol İlkeleri” şeklinde adlandırılan standartlardan sonra ele alınmaya başlanmış ve üzerinde çalışılarak belirli bir formata getirilmiştir (Gürleyen, 2016, s. 77).

Uluslararası alanda açık devlet verisi uygulamalarında Birleşmiş Milletler’de (BM) “Uluslararası Açık Veri Beyannamesi” şeklinde gündeme konulan ölçütler zamanla kabul edilirliliğini artırmış ve birçok ülke tarafından da uygulamaya konulmuştur. Açık veri uygulamalarında sürdürülebilir kalkınma, çevresel sorunlar, yolsuzlukla mücadele gibi bazı alanlarda amaçlar oluşturulmuş ve küresel açıdan bağlayıcı angajmanlar ortaya çıkmıştır (Zihnideren, 2021, s. 58).

Kamu politikalarında işlevselliğin artırılmasına yönelik şeffaflık, hesap verilebilirlik, demokratik katılım, yerellik, yenilik, hizmetlerde verimliliğin ve etkinliğin artırılması konuları açık veri yönelimine sevk etmektedir. Kuruluşların faaliyetlerini gözlemleyebilmek, kamu politikaların oluşum aşamalarına katılım sağlayabilmek kamu, özel ve sivil toplum sektörlerindeki verilerin herkes tarafından rahatlıkla erişilebilirliğine yönelik etki ettiği gözlemlenmektedir. Gelen talepler sonucunda hem yasal hem de teknik kısıtlamaların kaldırılması açık veri düşüncesi için önem arz etmektedir. Bu sayede kamu kurum veya kuruluşları, özel sektör kuruluşları ve sivil toplum örgütleri açık veri politikalarına yönelik yeni stratejiler belirlemeye sevk edilmiştir (Altun vd., 2017, s. 2025; Akdamar, 2017, s. 46).

1.3. AÇIK VERİNİN ÖZELLİKLERİ

Açık verinin özellikleri başlıca; kişi ayrımı gözetmeksizin ulaşılabilen, rahatça erişilebilen, herhangi bir kontrol veya kısıtlama işleyişi olmaksızın tekrar kullanılabilen ve dağıtılabilen bilgi olmasıdır. İnternet ortamında kolayca ulaşılabilirlik, değiştirilebilir yapıya sahiplik, tekrar paylaşım için özel izin ve benzeri uygulamalara ihtiyaç duyulmama, verilerin beraber kullanım olanağı gibi birçok özelliklerle birlikte açık veri mal ve hizmet sunumunda hem kamu alanına hem de özel sektöre gelişim imkânı sunmaktadır (Gündoğan, 2022, s. 23).

Açık verinin tanımının en belirgin özellikleri; kullanılabilirlik ve erişim, tekrar kullanım ve yeniden dağıtım ile evrensel katılım olarak açıklanmaktadır. Bahsi geçen özellikler incelendiğinde (Open Data Handbook, 2023a):

Kullanılabilirlik ve Erişim: Bilgi bir bütün olarak, dijital ortamdan elde edilebilir olmalı ve dağıtılmasında ücret ödemeye ihtiyaç duyulmadan serbest olmalıdır. Başkaca bilgilerin uygunluğu ve farklılaştırılması mevcut olmalıdır.

Tekrar Kullanım ve Yeniden Dağıtım: Veriler, diğer bilgiler ile karşılaştırılabilir. Ayrıca tekrar kullanılabilir ve dağıtılabilmesine olanak sağlanmalıdır.

Evrensel Katılım: Veriler, herkes tarafından herhangi bir ayırım ya da kısıtlama olmaksızın kullanılabilir. Bilgiye erişimde kimseye ayrımcılık yapılmamalıdır.

Bir bilginin “açık veri” olarak nitelendirilebilmesi için The Open Definition tarafından gereken özellikler (Akdamar, 2017, s.47):

- Erişim,
- Yeniden dağıtım,
- Tekrar kullanım,
- Teknolojik engellenmenin olmayışı,
- Yöneltilme,
- Doğruluk,
- Bireylere ayrımcılık yapılmaması,
- Çalışma alanlarına yönelik ayrımcılık yapılmaması,
- Lisansın dağıtımı,
- Lisansın bir pakete özel olmaması,
- Lisansın diğer çalışmaların dağıtımını sınırlandırmaması şeklinde açıklanmaktadır.

Her türlü olgu, açık bilgi olarak kabul edilebilmektedir. Kamu kurum veya kuruluşlarının şeffaflık ve hesap verebilirlikleri açısından aleni olarak bilgileri paylaşımları açık veriye örnek oluşturmaktadır (Yazıcı, 2019).

Açık veri türleri başlıca; kültürel, bilimsel, finansal, istatistiki veriler, ulaşım, çevresel, coğrafi verilerden oluşabilmektedir (Terzi vd., 2017, s. 26-27). Toplumsal bilgiler, ekonomik bilgiler, hukuki bilgiler, coğrafi bilgiler, bilimsel veriler, eğitimsel içerikler, istatistiki veriler, çevre bilgileri, ulaşım bilgileri, kültürel veriler olmak üzere açık veri kategorilerine örnek gösterilebilmektedir (Vickery, 2011, s. 11).

1.4. AÇIK VERİ ve AÇIK DEVLET VERİSİ İLKELERİ

Açık verinin tek bir tanımı bulunmadığı gibi özellikleri ve ilkeleri konusunda da kabul edilmiş sabit bir çalışma bulunmamaktadır. Kaynak çalışmalarında birçok görüş olmakla birlikte genel anlamda kavramsal olarak açık veri ilkeleri; ücretsiz ve kesintisiz erişilebilirlik, tekrar kullanılabilirlik ve paylaşılabirlik, işlenebilirlik, inovasyon odaklılık, kapsayıcılık, şeffaflık ve hesap verilebilirlik, zamanlılık ve standartlaşma şeklinde açıklanmaktadır (Özkan, 2019, s.12-13).

İlkeler incelendiğinde (Kuzev vd., 2016; Open Definition, 2024; Sunlight Foundation, 2010; Connor, 2023):

- **Ücretsiz ve Kesintisiz Erişilebilirlik:** Açık veri olarak değerlendirilen bilgilerin herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın, telif ya da patent gibi uygulamalardan muaf, bilgiye erişimde herhangi bir kısıtlama veya engel ile karşılaşılması durumu. Kısıtlama ya da sınırlamanın varlığı o bilginin açık veri olarak nitelendirilmesinin önüne geçmektedir. Açık veri ulaşılabilir ve erişilebilir olmalı, kişi ayrımı gözetmeksizin herkes tarafından ücret ödmeden kullanılabilir.
- **Tekrar Kullanılabilirlik ve Paylaşılabirlik:** Açık veri, sınırlama olmaksızın ve icazet alınmadan bahse konu bilgiler tekrar kullanılabilir olmalı ve üçüncü kişilerle paylaşılabilmelidir. Verilerin kullanımına ve diğer kişilerle ya da farklı bilgilerle paylaşılmasına bir engel bulunmamalıdır.
- **İşlenebilirlik:** Açık veriyi oluşturan her bilgi, diğer bilgilerin temelini oluşturabilmekte ve diğer bilgilerle bir araya gelerek bir bütün olarak anlam ifade edebilmektedir. Bu bakımdan açık veri analiz edilebilir

olmalı, tekrar kullanılabilmesi ve diğer verilerle birlikte sunulabilmelidir.

- **İnovasyon Odaklılık:** Bilginin yarar sağlayabilmesi için bulunduğu dönemin şartlarına uygun ve ihtiyaçlara çözüm sunabilir nitelikte olması gerekmektedir. Dönemin gereksinimlerine yenilikçi cevap verebilmelidir. Açık veri yalnızca ulusal değil uluslararası bilgiden de faydalanarak ölçeğini geniş tutabilir, diğer sektörlerin de talep ve ihtiyaçlarına karşılık verebilecek yeniliklere odaklanabilir olmalıdır.
- **Kapsayıcılık:** Veriler belli bir alanda ya da konuda kısıtlanmayacak kadar büyük ve genişliğe sahiptirler. İstatistiki veriler, coğrafi bilgiler, haritalar, yol-ulaşım bilgileri, ekonomik veriler, hukuksal bilgiler, toplumsal veriler gibi değişik kategorilerde geniş alanda açık bilgiler mevcuttur. Bu tarz bilgiler birbirlerini beslemekte ve ilişkili olarak bütünlük sağlamaktadır. Açık veri tüm alanları kapsamakta ve kapsayıcı olma ilkesi ile çok yönlülük özelliğini barındırmaktadır. Açık veride noksanlık olmadan tamamlayıcı ve kapsayıcılık ele alınmaktadır.
- **Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik:** Açık veri ücret ödenmeden elde edilebilmekle birlikte şeffaflık sağlamakta ve kurumların hesap verebilirliğine katkı yapmaktadır. Herkesin sınırlama olmaksızın bilgiye ulaşabilmesiyle hem kamu kurumları hem de özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının açıklık uygulamalarına hizmet ederek politika oluşum aşamasına etkin katılımı, mal ve hizmet üretiminde de kalite artımına fayda sağlamaktadır.
- **Zamanlılık:** Açık veri, günün şartlarına uygun bilgileri barındırması ve güncelliğini koruyarak en alt kesime kadar hızlı bir şekilde ulaşması gerekmektedir. Bilgiler, karar alıcı üst merciden faydalanıcıların her birine hatta tabana kadar anında ulaşabilmelidir.
- **Standartlaşma:** Veriler tek başına anlam ifade edememektedir. Verilerin bir bütün olarak ya da diğer verileri kapsayarak bir bilgiyi oluştururken ölçütler açık şekilde bulunmalıdır. Bilginin oluşum evresinden yayımlanmasına kadar var olan standartlar geliştirilmeli,

verinin tekrar kullanımına yönelik yeni standartlar da oluşturulmalıdır. Yalnızca ulusal değil uluslararası standartlar oluşturulması gerekmektedir. Standartlaşma çalışmaları kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla uyumlu olmalıdır.

Açık devlet verisi ilkeleri ise açık veri kavramının ilkeleriyle oldukça benzerlik göstermektedir. Bir bilginin açık devlet verisi sayılabilmesi için aşağıdaki ilkeleri barındırıyor olması beklenmektedir (Altun vd., 2017, s. 2025; Tauberer, 2014; Open Government Data, 2023; Connor, 2023; Fiorenza, 2014):

- **Eksiksizlik:** Kamuyu ilgilendiren bilgilerin topluma sunulması gerekmektedir. Verilere herkes tarafından eksiksiz ulaşabilmeli, güvenlik ya da farklı şekilde kısıtlamalara yer verilmemelidir.
- **Aktüalite:** Bilgilerin hızlı bir şekilde kullanılabilir ve erişime açık olmalı, veriler zamanında kullanıcılarına sunulmalıdır. Verilerin paylaşılmasından ve güncel tutulmasından elde edilecek faydanın zamanında olması önemlidir. Bilgilerin güncel tutularak değerinin kaybolmadan yarar sağlamasına yönelik açıklanması gerekmektedir.
- **Erişilebilirlik:** Bilgiler birçok alana hitap etmekte ve farklı alanlarda kullanılabilir. Bilgilerin geniş alanlarda kullanımına uygun olarak dijital ortamda bulunması sağlanmalıdır. Verilerin erişilebilirliğine yönelik kısıtlayıcı durumlar kaldırılmalıdır.
- **İlk Kaynaktan Erişmek:** Veriler, değiştirilmiş şekilleriyle değil kaynaklarından çıktığı ilk haliyle sunulmalıdır. Mümkün olan en detaycı şekliyle kaynaklarında yer almalıdır. Bilgiler üzerinde değişiklikler yapılmadan ham haliyle kaynaktan erişilebilmelidir.
- **Makinede İşlenebilirlik:** Bilgiler, kendiliğinden işlenebilmelerine imkân tanınacak şekilde dijital ortamda bulunmalıdır. Verilerin kullanılabilirliği ve uygun veri grubuyla işlenebilirliğine olanak sağlanmalıdır.
- **Ayrımcılık Gözetmemek:** Bilgilere erişim, kullanım ve paylaşımlarında kişi ayrımı gözetmeksizin özgürce elde edilebilme ve engelleme olmaksızın herkesin kullanımına açık olmalıdır.

- **Telif, Patent veya Tescil gibi Engelleyici Uygulamaları Bulundurmamak:** Veriler; telif, patent, tescil ve benzeri uygulamalarla kullanım konusunda zorlayıcı kısıtlara tabi olmamalıdır.

Tablo 1. Açık Veri ve Açık Devlet Verisi İlkeleri Karşılaştırma Tablosu

Kaynak: (Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur, 2024)

AÇIK VERİ ve AÇIK DEVLET VERİSİ İLKELERİ KARŞILAŞTIRMA TABLOSU				
	AÇIK VERİ İLKELERİ	AÇIK DEVLET VERİSİ İLKELERİ	BENZERLİKLER	FARKLILIKLAR
1.	Ücretsiz ve Kesintisiz Erişilebilirlik	Erişilebilirlik	- Her iki ilkesel yaklaşımda da veriye erişilmesine yönelik herhangi bir kısıtlamanın olmayışı esas alınmaktadır.	- Açık veri ile açık devlet verisi yaklaşımında en önemli fark bilginin “kamu” alanını ilgilendirmesi ve kapsamının daha geniş olması yatmaktadır.
2.	İşlenebilirlik	Makinede İşlenebilirlik	- Verilerin analiz edilebilmeleri, paylaşılabilimleri ve tekrar kullanılmaları kabul edilmektedir.	- Açık veri ilkelerinde yenilikçi yaklaşımlara yer verilmekte iken açık devlet verisinde bu kavrama ilkesel olarak yer verilmemektedir.
3.	Tekrar Kullanılabilirlik ve Paylaşılabilirlik	İlk Kaynaktan Erişmek	- Kişi ayrımı gözetilmemektedir.	- Açık devlet verisinde bu kavrama ilkesel olarak yer verilmemektedir.
4.	İnovasyon Odaklılık	Eksiksizlik	- Verilerin güncel tutulması ve zamanında erişime açık olması gerekmektedir.	- Açık veri ilkelerinde verinin tekrar kullanılması ele alınırken açık

5.	Kapsayıcılık	Ayrımcılık Gözetmemek	noktası kabul edilmektedir.	devlet verisi ilkelerinde tekrar kullanılmasına yönelik ilke bulunmamaktadır. Ancak ilkelerin iç dinamiklerinde bu düşünce yer almakta ve kabul görmektedir.
6.	Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik	Telif, Patent veya Tescili gibi Engelleyici Uygulamaları Bulundurmamak		- Açık devlet verisinde bilginin analiz edilebilmesini ilkesel olarak dijital ortamda ele alan bir yaklaşım sergilendiği açıkça belirtilmektedir.
7.	Zamanlılık	Aktüalite		- Politika veya uygulamalarda standartlar oluşturulması açık veri ilkelerinde ele alınmaktadır.
8.	Standartlaşma			- Bilgilere ilk kaynaktan doğru verilere ulaşılması açık devlet verisinde ilkesel olarak irdelenmektedir.

Tablo 1’de açık veri ilkeleri ile açık devlet verisi ilkeleri bir arada incelenmektedir. Tabloda ana hedef ilkelerin kavramsal olarak birbirlerine yakın olduğu noktalara dikkat çekmek ve farklılıkların hangi alanda olduğunu görmektedir. Açık veri ilkeleriyle açık devlet verisi ilkeleri bire bir aynı değildir fakat kavramsal açıdan neredeyse aynı altyapıya sahip ve anlayış olarak oldukça benzerlikler barındırmaktadır. Açık veri uygulamaları tüm sektörlerle hitap ederken açık devlet verisi kamusal alana hitap etmektedir ve kavramsal fark bu noktada uygulama alanlarında ortaya çıkmaktadır. Açık devlet verisinin kavramı, daha geniş bir ifadeyi

açıklama noktasında da kullanılmaktadır. Açık veri politikaları kapsamında şeffaflık, güncellik, veriye erişimde sınırlamanın olmaması, ayrımcılık gözetilmemesi benzerliklere örnek gösterilebilmektedir. Farklılıklarda uygulama alanları ve kapsamı konusunda ilkelerde standartlaşma yalnızca açık veride yer almaktadır. İşlenebilirlik ilkeleri açık devlet verisinde makinede yani teknolojik alanlarda değerlendirilebilir olması ele alınmaktadır. Bilgiye ilk kaynaktan doğru veriyle ulaşılmasına yine açık devlet verisi ilkelerinde yer verilmektedir.

1.5. AÇIK VERİNİN İŞLEYİŞİ

Açık veri sisteminde temel işleyiş verinin kullanılabilmesi, dağıtılabilmesi ve yeniden kullanıma tabi olmasını içermektedir. Verilerin bir araya gelmesi neticesinde bilgilerin işlenebilmesine olanak sağlanmaktadır. Veri hem hukuki hem de teknik açıdan açık bilgi yapısını elde eder. Teknik bakımdan makinelerce okunabilirlik ilkesi gereği dijital ortamlarda verinin var olması ve kullanılıp işlenebilmesi anlamına gelmektedir. Mevzuat bakımından ise kısıtlamaya tabi olmaksızın bilginin açık bir şekilde erişimde olmasını ifade eder. Açık verinin barındırması gereken ölçütler bulunmaktadır ve bu ölçütlere; ulaşılabilirlik, kullanılabilirlik, tekrar kullanılabilirlik, paylaşılabirlik, kapsayıcılık, güncellik, tamlık, engelleyici unsurların olmaması, ücretsiz olması, telif ya da patent gibi uygulamaların olmayışı, yenilikçi, demokratik katılım, ayrımcılığa yer verilmemesi başlıca örnek olarak karşımıza çıkmaktadır (Bensghir, 2017, s. 200).

Açık veri çalışmaları, verinin elde edilmesi ve bilginin kullanılmasına yönelik engelleyici bir durum barındırmadan kaynağın aleni olmasını esas almaktadır. Açık veri çalışmalarının kökeni demokratik katılım terimiyle açıklansa da hukuk, coğrafya, bilim, çevre, tarım, ekonomi, akademik gibi çok daha farklı alanlarla da ilişkili olarak sorunlara hem ulusal hem de uluslararası bazda çözüm oluşturacak önemi içermektedir (Zihnideren, 2021, s. 58).

Açık verilerin dijital ortamda internet sayfalarında bulunabilir nitelikte kullanılması en yaygın örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Sadece verilerin internet ortamındaki varlığı değil bir bütün olarak bilgi halinde dijital mecralarda yer almaktadır. Bilgilere erişilebilmesi, kullanılması ve dağıtılması ile açık veri

uygulamaları birçok alanda fayda sağlamaktadır. Kamu kurum veya kuruluşlarında yöntemlerin değiştirilmesi veya geliştirilmesi, yeni yöntemlerin desteklenmesi, bilginin ulaşılabilir olması, akademik çalışmalarda teknik ve kaynak bilgileri barındırarak bilimsel çalışmaların sonuçlarına olumlu katkı yapması bazı örnek uygulamalar olarak karşımıza çıkmaktadır (Terzi vd., 2017, s. 28; Yazıcı, 2019).

Demokratik ve aktif katılımın sağlanmasında değişken, şeffaf ve hesap verebilir bir yapının oluşturulmasında açık veri çalışmaları etkili olmaktadır. Verinin en temel hali ölçüt alınarak kimseye ayırım gözetmeksizin bilgilerin ulaştırılması demokratik katılım konusunda vatandaşlara fayda sağlamaktadır. Açık veri uygulamaları temelinde açıklık ile bireylerin demokratik katılımına ve değişiklik gösterebilen inovasyonlara kaynak oluşturmaktadır (Baack, 2015).

Açık veri, toplumsal gelişmelere yardımcı olmasının yanında herkes tarafından erişilebilmesiyle küresel etkileşim ortamı oluşturulabilmektedir. Bilginin kaynağından çıkarak hem bireylere hem de kurumlara karşılıklı etkileşim alanı sunması, iletişim kanalları oluşturması, hesap verebilirlik ilkesine fayda sağlaması, yenilikler ile kamu hizmetlerinde etkinlik ve kalitenin artması ile açık veri politikaları küresel ortamda da etkili olmaktadır. Açık veri uygulamaları ile bilimsel çalışmaların uluslararası alanda kolayca erişilebilirliği ve kullanımı artmaktadır. Akademik çalışmaların sonuçları ve değerlendirmeleri diğer verilerle birlikte paylaşılarak çeşitli bilgiler elde edilebilmektedir. Bilgiye ulaşma noktasında teknolojik yenilikleri destekleyici düzenlemelerin varlığı neticesinde kurum ve kuruluşlardaki hantal yapının iyileştirilmesi ve yeni politikalarla etkinliğin sağlanmasına yardımcı olunmaktadır (Terzi vd., 2017, s. 27-28).

Açık veri temelinin sağlamlığında veri kullanımı, çözümleme, görselleştirme, altyapı olanaklarının kalitesi gibi unsurların durumuna bağlı olarak etkinlik kazanabilmektedir. Teknik hususun iyi olmasının yanı sıra yasal durumun da bu hususlara uygun olması açık veri uygulamalarının işlevselliğini etkilemektedir. Mevzuat hükümleri, veri güvenliği, bilginin mülkiyeti gibi hukuksal şartların yasal altyapıya uygun olması gerekmektedir (Yıldız ve Babaoğlu, 2020, s. 20).

Açık veri uygulamalarının işleyişine yönelik altı temel ölçütten bahsedilmektedir. İlk olarak politika süreci önem arz etmektedir. Açık veri

uygulamalarında hedefe ulaşabilmek adına kamu kurum veya kuruluşları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının bu sürece katılımları ve belli stratejilere bağlı politika oluşturulması gerekmektedir. İkinci olarak teknik altyapının elverişli olması beklenmektedir. Üçüncü süreç açık veri uygulamalarında ekonomik şartlara da özen gösterilmesi; personel eğitimi, insan kaynakları, teknik ve fiziki gereksinime yönelik maliyetlerin karşılanabilmesi gerekmektedir. Dördüncü süreçte kurumsal yapılar, açık veri politikalarına uygun organize edilmelidir. Beşinci ölçüt hukuki düzenlemeler ile açık verinin erişilebilirliği güvence altına alınmalıdır. Son olarak açık verinin toplumsal ve idare tarafından kabul görmesi uygulamaların başarısında önemli birer kıstastır (Bensghir, 2017, s. 205-206).

Açık veri uygulamalarıyla birlikte bilgilerin erişime ve kullanıma açılması, toplumun devlet yönetimi ve hizmetleri hakkında bilgi talebinde bulunması, şeffaflık, yenilikçi atılımlarla birlikte vatandaşların sosyal ve ekonomik değerler ortaya çıkarması, toplumun hükümet kararlarına ilişkin verilere erişimini kolaylaştıran katılımcı yönetim anlayışı devlet verilerine ulaşılmasının önünü açmaktadır (D'Agostino vd., 2018, s. 2).

Açık veri uygulamalarının işleyişi dünyada genel olarak farklılıklar göstermektedir. Açık veri uygulamalarının yaygınlaştırılmasına yönelik faaliyetlerin ve mevcut veri sağlayıcılarının sürdürülebilmesi hedeflenmektedir. Avrupa ülkelerinde karbon emisyonu azaltılması, genç nüfusun korunması, sosyal desteklerin artırılması, maliyetlerin azaltılması, açık veri kullanımının yaygınlaştırılması ve altyapısının geliştirilmesine yönelik çalışmalar ön plana çıkmaktadır (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2024).

1.5.1. Dünyada Açık Veri

Açık veri politikaları hem ulusal alanda hem de küresel ölçekte giderek artış göstermektedir. Dünyada açık veri uygulamalarına bölgesel ve küresel anlamda örnekler verilebilmektedir. Açık Hükümet Ortaklığı (Open Government Partnership) küresel ortamda açık veri uygulamalarına örnek teşkil ederken OECD veya AB daha çok bölgesel ya da katılım sağlayan ülkelerin çalışmalarına yönelik olarak bölgesel uygulamalara örnek teşkil etmektedir (Gündoğan, 2022, s. 47).

Açık veri uygulamalarında küresel ölçekte G20 Yolsuzluk Karşısı Açık Veri Prensipleri de örnek gösterilebilmektedir. G20 ülkelerinin yolsuzlukla mücadele konusunda karşılıklı etkileşim ve bilgi paylaşımlarına yönelik G20 Yolsuzluk Karşısı Çalışma Grubu oluşturulmuştur. Kamuda şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerin temelinden yola çıkarak verilerin açık olması önemli bir gerekçe olarak sunulmaktadır. Açık verinin özelliklerinin belirlenmesi adına yazılan raporda bilginin serbestçe erişilebilmesi, tekrar kullanılabilmesi, dağıtılabilmesi konularında teknik ve hukuksal altyapının uygun olması gerekmektedir (Özkan, 2019, s. 24).

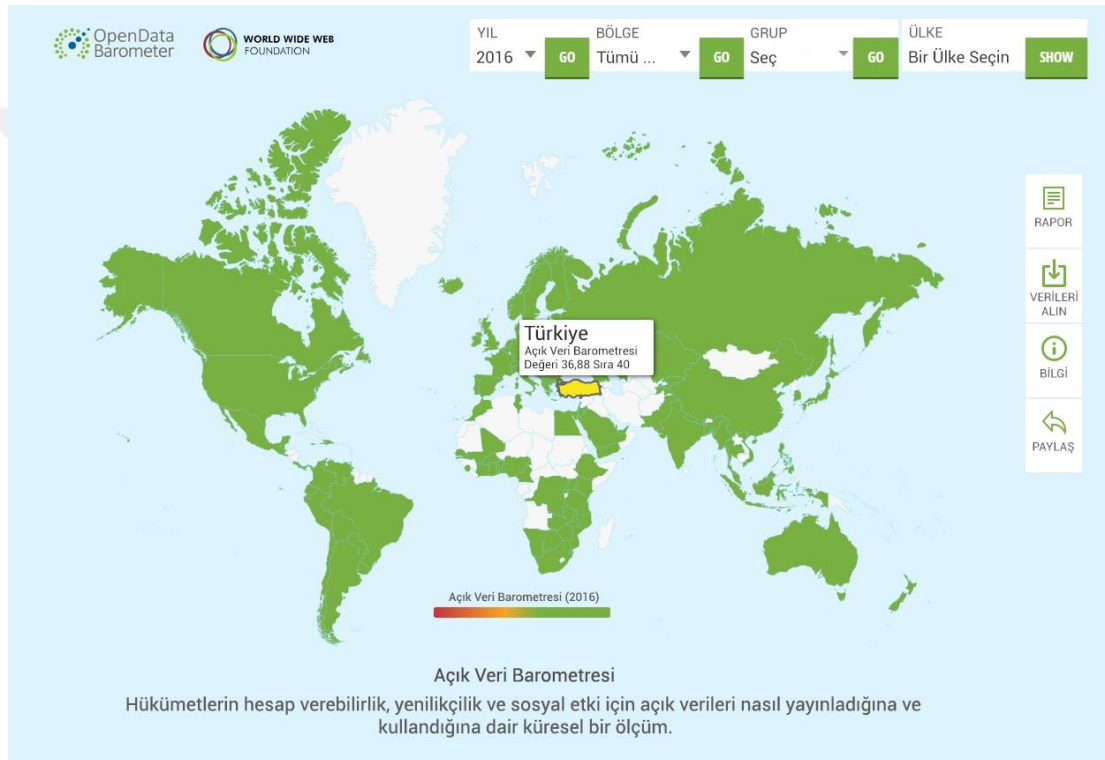
Katılımcı ülkelere yönelik OECD tarafından uygulamaya konulan “Açık Hükümet Verileri Projesi” (Open Government Data Project); kamu verilerinin açılmasının nedenini, sağlayacağı faydaları, açık verinin pratikte nasıl işleyeceğine değinerek projenin küresel ölçekte hayata geçirilmesine yer vermektedir. OECD, projenin görünürlüğünü sağlamak adına birçok kez alanında uzmanlara raporlar hazırlatılmış ve toplantılar düzenlenmiştir. Ayrıca internet ortamında ülkelerin verilerine yer vererek karşılaştırmalı analizlerde bulunulmakta ve değerlendirmeler yapılmaktadır (Gündoğan, 2022, s. 49-50).

Avrupa bölgesinde AB çatısı altında açık veri politikalarına yönelik ilk adım Avrupa Konumsal Veri Altyapısı (INSPIRE) projesidir. Açık veriye projede, konumsal bilgi ve portalın oluşturulmasına yönelik altyapı çalışmalarına yer verilmiştir. 2012 yılında AB Açık Veri Portalı oluşturularak AB ülkelerinin kurumlarının veri alışverişinde bulunabileceği, herhangi bir engelleyici uygulama olmaksızın ücretsiz bir şekilde insanların kullanımına sunulmuştur (Ersal, 2019, s. 16).

AB bölgesi açık veri uygulamaları konusunda önde gelmektedir. AB açık kapısı “open-data.europa.eu” oldukça fazla veri setine sahip bir şekilde işlemektedir. Hukuksal, teknik ve kurumsal altyapının gelişimine özen gösterilerek açık veri uygulamalarında yaygın bir kullanım söz konusudur (Gürleyen, 2016, s. 79).

Açık veri uygulamalarının farkındalığı adına oluşturulan ve açık veri politikalarına yönelik hizmetler sunan birtakım kuruluşlarla uluslararası ortamda karşılaşılmaktadır. Önde gelen açık veri kuruluşları konusunda (Güneydaş ve Güney, 2019, s. 373):

- Açık Bilgi Vakfının isim değişikliği sonrasında kurulan Uluslararası Açık Bilgi (Open Knowledge International),
- Web Vakfı (World Wide Web Foundation),
- Açık Hükümet Ortaklığı (Open Government Partnership),
- Global Açık Veri İnisiyatifi (Global Open Data Initiative),
- Açık Veri İzleme (Open Data Watch),
- Kalkınma İçin Açık Veri (Open Data for Development) gibi oluşumlar uluslararası ortamda faaliyetlerine devam etmektedir.



Resim 2. Açık Veri Barometresi

Kaynak: (Open Data Barometer, 2016)

Resim 2’de Open Data Barometer tarafından ülkelerin Açık Veri Barometresi harita üzerinde gösterilmektedir. Türkiye Açık Veri Barometresinde değeri 36.88 olarak hesaplanmış ve küresel ölçekte kırkıncı sırada yer almaktadır.

Ülkelerin açık veri durumlarının karşılaştırılması ve analizlerin yapılması adına bazı çalışmalar da hayata geçirilmektedir. Çalışmalara (Güneydaş ve Güney, 2019, s. 373):

- Açık Veri Dizini (Global Open Data Index),
- Açık Veri Barometresi (Open Data Barometer),
- Açık Veri Envanteri Veritabanı (Open Data Inventory Database) örnek gösterilebilmektedir.

Dünyada açık veri uygulamalarının çoğunluğu Avrupa, Kuzey Amerika ve Asya kıtalarında karşımıza çıkmaktadır. Açık veri politikalarında bölgesel olduğu kadar küresel ölçekteki oluşumlara da başvurulmaktadır (Gürleyen, 2016, s. 79).

Açık veri politikaları yalnızca ulusal ya da yerel ölçekte olmayıp faaliyetlerin genele ulaşmasında küresel adımlar da atılmıştır. Uluslararası Açık Veri Şartı 2015 yılı Kasım ayında Açık Hükümet Ortaklığı Zirvesinde kabul edilmiştir. Uluslararası sözleşmenin esas noktası; açık veri uygulamalarının artırılarak kültürel değişim, verilerin dijital ortamdaki standartlaşması, teşvik edilmesi ve bilgilerin açıklığının sağlanarak eğitimlerin verilmesi olarak kabul edilmektedir (Kuzev vd., 2016).

Ülke	Genel Puan	Değişim	Puan Trendi	Hazırlık	Uygulama	Ortalama Gelen Etki
Birleşik Krallık	100	0	-	99	100	94
Kanada	90	2	▲	96	87	82
Fransa	85	-1	▼	100	71	88
Amerika Birleşik Devletleri	82	-2	▼	96	71	80
Kore	81	3	▲	95	59	100
Avustralya	81	5	▲	85	78	78
Yeni Zelanda	79	-1	▼	92	58	99
Japonya	75	5	▲	84	60	89
Hollanda	75	-1	▼	94	64	68
Norveç	74	7	▲	77	71	73
Meksika	73	5	▲	83	58	88
İspanya	73	2	▲	81	58	88
Danimarka	71	-8	▼	67	71	71
Avusturya	70	-1	▼	83	56	78
...	...	...	...	...	...	...
İzlanda	39	-14	▼	48	47	17
Endonezya	38	2	▲	51	39	25
Arjantin	38	14	▲	57	35	23
Gürcistan	37	20	▲	52	45	11
Bulgaristan	37	...	...	51	45	11
Jamaika	37	13	▲	44	35	36
Türkiye	37	7	▲	35	53	15
Etiyopya	36	-20	▼	49	45	10
Ukrayna	36	18	▲	55	35	19

Resim 3. Açık Veri Barometresinde Ülkelerin Sıralaması

Kaynak: (Open Data Barometer, 2016)

Resim 3'te Open Data Barometer tarafından hesaplanan ve yayımlanan Açık Veri Barometresi Sıralamasında Türkiye kırkıncı sırada yer almaktadır. Dünyada

açık veri politikalarında en gelişmiş ülke Birleşik Krallık'tır. Birleşik Krallık'ı sırasıyla Kanada, Fransa ve ABD izlemektedir.

Ülkeler açısından uluslararası alanda verilerin açık hale getirilmesine öncülük eden ve bilgi paylaşımının değer üretmesine katkı sağlayan ilk ülke ABD olmuştur. 2009 yılında ABD eski Başkanı B. Obama, güvenlik ve mülkiyeti gerektiren konular haricinde kalan verilerin halka açılmasına yönelik ilk imzayı atmıştır. Devam eden süreçte açık veri uygulamaları hız kazanmış ve açık veri portalı olarak ilk önce "data.gov" kurulmuştur. ABD'yi takip eden ilk ülke ise Birleşik Krallık olmuş ve "data.gov.uk" platformunu hayata geçirmiştir (Karaca ve Özsalmanlı, 2022, s. 127).

1.5.1.1. Birleşik Krallık'ta Açık Veri

Birleşik Krallık, açık veri konusunda dünyada en gelişmiş ülkelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. İngiltere 2009 yılında hükümetin daha akıllı yönetimini ele alan eylem planıyla birlikte kamuda açık verilere yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Aynı yıl ABD'nin açık devlet politikasına resmiyet kazandırmasının ardından İngiltere de ulusal açık veri portalı olan "data.gov.uk" internet adresini hayata geçirmiştir. Açık veri portalında merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin ve kamu kurum veya kuruluşlarından veriler yer almaktadır (Open Data Barometer, 2016; Gündoğan, 2022, s. 55).

İngiltere'ye yönelik açık veri portalının değerlendirilmesinde coğrafi idari sınır bilgileri, konut, koruma alanları, tarihi ve mimari öneme sahip alanlar, planlama, kültürel faaliyetler, su, orman, turizm bilgileri, ulaşım, çevre, eğitim, sağlık, iş dünyası, sanat, kültür ve spor gibi daha birçok alanda sınıflandırma yapılarak bilgiler paylaşılmaktadır (Kazaz, 2020, s. 12).

Birleşik Krallık'taki bazı açık veri platformlarına (Data Portals, 2024):

- Bizstats,
- British Atmospheric Data Centre,
- Cambridgeshire and Peterborough Insight Open Data Portal,
- Data.gov.uk,
- Data Mill North,
- London Datastore,

- Merton,
- Open Data Ni,
- Trafford Council,
- UK Data Archive,
- Wyre Council örnek olarak gösterilmektedir.

Londra açık veri portalında; demografi, çevre, istihdam ve yetenekler, planlama, şeffaflık, işletme ve ekonomi, konut, sağlık, ulaşım, suç ve toplum güvenliği, eğitim, gençler, sosyal refah, Covid-19 verileri, sanat ve kültür, spor, Londra 2012 ve Londra'yı lider yapma konularında toplam 18 başlıkta, 29 veri formatında, 138 yayıncı kuruluştan elde edilen bilgi ile 1.182 veri kümesini içinde barındırmaktadır (London Datastore, 2024).

İngiltere'de açık veri platformlarının ve politikalarının fazla olma sebebinin başında teknolojik yeniliklerin etkin kullanımı yer almaktadır. Açık veri politikalarına ayrılan bütçenin oldukça yüksek olması, hem merkezi yönetimin hem de yerel yönetimlerin teknolojik olarak gelişmiş olmaları neticesinde açık veri politikalarına yönelim artmaktadır. Birleşik Krallık'ta açık veri politikaları kurumsal ve yerel ölçekte ilerlemiş durumdadır. Yapay zekâ imkânı ve internet olanaklarının fazla olmasına bu duruma örnek oluşturmaktadır (Gündoğan, 2022, s. 56).

Birleşik Krallık'ta açık veri politikalarına yönelim vatandaşların katılımının artırılması, kamu kaynaklarında israfın azaltılması ve şeffaflığın sağlanmasına katkı sağlayacağı gibi yapay zekânın bilgiye dayalı farklılıklar oluşturacağı değerlendirilmektedir. Kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte eylem planının hayata geçirilmesinin iş birliğine gidilmiştir (Ministry of Housing, Communities and Local Government, 2019).

2010 yılından itibaren kamu alanındaki bilgilerin açılmasına yönelik politikalarla açık veride önde gelen ülkelerden biri olan İngiltere; hesap verebilirliği, kamuda israfın azaltılması, vatandaşların katılımı, hizmetlerde etkinliğin sağlanması fikirleriyle politika oluşturulmasına adım atmıştır (Gündoğan, 2022, s. 58). Açık veri politikalarındaki gelişmişlik seviyesi, iyi hazırlanmış ve uygulamaya geçilmiş eylem planlarının başarısıyla ilişkili tutulmaktadır. Açık veri politikalarında hem merkezi yönetim hem de yerel yönetimler ortak hareket ederek yeniliklere ayak uydurmakta

ve güncellemeler yapılmaktadır. Bilginin uygun bir şekilde kullanımı ile kamu kurumlarına rehberlik edilmekte, sorumlulukların yerine getirilmesinde etkinlik sağlanmaktadır. Veri etiği konusuna üç başlıkta yaklaşılmakta olup bunlar adalet, şeffaflık ve hesap verilebilirlik olarak açıklanmaktadır (AI Now Institute, 2021).

İngiltere’de yerel yönetim bazından açık veri uygulamalarına örnek verilmesi konusunda başkent Londra’da özelinde “Grow London” Londra Belediyesi tarafından geliştirilmiş ve desteklenmekte olan uygulama ile nüfus, ekonomik göstergeler, işsizlik, konut ve barınma konuları, il hakkında ticari bilgiler, toplu taşıma gibi birçok bilgi vatandaşların kullanımına sunulmaktadır. Özel sektör alanında iş kurmaya yönelik verilerin yer aldığı uygulama küçük ölçekli işletmeler, kurumsal inovasyon, küresel ölçekte genişlemeyi ele alan haberlere yer verilmektedir (Grow London, 2024; zkan, 2019, s. 28).

Diğer bir uygulama rneği “London & Partners” yine Londra Belediyesi tarafından geliştirilmiş ve desteklenmekte olup Londra’nın iş geliştirme ve konaklaması üzerine bir platformdur. Platformun misyonu dayanıklı, sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomik büyüme oluşturmak şeklinde açıklanmaktadır. Londra’yı küresel ortamda tanıtmak, yerel ve uluslararası organizasyon veya etkinlikleri düzenlemek, yerel ölçekte iş dünyasına yatırımcı çekerek ekonomik büyümeye katkı sağlanması hedeflenmektedir. İşletmelere, sözleşmelere, büyük olaylara ve haber bültenlerine platformda yer verilmektedir (London and Partners, 2011).

1.5.1.2. Kanada’da Açık Veri

Açık veri uygulamalarının Kanada’da başlangıcı 1960’lı yıllara kadar uzanmaktadır. Coğrafi bilgi sistemlerinin kurularak ilgili bilgilerin toplanılması ve kullanılması ile açık veri adımlarının temelini atıldığı söylenilebilmektedir (Ersal, 2019, s. 35).

Kanada’da teknolojik yenilikler neticesinde yaşanılan değişikliklerle birlikte ilk olarak 1983 yılında bilgiye erişimin sağlanmasına yönelik “Bilgi Erişim Yasası” çıkarılmıştır. şeffaflığın ve hesap verilebilirliğin sağlanmasına yönelik 2006 yılında ise “Federal Hesap Verebilirlik Yasası” çıkarılarak açık veri politikalarına yönelim güçlenmiştir. 2011’de “Açık Veri Pilot Projesi” hayata geçirilmiş ve birçok veri

setine ev sahipliği yapan “Open Data Portal - data.gc.ca” oluşturulmuştur (Treasury Board of Canada Secretariat, 2012).

Kanada’da açık devlet politikaları geçmişten günümüze süregelen edinimlerin sahaya yansıtılmasında hesap verebilir, şeffaf, kamusal bütünlük, kamu hizmetlerinde etkinlik ve kalite gibi ilkeleri eylem planlarına yansıtarak 2012’den bu yana üzerinde çalışmalar yapılmaktadır. İlk eylem planlarında açık veri uygulamalarına geçişin sağlanması ve yerel yönetimlerin de bu faaliyetlere dâhil edilmesi ele alınmış ve teşvik edilmiştir. Devam eden süreçte açık devlet becerilerinin iyileştirilmesi, mali hesap verebilirlik, sürdürülebilir kalkınma, kurumsal şeffaflık, yolsuzlukla mücadele ve açık devlet politikalarının teşvik edilmesi ele alınmıştır (Gündoğan, 2022, s. 64-65).

En güncel eylem planı olan 2022-2024 yıllarını kapsayan Açık Devlet Üzerine Kanada Ulusal Eylem Planı’nda iklim değişikliği ve sürdürülebilir büyüme, demokrasi ve sivil alan, mali, finansal ve kurumsal şeffaflık, adalet ve sonuçlara ulaşmak için açık veri konuları üzerinde durularak taahhütler verilmektedir (Treasury Board of Canada Secretariat, 2022).

Kanada açık veri portalı “open.canada.ca” olarak faaliyete geçmiş ve portal en son 2023 yılında düzenlenmiştir. Portalda veri talebinde bulunma seçeneği, açık veri setleri, devlet harcamaları ve politikaları bulunmaktadır. Toplam 40.154 veri seti yer almaktadır. Veri setleri 15 kategoriye ayrılmıştır ve bu veri setleri (Government of Canada, 2023):

1. Meslek Hayatı,
2. Göç ve Vatandaşlık,
3. Gezi ve Turizm,
4. İş ve Endüstri,
5. Sosyal Faydalar,
6. Sağlık,
7. Vergiler,
8. Çevre ve Doğal Kaynaklar,
9. Ulusal Güvenlik ve Savunma,
10. Kültür, Tarih ve Spor,

11. Polislik, Adalet ve Acil Durumlar,
12. Ulaşım ve Altyapı,
13. Kanada ve Dünya,
14. Para ve Finans,
15. Bilim ve İnovasyon şeklinde sınıflandırılmıştır.

Kanada, açık veri politikaları konusunda son yıllarda göstermiş olduğunu çaba ve faaliyetleri neticesinde önemli bir ivme kazanarak açık veri alanında lider ülke olarak tanımlanmaktadır. Açık veri ölçekli çalışmalar sosyal, ekonomik ve yönetsel anlamda karşılığı olumlu bir şekilde vermektedir (Ersal, 2019, s. 35).

Kanada’da yerel yönetimlere örnek olarak Toronto Şehri Açık Veri Portalı gösterilebilmektedir. Portal, insanları ve verileri bir araya getirmeye yönelik açık kaynaklı bir dağıtım aracı olarak tanımlanmaktadır. Portalda toplam 469 veri seti bulunmakta ve konular ve haritalama, şehir yönetimi, topluluk hizmetleri, toplu taşıma, kamu güvenliği, sağlık, finans, çevre, kültür ve turizm gibi konularda sınıflandırmaya gidilmektedir. Erişilebilir veri dosyaları farklı formatlarda sunulmakta ve veri setleri 43 diğer kuruluştan sağlanmaktadır. Ayrıca en son eklenen veri setleri ve tarihleri de kullanıcıların bilgisine sunulmaktadır (City of Toronto Open Data, 2024).

Vancouver Şehri Açık Veri Portalı, 187 veri setine sahip, 12 veri kategorisine ayrılmış, veri dosyalarının farklı formatta erişime sunulan, veri setlerini 4 farklı kuruluştan sağlayan, bilgilerde analiz, harita ve resimlerden de yararlanan bir açık veri platformudur. Kategoriler (City of Vancouver Open Data Portal, 2024):

1. İş ve ekonomi
2. Kültür ve eğitim
3. Demografi
4. Yiyecek ve barınma
5. Coğrafya ve görüntüler
6. Hükümet ve finans
7. Parklar ve evcil hayvanlar
8. Mülkiyet ve geliştirme
9. Emniyet

10. Sokaklar ve ulaşım
11. Sürdürülebilirlik
12. Su ve kanalizasyon şeklinde sıralanmaktadır.

Kanada yerelinde açık veri uygulamalarında son bir örnek Londra şehri ele alınmaktadır. Londra isim benzerliğinden dolayı İngiltere ile karıştırılabilmektedir. Ancak Londra Şehri Açık Verileri temel haritalar, bütçe, toplum, seçim, çevre, yeniden oluşturma ve toplu taşıma konuları olmak üzere 7 kategoriye ayrılmaktadır. Toplamda 123 veri seti ve 71 dosya erişime açık bir şekilde kullanıcılara sunulmaktadır (City of London Open Data, 2019).

1.5.1.3. Fransa'da Açık Veri

Fransa açık veri politikalarında ilk kez 2011 yılında kararname ile Etalab biriminin kurulması ve “data.gouv.fr” portalı üzerinden kamu kurum veya kuruluşları, yerel yönetimler, özel hukuk tüzel kişileri ve sivil toplum kuruluşlarının da kullanabildiği verilerin açık hale getirilmesi süreci başlamıştır. Aynı zamanda devam eden süreçte açık veri platformları giderek artmış ve hem yerelde hem de kurumsal açıdan kendi portalları oluşturulmuştur (Schnieders, 2018, s. 177).

Fransa açık veri platformu 34.500 üzerinde veri seti, 286.850 dosya uzantısı, 116.628 kullanıcı, 5.060 organizasyon, 3.852 yeniden kullanım içermektedir. Platformda veri setleri 15 kategoriye ayrılmaktadır. Kategoriler (Plateforme Ouverte de Données Publiques Françaises, 2024):

1. Referans Verileri,
2. Covid-19,
3. Seçimler,
4. Enerji,
5. Coğrafi Veriler,
6. Kültür,
7. Eğitim,
8. Konut ve Şehir Planlaması,
9. İş,
10. Sağlık,

11. Tarım ve Gıda,
12. Güvenlik,
13. Herkese Açık Hesaplar,
14. Dernekler ve Vakıflar,
15. Makine Öğrenme şeklinde kullanıcıların erişimine sunulmaktadır.

Fransa yerel yönetimlerine örnek olarak başkent Paris Veri Portalı; şeffaflık ve açık inovasyon anlayışı içinde Paris şehrinin kamuya açık verilerinin paylaşılması konusunda 2011 yılında belediye çeşitli hizmetlerinin katkılarıyla açılmış açık veri portalıdır (Kahraman, 2021, s. 82).

Paris Veri, platformu 514 veri setine sahiptir. Kamu Yönetimi ve Finans, Vatandaşlık, Mağazalar ve Turizm, Kültür, Çevre, Ekipman, Hizmetler, Sosyal, Hareketlilik ve Kamusal Alan, Şehir Planlama ve Konut olmak üzere 8 kategoriye ayrılmıştır. Veri setlerine tablo, harita, analiz ve farklı dosya uzantılarında erişim mümkündür. 32 kuruluştan veriler portalda yayınlanmakta ve en çok indirilen ilk 5 veri seti, kullanım sayısı ile birlikte portalda kullanıcıların bilgisine sunulmaktadır. En çok “Vélib - Bisikletler ve terminaller - Gerçek zamanlı kullanılabilirliği (Vélib - Vélos et Bornes - Disponibilité Temps Réel)” veri seti 11.612.734 defa indirilmiştir (Paris Data, 2024).

Bir diğer yerel yönetime örnek Lyon şehrinin açık veri portalı olan Data Grand Lyon; verilere, haberlere, Lyon içerisindeki belediyelerin verileri ve veri kümeleri yer almaktadır. Portalda kullanıcılara harita üzerinden büyükşehrin içerisindeki belediyelerin bilgilerini ayrı bir filtre ile inceleme imkânı tanımaktadır. Toplamda 623 veri seti bulunmakta ve veri dosyaları farklı formatlarda sunulmaktadır. Bilgilerin kullanım sıklığına da ayrıca yer verilmektedir. Veri setleri 12 kategoriye ayrılmakta olup kategoriler (Data Grand Lyon, 2024):

1. Tarım ve Gıda,
2. Kültür ve Turizm,
3. Ekonomi, Entegrasyon ve İstihdam,
4. Çocukluk Eğitimi,
5. Çevre, Enerji ve İklim,
6. Kurum ve Yönetim,

7. Nüfus ve Vatandaşlık,
8. Sağlık, Sosyal ve Dayanışma,
9. Spor ve Doğa,
10. Bölgeler ve Altyapı,
11. Ulaşım ve Hareketlilik,
12. Kentsel Planlama ve Konut şeklinde düzenlenmektedir.

Fransa Strazburg şehri açık veri portalı incelendiğinde birçok platformda olmayan, verilerin yalnızca paylaşılması değil kullanılması neticesinde grafik ve harita oluşturma seçenekleri yer almaktadır. Oldukça işlevsel ve etkin bir portal düzenlemesinin faaliyete geçirilerek kullanıma sunulduğu Open Data Strasbourg, portaldaki veri setlerinin kullanılmasıyla harita üzerinde gösterilmesine ve grafik oluşturulmasına imkân sağlanmaktadır. Bu hizmeti ile bütün açık veri portallarında yer alan verinin paylaşılmasının ilerisine giderek tekrar kullanılmasına ve analizlere konu olmasına yardımcı olarak birçok platformun önüne geçmektedir. Bu hizmeti yaparken başka bir uygulamaya da gerek duyulmadan platformun ilgili eklentilerinde gerçekleştirilebilmektedir (Open Data Strasbourg, 2019).

Portalda 301 veri seti bulunmakta ve 12 kategoriye ayrılmaktadır. Yıllara göre veri setinin paylaşılmasıyla da nadir açık veri portalı uygulaması olarak karşımıza çıkmaktadır. 2017 yılından 2024 yılına kadar veriler yıl yıl ayrılmış bir şekilde filtrelenebilir incelenmektedir. Portaldaki veri setlerine farklı dosya formatlarıyla ulaşılabilir. Platformda yer alan veriler 18 kuruluştan elde edilmektedir. Portalda istatistiki verilere popüler verilere şeklinde yani en çok indirilen veri setleri şeklinde indirme sayısı birlikte sunulmaktadır. En son erişime açılan bilgi kümelerine de ayrıca yer verilmektedir. En popüler veri seti “Otoparkların Güncel Doluluğu (Occupation En Temps Réel Des Parkings)” olmuş ve 1.661.910 kez kullanıcılar tarafından indirilmiştir. Open Data Strasbourg’taki 12 kategori (Open Data Strasbourg, 2019):

1. Çevre,
2. Kalkınma ve Kentsel planlama,
3. Vatandaşlık ve Demokrasi,
4. Coğrafi Veriler,

5. Sosyal Hizmetler,
6. Hareketlilik ve Ulaşım,
7. Ekonomi,
8. Turizm,
9. Kültürel Miras,
10. Spor ve Eğlence,
11. Bütçe,
12. Yönetim, Hükümet, Kamu Maliyesi ve Vatandaşlık şeklinde ayrıma gidilmiş ve her kategorideki toplam veri setleri de paylaşılmıştır.

1.5.1.4. ABD’de Açık Veri

Amerika Birleşik Devletleri’nin 2009 yılında yayımlamış olduğu “Şeffaflık ve Açık Devlet Memorandumu”nun kabul edilmesi neticesinde açık devlet politikaları resmiyet kazandırılmış olup uluslararası ortamda açık veri uygulamalarında resmi adımı atan ilk ülke olmuştur. Memorandumun kabul edilmesiyle sürecin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için “Açık Devlet Direktifi” ile koruyucu önlemler de hayata geçirilmiştir (Obama, 2009).

ABD, açık devlet ilkesi gereği 2009’da “data.gov” portalı ile açık veri düzeninin gerçekleştirmiştir. Ulusal bilgilerin açıklığının sağlandığı portalda yerel yönetimler, iklim, kurumlar gibi birçok başlıkta veri seti mevcut bulunmaktadır. Açık devlet politikasında “data.gov” ile birlikte eylem planlarında kapsamlı çalışmalar yapılarak şeffaf, hesap verilebilir, etkin bir kamu düzeni hedeflenmektedir ABD’nin açık veri politikasında eylem planlarında belirlenen hedefleri (The Open Government Partnership, 2019):

- Bilgilerin yaşam kalitesinin artırmasına yönelik stratejik bir kullanım ve federal veri stratejisinin oluşturulması,
- Ekonomik sorumluluğun sağlanması ve hesap verilebilirlik,
- Kamu alanında sağlanan ve desteklenen araştırmalara kolayca erişilebilmesi,
- İşgücüne yönelik bilgi standartlarının geliştirilmesi,
- Kurumlarda veri sorumlularının oluşturulması,

- Toplum sağlığının iyileştirilmesi ve bilgiye erişimde teknolojik yeniliklerin hayata geçirilmesi şeklinde örneklendirilebilmektedir.

ABD'nin ulusal açık veri portalının 2009 yılında kullanıma açılmasıyla birlikte şu anda portalda 291.180 veri seti mevcut bulunmaktadır. Portal üzerinde en çok ziyaret edilen veri setleri, son eklenen veri setleri, kuruluşlar tarafından sağlanan veriler, raporlar, istatistiki veriler gibi birçok bilgi kullanıcılara sunulmaktadır. 132 kuruluş açık veri portalında yer almakta olup veri dosyalarına farklı uzantılarda erişmek mümkündür. Veri setlerinin sınıflandırılması konusunda oldukça fazla kategorinin varlığı gözlemlenmiştir (The U.S. General Services Administration, 2009).

Yerel anlamda ABD'de açık veri uygulamalarında da ilerleme kat edilmiştir. En gelişmiş açık veri politikası uygulayan eyalet New York olarak karşımıza çıkmakta olup açık veri politikaları bu eyalette kanunlaşarak eylem planları, strateji planları ve hedeflemelerin ilerisine gitmektedir. New York'ta hayata geçirilen "Açık Veri Yasası" ile kamu kurumlarının şeffaflığına ve hesap verilebilirliğine ciddi bir katkı sağlanmaktadır (Gündoğan, 2022, s. 71).

ABD'deki açık veri platformlarına (Data Portals, 2024):

- City of Ann Arbor's Open Data Catalog,
- City of Arvada GIS and Open Data Resources,
- Florida Has A Right To Know,
- NYC Open Data,
- Open Energy Information, Data And Resources (OpenEI),
- Open Government Tennessee,
- Open New York,
- The New York State Senate Open Data,
- USAspending.gov,
- Washington State Fiscal Information örnek gösterilebilmektedir.

Tablo 2. Abd’de Yerel Açık Veri Portal Örnekleri

Kaynak: (Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur, 2024)

ABD’DE YEREL AÇIK VERİ PORTAL ÖRNEKLERİ		
	Açık Veri Portal Adı	Açık Veri Portal Adresi
1.	Chicago Data Portal	https://data.cityofchicago.org/
2.	City of Dallas Open Data	https://www.dallasopendata.com/
3.	Colorado Information Marketplace	https://data.colorado.gov/
4.	Data San Diego	https://data.sandiego.gov/
5.	Los Angeles Open Data	https://data.lacity.org/
6.	Miami-Dade County Open Data Hub	https://gis-mdc.opendata.arcgis.com/
7.	New Jersey’s Data Hub	https://data.nj.gov/
8.	New York City Open Data	https://opendata.cityofnewyork.us/
9.	Open Data DC	https://opendata.dc.gov/
10.	Open Data New York State	https://data.ny.gov/
11.	Open Data Philly	https://opendataphilly.org/
12.	Oregon Open Data Portal	https://data.oregon.gov/
13.	State of Illinois Open Data Portal	https://data.illinois.gov/
14.	Texas Open Data Portal	https://data.texas.gov/
15.	Washington State Open Data Portal	https://data.wa.gov/

Tablo 2’de ABD’nin bazı yerel açık veri portallarına şehir ve eyalet bazlı örnekler ile bağlantı adreslerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

ABD’de New York City özelinde şehrin açık veri uygulamasında sanal gerçekliği üzerine bir çalışma yapılmıştır. Şehrin konumu, binalar, mekânsal bilgiler, sokak ve caddelerin yansıtılmasını içeren birçok bilgiden faydalanılmıştır. Şehrin yapısının haritalandırılması imar konularında büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Açık veri uygulamaları ile teknolojik yenilikler bir arada kullanılarak şehirlerin kent platformları oluşturulabilmekte ve analiz yapılmasını kolaylaştırmaktadır (Kazaz, 2020, s. 30-31).

Başka bir yerel portal incelemesinde Los Angeles Open Data Portalı toplam 1.658 veri setini içermektedir. Veri türleri farklı dosya formatlarında sunulmakta ve tablo, resim, grafik gibi değişik formlarda erişilebilmektedir. Veri setleri Yönetim ve Finans, Sanat ve Kültür, COVID-19, Şehir Altyapısı ve Hizmet Talepleri, Topluluk ve Ekonomik Kalkınma, Eğitim, Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma, Konut ve Emlak, Parklar ve Rekreasyon, Kamu Güvenliği, Sanitasyon ve Toplu Taşıma olmak üzere 12 kategoriye ayrılmaktadır (Los Angeles Open Data, 2024).

Miami-Dade County's Open Data Hub platformunda veriler öncelikle 18 kategoriye ayrılmakta ve kategorilere ilişkin genel bilgiler verildikten sonra veri setlerinin de incelenmesine olanak sağlanmaktadır. Kategori örneklerinde binalar kategorisinde toplam bina sayısı, büyük ve küçük ölçekli binalar, en yüksek binanın uzunluğu ve coğrafi bilgi sistemine yer verilmekteyken demografi kategorisinde toplam nüfus, yabancı nüfus, yerli nüfus, aile sayısı ve harita üzerinde yoğunlukları gösterilmektedir. Toplamda 533 veri seti, 44 doküman ve 223 uygulama veya harita portalda kullanıcılara sunulmaktadır. Veriler Miami ile ilgili 80 kuruluştan elde edilmektedir ve ilgili kuruluşun verileri ayrıca filtrelenebilmektedir (Miami-Dade County Open Data Hub, 2022).

Chicago Data Portal incelemesinde 1.682 veri setinin platformda yer aldığı, verileri görüntüleme şekillerinde harita, tablo, takvim, form, tablo gibi formatların bulunduğu, yıllara göre verilere erişilebileceği gözlemlenmiştir. Veriler güncel tutulmakta ve her veri setinin görüntüleme ve indirme istatistiklerine yer verilmektedir. Veriler 16 kategoriye ayrılmaktadır. Kategoriler (Chicago Data Portal, 2024):

1. Yönetim ve Finans,
2. Binalar,
3. Toplum,
4. Eğitim,
5. Çevre,
6. Etik,
7. Olaylar,
8. Bilgi Özgürlüğü Yasası,

9. Tesisler ve Coğrafya Sınırlar,
10. Sağlık ve İnsan Hizmetleri,
11. Tarihi koruma,
12. Parklar ve Rekreasyon,
13. Kamu güvenliği,
14. Sanitasyon,
15. Hizmet Talepleri,
16. Toplu taşıma şeklinde sınıflandırılmıştır.

ABD’deki yerel yönetimlerde portallara erişim kolay olduğu ancak uygulamalarda nicelik açısından standartların bulunmadığı anlaşılmaktadır. Veri setlerini konusunda oldukça geniş bir seçenek arşivi ve farklılıklar göze çarpmaktadır. Aynı zamanda yerel yönetimlerdeki yöneticilerin tutumları neticesinde kullanıcıların ihtiyaçlarına aynı seviyede özen gösterilmediği, verilerin kullanılarak anlamlı bir şekilde ele alınmalarında daha az başarılı oldukları anlaşılmaktadır (Thorsby vd., 2017).

1.5.1.5. Diğer Ülkelerde Açık Veri Uygulamaları

Almanya’da açık veri politikalarında yasal düzenlemeler, kılavuzlar, strateji belgeleri, açık veri üzerine çalışmalar ile üzerinden faaliyetler sürdürülmektedir. Ayrıca birçok eyaletin kendi açık veri portalları mevcuttur. Bunlara (Das Datenportal für Deutschland, 2024b):

- Daten.bw (Baden-Württemberg),
- Datenadler Brandenburg,
- Offene Daten Berlin,
- Open.NRW (Nordrhein-Westfalen),
- Open Bydata (Bayern),
- Open Data Portal des Freistaates Sachsen,
- Transparenzportal Bremen,
- Transparenzportal Hamburg örnek olarak gösterilebilmektedir.

Almanya Açık Veri Portalında “govdata.de” 92.442 veri seti ile nüfus ve toplum, eğitim, kültür ve spor, enerji, sağlık, uluslararası konular, adalet, hukuk

sistemi ve kamu güvenliği, tarım, balıkçılık, ormancılık ve gıda, hükümet ve kamu sektörü, bölgeler ve şehirler, çevre, trafik, ekonomi ve finans, bilim ve teknoloji olmak üzere 10 kategoriye ayrılmıştır (Das Datenportal für Deutschland, 2024a).

Almanya'nın Berlin şehri, 2011 yılında "Open Data Berlin" projesi ile açık veri politikasını başlatmıştır. "daten.berlin.de" portalı ile Berlin'in açık veri platformunda 20 kategoride işgücü piyasası, eğitim, demografi, coğrafi bilgiler, sağlık, gençlik, sanat ve kültür gibi sınıflandırmaya gidilmiştir. Aynı zamanda Berlin'de Açık Veri Topluluğu ile açık veri politikalarının başlatılması münasebetiyle "Berlin Açık Veri Günü" düzenlenmiştir. 2012 yılında Berlin Açık Veri Stratejisi yayımlanarak politikanın geliştirilmesine hassasiyet gösterilmiştir (Kahraman, 2021, s. 81-82).

Hollanda 2011 yılında açık devlet politikalarına yönelik adım atmış, 2012'de kabul ederek hükümetin açık veri politikalarına katılımını gerçekleştirmeye başlamıştır. Açık veri eylem planları ve politikaları neticesinde Hollanda Ulusal Açık Veri Portalı "data.overheid.nl" oluşturulmuştur (Dutch Government's National Data Portal, 2024b). Hollanda'da açık veri uygulamasında yönetim, ekonomi, tarım, konut, hukuk, eğitim ve bilim, trafik, iş hayatı, uluslararası konular olmak üzere toplamda 17 kategori ve 19.911 veri seti Hollanda Ulusal Açık Veri Portalı tarafından kamuya açık bulunmaktadır (Dutch Government's National Data Portal, 2024a).

İtalya açık veri portalında 62 kurum veya kuruluştan toplamda 65.571 veri seti bulunmaktadır. Veri setleri; tarım, balıkçılık, ormancılık ve gıda (391 veri seti), çevre (6.835 veri seti), eğitim, kültür ve spor (2.549 veri seti), ekonomi ve finans (4.721 veri seti), enerji (262 veri seti), adalet, hukuk sistemi ve kamu güvenliği (193 veri seti), hükümet ve kamu sektörü (22.059 veri seti), uluslararası konular (49 veri seti), bölgeler ve şehirler (7.430 veri seti), sağlık (629 veri seti), bilim ve teknoloji (2.096 veri seti), toplum (7.181 veri seti) ve ulaştırma (2.019 veri seti) olmak üzere 13 kategoriye ayrılmıştır (Agenzia per l'Italia Digitale, 2024).

Avusturya Viyana şehri açık veri portalı 53.200 veri seti, 732 uygulama, 2.407 organizasyon içermekte olup nüfus ve toplum, ulaşım, enerji, çevre, ekonomi ve finans, sağlık, uluslararası konular olmak üzere toplamda 14 kategoriye

ayrılmıştır. Viyana şehri açık veri portalının temel amacı kamu kuruluşları ile vatandaşların bilgiye ulaşması ve bilginin güvenilir olmasının sağlanmasıdır (Yardım ve Yalçiner Ercoşkun, 2023, s. 160; Open Data Days Vienna, 2024).

Danimarka 2013 yılında açık veri politikalarına adım atmış, yerel yönetimlerde de 2016 yılında açık veri portallarını tek çatıda toplamıştır. Kopenhag Belediyesi tarafından sunulan açık veri platformunda; nüfus, sağlık, enerji, ekonomi, ulaşım, eğitim, kültür ve spor, çevre gibi konularda olmak üzere 10 kategoride 307 veri seti paylaşılmaktadır. Yerel yönetimlerde şehrin kentsel dönüşüm alanları, şehir bölgeleri gibi birçok bilgi de sunulmaktadır (Open Data DK, 2024; Kazaz, 2020, s. 33).

Asya ülkelerinde Tayvan'da 1997 yılında açık verinin temelleri sayılan Bilgilendirme Özgürlüğü Yasası oluşturulmuştur ve açık veri politikaları tam olarak sistemsal hale gelmesi 2011 yılından itibaren başlanmıştır. Açık veri politikalarında toplumsal katılım, hesap verilebilirlik, şeffaflık ve bilgi odaklı genel bir politika oluşturulmuştur (Ritter, 2014).

Tayvan da açıklık politikalarının gereği olarak açık veri portalı “data.gov.tw” mevcut olup portalda merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin ve verinin konusal kategorileri bulunmaktadır. Bilgi setleri sağlık, eğitim, askeri, emeklilik, finans, iş hayatı, yaşam kalitesi, ulaşım gibi toplamda 18 kategoriden oluşmaktadır (Ministry of Digital Affairs, 2024).

Japonya açık veri portalında; 19.325 veri seti, 13 kategori (Nüfus ve haneler, ulaşım ve gezi, sosyal güvenlik ve temizlik, eğitim, kültür, spor ve yaşam, yurt içi ticaret ve hizmetler, iş, ev, ekonomi, yönetim ve kamu maliyesi, bilgi ve iletişim, bilim ve teknoloji, tarım, ormancılık ve balıkçılık, enerji ve su, arazi ve iklim, uluslararası, adalet, güvenlik ve çevre), farklı formatta dosya uzantıları ve 23 veri sağlayan kuruluş bulunmaktadır (e-Gov Data Portal, 2024).

Avustralya'da yerel bölgelerden biri olan New South Wales eyaleti Sidney kentini de içerisinde bulundurmakla birlikte 2016 yılı Aralık ayında vatandaşların bilgiye erişimini kolaylaştırmak, şeffaflık ve hesap verilebilirliği sağlamak amacıyla açık veri politikalarına yönelik bir girişim başlatmıştır (Özbek ve Yalçiner Ercoşkun, 2023, s. 215-216). Sidney'in de içerisinde olduğu New South Wales eyaletinin açık

veri portalı “data.nsw.gov.au” Covid-19, çevre, eğitim, ulaşım, planlama, orman yangını gibi konularda toplam 8 kategoriye ayrılmıştır. Portalda 15.584 veri seti mevcut bulunmaktadır (Data NSW, 2024).

İrlanda’da sağlık alanında faaliyet gösteren “eHealth” adlı platform ilgili bilgilerin bir araya getirilmesine yardımcı olmaktadır. eHealth açık veri uygulamasında sağlık sektörüyle alakalı en yakın sağlık kuruluşu, hastane, hasta istatistikleri, sağlık tedavisine yönelik ortalama ücret, sağlık alanındaki veriler yer almaktadır. İrlanda’da uygulamada olan platformun asıl amacı sağlık alanında şeffaflığın sağlanması, vatandaş memnuniyeti, politika oluşturulmasında doğru ve etkili analizlerin yapılması olarak değerlendirilmektedir (European Data, 2019).

Dünyanın birçok yerinde açık veri politikaları hem ulusal ölçekte hem de yerel ölçekte gelişim göstermektedir. Barcelona, Bari, Berlin, Birmingham, Brisbane, Buenos Aires, Cabo Verde, Hamburg, Las Vegas, Melbourne, Milan, Paris, Roma, Stockholm, Şanghai, Washington, Zürih şehirleri; yerel ölçekteki portallara sahip olan bazı bölgelere örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Açık veri portallarında veriler kategorilere ayrılmış olup mobil uygulamalara ve verinin farklı formatlarına da yer verildiği gözlemlenmektedir. Portallar yalnızca verileri bulmakla kalmıyor aynı zamanda analiz etme, bilgi verme ve kullanma imkânı da tanımaktadır (Akdamar, 2017, s. 49-50).

1.5.2. Türkiye’de Açık Veri

Devletler şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleri gereği açık veri politikalarına yönelik çalışmalarına son dönemlerde hız vermektedir. Açık devlet verisinin işlenebilmesi için teknik ve hukuki zeminin ve sürecin uygun olması gerekmektedir. Türkiye’de açık veri uygulamalarının tam olarak işlevsel halde olduğu söylenememekle birlikte ülkemizde hukuki, politik ve teknik altyapının oluşturulması için çalışmalar yapılmaktadır (Eroğlu, 2019b, s. 440).

Türkiye açık devlet yaklaşımına yönelik 2006-2010 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (Eroğlu, 2019b, s. 441), 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı ve 2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde planlarda kamu verilerinin paylaşılmasına yönelik

faaliyetin yer aldığı ve açık veri uygulamalarına ilişkin politikaların geliştirilmesi gerektiğine yer verilmiştir (Erin, 2021, s. 91).

Türkiye açık veri politikaları kapsamında ilk olarak 2011 yılında Açık Yönetim Ortaklığına üye olmuştur. Türkiye'nin üyeliği önemli bir gelişme olarak değerlendirilmiş olup açık veri politikalarına yönelik farklı alanlardan kurum veya kuruluşlarla toplantılar düzenlenmiştir. Açık Yönetim Ortaklığı kapsamında 2012 yılında eylem planı hazırlanmış, katılım sonrasında 2013 yılında açık devlet verisi uygulaması politikalarının uygulanabilirliğine yönelik 2013/9 sayılı ve “Açık Yönetim Ortaklığı Girişimi” konulu Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır. 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planında kamu verilerinin erişilebilirliği, kullanımı ve paylaşımına yönelik stratejilere yer verilmiştir. Açık veri politikaları gereği açık veri portalının hizmete girmesine de değinilmiştir (Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, 2016, s. 53; Eroğlu, 2018, s. 473-474).

Türkiye; açık veri politikalarına yönelik şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleri gereği kurumların iş ve işlemlerine, mal ve hizmet üretimine vatandaşların katılımını benimseyerek 2011’de Açık Yönetim Ortaklığına yaptığı katılım; yapılması gerekenler konusunda Türkiye’nin üstlendiği görevleri yerine getiremeyerek önce 2016 yılında pasif üyeliğe çekilmiş ardından ise 2017’de Açık Yönetim Ortaklığından çıkarılmıştır (Özkan, 2019, s. 29).

Türkiye’nin Açık Yönetim Ortaklığına yönelik eylem planı stratejilerinde açık veri portalının oluşturulması, bireylerin veriye kolayca erişimi ve kullanımı, şeffaflık, toplumun karar verme süreçlerine katılımı, politika oluşturulmasına etki edilmesine yer verilmiştir. Ayrıca bürokrasinin ve kırtasiyeciliğin azaltılması, usulsüzlükle mücadele, dijital ortamda kamu hizmetlerinin erişilebilirliğinin artırılması da hedeflenmiştir (Bensghir, 2017, s. 203-204).

On Birinci Kalkınma Planıyla birlikte Açık Veri Projesine yönelik açık devlet verisi konusunda demokratik katılımın artırılması, katma değer üreten yenilikçi hizmetlerin hayata geçirilmesi, açık kamu verisinin paylaşılabilirliğine ve erişilebilirliğine ilişkin düzenlemelerin hayata geçirilmesi hedeflenmektedir. Açık Veri Projesi; şeffaflık ve hesap verilebilirlik, “Ulusal Açık Veri Portalı” uygulamaya konularak herhangi bir sınırlama olmaksızın kullanıma açılması stratejilerine yönelik

düzenlemeleri barındırmaktadır. 2024-2028 yıllarını kapsayan On İkinci Kalkınma Planında dijital devlet hedef ve politikalarında açık veriye yönelik yalnızca kamu verisinin paylaşımına yönelik hukuki düzenlenmelerin yapılması ve ulusal açık veri portalının hayata geçirilmesi ele alınmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, 2023a).

“2024-2030 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı”nda (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2024, s. 19-20):

- Ulusal ve yerel ölçekte açık veri politikaları, yönetim mekanizmaları, araçları ve mevzuatına ilişkin farkındalık ve kapasite artırımı faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi,
- Açık veri portallarına girdi olarak sağlanan verilerin kalitesi ve doğruluğunun artırılmasına yönelik destekleyici faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi,
- Açık veri uygulamalarına ilişkin risklerin ortadan kaldırılması ve politikaların sürdürülebilirliğine yönelik mevzuatın gerçekleştirilmesi,
- Açık veri portallarında kullanıcılar tarafından öneri ve geri bildirim alınmasına yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi,
- Yerel yönetimlerin kendi veri denetimini yapması ve yüksek değerli veri setlerinin “Açık Veri” olarak yayınlanmasına yönelik strateji planının hazırlanması ve uygulanması ele alınmaktadır.

Mevzuat alanında yapılan 2003 yılında 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, 2016 yılında 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu açık veri uygulamalarına örnek gösterilebilmektedir. 2006 yılında kurulan Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER), vatandaşların kurumlara gitmelerine gerek kalmadan yazılı ya da sözlü başvurularını ele alarak oluşturulan bir proje şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Kamu hizmet sunumunun dijital ortamlara aktarılması adına önemli bir diğer uygulama e-Devlet Kapısı 2008’den itibaren hizmet vermektedir. Açık veri ve açık devlet verilerine yönelik çalışmalar ile dijitalleşme adımları 2018’den itibaren

Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi tarafından yönetilmektedir (Eroğlu, 2018, s. 472; T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2023; Eroğlu, 2019b, s. 440).

Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi tarafından dijitalleşme ve açık veri politikalarına yönelik birçok proje faaliyetine ve çalışmalarına devam edilmektedir. Bu projelerin başında Açık Veri Projesi, Dijital Türkiye, e-Yazışma, KamuNet, Elektronik Kamu Bilgi Yönetim Sistemi (KAYSİS), Ulusal Veri Sözlüğü örnek olarak gösterilebilmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, 2023b).

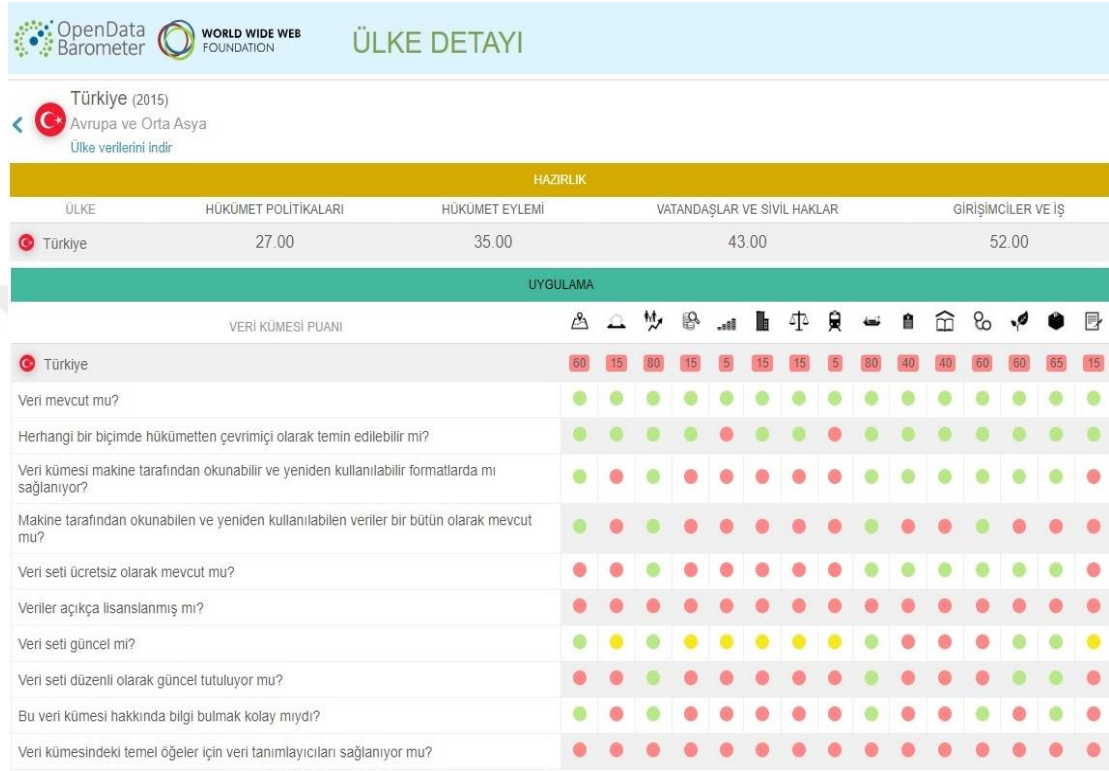
Planlar çerçevesinde kamu verilerinin açık halde bulunması, paylaşılması ve tekrar kullanılmasına yönelik politikalar oluşturulmuş ve insanların açık veri uygulamaları ile bilginin kullanılmasına olanak tanınması için hem mevzuat açısından hem de idari ve teknik açıdan altyapının oluşturulması amaçlanmıştır (Özkan, 2019, s. 29).

Türkiye, açık verinin genel özelliklerine ve ilkelerine uygun bir şekilde küresel ölçekte oluşturulan “data.gov” portalını ülkemizde de açmıştır. Açık veri uygulamalarına yönelik ifadelerin eylem planlarında yer almasına rağmen Türkiye henüz başlangıç seviyesindedir. Kamu verilerinin paylaşılmasında istatistiki bilgilere yer verilmesi, kıstasların oluşturulması ve kamu verilerinin rahatlıkla üçüncü kişilere dağıtılmasına yönelik çalışmalar halen devam etmektedir. Ayrıca Türkiye’de açık veri fikrine en uygun kurum olarak Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) gösterilebilmektedir (Kara ve Cömert, 2019).

Türkiye’de akademik alanda da açık veri uygulamalarına yer verilmekte ve giderek araştırmalara konu edinilmektedir. Gazi Üniversitesi Yapay Zekâ ve Büyük Veri Analitiği Güvenliği Uygulama ve Araştırma Merkezi, Sabancı Üniversitesi Veri Analitiği Araştırma ve Uygulama Merkezi akademik alanda faaliyet gösteren örneklerdendir. Ayrıca açık veri, büyük veri, veri analitiği, uygulamalı veri bilimi gibi konularda yüksek lisans öğrenimine veya eğitim programlarına yer verilmektedir (Altun vd., 2017, s. 2039).

Aşağıdaki Resim 4’te yer alan “Türkiye’nin Açık Veri Detayı” Open Data Barometer ve World Wide Web Foundation tarafından hesaplanan uluslararası bazda Açık Veri Barometresi sıralamasındaki durumu ele alınmaktadır. Barometre hesaplanırken veri kümesi puanına göre ülke sıralaması belirlenmektedir.

Uygulamalarda harita verileri, arazi verileri, nüfus verileri, devlet bütçesi, kamu harcamaları, şirketler, hukuki mevzuat, toplu taşıma ve ulaşım, uluslararası ticaret verileri, sağlık, eğitim, suç istatistikleri, çevre, seçim sonuçları ve kamu sözleşmeleri yer almaktadır. Veri kümelerine sorulan soruların cevaplanabilirliği ve şeffaflığı ölçüsünde genel puanlama ve sıralama yapılmaktadır.



Resim 4. Türkiye'nin Açık Veri Detayı

Kaynak: (Open Data Barometer, 2015)

Açık Veri Barometresi ve Açık Veri Envanteri gibi sistemler ile devletlerin değerlendirme kıstaslarına göre açık veri uygulamaları analiz edilmektedir. Analizler sonucunda mevcut durumlarının karşılaştırmalı olarak incelenerek ortaya genel bir değerlendirme tablosu çıkarılmaktadır. Değerlendirmeler neticesinde Türkiye, açık veri politikalarına yönelik yasal ve yenilikçi yaklaşımlara hız vermesi gerekmektedir. Türkiye genel anlamda açık veri uygulamalarında üst sıralarda yer almamakta, hatta gelişme göstermesi beklenilmektedir. Ancak Türkiye'nin açık veri politikalarında gelişim gösterememesindeki genel nedeni; açık devlet verisi politikalarına daha çok yasal düzenleme ve strateji veya eylem planlarında yer veriliyor olması, gerçek

hayata yansıtılmasında eksiklikler yaşanması olarak değerlendirilmektedir (Güneydaş ve Güney, 2019, s. 374).

Türkiye’de açık veri uygulamalarının hayata geçirilmesinde birtakım aksaklıkların olduğu görülmektedir. Yasal sınırlamalar, politika eksiklikleri, altyapı sorunları, yeterli seviyede yetişmiş insan kaynağı sorunu, araştırma imkânlarının yetersizliği gibi nedenlerden ötürü açık bilgi çalışmaları istenilen seviyelere henüz ulaşamamaktadır (Terzi vd., 2017, s. 28).

1.6. AÇIK VERİ UYGULAMASININ SAĞLADIĞI YARARLAR VE KULLANIMINDA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Yasal, sosyal, ekonomik ve teknik alanlarda bazı sorunların olmasına rağmen açık veri uygulamalarının doğru bir biçimde bireylere ulaştırılmasıyla vatandaşlara fayda sağlaması beklenmektedir. Hizmetlerin ve politikaların oluşumunda katılım gösterilmesi demokratik gereksinim olarak yarar sağlamaktadır. Mal ve hizmet üretiminde kalitenin yükselmesi karşılıklı veri alışverişinde bulunularak etkileşim halinde olmasıyla meydana gelmektedir. Yalnızca kamu alanında değil özel sektör ve sivil toplum alanında da hesap verebilirlik ve şeffaflığın sağlanmasına açık veri politikaları katkı sağlamaktadır (Gürdal, 2014, s. 105-106).

1.6.1. Açık Veri Uygulamasının Yararları

Bilginin açık hale getirilmesiyle birlikte; şeffaflık ve hesap verilebilirlik, demokratik katılım, kontrol edilebilirlik, yenilik, hizmetlerde verimliliğin artırılması, etkinliğin sağlanması, uygulamaya konulan çalışmaların etki ve başarı oranlarının hesaplanması, veri kaynağından daha büyük bilgilerin ortaya çıkmasına yardımcı olunması kazanılacak faydaların başında gelmektedir (Open Data Handbook, 2023b).

Devletlerin ve kuruluşların açık veri uygulamalarından yararlanabilmeleri ve başarı elde edebilmeleri için açık veri yaklaşımında bulunması gereken ölçütlere sahip olması beklenmektedir. Bunlar (Bensghir, 2017, s. 200):

- Veriye erişimde yasal sınırlama olmayışı,
- Yetki ve sorumlulukların net bir şekilde belirgin olması,
- Şeffaflık ve hesap verilebilirlik,

- Hedef kitlenin katılım sağlaması,
- Zamanlılık,
- Bilgiye erişimde sınırlama olmayışı,
- Yöneticinin desteği,
- Kapsayıcılık,
- Eşgüdüm,
- Teknik yeterlilik ilkelerini barındırması şeklinde açıklanmaktadır.

Açık veri uygulamasının en önemli yararı şeffaflık olarak karşımıza çıkmaktadır. Açık verinin ilkelerinde de yer aldığı gibi şeffaflık ve hesap verilebilirlik özellikle kamu kurum veya kuruluşların politikalarında ve hizmetlerdeki etkinliğin sağlanmasında çok ciddi önem arz etmektedir. Yerel yönetimlerin yapmış oldukları hizmete ilişkin veriler paylaşılarak hizmetin gerekliliği ve başarı oranı gibi ölçütlerle değerlendirilebilmektedir. Bilgilerin aleni olması politikaların oluşmasında vatandaşların aktif katılımına yardımcı olmaktadır. Sorunların en temel halinden ele alınarak daha net bir biçimde tanımlanmasına kolaylık sağlaması, ekonomik ve sosyal alanlarda verimliliği artırması, sosyal gelişmişlik seviyesini yükseltmesi ve yenilikçi yaklaşımların önünü açması beklenmektedir. Açık veri uygulamaları ile kamu alanındaki harcamalara erişilerek analiz edilmesine ve ekonomik belirtilerin yorumlanmasına olanak sağlanmaktadır (Çalım, 2022).

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulan “Ulusal Akıllı Şehir Açık Veri Platformu”nun (ULASAV) yaptığı çalışmaya göre açık verinin yararları; yenilikçi çözümlerin bulunması, yenilikçi mekanizmaların varlığı, hizmetlerin aksatılmaması ve maliyetlerin azaltılması ve kurumlara olan güven duygusu şeklinde açıklanmaktadır. Faydalar (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2019, s. 6-7):

- **Yenilikçi Çözümlerin Bulunması:** Açık veri herkes tarafından herhangi bir sınırlama olmadan rahatlıkla kullanılabilmesine, üzerinde inceleme yapılmasına ve yeniden kullanılarak yenilikçi fikirlerin ortaya çıkmasına yardımcı olmaktadır.

- **Yenilikçi Mekanizmaların Varlığı:** Veriler erişilip incelendikten sonra değerlendirmelerin yapılması ve bilginin kaynağı ile faydalanıcısı arasında yenilikçi işleyişlerin ve düşüncelerin geliştirmesine olanak sağlamaktadır.
- **Hizmetlerin Aksatılmaması ve Maliyetlerin Azaltılması:** Açık veri politikaları sonrasında farklı alanlarda faaliyet gösteren bilgilerin karşılıklı olarak kullanılması sonucu yapılacak işlerde karar alma ve uygulamanın hızlanmasına yardımcı olurken maliyetlerin azaltılmasına da katkı sağlamaktadır.
- **Kurumlara Olan Güven Duygusu:** Açık veri uygulamaları sonrası kaynak kurum veya kuruluşların şeffaflık ve hesap verilebilirlik adına toplum tarafından daha güvenilir yaklaşımla hareket etmesine yardımcı olmaktadır.

Açık veri uygulamaları sonrasında sağlamış oldukları faydalar üç ana başlıkta incelenecek olursa ekonomik faydalar, politik faydalar ve sosyal faydalar şeklinde genel başlıklara ayrılabilir. Politika oluşturma açısından veri uygulamaları, insanların kurum veya kuruluşlarının faaliyetlerine daha çok katılımı teşvik ettiği görülmektedir. Demokratik katılımın gereği olarak vatandaşların özellikle kamu kurum veya kuruluşlarının karar alma süreçlerine dâhil olması desteklenmektedir. Bu sayede kontrol işleyişi uygulanarak politikalarda etkinliğin sağlanmasına imkân tanınmaktadır. Açık veride ilerleme kaydetmiş ülkelere bakıldığında demokratikleşme konusunda da ileride oldukları anlaşılmaktadır. Sosyal yararlar bakıldığında toplumun daha iyi bir noktaya gelmesine yardımcı olmakta ve hayatı kolaylaştırmaktadır (Ersal, 2019, s. 22-24).

Açık verinin en önemli faydalarının başında şüphesiz ekonomik faydalar gelmektedir. Kurum veya kuruluşların faaliyetlerini uygulaması neticesinde maliyetlerini düşürmekte ve hizmetlerde etkinlik sağlanmaktadır. Ekonomik faydalara katma değer üretimi, girişimciliğe yardımcı olunması, giderlerin düşürülmesi ve tasarruf sağlaması örnek gösterilmektedir. Bilgi teknolojilerinin gelişmesine de imkân sağlamaktadır (Kaya vd., 2020, s. 4).

Açık veri uygulamalarının ekonomik faydalarına (Kaya vd., 2020, s. 4; Ayre ve Craner, 2017, s. 175):

- Girişimciliği desteklemesi,

- Muhtemel yatırımcıların dikkatinin çekilmesine yardımcı olunması,
- Kuruluşların verimli çalışmaları neticesinde hedef kitlenin taleplerine yönelik verimli mal veya hizmet sunulmasına yardımcı olunması,
- Özel sektör kuruluşlarının büyümelerine olanak sağlaması,
- Zamandan ve maliyetlerden tasarruf sağlaması,
- Yenilikçi yaklaşımları desteklemesi,
- Özel sektörde yeni iş imkânları sunarken gelir elde edilmesine olanak sağlaması,
- Personelleri daha bilinçli davranmaya sevk etmesi,
- Diğer kuruluşların bilgilerinden istifade edilmesi, verilerin kullanılması ve tekrar paylaşılması,
- Verilerin açıklığı ile anlaşmazlıkların önüne geçmesi örnek gösterilmektedir.

Şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleriyle iç içe geçen açık veri kavramı; hukukun üstünlüğüne, bireylerin kamu politikalarına katılım göstererek bütünleşmesine, karar alma aşamalarına katkı sağlamasına, kamu hizmetlerinin ya da diğer sektörlerce sunulacak mal ve hizmetlerde verimliliğin artmasına yarar sağlamaktadır (Kahraman, 2021, s. 48).

Açık veri politikaları; yaşam kalitesini artırmakta, eğitimin olanaklarını ve seviyesini yükseltmekte, yenilikçi yaklaşımları desteklemekte, sağlık hizmetlerini güçlendirmekte, coğrafi bilgi sistemi oluşturmakta, doğal afet risklerinin önceden haberdar olunarak kayıpların azaltılmasına, akıllı kent olgusunun oluşturulmasına ve yaygınlaşmasına destek vermektedir (Kaya vd., 2020, s. 3-4).

Aşağıdaki Şekil 2’de yer alan bilgiler ışığında açık verinin sosyal ve siyasi alandaki faydalarına demokratik katılımı artırması, şeffaflık, hesap verebilirlik, kamu hizmetlerinde etkinliğin sağlanması ve kalitenin artması, politika oluşum süreçlerine etki örnek gösterilebilmektedir. Ekonomik alanda açık veri piyasa anlayışına uygun rekabetin desteklenmesine, yeni sektörlerin ortaya çıkışına, üretilen mal ve hizmetlerde kalitenin sağlanmasına katkı sağlamaktadır. Teknik alandaki açık veri faydaları incelendiğinde ise dijital dönüşüm, bilgi teknoloji sistemlerinin

geliştirilmesi, veriye erişim, kullanım, tekrar kullanım imkânlarının sağlanması, sorun çözme kabiliyetinin artması ve sürdürülebilirlik öne çıkmaktadır.



Şekil 2. Açık Veri Uygulamalarının Faydalarına Yönelik Genel Bakış

Kaynak: (Janssen vd., 2012, s. 264-265)

1.6.2. Açık Veri Uygulamasının Güçlükleri

Açık veri uygulamaları, faydalarının yanı sıra birtakım zorlukları da beraberinde getirmektedir. Açık devlet verilerinin uygulanmasındaki güçlükler hukuki, ekonomik, organizasyonel ve teknik olarak dört temel başlığa ayrılmıştır (Eroğlu, 2019b, s. 439).

Hukuki Güçlükler: Hukuki güçlükler, yasal ve politik zorlukları da bünyesinde barındırmaktadır. Verilerin açık hale getirilmesine yönelik uygulamaların kamu kuruluşları tarafından bir sisteme tabi olmaması bu sorunlara neden olmaktadır. Açık veri politikalarının hayata geçirilmesinde hukuki altyapısının oluşturulmaması verinin erişilebilirliğine ve kullanımına zarar vermektedir (Eroğlu, 2019b, s. 439-440). Yasal açıdan açık verinin altyapısının oluşturulması ve mevzuatın iyileştirilerek güncellenmesi gerekmektedir. Kamu politikalarının uygulanmasında hukuki temelinin açık veri uygulamalarına elverişli olması beklenmektedir. Bir diğer konu da bilginin mülkiyetine yönelik yasal durumun varlığıdır. Bu durum açık veriye yönelik direkt bir sorun oluşturmada da ortaya çıkabilecek sıkıntıların önüne geçilmesi üzerine düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır (Özkan, 2019, S. 34).

Kamu kurum veya kuruluşları tarafından paylaşılacak bilgilerde kişisel verilerin korunması ve gizlilik kaygılarına uygun verilerin erişime açılması gerekmektedir. Açık veri uygulamalarıyla birlikte dış paydaşların rahatlıkla ulaşabildiği verilerde, kişisel bilgilerin mahremiyetinin korunmasına yönelik azami hassasiyet gösterilmesi büyük önem arz etmektedir (Rosnay ve Janssen, 2014, s. 6).

Ekonomik Güçlükler: Verilerin açık hale getirilmesinde kaynakların yeterli durumda olmaması, maliyetlerin karşılanamaması gibi sorunlar politikaların uygulanabilirliğine engel oluşturmaktadır (Eroğlu, 2019b, s. 440).

Organizasyonel Güçlükler: Yönetimsel farklılıklar, açık veriye uygun olmayan kurum tutumu, farkındalık eksiklikleri organizasyonel ya da kültürel engeller olarak değerlendirilmektedir. Ülkelerin yapılarına, hiyerarşik düzenine göre açık veri uygulamalarının hayata geçirilmesinde baskılayıcı tutum ya da istenilen seviyede desteklememek politikalarda başarının düşmesine neden olmaktadır (Eroğlu, 2019b, s. 440; Kahraman, 2021, s. 57). Özellikle bilgi teknoloji

sistemlerinin kamu hizmetlerinde ve açık veri politikalarında uygulanmasını destekleyen siyasi otoriterin olmayışı yine organizasyonel zorluklara örnek teşkil etmektedir (Hossain ve Chan, 2015, s. 5).

Verilerin kamuoyunun erişime açılmasına yönelik standart politikanın olmayışı, risk almaktan kaçınılması, açık veri uygulamalarının lisansının bulunmaması ve güvenlik sorunları ile veri gizliliğinin korunamaması yine açık veri politikalarına yönelik sınırlayıcı etkenlerden bazılarına örnek oluşturmaktadır (Janssen vd., 2012, s. 262-263).

Teknik Güçlükler: Teknik altyapının sağlanmaması, açık veri işlemlerindeki eksiklik, kategorize edilememe, bilginin tekrar kullanımında ve erişilebilirliğinde sorunlarla karşılaşma, açık veri ölçütlerin olmayışı teknik sorunlara örnek teşkil etmektedir (Eroğlu, 2019b, s. 440).

Teknik güçlüklerle merkezi portalın bulunmayışı, işlevsiz veri portalları, teknik aksaklıkların uzman ekiplerce kısa zamanda giderilememesi, standartların bulunmayışı, açık veri uygulamalarına yönelik yazılım konusunda teknik sorunlar ve eski sistemlerin varlığı örnek gösterilebilmektedir (Janssen vd., 2012, s. 262-263; Yang vd., 2015; Barry ve Bannister, 2014).

Bir bilginin açık veri olarak kabul edilmesini engelleyici sorunlar; tutarsız düzenlemeler, gizlilik ve bilginin korunması, telif veya patent gibi uygulamalar, çekişme ortamı ve sorumluluklar şeklinde açıklanmaktadır. Kamu veya kuruluşlarının isteksiz tutumları, açıklanan bilgilerin zamanla kuruluşun veya politikanın aleyhine tesir edebilmesi düşüncesi yine açık verinin önündeki sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Attard vd., 2015, s. 400-412).

Birinci bölümde açık veri ve kavramsal anlamda teorik çerçeve üzerine değerlendirmelerde bulunulmuştur. Öncelikle açık veri ve ilgili kavramlar açıklanmış, devamında açık verinin ortaya çıkışına ve tarihsel gelişimine değinilmiştir. Bilgi teknolojilerindeki gelişim ve dijitalleşme adımları neticesinde vatandaşların kamu politikalarına katılımlarına yönelik bir eğilim yaşanması neticesinde hem kamu yönetimi anlayışında hem de açık veri politikalarında yenilikler yaşanmıştır. Vatandaşların kamu süreçlerine aktif katılımlarına olanak sağlayan açık veri uygulamaları ile şeffaflık, hesap verebilirlik, açıklık gibi

kavramlar daha geniş çerçeveye yayılmıştır. Bahsi geçen özellikler aynı zamanda açık veri özelliklerini yansıtmakta ve ilkelerinde benzerlikler göstermektedir. Açık veri işleyişinde genel değerlendirme yapıldıktan sonra dünyada ve Türkiye’de açık veri ele alınmıştır. Uluslararası ortamda Birleşik Krallık, Kanada, Fransa ve ABD açık veri politikaları ve uygulamalarında oldukça başarılı grafik çizmektedirler. Türkiye’de açık veri politikaları henüz istenilen seviyelerde olmayıp uygulamalarda son yıllarda bir eğilim olduğu anlaşılmaktadır. Açık veri uygulamalarının faydalarına ve uygulamada yaşanan zorluklara değinilmekte; açık veri politikalarında başarıya ulaşabilmek için teknik, hukuki ve kamu kültüründe anlayış değişiminin yaşanması gerektiği anlaşılmaktadır. Yetersiz bilgi teknolojileri altyapısı, veri yönetiminin oluşturulamaması, mevcut sistemlerin durumu teknolojik zorluklara; yetersiz insan ve finansal kaynak, üst yönetim desteğinin yetersizliği, kamu kültürü, mevzuat eksiliği, veri paylaşılmasına yönelik güvenlik riskleri ve idarelerin güç kaybetme korkusu sosyal zorluklar olarak gösterilmektedir.

2. BÖLÜM

TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE DİJİTALLEŞME VE AÇIK VERİ UYGULAMALARI

Kamu yönetiminde dijitalleşme adımları açık veri politikalarıyla iç içe geçmektedir. Dijital dönüşümle birlikte açık veri uygulamalarda teknolojik değişimlerin yaşanması, dijitalleşmenin açık veri ile olan ilişkisinin bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Dijitalleşme konusu geçmişten günümüze Türkiye’de ve yerel yönetimlerde ele alınarak yenilikçi adımların gözler önüne serilmesine ve ulusal örnekler ile açık veri uygulamalarına etkisine örnekler üzerinden değinilmektedir.

2.1. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE’DE DİJİTALLEŞME

Dijitalleşme Gartner’e göre “*bir iş modelini değiştirmek, yeni gelir ve değer üretme fırsatları sağlamak için dijital teknolojilerin kullanılmasıdır; dijital bir işe geçme sürecidir*” şeklinde açıklanmaktadır. Bu açıdan dijitalleşme, yalnızca bilgi ya da kaynakların değil yönetimin ve sürecin sayısallaştırılması olarak değerlendirilmektedir. Dijitalleşme kavramı tüm olası toplumsal ve bireysel faaliyetlerde, dijital teknolojilerin ve yeniliklerin benimsenmesi anlamına da gelmektedir (Atmaca ve Karaçay, 2020, s. 263).

Dijitalleşme; sanayi devrimi sonrasında toplumun bilgi topluluğuna geçişini kapsayan, bir ürün veya hizmetin üretilmesinde bilgi edinerek sonuçlarını çözümleyen ve bu alandaki teknolojik gereksinimler ve ihtisaslar anlamına gelmektedir. Teknolojik yeniliklerle birlikte bilgi toplumundan dijital topluma geçiş sürecinde politikaların oluşturulmasında dijitalleşme önemli bir etken olmuştur (Çiftçi, 2023, s. 29).

Dijitalleşme ile kamu politikalarına dolaysız katılım, bürokrasinin azaltılması, zaman ve maliyetlerde tasarruf ile hizmetlere kolayca erişilebilirlik sağlanmaktadır. Verilerin kamu eliyle toplum yararına kullanılması konusunda da önem arz eden dijitalleşme, birçok alanda politikalara etki etmekte ve insanların taleplerine göre şekillendirilmektedir (Erkut, 2020, s.2).

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin birçok alanda kendilerine yer bulmasının yanı sıra kamu yönetimi alanında da uygulamaları artmıştır. Kamu politikasının uygulanabilirliği ve stratejilerin belirlenmesi konularında önemli bir yer tutan vatandaş memnuniyeti, dijitalleşme adımlarıyla karşılıklı etkileşim halindedir. Kamu politikaları, eğitim, sağlık, güvenlik, ekonomi, şehirleşme gibi birçok alanda dijital dönüşüm yenilikleri hayata geçirilmektedir. Kamu sektörünün gelişimine de yardımcı olan dijitalleşmeyle birlikte teknolojik çözümler oluşturulmaktadır. Dijitalleşme adımları, kamu sektöründe özellikle bürokrasinin ve kırtasiyeciliğin azaltılmasında önemli rol oynamaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak gereksiz bürokrasi azaltılmakta ve iyileştirmeler yapılmaktadır (Taş vd., 2017, s. 2305).

Dijital dönüşüm süreciyle birlikte yeni kamu işletmeciliğinin bir eleştirisi olan “*Dijital Çağ Yönetimi*” anlayışı ortaya çıkmıştır. Kamu hizmetlerinde etkinliği ve verimliliği amaçlayan aynı zamanda teknolojik yeniliklerin kamu politikalarına katkı sağladığı bir düşünce temelini oluşturmaktadır. E-yönetişim, e-devlet, e-demokrasi gibi yeni terimler ve uygulamalar; kamu yönetimi politikalarına ve hizmetlerine dâhil edilmektedir. Dijitalleşmeyle birlikte elektronik hizmet sunumuna, şeffaflığın sağlanmasına, kolaylaştırıcı ve etkin sonuçların alınmasına, gereksiz bürokratik gecikmelerin kalkmasına yardımcı olmaktadır (Uysal, 2020, s. 128-129).

Dijitalleşme kavramı kamu yönetimlerinin kapsadığı bütün organizasyon ve süreçlerin dijitalleştirilerek yer, zaman ve hizmet sunumunda tasarrufun ve kolaylığın sağlanmasına katkı sağlar. Bu doğrultuda değerlendirildiğinde hem kamu hizmeti sunucusu olan devlet için olumlu sonuçlar doğurmakta hem de hizmet alıcısı konumunda olan vatandaşlar için kolaylıkları beraberinde getirmektedir (Atmaca ve Karaçay, 2020, s. 265).

Dijitalleşme adımlarıyla birlikte kamu yönetiminde ve kamu hizmetlerinin sunumunda birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Meydana gelen değişikliklerin konu başlıkları (Göçöğlu, 2020, s. 620-621):

- Çözüm bulan ve uygulayan kamu kurum ya da kuruluşlarının yerine fırsat sunan kamu kurum veya kuruluşları,
- Kişiden kişiye değişen hizmet sunumu,

- Dağınık yönetim,
- Veri politikalarını etkin kullanan kamu kurum veya kuruluşları,
- Ekonomik açıdan farklı finans kaynaklarına yönelim,
- İhtiyaca göre kamu hizmetinin yerine getirilmesi,
- Ulusal refahın sağlanmasına yönelik yeni oluşum şeklinde açıklanmıştır.

Kamu politikasının oluşmasında, gelişen teknoloji ve kabul gören genel anlayış ile yaşanan değişiklikler; çok boyutlu veri sağlama ve verilerin analiz yöntemlerinde yenilikler meydana gelmektedir. Bilgiye erişmenin hızlı ve maliyetinin minimum olduğu bir zamanda geleneksel anlayışların geride kalması, sıkça şahit olunan bir durum olarak gözlemlenmektedir. Yeni kamu yönetim sisteminin dijital ve teknolojik dönemle uyum göstermesi, yönetim anlayışıyla sağlanmaktadır. Kent ve kamu hizmetlerin sunum yöntemlerinin dijital çağın imkânlarından yararlanarak değişime uğraması, son zamanlarda karşılaşılan bir durum olmaktadır. Ancak Türkiye'nin de bu dijitalleşme çabaları tam olarak oturmuş sayılmamaktadır (Gül, 2018, s. 12-14).

Türkiye, kuruluşundan itibaren hem ekonomik gelişme açısından hem de toplumsal yenilikler açısından bir arayışta olmuştur. 1950'li yıllardan 1980'li yıllara kadar kamu öncülüğünde atılan adımlar, 1980 sonrasında yeni kamu yönetimi anlayışıyla birlikte özel sektör ve diğer sektörleri de sürece dâhil etmeye başlamıştır. Kamu birçok alandan çekilerek özel ve diğer sektörlerin girişimleriyle daha çok destekleyici konumda hareket etmiştir. Aynı şekilde dijital yenilikler de kamunun hantallığını ortadan kaldırmada yardımcı olunmasına, hizmetlerin kalitesinin ve verimliliklerinin artmasına, toplumun politika süreçlerine katılımına olanak sağlamaktadır. Dijital yeniliklerle birlikte şeffaflık ve hesap verilebilirlik, demokratik katılım, verimliliğin artması, toplumun taleplerinin kolayca dile getirilip karşılanabilmesi gündeme gelmiştir (Akça, 2023, s. 103-104).

Türkiye'nin dijital dünyaya adım atması, 1980'li yıllardan itibaren oluşturulmaya çalışılan yeni kamu yöneticiliği anlayışıyla birlikte temelleri atılmıştır (Sayımer vd., 2019, s. 422). E-dönüşüm uygulamalarına yönelik politikalar 2000'li yıllara kadar yeniden şekillendirilmeye çalışılmıştır. Dijital dönüşüm

uygulamalarında, 1990'lı yıllardaki adımların atılmasıyla e-devlet uygulamalarında önemli gelişmeler hayata geçirilmiştir. Dijitalleşme adımlarının 2000'li yıllardan itibaren ivme kazanmasıyla birlikte kamu hizmetlerindeki etkinliğin ve verimliliğin arttığı gözlemlenmiştir. “E-Avrupa Eylem Planı” dâhilinde Türkiye’nin de uyarlanabilmesi açısından “e-Türkiye” uygulaması başlatılmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde gelişmeler sağlanırken karşılıklı etkileşim esas alınmaktadır (Taş vd., 2017, s. 2307).

AB uyum süreciyle birlikte Türkiye’de hareketlenen reform süreci; siyasi, ekonomik, sosyal ve hukuki konularda olduğu kadar teknolojik alanda da kendini göstermiştir. 1999 yılında “Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Planı” uygulanamamış, e-Türkiye girişimi ile devam eden yıllarda eylem planları çerçevesinde gerçekleştirilecek adımlar atılmıştır. 2003 yılında “E-Dönüşüm Türkiye” projesi ile birçok hizmetin sanal ortamda karşılık bulması plana dökülmüştür. Kamu hizmetlerinin dijital ortamlara devri ile hizmetlerin hızlı sunumu zaman içerisinde benimsenmiştir. E-Devlet, Merkezi Nüfus İdare Sistemi (MERNİS), Vergi Daireleri Otomasyon Projesi (VEDOP), Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP), Merkezi Hekim Randevu Sistemi (MHRS), Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS) ve e-BİLDİRGE gibi dijital uygulama örnekleri karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda e-imza olarak adlandırılan dijital ortamda onay kavramı oluşturulmuştur. Tüm bu gelişmeler, hizmetlerin sunumunda etkinliği sağlamak ve verimliliği arttırarak rekabet gücüne katkı sağlamak için gerçekleştirilmiştir. E-devlet uygulamalarının altyapısı geçmişte planlanmış olsa da ciddi atılımlar 2000’li yılların teknolojik gelişmeleriyle yaşanmıştır. 2008 yılında “E-Devlet Kapısı Projesi”nin hizmete girmesiyle dijital hizmet anlayışının somut karşılığı hayata geçirilmiştir. Bürokratik tıkanıklıklar yaşanmadan hızlı, etkin, düşük maliyetli ve kaliteli hizmet anlayışı karşılık bulmaya başlamıştır (Kaya ve Mursül, 2017, s. 212; Akça,2023, s. 107; Sayımer vd., 2019, s. 422).

Türkiye’de son yıllarda teknolojik atılımlar göstererek kapasite gelişimlerini hayata yansıtmaktadır. Dijitalleşme adımlarını yanında açık veri politikalarına yönelik verinin toplanmasına ve işlenmesine yönelik strateji ve eylem planları hayata geçirilmiştir. 2010 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve özel bir şirketin iş birliğiyle “Akıllı Kamu Güvenliği Laboratuvarı Projesi” bilgilerin işlenmesi, analiz

edilmesi ve verilerin güvenliğinin sağlanmasına yönelik merkez kurulmasını içermektedir (Akıncı, 2019, s. 55).

2013 yılında “*Bilgi Toplumu Stratejisinin Yenilenmesi Projesi: Bilgi ve İletişim Teknolojileri Destekli Yenilikçi Çözümler Eksenli Mevcut Durum Raporu*” çalışması sonucunda kamu verisinin tekrardan kullanılmasına yönelik faaliyetler gerektiğine değinilmiştir. Yine 2013 yılında Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Teknolojiler Araştırma Merkezi (BİLGEM) tarafından verinin toplanmasına ve verilerin analizlerinin yapılmasına yönelik “Bulut Bilişim ve Büyük Veri Araştırma Laboratuvarı” faaliyete geçirilmiştir. 2017’de BİLGEM tarafından “Kamuda İnovatif Yaklaşımlar: Büyük Veri Politikalarının Geliştirilmesi (KamuV)” projesi ile bilgi odaklı politika oluşturma ve uygulamasına yönelik teknik altyapının geliştirilmesini içermektedir (Babaoğlu, 2021, s. 41).

Kamu verilerinin güvenli ve bütünlüklü bir şekilde muhafaza edilmesi ve işlenecek yapıya büründürülmesi amacıyla 2013’te Kamu Entegre Veri Merkezi kurulmaya başlanmıştır. 2015-2018 yıllarını kapsayan Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı; bilginin ekonomik bir güce dönüştürülerek sağlık, eğitim, güvenlik gibi konularda büyük veri politikasının geliştirilmesine değinilmiştir. 2016-2019 Ulusal E-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı’nda sivil toplum kuruluşları, özel sektör kuruluşları, kamu kurum veya kuruluşlarının hukuki açıdan engel teşkil etmeyen verilerinin diğer alanlardaki katılımcıları da kapsayacak şekilde açık veri olarak sunulabilmesi, ölçütlerin belirlenebilmesi ve paylaşılabilmesine hedefler arasında yer almış ve açık veri politikalarının yaygınlaştırılmasına yer verilmiştir (Ulaştırma, Denizcilik Ve Haberleşme Bakanlığı, 2016, s. 53-59).

2019-2023 yıllarını kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planında, açık veri politikaları konusunda yapılması gereken çalışmalara şu şekilde değinilmektedir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019, s. 13-18):

- Blok Zinciri Teknolojisi,
- Büyük Veri,
- İçerik Üretimi ve Yönetimi,
- Kamusal Açık Veri Yaratıcı Ortaklar ve Fikri Mülkiyet,

- Kurumsal İş Zekâsı,
- Siber Güvenlik,
- Teknoloji Üretimi, Kullanımı ve Depolama Kapasitesi,
- Veri Bilimi ve Veri Altyapısı,
- Verilerin Kullanımının Korunması ve Güvenliği.

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında (1) sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı başta olmak üzere tüm bakanlıklarda dijitalleşmeye yer veren görev ve sorumluluklara değinilmektedir. Dijital dönüşüm konusu özellikle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı sorumluluğu diğer bakanlıklardan daha fazla bulunmaktadır. Milli Teknoloji Genel Müdürlüğü, Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel Müdürlüğü kurulan ilgili birimlere örnek oluşturmaktadır. Ayrıca doğrudan Cumhurbaşkanlığına bağlı Dijital Dönüşüm Ofisi dijitalleşme alanında genel koordinasyondan sorumlu tutulmuştur. Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, bakanlıkların Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlükleri yine bu alana örnek teşkil etmektedir (1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018).

Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu büyük veri çalışmalarında örnek kurumlar olarak gösterilebilmektedir. İlgili bakanlıkların başlıca çalışmaları; Milli Eğitim Bakanlığında MEBBİS, e-Okul, e-Yaygın, ALO 147, Sağlık Bakanlığında e-Nabız, Sağlık.NET, MHRS, Aşı Takip Sistemi ve Sosyal Güvenlik Kurumunda e-Bildirge Sistemi, Veri Ambarı, ALO 170 projeleri yürütülmektedir (Köseoğlu ve Demirci, 2017, s. 2231-2232). Dijitalleşme ve açık veri uygulamalarında birçok kamu kurum veya kuruluşlarının görev ve sorumlulukları olmakla birlikte “Açık Veri Projesi” Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı tarafından diğer ilgili kuruluşlarla koordineli olarak yürütülmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, 2023a).

2.2. YEREL YÖNETİMLERDE DİJİTALLEŞME

Türkiye’de yerel yerinden yönetimler belediyeler, il özel idareler ve köylerden oluşmaktadır. Yerel yönetimler, bölgesindeki vatandaşların ihtiyaçlarını

karşlamak üzere kanunda belirtilen esaslarla oluşturulmuş ve her birinin kamu tüzel kişiliğine haiz olduğu bir sistemdir (Nohutçu, 2018, s. 143-159).



Şekil 3. Türkiye'nin Yerel Yönetim Yapısı

Kaynak: (Akbat, 2020, s. 11)

Şekil 3'te Türkiye'deki yerel yönetim birimleri belediye, il özel idaresi ve köy sıralanmaktadır.

Yerel ihtiyaçların karşılanmasında halka en yakın birimin hizmet götürmesi esas kılınmıştır. Büyük yerleşim birimleri olarak Türkiye'de oluşturulan 30 büyükşehir belediyesi bulunmaktadır. Büyükşehir belediyeleri, daha merkezi ve kalabalık illerde kanunda belirtilen şartlar dâhilinde oluşturulan belediye biçimidir (Akbat, 2020, s. 11).

Ülkemizde yerel yönetim birimleri anayasal çerçevede güvence altına alınmıştır. Yerel yönetimler, mahallî müşterek ihtiyaçları karşılamak üzere kurulan ve yetkili organları aracılığıyla bu sorumluluklarını yerine getiren mahalli idarelerdir. Belediyeler, il özel idareler ve köyler için sırasıyla 5393, 5302, 442 sayılı Kanunlara bağlı kılınmıştır. Anayasada lafzi olarak geçmeyen büyükşehir belediyeleri, büyük yerleşim yerlerinin kurulması şeklinde atıfta bulunularak 5216 sayılı Kanuna tabi kılınmıştır. Kentsel yapı, imar, çevre düzeni, acil yardım, itfaiye gibi birçok alanda

yerel yönetimlerin görev ve sorumluluklarının sınırları kanunlarda belirtilmiştir (Nohutçu, 2018, s. 7-10).

Yerel yönetimler, Türkiye’de uzun yıllarda merkeziyetçi anlayışla faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Merkeziyetçiliğin giderek yumuşatılmaya çalışıldığı yeni kamu yönetimi anlayışı, ülkemizde de uygulamaya çalışılmıştır. Yerel yönetimler 2000’li yıllarda mali ve idari konularda birtakım özerkliklere sahip olmuş ve merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde müdahalesinin giderek azaltılmasına olanak sağlanmıştır. Yetki, sorumluluk ve görevler merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında paylaştırılmıştır. Yerel yönetim mevzuatında değişikliklere gidilmesi, idari ve mali özerkliklerin artırılması, şeffaf ve katılımcı bir demokrasi anlayışıyla iyileştirilmelerin yapılması gibi bazı adımlar atılmıştır (Güler, 2016, s. 374-375).

Dijital yeniliklerle birlikte birçok alanda değişim yaşanıldığı gibi yerel yönetim yapısında da bazı değişikliklere yol açmıştır. Teknolojik yeniliklerle birlikte toplumsal ihtiyaçların kapsamı farklılaşmış, toplum hayatının dijital hizmetlerle kolaylaştırılmasına yardımcı olmuştur. Yerel yönetimlerde mali ve idari özerklik adımları itibarıyla şeffaf, yerel katılımın arttığı, demokratik, hesap verebilir ve etkin hizmet anlayışı egemen olmuştur. Hizmet kalitelerinin artması adına teknolojik yatırımlara hız verilerek dijitalleşme adımları, yerel yönetimlerde uygulama alanı bulmaya çalışmıştır. Türkiye’deki yerel yönetim birimlerinde öne çıkan belediyeler kentsel dönüşüm, e-belediye uygulamalarıyla bu farklılığa uyum sağlama sürecindedir. E-devlet uygulamasının bir benzeri olarak yerelde karşımıza çıkan e-belediye uygulamaları birbiriyle ilişkilidir. Tıpkı e-devlet anlayışında olduğu gibi hizmetlerin hızlı, daha az maliyetli, etkin ve kolay çözüm üretmek şeklinde sunulmasında bilgi iletişim teknolojilerine uyum önemli bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel yönetimlerde karşılaşılan dijitalleşme adımları dâhilinde birçok yenilik ortaya çıkmıştır. Bu yeniliklere (Karaca ve Öztürk, 2019, s. 529-531; Kaypak vd., 2017, s. 1801):

- Yerel yönetim birimlerinde alınan kararların bölge halkına duyurulması ve karar sürecine hızlı katılımın sağlanması,

- Yerel yönetim birimlerinin aldığı kararların etkin, şeffaf, katılımcı ve hesap verebilir bir altyapıya aktarılması,
- Toplumun istek ve taleplerine elektronik ortamdan haberdar olunması,
- E-belediyecilik ve benzer uygulamalarla hizmetlerin kaliteli sunumunun gerçekleştirilmesi,
- Yerel yönetim işleyişinin dijital ortamda karşılık bulması,
- Yerel yönetim birimlerince bilgi ve iletişim teknolojilerinde gelişme sağlaması,
- Vatandaşların hizmetten yararlanmasındaki maliyetlerin minimize edilmesi,
- Yerel yönetim birimlerindeki mevzuat bilgileri, alınan kararların ve belge işlemlerinin hem güvenli hem de kolayca korunup saklanması,
- Kırtasiyeciliğin ve bürokratik hantallaşmanın önüne geçilerek kaliteli hizmetin sağlanması örnek olarak gösterilebilmektedir.

Yerel yönetimlerde dijitalleşme adımları aynı zamanda bazı riskleri de beraberinde getirmektedir. Kişisel verilerin mahremiyetine yönelik teknolojiye duyulan kaygılar, teknolojik değişikliklerin maliyetleri, kamu kurum veya kuruluşları arasında koordine olunamama, yeniliklerin uygulanmasına yönelik yetişmiş personel eksikliği, yerel yönetimlerin internet sayfalarının güncel olmayışı, internet sayfalarında yalnızca bilgilendirici veriler bulunurken vatandaşın katılımına yönelik içeriklerin azlığı yerel yönetimlerin dijitalleşme konusunda yaşadığı sorunlara örnek teşkil etmektedir (Yıldırım, 2021, s. 70).

2.2.1. Belediyelerde Dijitalleşme

E-belediye kavramı, e-devletin yerel yönetimlerdeki bir uzantısı şeklinde kabul görmektedir. Kavram; hizmetlerin dijital ortama taşınması, bilgi iletişim işlemlerinin elektronik ortamdan sağlanması, şeffaf hizmet anlayışında katılımın artırılması ve etkin çözüm üretilerek toplumsal taleplerin karşılanması olarak yorumlanmaktadır. Geleneksel yerel yönetim anlayışının değiştiği, idari ve mali özerkliklerin arttığı bir süreçte hizmet anlayışında da çok yönlü etkileşimin olduğu gözlemlenmektedir. Dijital uygulamalar arttıkça vatandaş tarafından bilgi iletişim

teknolojilerinin kullanım oranlarının arttığının gözlemlenmesi, e-belediyeçilik uygulamalarının başarılı sonuç verdiğini göstermektedir. Yerel Yönetim Bilgi Tabanı Projesi ile Türk yerel yönetim birimlerindeki verilerin elektronik ortama aktararak analitik çözümler üreten e-belediyeçilik uygulamalarının temelini oluşturmaktadır (Sayımer vd., 2019, s. 424-425).

Dijital belediye sistemlerinde karşımıza çıkan e-belediye, Elektronik Belge Yazılımı Sistemi (EBYS) ile e-imza işlemleri, e-dilekçe başvuruları ve e-ruhsat başvurularına kolayca erişim sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Mobil ve internet uygulamalarıyla toplu taşıma sistemlerinin takibi, çağrı merkezlerine ulaşma kolaylığı, mevzuat kararlarından ve güncellemelerden haberdar edilmesi adına kolaylıklar sağlanmaktadır. Dijital belediyeçilik sistemi ile akıllı kentleşme projeleri oluşturulmakta, vatandaşa sunulan hizmetlerin kaliteli olup veri analizlerinin sağlıklı yapılmasına imkân tanımaktadır (Karaca ve Öztürk, 2019, s. 532).

2005 yılında AB'ye uyum süreciyle birlikte 5393 sayılı Kanunla hizmet veren belediyeler, mevzuat değişiklikleriyle güncel şartlara adapte edilmeye çalışılmıştır. E-belediyeçilik anlayışının mevcut olduğu kanunla birlikte dijital dönüşüm noktasında hukuki sürecin de dâhil edilerek değiştiği görülmektedir. Birçok hizmetin sanal ortamda karşılık bularak veri analizlerinin güvenle saklandığı bir ortam oluşturulmuştur. Dijitalleşme adımlarıyla birlikte belediyelerin çok daha fazla insana ulaşmasının kolaylaştığına ve maliyetlerin azaldığına dikkat çekilmektedir. E-belediye uygulamalarının devamlılığı açısından toplum tarafından bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları düzenlenerek e-kültür oluşumuna yardımcı olunabilmektedir (Kaypak vd., 2017, s. 1807-1809; Çalışır, 2015, s. 60).

2.2.2. Büyükşehir Belediyelerinde Dijitalleşme

Tıpkı belediyelerde olduğu gibi daha büyük yerleşim yerleri olarak karşımıza çıkan büyükşehir belediyeleri, e-belediyeçilik uygulamalarından yararlanmaktadır. Hedef kitlenin ve sorumluluk çevresinin daha geniş olmasından ötürü bazı farklılıklar içermesine rağmen dijital belediye uygulamalarıyla benzerlikler göstermektedir. Coğrafi ve kent bilgi sistemlerinin oluşturulması, akıllı kent fikrinin bir uzantısı olan sürdürülebilir kent anlayışının şehirde uygulanması adına hareket

edilmesi ayrıca önem arz etmektedir. Hesap verebilen, şeffaf, vatandaş odaklı, kaliteli ve etkin hizmet anlayışlarının belediyelerdeki gibi büyükşehir belediyelerinde de kabul edildiği görülmektedir. E-belediye ve coğrafi kent bilgi sistemleri dâhilinde akıllı şehir portalı, akıllı toplu ulaşım sistemi, e-imar, akıllı aydınlatma sistemleri gibi birçok teknolojik yenilik ortaya koyulmuştur (Kemeç ve Gül, 2018, s. 2-7).

Elektronik Belge Yönetim Sistemleri (EBYS), 6360 sayılı Kanunla kurulmuş yeni büyükşehir belediyelerle birlikte geçiş sürecine hız kazandırmıştır. Web sayfalarının oluşturulmasıyla başlayan dijitalleşme ve e-belediyecilik anlayışı, zamanla geliştirilerek birçok alanda sanal hizmet anlayışında ilerlemelere yardımcı olmuştur. Akıllı kent uygulamalarının, büyükşehir olmayan belediyelere kıyasla daha başarılı olduğu gözlemlenen büyükşehirlerde, Kent Bilgi Sistemlerine yatırımların giderek arttığı gözlemlenmiştir (Karakaya ve Gaytancıoğlu, 2017, s. 1494-1496). Dijitalleşme adımlarına Web TV uygulamaları ile meclis toplantılarının şeffaf bir şekilde topluma sunulması, ücretsiz internet temini, e-dilekçe uygulamalarıyla hızlı ve etkin sorun çözümü gibi kolaylıklar hayata geçirilmiştir. Bu sayede vatandaş ve birey odaklı anlayışın etkilerini görmek mümkündür. EBYS ile kırtasiyeciliğin azaltılmasında ve tasarruf sağlanmasında ciddi yol kat edilmiştir. Maliyetlerin azaldığı, verilerin sanal ortamda muhafaza edildiği e-belediyecilik anlayışının akıllı kent fikrinin bir parçası olduğu gözlemlenmektedir (Karakaya ve Gaytancıoğlu, 2017, s. 1503-1504).

2.2.3. İl Özel İdarelerinde Dijitalleşme

Belediyelerde meydana gelen dijitalleşme adımları, yerel yönetim birimlerinden biri olan il özel idarelerinde de kendine yer bulmuştur. Reform hareketleri dâhilinde 5302 sayılı Kanunda değişikliğe gidilmiş, il özel idare üzerindeki bürokratik etkinlik azaltılarak yerel yönetim biriminin görev ve sorumlulukları daha belirgin bir hale getirilmeye çalışılmıştır. E-belediyecilik anlayışının benzer uygulamaları il özel idarelerinde de görülmektedir. Web sayfaları üzerinden ilan, tanıtım, duyuru ve bilgilendirmeler güncel bir şekilde halka sunulmaktadır. Bunun yanı sıra il özel idare kararları, faaliyet raporları, personel bilgileri de yer alarak gereken şeffaflık anlayışıyla hareket edilmektedir. Halkın talep ve istekleri en hızlı ve maliyetin minimum tutularak, görevli birimlerine kolayca

iletilmektedir. Teknolojik yeniliklerle birlikte kendini çağa uyarlama ihtiyacı duyan yerel yönetim birimleri, dijital dönüşüm sayesinde bu atılımı gerçekleştirmişlerdir (Kaypak vd., 2017, s. 1804-1806).

2.2.4. Köylerde Dijitalleşme

Köylere yönelik dijital uygulama adımları, diğer yerel yönetim kademeleri kadar aktif değildir. Köy halkı tarafından talep edilmediği durumda dijital uygulamalara fazla yer verilmeyen köylerde, ihtiyaç duyulan hizmetlerin giderilmesinde belediyelerin ya da il özel idarelerin sanal ortamları kullanılabilir. Bunun yanında e-devlet uygulamasının giderek arttığı gözlemlenerek köyler için ayrı bir dijital atılıma ihtiyaç duyulmamıştır. Belediyeler ya da il özel idareler tarafından kullanılan web sayfalarının olmadığı gözlemlenen köylerin dijitalleşme adımları, yerel yönetim kademelerinde en az gerçekleşen birim olarak karşımıza çıkmaktadır (Kaypak vd., 2017, s. 1809-1810; Yıldız ve Güler Parlak, 2008).

2.3. TÜRKİYE’DE DİJİTALLEŞME ADIMLARI VE AÇIK VERİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Uluslararası ortamda olduğu kadar Türkiye’de de kamu yönetimi alanında toplumun ihtiyaçlarının değişmesi neticesinde talepleri giderebilmek ve kamu hizmetlerinde maliyetleri azaltarak tasarruf sağlamak amacıyla değişimler yaşanmaktadır. Yaşanılan değişimler özellikle dijital yeniliklerle birlikte verimliliğin ve şeffaflığın artmasına katkı sağlamakta, veriye doğrudan ve maliyetsiz erişim imkânı tanımakta, kamu ile toplum arasında memnuniyet oluşturmakta ve katılımcı demokrasiyi geliştirmektedir. Dijitalleşme adımlarıyla birlikte hizmetlerde etkinliğin sağlanması beklenilmektedir (Karaçay, 2020, s. 54-58).

2.3.1. Dijitalleşmeye Yönelik Kurulan Kamu Kurum veya Kuruluşları

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK): Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan değişimlerle birlikte kamu yönetiminde de modernleşmeye gidilerek devletin ihtiyaçlarına karşılık veren, hızlı bir şekilde karar alabilen, veri işlenmesindeki kapasitesini artıran bir şekle evrilmiştir. Bu kapsamda mevcut

kurumlar ile ihtiyacın karşılanamaması üzerine 2000 yılında BTK kurulmuştur. Telekom alanında politika belirleme, alandaki rekabeti koruma, dijitalleşme adımlarında devletin düzenleme, yetkilendirme ve denetimini yerine getirmekle sorumlu kuruluştur (Henden ve Henden, 2005, s. 53; Erin, 2021, s. 118-119).

Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu: Bilim ve teknoloji alanında politika önerilerinde bulunma, ar-ge çalışmalarını teşvik etme, bilim ve teknoloji alanındaki araştırma ve geliştirme politikalarının takip etme, tavsiyelerde bulunma, yönlendirme ve koordinasyonu sağlama, teknolojik dönüşüm alanlarını tespit etme ve politika oluşturma görevleri olan, başkanının Cumhurbaşkanı olduğu, Cumhurbaşkanlığı politika kurullarından biridir (1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018).

Dijital Dönüşüm Ofisi: Cumhurbaşkanlığına bağlı, özel bütçeli, kamu tüzel kişiliği olan, idari ve mali açıdan özerkliğe sahip bir kuruluştur. Dijital Dönüşüm Ofisinin Başkanı, Kamu Dijital Dönüşüm Lideri olarak tanımlanmaktadır. Kamu alanında dijital dönüşüm stratejilerinin oluşturulması, uygulanması, süreçlerinin takip edilmesi, dijital dönüşümün geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması ve kamu alanında dijitalleşme konularına öncülük eden bir kuruluştur (1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018; Uysal vd., 2023, s. 221-222).

Aynı zamanda şeffaflık, hesap verilebilirlik ilkelerinin benimsenmesi ve katma değerli yeni hizmetlerin üretimine imkân sağlanması amacıyla başlatılan Açık Veri Projesi; Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı koordinasyonunda yürütülmesi kararlaştırılmıştır. Proje kapsamında On Birinci Kalkınma Planında tedbir ve hedeflere (T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, 2023a):

- Açık devlet verisinin şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılımcılığı artırmak ve katma değerli yeni hizmetlerin üretimine imkân sağlamak üzere ve mahremiyet ilkeleri çerçevesinde açık veri olarak kullanıma sunulması,
- Açık devlet verisinin paylaşımına yönelik düzenlemelerin yapılması,
- Açık devlet verisinin paylaşılacağı Ulusal Açık Veri Portalı hayata geçirilmesi ve veri anonimleştirmeye ilişkin ilkeler belirlenmesi örnek gösterilebilmektedir.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK): Bilimsel ve teknolojik alanlarda çalışan, yenilikçi çalışmalarını ulusal eylem planlarına veya strateji planlarına uygun hedeflere ve faaliyetlere göre yürüten, alanında yetkili, mali imkân tanıyan, diğer kurum veya kuruluşlarla koordineli çalışan özerk yapılı bir kamu kurumudur. Bilimsel ve teknolojik konularda devlete danışmanlık hizmeti de vermektedir. Türkiye'nin e-devlet uygulamasında önemli kuruluşlardan bir tanesidir. TÜBİTAK; akıllı kentlerle ilgili sistemlerinde, büyük veri uygulamasında, siber güvenlik konusunda, e-devlet hizmet sunumunun sağlanmasında, kamusal alanda bulut bilişim sisteminin altyapısının oluşturulmasında sorumludur (Demirhan, 2011, s. 219; Erin, 2021, s. 123).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK): Resmi istatistiklerin erişilmesi, korunması, analiz edilmesi, temel ilkelerinin belirlenmesi, açıklanması, ihtiyaç duyulan alanlarda verilerin birleştirilmesi, değerlendirilmesi ve istatistiklerin üretilerek dağıtılmasından sorumlu; istatistik sürecine dâhil diğer kurum veya kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamakla görevli kurumdur (Türkiye İstatistik Kanunu, 2005).

Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme A.Ş. (TÜRKSAT): Özel hukuk tüzel kişiliği bulunan TÜRKSAT, e-devlet sisteminin kurulumundan, Türkiye'deki televizyon sistemlerine veri akışından ve kamusal dijital ağların güvenliğinin sorumlu olan kamu kuruluşudur (Akça, 2023, s. 131).

2.3.2. Açık Veri Uygulamalarına Yönelik Politika ve Proje Örnekleri

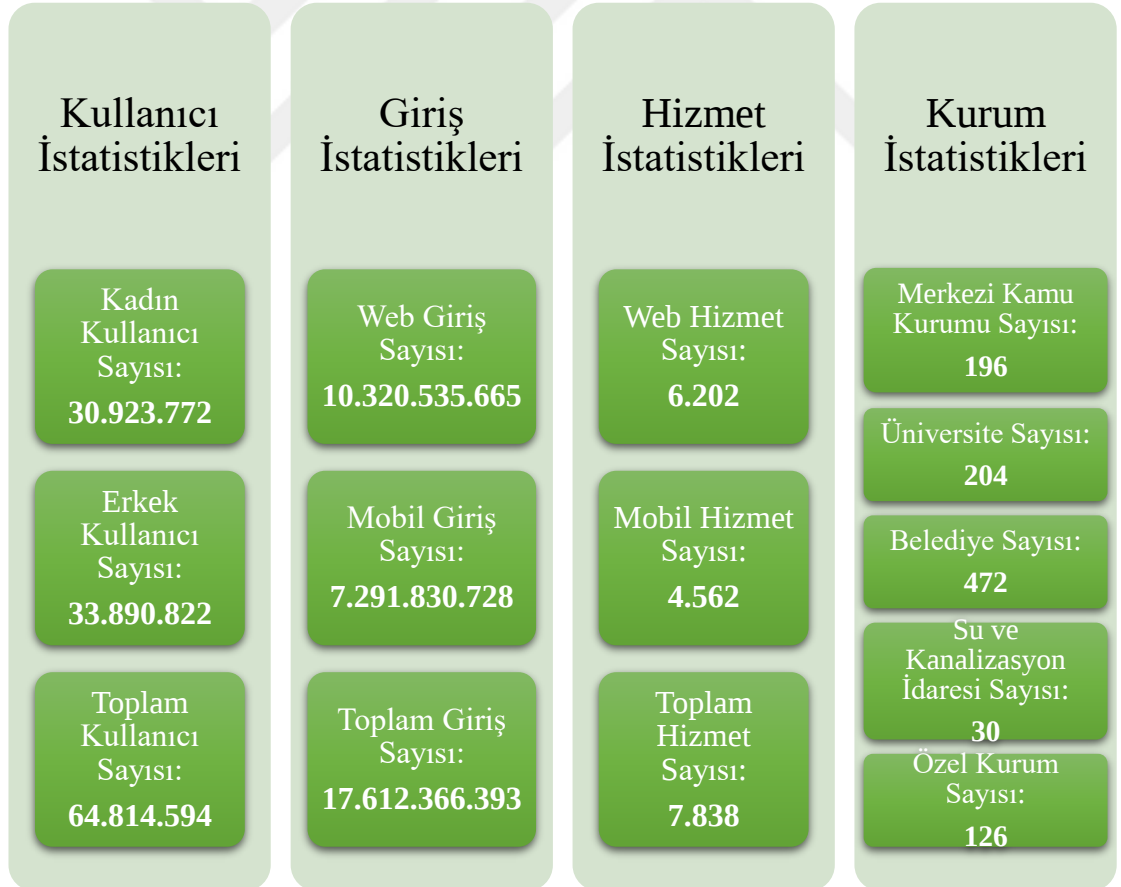
Açık veri uygulamalarına yönelik dijitalleşme projeleri ve politikalarında e-devlet, e-belediye, e-katılım vb. birçok inovasyon proje ve uygulaması Türkiye'de hayata geçirilmiştir ve güncellenerek devamlılığı sağlanmaktadır. Bu uygulamaların faydaları açık veri politikalarına olumlu yansımaktadır.

2.3.2.1. E-Devlet

E-devlet (elektronik devlet) kendi kendine ortaya çıkan bir anlayış olmayıp zamanla karşılık bulan, birtakım ihtiyaçlara yanıt verebilmek ve çözüm olabilmek için bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik artan beklentiyi hafifletecek güncel son

teknoloji anlayışının yansıması şeklinde açıklanabilmektedir. Başka bir deyişle ile e-devlet kapsam olarak vatandaşa sunulan kamu hizmetlerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden (BİT) yararlanmak ve en etkili, hızlı, şeffaf bir idari teşkilatlanmanın yapılandırılması olarak ifade edilebilmektedir. Hukuksal anlamda e-devlet kavramının kamu yönetimine entegre edilmesine yönelik herhangi bir kanun bulunmamaktadır. E-devlet ile ilişkili hükümler, kamu kurum veya kuruluşlarının sorumluluklarını ifade eden kanunlar kapsamında açıklanmaktadır (Karasoy ve Babaoğlu, 2020, s. 118; Tübitak Bilgem YTE, 2017).

E-devlet tanımının geniş bir ifadeyle açıklanması ise devlet ile toplumun elektronik mecrada görevlerine, sorumluluklarına ve hizmetlerine kolayca erişilebilir olması şeklinde açıklanmaktadır. Dijitalleşmeyle birlikte kamu hizmetlerinin kesintisiz ve karşılıklı etkileşim halinde sürdürülmesi önem arz etmektedir (Göçoğlu, 2020, s. 53).



Şekil 4. e-Devlet Kapısı İstatistikleri

Kaynak: (e-Devlet, 2024)

Şekil 4’te e-devlet uygulaması hakkında kullanıcı, giriş, hizmet ve kurumsal istatistikler incelenmektedir.

Dijitalleşme adımlarıyla birlikte kamunun birçok alanında olduğu gibi kamu hizmetlerinin sunumunda da dijitalleşme adımlarını görmek olağanlaşmaktadır. Kamu yönetiminin temelinde akıllı devlet veya elektronik devlet tanımları neticesinde 2008 yılında e-devlet uygulamasının hizmete sunulması, bu alandaki büyük bir atılımın gerçekleşmesine olanak sağlamıştır (Akça, 2023, s. 104).

E-devlet portalında hizmetlerin sunulmasında bilgi, iletişim ve kalite standartlarının belirlenmesinden TÜRKSAT sorumlu tutulmaktadır (European Commision, 2019, s. 19).

2.3.2.2. E-Belediye

Yerel yönetim politikalarında yenilikçi bir yaklaşımın etkili gücü olan e-belediye anlayışı, e-devlet uygulamasının yerel idarelere yansması ve entegre edilmesi şeklinde yorumlanabilmektedir (Çiftçi, 2023, s. 53).

E-Belediyecilik uygulaması ile vatandaşın yönetime katılımının etkinliğinin artırılması, ihtiyaç duyulan bilgiye kişilerin istediği zaman ulaşabilmesinin sağlanması, zamandan tasarruf ederek istenilen bilgiye ulaşmada maksimum fayda elde edilmesi amaçlanmaktadır (Şahin, 2007, s. 168).

E-belediye ile yerel yönetimlerin hizmet üretiminde teknolojik yeniliklerin kullanılmasını, dijital ortamlar aracılığıyla haberleşmenin sağlanmasını, etkin, ücretsiz hizmet sunulmasını, kurumların birbirleriyle olan etkileşiminin ve uyumunun artırılmasını sağlamaktadır (Ünlü, 2016).

e-Belediye modülü ise İçişleri Bakanlığı Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından belediyelerin tek veri tabanında ve ortak bir altyapıda tüm iş ve işlem süreçlerini ve yerel hizmetlerin elektronik ortamda vatandaşa sunulmasına yönelik oluşturulan bir projedir. e-Belediye Bilgi Sistemi ücretsizdir ve İçişleri Bakanlığı ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlıklarının modüllerine yer verilmektedir (İçişleri Bakanlığı, 2021).

Yerel yönetimlerin yenilikçi yaklaşım neticesinde e-belediye uygulamaları, e-devlet mekanizmasının yereldeki bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. E-belediye, belediyelerin dijital dönüşüm konusunda yeni hizmet anlayışlarının BİT ile uyumlu hale gelmesini tanımlamaktadır. Daha kısa bir tanımla e-belediye, toplumun girdiler neticesinde idarenin ve vatandaşların toplumsal yararları korunarak bilgi ve teknolojiler üzerinde analiz edilmesi ve işlenmesi olarak kabul edilmektedir (Karaca ve Öztürk, 2019, s. 529-530).

Yerel yönetimlerde dijitalleşme adımlarından faydalanılması üzerine (Çoruh, 2010, s. 507):

- Belediyeler ile vatandaşlar arasında kamusal hizmetlerin sunulmasında ve sağlanmasında hem ekonomik hem de zamandan tasarruf elde edilmesi,
- Şehrin kaynaklarının etkin ve verimli kullanımının sağlanması,
- Yerel ölçekte oluşan firmaların rekabetçi ortamda piyasaya tutunabilmeleri için verimli bir şekilde çalışılması,
- Belediyelerin daha şeffaf, hesap verebilir ve demokratik katılım sağlanmasına yönelik çalışılması,
- Toplum tarafından belediyelerin denetiminin kolaylaştırılması,
- Turizm ve yatırım gelirlerinin artmasına olanak sağlaması gibi birçok konuda bilişim teknolojilerinin gelişmesi neticesinde yerel yönetimlere kazandırılması hedeflenmektedir.

2.3.2.3. E-Katılım

Devlet yaklaşımı zamanla demokrasinin meşruluğu ve etkinliği açısından sorgulanmaya başlanmış, bürokratik yöntemler, toplumdan gelen taleplere karşı duyarsızlık, kaynakların etkin kullanılamaması ve israf, kamusal hizmet kalitesinin düşmesi gibi sonuçlardan kaynaklanmaya başlamıştır. Yeni anlayışla birlikte yönetim üzerinden vatandaşın yönetime daha aktif katılımına ve bürokratik sorunların çözümüne odaklanılmıştır (McLavery, 2011).

Katılım kelimesinin anlamından yola çıkarak e-katılım uygulaması, kişinin toplumla ilişkili faaliyetlere ya da tartışmalara dâhil olması, karar alma ve alınan

kararların gerçekleştirilmesinde de konuya müdahil olmasını kapsayabilmektedir. E-katılım diğer adıyla katılımcı yönetim uygulaması vatandaşa sunulan hizmetlerde ve karşılaşılan problemlerin giderilmesinde yaşanan değişiklikler ve vatandaş merkezli uygulamaları ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır (Karkın ve Çalhan, 2011, s. 60; Çiftçi, 2023, s. 55).

Diğer bir ifadeyle e-katılım, e-demokrasinin bir bileşeni olarak hizmet sunumunda, karar verme ve politikaları etkilemeye ilişkin süreçlere BİT katkılarıyla gerçekleştirilen katılımı tarif etmektedir (Rose vd., 2007, s. 3).

Katılım, demokraside yönetim ile siyasetin her alanında alınan kararları etkileyebilme gücü olarak da ifade edilebilmektedir. E-katılımda ise vatandaş ile karar verici erki buluşturmasındaki hedefler; aktif katılımı artırmak, bilgi alışverişini güçlendirmek, kamu güvenliğini sağlamak, kamusal hizmetlerde kaliteyi artırmak, politikaların oluşturulmasında sorumluluğu paylaşmak ve toplumu bilinçlendirerek toplumsal konuların anlamlandırılmasını sağlamaktır (Wirtz vd., 2018, s. 4).

2.3.2.4. E-Nabız

E-Nabız, 2018 yılında Sağlık Bakanlığınca sağlık hizmetlerinde gelişim sağlanması için tüm vatandaşların kullanımına sunduğu, Bakanlığa bağlı tüm sağlık kuruluşlarının bilgi sistemleriyle bütünleşmiş çalışan, vatandaşların kişisel sağlık verilerine ulaşabilmelerine olanak sağlayan dijital bir uygulama olarak ifade edilebilmektedir (Beyhan vd. 2016, s. 21).

E-Nabız uygulaması, vatandaşların sağlıkla alakalı bilgilerine ulaşabilmesine ve doğrudan yönetilebilmesine imkân tanımaktadır. Ayrıca sağlık alanında e-nabız sistemi dijital bir portal olarak hastalık, tedavi ve araştırmaya yönelik hizmet sunumunda verilerin standartlaşmasına ve hizmet sunumuna büyük katkı sağlamaktadır (Yıldırım vd., 2021, s. 29).

2.3.2.5. Akıllı Kent Otomasyon Sistemi (AKOS)

AKOS, dijital dönüşüm aşamasında hâlihazırda bulunan yasal düzenlemeler doğrultusunda daha modern bir kent sistemi oluşumunu desteklemek için oluşturulmuş bir bilişim projesi olarak açıklanabilmektedir. AKOS projesi kent halkı

ile uyumlanan, vatandaşların karşılaştığı problemleri yerinde ve zamanında çözen, kırtasiyeciliği azaltarak problemlerin çözümüne ve kent halkının da katılımına imkân tanıyan, üretken, etkin ve şeffaf belediye anlayışının ön plana çıkmasını hedefleyen bir projedir (Yıldırım, 2021, s.72-73).

2.3.2.6. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)

Demokratik ve şeffaf bir anlayışın gereği olarak mevzuat çerçevesinde kamu idarelerinin yapmış oldukları işlemlerde bireylere birtakım haklar tanınmaktadır. Özellikle 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında da yer alan bilgi edinme hakkı herkese tanınan bir hak olarak düzenlenmiştir. Kamu kurum veya kuruluşları, mevzuatta yer alan istisnalar haricinde her türlü bilgi ve belgeyi talep edilmesi halinde ilgiliye sunması gerekmektedir. Tam bu noktada CİMER, toplumun bilgi edinme ve dilekçe haklarının kullanılmasında kolaylık sağlayan bir uygulamadır (Selvi vd., 2019, s. 23-24).

Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER), devlet ile vatandaş ilişkisini kuvvetlendirmeyi amaçlayan, vatandaşların talep, şikâyet ve öneri gibi ihtiyaçlarını devlete en hızlı, şeffaf ve kolay bir biçimde ulaştırmalarına imkân tanıyan elektronik kamusal hizmet aracıdır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması ile oluşturulan CİMER’de, yapılan başvurulara yönelik verilen cevaplar da dijital ortam üzerinden gerçekleşmektedir (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2020; İbrahimoglu, 2019, s. 10).

2.3.2.7. Merkezi Hekim Randevu Sistemi (MHRS)

Sağlık alanında da yaşanan dijital dönüşümle birlikte birçok yenilikten biri olan Merkezi Hekim Randevu Sistemi (MHRS), kamu hastanelerinde veya sağlık kuruluşlarında vatandaşların istediği doktordan hastane randevu işlemlerini tek elden düzenleyip merkezileştirdiği bir sistemdir. MHRS, dünyada da kamu hastanelerindeki randevu sistemini tek çatı altında toplamış ilk ve tek sistem olarak karşımıza çıkmaktadır. MHRS dijital ortamda olduğu kadar ALO 182 çağrı merkezlerinden vatandaşlara hizmet vermektedir. İnternet ortamından, mobil uygulamadan veya telefondan doğrudan alınabilen randevularda erişilebilirlik oranı neredeyse maksimum seviyelere çıkmaktadır (Evirgen ve Yorulmaz, 2019, s. 434).

2.3.2.8. Merkezi Nüfus İdare Sistemi (MERNİS)

Merkezi Nüfus İdare Sistemi (MERNİS), vatandaşların kimlik bilgilerine ilişkin ihtiyaç duyulan gereksinimin karşılanabilmesi amacıyla nüfus bilgilerinin elektronik ortama aktarılıp çevrimiçi bir şekilde verilerin anlık güncellenmesini ve güvenli altyapı ile paylaşımını sağlamak için oluşturulan bir sistemdir. (Öztürk, 2023, s. 48; Bozkurt, 2017, s. 93).

MERNİS, kayıtların kâğıt üzerinde tutulduğu vatandaşa ilişkin nüfus kayıtlarının dijital ortama aktarılması ile merkezi bir veri tabanında muhafaza edilmesini sağlamaktadır. Bu çerçevede MERNİS Türkiye'nin en önemli ve temel projesi olarak kabul görmektedir. MERNİS ile birlikte nüfus kayıtları merkezi bir veri tabanında tutulmaya başlanmış, nüfus kütüklerinde kayıtlı olan vatandaşlara kimlik numarası verilmiş, nüfus istatistiklerinin sağlıklı bir şekilde elde edilmesini sağlamış ve 81 il, 973 ilçe nüfus müdürlüğü ile çevrimiçi bağlantı kurulmuştur (Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, 2020).

2.3.2.9. Mezarlık Bilgi Sistemi (MEBİS) Uygulaması

Mezarlık Bilgi Sistemi (MEBİS) uygulaması, yerel yönetimlerin mezarlıklar müdürlükleri ile ilişkili tüm verilerin ortak bir web tabanlı ağda birleştirilmesi, mezarlara yönelik tüm bilgi ve belgelerin entegre edilerek bilgilerin sorgulanması ve analiz edilmesinin sağlanması, mezarlıklara yönelik rakamsal verilerin tespit edilebilmesine olanak sağlayan bir sistem olarak açıklanabilmektedir. MEBİS aynı zamanda boş mezarların tespit edilmesi, mezarlıkların bakım-onarımlarının daha detaylı biçimde yapılabilmesi amacıyla tasarlanan bir uygulama olmaktadır. Bu uygulama ile vatandaşlar defin işlemi yapılmış yakınlarının verilerine mezarlıkların girişinde yer alan kiosklerden ve belediyelerin web sitelerinden erişebilmektedirler. İnternet üzerinden mezarların konumları, harita üzerinden gösterimi gibi birtakım kolaylıklar kullanıcılara sunulmaktadır. MEBİS projesi aynı zamanda vefat eden vatandaşların ölüm sebepleri, kadın ve erkek ölüm oranları, yaş aralığı gibi sayısal verilerin de tespitinde kolaylık sağlamaktadır. Coğrafi bilgi sistemlerinin kullanılmasıyla mezarlık bilgilerinin dijital ortama aktarılmasına yardımcı olacaktır (Kocaman, 2012, s. 37-38).

2.3.2.10. Milli Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Bilişim Sistemleri (MEBBİS)

MEBBİS, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından sunulan hizmetlerin bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanarak etkin ve daha hızlı bir çözüm sağlamasına yönelik oluşturulan bir projedir. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı birimlerin işlemlerin teknolojik imkânlardan faydalanarak en ideal şekilde yerine getirilmesi ve güvenli ortamlarda gerçekleşmesine olanak sağlaması hedeflenmektedir (Yörük ve Günbayi, 2020, s. 151).

Millî Eğitim Bakanlığının mevcut durum içerisinde yöneticilerin karar vermesini kolaylaştırmak, bilgilerin doğru bir şekilde erişilmesini ve sunulmasını sağlamak, BİT'lerin kullanılmasıyla hizmetlerin sunulmasında etkinliği ve verimliliği artırmak, kırtasiyeciliğin ve bürokrasinin önüne geçilmesine yönelik süreçleri hızlandırmak, yerel bölgelerde hareket kabiliyetini artırmak ve terfi, atama, bütçe, sicil gibi konulardaki işlemleri teknolojik ortamda sağlamak amacıyla uygulama hayata geçirilmiştir (Günbayi ve Turan, 2013, s. 3-4).

2.3.2.11. Polis Bilgisayar Ağı Projesi (POLNET)

Polis Bilgisayar Ağı Projesi, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından 2000'li yılların başından bu yana kullanılan polisin görev alanıyla ilgili hizmetlerin yürütülebilmesine yönelik dijital destek sağlayan veri tabanı projesidir. Polnet; bilgi, belge veya bürokratik tikanıklıklar yaşanmadan her yerden ulaşılabilir güvenilir bilgi iletişim teknoloji altyapısı sunmaktadır. Veriye erişim, veri tabanında bilgi sorgulaması yapma, emniyet mensuplarının iç haberleşme ve bilgi paylaşım ağı olarak hızlı, etkin ve etkili çözümlerin üretilmesi için hayata geçirilmiştir (Demir, 2012, s. 79).

Polnet, Maliyetleri ve bürokrasiyi azaltmak, bilgiye kolayca erişim sağlayabilmek, vatandaşın taleplerine erişim olanağı tanımak, kurum içi uyumu sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Otomatik Parmak İzi Teşhis Sistemi (AFIS), Ateşli Silahlar Projesi (ASİP), Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS), Kriminal Laboratuar Bilgi Sistemi (KPL), Kimlik Bildirim Sistemi (KPS), Patlayıcı ve Silah Bilgi Sistemi Uygulaması (PATBİS) ve Trafik Bilgi Sistemi (TBS) gibi uygulamalar POLNET sistemi bünyesinde yer almaktadır (Erin, 2021, s. 132).

2.3.2.12. Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS)

Türkiye’de tapu ve kadastro verilerindeki mülkiyet bilgilerinin elektronik ortama aktarılarak muhafaza edilmesi ve yapılacak işlerin elektronik ortamdan yürütülmesi, takip edilmesi, kontrolünün sağlanması amacıyla kamu hizmetinin etkin ve daha hızlı bir şekilde yerine getirilmesine yarayan sistemdir. Proje ilk olarak 2002 yılında pilot uygulamayla başlamış, 2012 yılında ise tüm ülkede kullanılmıştır. Türkiye’de bulunan 973 tapu müdürlüğü ile 1 yurt dışı temsilciliği TAKBİS’i kullanmaktadır (Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, 2024).

2.3.2.13. Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM)

1996 yılında TÜBİTAK'a bağlı bir enstitü olarak kurulan Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM); bilgi iletişim teknolojilerine uygun olarak üniversiteleri ve araştırma kurumlarını hem ulusal hem de uluslararası araştırma ağlarına erişimi sağlamak ve ulusal akademik bir ağ oluşturmak amacıyla hayata geçirilmiştir. Küresel etkileşim olanakları dâhilinde ar-ge çalışmaları yapılmasına ve akademik gelişime katkı sağlamasına imkân tanımaktadır. ULAKBİM, üniversiteler ve araştırma kurumlarını birbirine bağlayarak akademik ağı ulusal ve uluslararası bağlamda etkileşimli, yüksek hızlı, yeni teknolojilere açık ve dünya standartlarında tutmayı amaçlamaktadır (Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi, 2021).

1996’da kurulan ULAKBİM, merkez ile araştırma alanlarında bağlantılar kurarak hizmet sunmak, yurt içi ve yurt dışı iletişimini güçlendirmek, kamu kurumlarına ve akademiye teknolojik destek verebilmek amacıyla faaliyet göstermektedir (Yardımcı ve Yalçıntaş, 2020).

2.3.2.14. Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP)

Yargı sisteminin doğrudan adalet kavramı ile ilişkili olması sebebi ile dava süreçlerinin uzaması, bilgi ve belgelerin alışverişinde önemli problemlerin ortaya çıkması gibi sorunlardan dolayı UYAP uygulaması ile de yargı sistemindeki sorunlar giderilmeye çalışılmaktadır (Öztürk, 2023, s. 49). Bu çerçevede UYAP, yargı mekanizmasıyla ilişkili birimleri elektronik ortamda birbirlerine bağlayarak vatandaşa internet vasıtasıyla daha kaliteli bir hizmet sunulmasına, bilgi alışverişinin

dijital ortam üzerinden sağlanmasına, diğer birimler tarafından talep edilen bilgi ve belgelerin daha kısa süre zarfında kolayca sistem üzerinden hazırlanmasına ve konuya ilişkin her türlü işlemin daha hızlı ve etkin bir şekilde sürdürülebilmesine imkân tanıyan bir proje olarak ifade edilebilmektedir (Karaçay, 2020, s. 85).

UYAP ile Türkiye'de yargı sistemine olan güvenilirliği artırılması, yargı sisteminin işleyişinin doğruluğunu maksimum seviyede çıkarılması ve yargı mekanizmasının hız kazandırılması hedeflenmektedir (Demirhan ve Türkoğlu, 2014, s. 244).

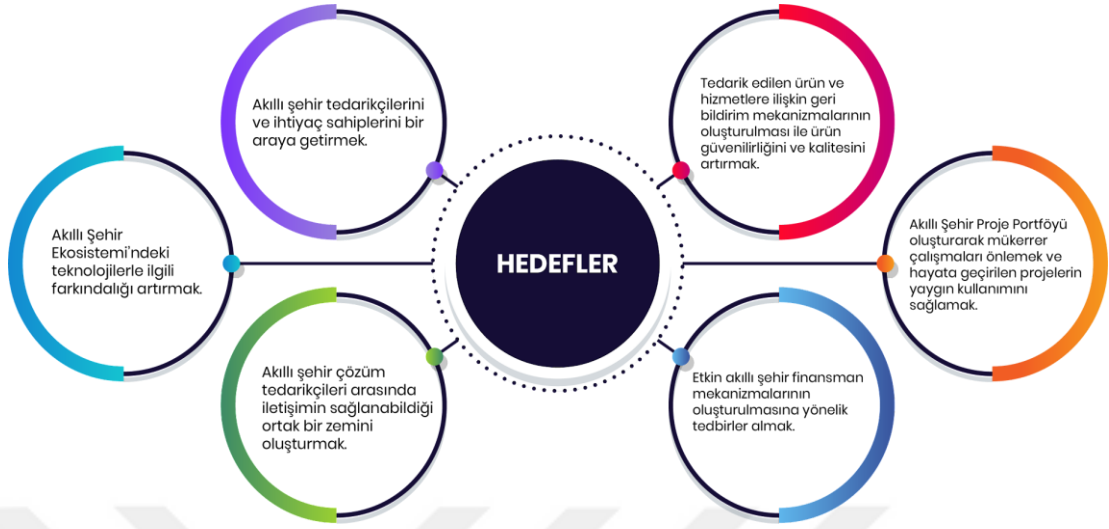
2.3.3. Açık Veri Uygulamalarında Ulusal Portal Örnekleri

Açık veri uygulamalarının başında açık veri portalları gelmektedir. Dijital dönüşüm faaliyetleri neticesinde Türkiye’de ulusal ölçekte kullanılan açık veri portalları ele alınmaktadır.

2.3.3.1. Akıllı Şehirler Ekosistem Platformu

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hazırlanan “2020-2023 Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı”nda yer alan hedef dâhilinde ekosistem paydaşları arasında iş birliği ve koordinasyon sağlanması amacıyla oluşturulmuş platformdur. Akıllı Şehir Ekosistemi Platformu, akıllı şehir ihtiyaçlarına yönelik çözümlerin tespit edilmesine ve çözüm üretilmesi konusunda dış paydaşlar arasında etkileşimin sağlanmasına katkıda bulunması beklenilmektedir (Akıllı Şehir Ekosistemi, 2024b).

Aşağıda yer alan Resim 5’te Akıllı Şehirler Ekosistem Platformunun hedefleri açıklanmaktadır. Hedefler; Akıllı şehir ekosistemindeki teknolojilerle ilgili farkındalığı artırmak, akıllı şehir tedarikçilerini ve ihtiyaç sahiplerini bir araya getirmek, tedarikçiler arasında iletişimin sağlanmasına yönelik ortak bir zemin oluşturmak, etkin akıllı şehir finansman mekanizmalarının oluşturulmasına yönelik tedbirler almak, geri bildirim mekanizmalarıyla ürün güvenilirliğini ve kalitesini artırmak, Akıllı Şehir Proje Portföyü oluşturularak mükerrer çalışmaların önüne geçmek ve uygulanacak projelerin yayınlaşmasını sağlamak şeklinde açıklanmaktadır.



Resim 5. Akıllı Şehirler Ekosistem Platformunun Hedefleri

Kaynak: (Akıllı Şehir Ekosistemi, 2024b)

Akıllı Şehirler Ekosistem Platformunda yer alan istatistiki veriler (Akıllı Şehir Ekosistemi, 2024a):

- 45 Sektör,
- 89 Hizmet Sınıfı,
- 196 Kurum (193'ü Mahalli İdare),
- 121 Firma,
- 130 Şahıs,
- 363 Ürün,
- 398 Uygulama,
- 170 Çözüm,
- 664 Proje,
- 45 Yayın platformda yer almaktadır.

2.3.3.2. Akıllı Şehirler Portalı

Akıllı Şehirler Portalı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü Akıllı Şehirler Dairesi Başkanlığı 2019 yılında faaliyete girmiştir. Ulusal ölçekte akıllı şehircilik üzerine yapılan faaliyetlerin, duyuruların, strateji ve eylem planlarının, projelerin, yayınların ve diğer

ilgili durumların yayınlandığı dijital platformdur. Portalda yer alan diğer platform veya portallara örnek olarak (Akıllı Şehirler Portalı, 2019):

- Akıllı Şehirler Ekosistem Platformu,
- e-Plan Otomasyon Sistemleri,
- Kent İçi Hareketlilik Analizleri Yazılımı,
- Ulusal Akıllı Şehir Açık Veri Platformu (ULASAV),
- Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu,
- Ulusal Kent Bilgi Sistemi,
- Ulusal Kent Rehberi,
- Ulusal Trafik Güvenliği Analiz Platformu (TGAP),
- Ulusal Veri Yönetimi,
- Yerel Veri Platformu gösterilebilmektedir.

Ayrıca Akıllı Şehirler Portalında yerel yönetimlerin açık veri platformlarına ait bilgiler, internet sayfaları, linkler, kent rehberleri ve diğer bilgilere yer verilmektedir.

2.3.3.3. Marmara Belediyeler Birliği Açık Veri Portalı

Marmara Belediyeler Birliği; yerel yönetimlerin gelişmesi, belediyelerin yetki ve kaynaklarının artırılması, sürdürülebilir şehircilik yaklaşımının benimsenmesi, belediyelerin ortak sorunlarına iş birliği içerisinde çözümler üretilmesi amacıyla 1975 yılında Türkiye’de kurulan il belediyeler birliğidir. 180’in üzerinde belediyenin üyesi olduğu, 6’sı büyükşehir (Balıkesir, Bursa, İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ) olmak üzere toplamda 11 il belediyesi (Bilecik, Çanakkale, Edirne, Kırklareli, Yalova) ile birlikte faaliyet göstermektedir. Marmara Bölgesi ile ilgili verilen toplanarak analizlerin yapıldığı, belediyecilik ve yerel yönetim odaklı her türlü bilgi akışının sağlandığı, bilgilerin çalışmalara kaynak olduğu bir platformun oluşturulması amacıyla 2020 yılında Marmara Belediyeler Birliği Açık Veri Portalı hizmete açılmıştır. Portalda Marmara Bölgesi, Kentleşme, Göç ve Sosyal Uyum, Kültür, Çevre Yönetimi, Yerel Diplomasi, Yerel Kalkınma, Afet Yönetimi, Şehir Teknolojileri ve İnovasyon konularında 9 kategoriye ayrılmış veri setleri bulunmaktadır (Marmara Belediyeler Birliği, 2020).

2.3.3.4. Resmi İstatistik Portalı

Resmi İstatistik Portalı; TÜİK ve diğer kamu kurum veya kuruluşlarından elde edilen istatistiklerin kamuoyuna sunulması üzerine 2014 yılında faaliyete giren platformdur. Portalda TÜİK ilgili verilerine, hukuki normlara, resmi istatistiklerle ilgili ulusal ve uluslararası dokümanlara, izleme raporlarına, istatistiklerle alakalı haberlere ulaşmak mümkündür (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2019, s. 19).

Resmi İstatistik Portalında e-hizmetler olarak (Resmi İstatistik Portalı, 2024):

- Biruni Merkezi Dağıtım Sistemi,
- TÜİK Bölgesel İstatistikler,
- TÜİK Gösterge Uygulaması,
- TÜİK Uluslararası Seçilmiş Göstergeler,
- TÜİK Talep Yönetimi Bilgi Sistemi,
- TÜİK İstatistik Araştırma Dergisi,
- TÜİK Resmi İstatistik Koordinasyon ve İzleme Platformu (RİPİZ) kullanıcıların erişimine sunulmaktadır.

Portallarda ise İstatistik Veri Portalı, Coğrafi İstatistikler Portalı, Nüfus İstatistikleri Portalı, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Portalı ve Dijital Defter kullanıcıların erişimine sunulmaktadır.

2.3.3.5. Türkiye Açık Arşivi (APERTA)

Türkiye Açık Arşivi (APERTA), TÜBİTAK-ULAKBİM tarafından ulusal bir veri deposu olma hedefiyle 2018 yılında oluşturulan bir platformdur. Araştırma verilerinin platformda erişime açılması ile bilgilerin saklanması, korunmasına, yüklenmesine ve tekrar kullanılmasına olanak sağlanmaktadır. Aperta, ulusal bir veri deposu olma amacı ile oluşturulmuştur ve araştırmacıların gerekli kaynaklara kolaylıkla erişebilmesini sağlamak için açık erişime sahip yayınların, verilerin ve yazılımların paylaşılmasını hedeflemektedir (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2019, s. 18; Aperta Türkiye Açık Arşivi, 2018).

2.3.3.6. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) İstatistik Veri Portalı

TÜİK İstatistik Veri Portalı 17 istatistik konularına ayrılmış, 169 konu, 3.508 bülten, 1.974 istatistiki tablo, 624.938 göstergelyi içeren istatistiksel verilerin yer aldığı platformdur. Portalda ayrıca istatistiksel haber bültenlerine de yer verilmektedir. İstatistik Veri Portalından Coğrafi İstatistik Portalına ve Ulusal Veri Sayfasına geçiş yapılmasına olanak sağlanmaktadır. Portaldaki istatistik konuları (Türkiye İstatistik Kurumu, 2024):

1. Adalet ve Seçim,
2. Bilim, Teknoloji ve Bilgi Toplumu,
3. Çevre ve Enerji,
4. Dış Ticaret,
5. Eğitim, Kültür, Spor ve Turizm,
6. Ekonomik Güven,
7. Enflasyon ve Fiyat,
8. Gelir, Yaşam, Tüketim ve Yoksulluk,
9. İnşaat ve Konut,
10. İstihdam, İşsizlik ve Ücret,
11. Nüfus ve Demografi,
12. Sağlık ve Sosyal Koruma,
13. Sanayi,
14. Tarım,
15. Ticaret ve Hizmet,
16. Ulaştırma ve Haberleşme şeklinde sınıflandırılmıştır.

2.3.3.7. Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu ve Açık Veri Platformu

Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından oluşturulmuştur. Portalda veri/meta, standartlar, kurullar ve çalışma heyetleri, mevzuat, insan kaynakları/eğitim kısımları yer almaktadır. Veri/meta kategorisinde (Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi, 2024b):

1. Atlas Basic Uygulaması,
2. Ulusal Coğrafi Açık Veri Platformu,

3. TUCBS Coğrafi Veri Paylaşım Matrisleri,
4. TUCBS Servis Kontrol,
5. TUCBS Coğrafi Veri Talep Platformu,
6. Coğrafi Veri İzin Lisans Uygulaması,
7. Coğrafi Veri Satış Portalı,
8. Metaveri Kayıt Portalı,
9. Metaveri Doğrulama ve Sorgulama,
10. Coğrafi Veri Format ve Projeksiyon Dönüşümü,
11. Dijital Şehir İkizleri,
12. TUCBS Entegrasyon Çalışmaları yer almaktadır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulan “Ulusal Coğrafi Açık Veri Platformu”nda üst ve alt kurum ile veri dosyasının servis türü yer almaktadır. Üst kurumlarda 9 Bakanlık, alt kurumlarda ilgili genel müdürlükleri yer almaktadır (Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu, 2024a).

2.3.3.8. Ulusal Akıllı Şehir Açık Veri Platformu (ULASAV)

2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planındaki hedefler dâhilinde akıllı şehir alanında belediyeler, iştirakleri ve diğer paydaşlar tarafından üretilen verilerin, standartlara uyumlu ve güvenli bir şekilde açık hâle getirilip ücretsiz olarak yayınlanması amacıyla Ulusal Akıllı Şehir Açık Veri Platformu; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü Akıllı Şehirler Dairesi Başkanlığı tarafından 2023 yılında kurulmuştur. Ulusal Akıllı Şehir Açık Veri Platformu veri kategorilerini 16’ya ayırmış ve toplamda 2.740 veri seti bulunmaktadır. Ayrıca veri setleri farklı formatlarda da kullanıcılara sunulmaktadır. Kategoriler (ULASAV, 2023):

1. Afet Acil Durum Yönetimi,
2. Altyapı,
3. Bilgi Güvenliği,
4. Bilgi Teknolojileri,
5. Çevre,

6. Coğrafi Bilgi Sistemleri,
7. Ekonomi,
8. Enerji,
9. Güvenlik,
10. İletişim,
11. İnsan,
12. Mekân Yönetimi,
13. Sağlık,
14. Ulaşım,
15. Yapılar,
16. Yönetişim şeklinde sınıflandırılmaktadır.

2.3.3.9. Yüksek Seçim Kurulu Açık Veri Portalı

Yüksek Seçim Kurulu Açık Veri Portalı; şeffaf devlet anlayışı gereği seçim sonuçlarının kamuoyunun erişimine sunulması, kullanıcıların dinamik sorgulama yapabilmesine olanak sağlayacak veri setlerinin oluşturabilmesi amacıyla faaliyete geçirilen veri paylaşım platformudur. Portalda veriler dış paydaşların erişimine sunularak çalışmalarında faydalanmalarına ve veriyi tekrar kullanmalarına olanak sağlamaktadır. Yüksek Seçim Kurulu Açık Veri Portalı; Cumhurbaşkanı ve Milletvekili Genel Seçimi, Mahalli İdareler Genel Seçimi ve Halk Oylaması sonuçları ile bu seçimlere ait seçmen, aday, kazanan aday profiline ilişkin bilgileri kapsamaktadır. Ayrıca seçim istatistiklerine ve seçim arşivine de portalda yer verilmektedir. Yabancı dil seçeneğinin olduğu, veri talebinde bulunma seçeneği olan ve toplamda 5 kategoride veri setlerinin paylaşıldığı portaldır. Kategoriler ve veri setleri incelendiğinde (Yüksek Seçim Kurulu, 2021):

1. Aday Bilgileri Kategorisi

- Adayların Siyasi Partilere Göre Yaş Grubu Dağılımı,
- Adayların Siyasi Partilere Göre Cinsiyet Dağılımı,
- Adayların Yaş Grubu Dağılımı,
- Seçilen Adaylar,
- Seçilecek Aday Sayıları,

- Adayların Öğrenim Durumu Dağılımı,
- 2. Görevli Bilgileri Kategorisi
 - Sandık Kurulu Üyesi Olarak Bildirilenlerin Siyasi Partilere Göre Dağılımı,
 - Sandıklarda Görev Yapanların Siyasi Partilere Göre Dağılımı,
 - Seçim Günü Görev Yapan Personel Dağılımı,
- 3. Seçmen Bilgileri Kategorisi
 - İl, İlçe Seçmen ve Sandık Sayıları,
 - Kadın-Erkek Seçmen Oranı,
 - Yurt Dışı Seçmen Yaş Grubu Cinsiyet Dağılımı,
- 4. Siyasi Parti Bilgileri Kategorisi
 - Seçime Katılabilme Yeterliliğine Sahip Siyasi Partiler,
 - Sandık Kurullarına Üye Verebilecek Siyasi Partiler,
- 5. Seçim Sonuçları Kategorisi
 - Seçim Sonuçları,
 - Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Seçime Katılım Sayıları,
 - Temsilcilik Sonuçları,
 - Gümrük Sonuçları,
 - Sandık Kurulan Temsilcilik Listesi,
 - Sandık Kurulan Gümrük Listesi şeklinde sınıflandırmaya gidilmiştir.

2.3.4. Açık Veri Uygulamalarında Uluslararası Portal Örnekleri

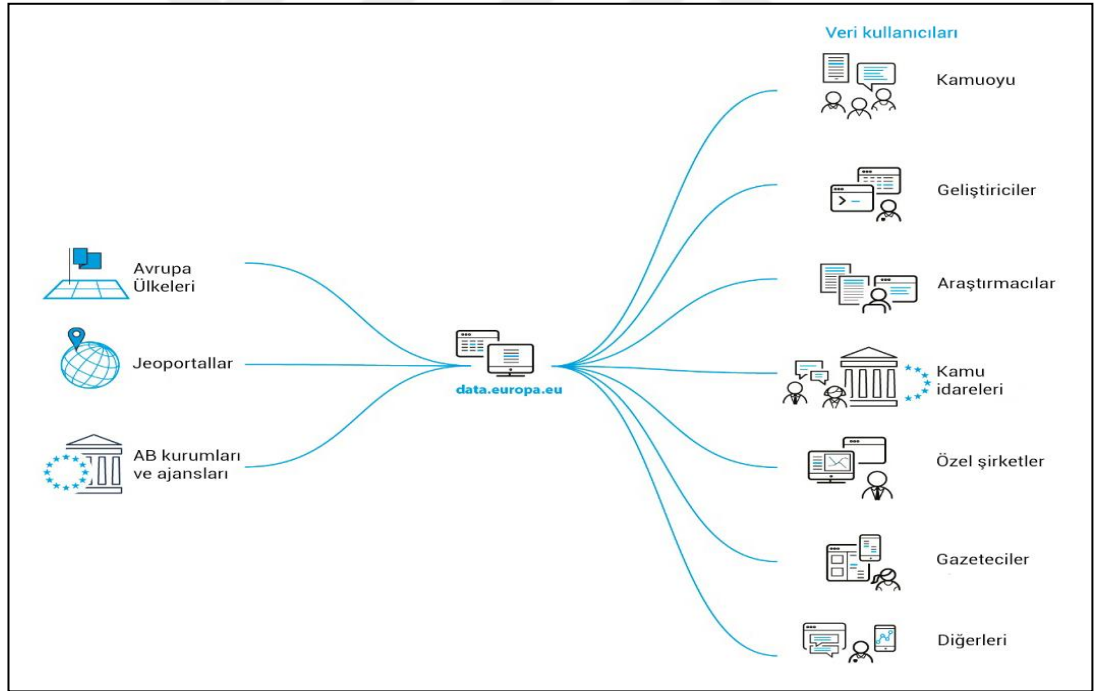
Uluslararası açık veri portal örneklerinden en belirgin iki örnek olan AB Açık Veri Portalı ve Dünya Bankası Açık Veri Portalı incelenmektedir.

2.3.4.1. Avrupa Birliği Açık Veri Portalı

Avrupa Birliği (AB) Açık Veri Portalı, tıpkı ülkeler bazında olduğu gibi AB ülkelerinden ve kurumlarından elde edilen verilerin kullanıcıların erişimine sunulduğu bir portaldır. Portalda 27 AB ülkelerinin yanı sıra Birleşik Krallık, Ukrayna, İsviçre, İzlanda, Lihtenştayn, Moldova, Karadağ, Norveç ve Sırbistan veri

tedariki sağlamaktadır. Türkiye ve ilgili kuruluşları portalda veri paydaşlığı bulunmamaktadır. Portalda yayınlar, haberler, bültenler, ülke bilgileri, kullanım örnekleri, çalışmalar yer almaktadır. Aynı zamanda açık veriye yönelik kursların sunulduğu akademik bir erişim de sağlanmaktadır. Portalda (European Union, 2024a):

- AB'nin ve Avrupa Konseyi'nin ilgili kuruluşları,
- 35 Avrupa ülkesi,
- 1.702.359 Veri Seti,
- 183 Katalog,
- 1.526 Haber,
- 14 Veri Kategorisi,
- 11 Akademik Ders/Kurs,
- Etkinlikler ve ilgili diğer birçok bilgi yer almaktadır.



Resim 6. AB Açık Veri Portalı Bilgi Kaynakları ve Kullanıcıları

Kaynak: (European Union, 2024c)

Resim 6'da yer alan bilgiler ışığında veri sağlayan kuruluşlardan, ülkelerden ve jeoportallardan alınan veriler açık veri portalında; kamuoyuna, geliştiricilere,

girişimcilere, araştırmacılara, kamu kurumlarına, özel kuruluşlara, gazetecilere ve diğer tım paydaşlara erişimini içeren bir şekildir.

AB Açık Veri Portalının amaçları başlıca dış paydaşlar tarafından Avrupa'daki açık verilere erişimin sağlanması ve verilerin tekrar kullanımının teşvik edilmesi, Avrupa idarelerinde şeffaflığın artırılarak kurum veya kuruluşlar tarafından daha fazla ve kaliteli verilerin kullanıma sunulmasının desteklenmesi, kullanıcıların açık veri uygulamaları sonucunda oluşan fırsatlara ilişkin eğitilmesi olarak açıklanmaktadır. Bu kapsamda portalın misyonu AB politikalarının desteklenmesi, şeffaflığın, ekonomik gelişmenin ve bilginin yayılmasını kolaylaştırılması adına geniş kapsamlı verilerin erişilmesine ve tekrar kullanılmasına imkân tanınmasıdır (European Union, 2024c).

Bilgiler AB verileri, ÷lkelerin ulusal verileri ve uluslararası veriler şeklinde ayrılır. Veri setlerinde sıralama ulusal veriler, AB verileri ve uluslararası veriler şeklinde sıralanmaktadır. Portalda veri dosyaları farklı formatlarda sunulmaktadır. Veri setleri 14 kategoriye ayrılır ve kategorilerde yer alan veri setleri sayısının toplam portaldaki veri setlerine oranına ilişkin istatistikler belirtilmektedir. Bu noktada ilk üç sıra şu şekilde sıralanmaktadır (European Union, 2024a):

- Tarım, Balıkçılık, Ormancılık ve Gıda kategorisi toplam verilerin %26'sından fazlasını,
- Adalet, Hukuk Sistemi ve Kamu G÷venliği kategorisi toplam verilerin %17'sinden fazlasını,
- evre kategorisi toplam verilerin %13'÷nden fazlasını kapsamaktadır.

Yalnızca bu 3 kategoride yer alan bilgi k÷meleri, portalda yer alan bilgilerin tamamının yaklaşık %55'ini kendi b÷nyelerinde bulundurmaktadır.

Yıllara sarıh açık veri olgunluk raporları yayımlanmakta ve açık veri konusunda politika, portal durumu, veri kalitesi ve etki alanları incelenerek genel değerlendirmeler yapılmaktadır. Değerlendirme alanında politika çerçevesi, açık veri politikaları, açık veri uygulamaları, stratejik farkındalık, oluşturulan etki, portalın özellikleri, veri sağlama, kullanımı ve sürdür÷lebilirliği incelenmektedir. Raporda ÷lkelere genel bakış, ayrıntılı ÷lke gör÷n÷m÷, ÷lke olgunluk haritası, yöntem belgesi

ve ülke puanlarını yer almaktadır. 2023 yılı raporundaki veriler ışığında yapılan değerlendirmelerde Fransa, Polonya, Estonya, Ukrayna ve İspanya en önde gelen ülkeler olarak gösterilmektedir (European Union, 2024b).

2.3.4.2. Dünya Bankası Açık Veri Portalı

Dünya Bankası Kalkınma Veri Grubu birtakım istatistik ve veri çalışmalarını koordine etmek, makro, mali ve sektör bazlı veri tabanını muhafaza etmekte, küresel ölçekte bölgeleri ve uygulamaları yakından takip ederek iş birliği içerisinde çalışmak, tüm veri kullanıcılarının üretilen verilerin kalitesine ve bütünlüğüne güvenmesini sağlamak amacıyla verilerin toplanması, derlenmesi ve dağıtılmasında profesyonel standartlar oluşturulması hedeflenmektedir. Dünya Bankası Açık Veri portalında ülkelerin göstergelere göre değerlendirmelerine ve açık veri politikalarına yönelik bilgilere yer verilmektedir. Göstergeler Tarım ve Kırsal Kalkınma, Yardım Etkinliği, İklim Değişikliği, Ekonomi ve Büyüme, Eğitim, Enerji ve Madencilik, Çevre, Dış Borç, Finans Sektörü, Cinsiyet, Sağlık, Altyapı, Yoksulluk, Özel Sektör, Kamu Sektörü, Bilim Teknolojisi, Sosyal Gelişim, Sosyal Koruma ve Çalışma, Ticaret ve Kentsel Gelişim olarak düzenlenmiştir. Göstergelerin alt başlıklarında veriler ve ölçütler yer almaktadır. Dünya kalkınma göstergeleri ile karşılaştırmalar yaparak istatistiksel kapasitenin artırılmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır (The World Bank, 2024).

Dünya Bankası, uluslararası ölçekte oluşturduğu açık veri portalında 6.962 veri kümesi bulunmaktadır. Portalda; raporlar, istatistiksel göstergeler, uluslararası veriler, Dünya Bankası'ndaki ülkelere veriler yer almaktadır. Türkiye'nin de verilerinin yer aldığı portalda; ülkenin genel durumu, ekonomik göstergeleri, sosyal veriler, çevre konularına ilişkin veriler, kamusal veriler, projeler ve faaliyetlere yönelik bilgiler bulunmaktadır. Veriler farklı dosya uzantılarıyla kullanıcıların erişimine sunulmaktadır (The World Bank, 2022).

Dünya bankası açık veri uygulamalarında açık veri portalları ve araçlarına yer vermekte, kitaplar ve raporlar yayınlamaktadır. Açık veritabanı keşfedildiğinde Dünya Kalkınma Göstergelerine, İstatistiksel Kapasite Göstergelerine, Eğitim İstatistikleri - Tüm Göstergelere, Cinsiyet İstatistiklerine ve Sağlıklı Beslenme ve

Nüfus İstatistiklerine yer verilmektedir. Açık veri kataloğu ve veri bankası uygulamaları da politikaları kapsamında kullanıcılara sunulmaktadır (The World Bank, 2024).

Türk kamu yönetiminde dijitalleşme ve açık veri uygulamaları bölümünde Türkiye’de dijitalleşme adımlarının geçmişten günümüze olan yansımaları ele alınmıştır. Teknolojik yenilikler teknik konularda olduğu kadar kamu yönetim anlayışında ve politikalarda da yaşanmaktadır. Açık veri uygulamaları ile dijitalleşme olgusu ayrı düşünülemez. Açık veri ilkelerinde de olduğu gibi inovasyon, makinede okunabilirlik, erişim kolaylıkları iki olgunun birbiriyle olan ilişkisini gözler önüne sermektedir. Bilgi teknoloji sistemlerindeki gelişme açıklık politikalarına olumlu yansımaktadır. Açık veride anlayışıyla elde edilen bilgilere, BİT sistemleri aracılığıyla ulaşılmaktadır. Bu noktada Türkiye’nin inovasyon hareketini inceleyerek açık veri politikalarına, uygulamaları ve özellikle de portal örneklerine zemin hazırlanmıştır. Dijital dönüşüm ile ilgili birçok kamu kurum veya kuruluşu görevlendirilmiş olmasına rağmen hiç şüphe yok ki Dijital Dönüşüm Ofisi diğer kuruluşlardan daha çok dikkat çekmektedir. Doğrudan Cumhurbaşkanlığında tüzel kişiliği bulunan ofisin teknolojik yeniliklere öncülük etme ve koordinasyonu sağlama sorumlulukları verilmektedir. Teknolojik projelerin bazıları açık veri uygulamalarıyla ilişkili olduğundan örnekler üzerinden açıklanmaya çalışılmış ve ardından Türkiye’de ulusal anlamda faaliyet gösteren açık veri portallarına değinilmiştir. Son olarak uluslararası önde gelen açık veri portal örnekleri de incelenerek bölümün kapsamı tamamlanmıştır.

3. BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERDE AÇIK VERİ POLİTİKALARI VE UYGULAMALARI

Türkiye’de yerel yönetimlerde belediyeler vatandaşa en yakın hizmet birimleri olmasından dolayı açık veri politikalarında da büyük bir öneme sahiptirler. Açık devlet politikalarında yerel yönetimler birçok alanda hizmetleri yerine getirmektedir. Belediyelerin hizmetlerine; altyapı çalışmaları, mal ve hizmet üretimleri, yerel ihtiyaçlara karşılık vermeye yönelik sözleşmeler yapılması örnek gösterilmektedir. Vatandaşların yerel yönetimlere güvenebilmeleri ve katılımlarını artırmaları için bilgilere erişimin kolay ve doğrudan olması gerekmektedir. Yerel yönetimler vergi toplama yetkisine haiz olduklarından vatandaşlara karşı şeffaf hareket etmesi, harcamaların, giderlerin ve bütçenin nasıl harcandığının açık olması kamu hizmetinde etkinlik ve kaliteyi artırmaktadır (Kahraman, 2021, s. 74; Galster, 2018, s. 8-9).

Açık veri politikalarıyla birlikte yerel yönetimlerde kapalı olan anlayış yerini daha objektif bir anlayışa bırakmaktadır. Kamu idarelerinin vatandaştan geri dönüşleri ve taleplerin doğrudan iletilmesi hizmetlerin kalitesi açısından gerekli görülmektedir. Açıklık anlayışıyla kamu yönetiminin ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesine ve açık veri politikalarıyla yenilikçi değişikliklere ihtiyaç duyulmaktadır (Janssen vd., 2012, s. 262).

Açık veri politikaları gizlilik anlayışıyla zıt bir durumu ele almaktadır. Genellikle kamu idareleri bazı sebeplerden dolayı gizlilik ilkesine göre hareket etmektedirler. Gizlilik, ilgili noktalarda vatandaşın demokratik katılımına ve şeffaflığa karşı gelmekte olup kamu alanının toplum nezdinde daha üstün bir konumda olduğu düşüncesinin yansımasıdır. Yerel yönetimlerde de var olan bu anlayış zamanla değişmeye ve karar alma süreçlerinden hizmetin uygulanmasına kadar vatandaşların katılımına olanak sağlamaktadır. Değişimin kaynağında genel olarak demokratik taleplerin artması, eğitim ve kültür gibi alanlarda teknolojik yeniliklerin yaşanması yatmaktadır. Açık veri politikaları ile ulaşılmak istenilen amaç; yönetimin işleyişinin etkin hale getirilmesi, vatandaşların yönetime dâhil

olarak demokratik katılımın sağlanması, toplum ile kamu kurumlarının ilişkilerinin geliştirilmesi, kamu kurumlarının daha demokratik bir niteliğe bürünmesidir (Doğan, 2013, s. 175-176).

Yerel yönetimler günümüz ihtiyaçlarına uygun cevap verme noktasında daha hızlı karar alabilmek, hizmette kaliteyi ve etkinliği sağlayabilmek, maliyetleri düşürmek amacıyla teknolojik yeniliklerden faydalanmaktadır. Yerel yönetimlerin özellikle vatandaşa en yakın hizmet veren merci olma noktasında dijital dönüşümde yeniliklere ayak uydurarak hizmet sunumunda daha gelişmiş bir seviyeye yükselmektedir. Bu açıdan yerel yönetimler hizmetleri karşılamada açık veri politikalarına giderek önem vermektedir (Gündoğan, 2022, s. 105).

Açık veri politikalarıyla birlikte yalnızca vatandaşların yönetime katılımını değil kamu ile özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon ve ortak hareket etme düşüncesini geliştirmesi amaçlanmaktadır. Kamu alanı dışındaki paydaşlara güven ortamı sunmak ve yerel yönetimlerde hizmetlerin geliştirilmesinde özel alanın kaynaklarından faydalanılması beklenilmektedir (Harrison vd., 2012).

Teknolojik alanda yaşanan gelişmeler neticesinde açık veri politikaları, kamu politikası yapım sürecini etkilemiştir. Bilginin politika yapım sürecinde etkinliği sağlama konusunda önemli bir noktaya gelerek bilginin toplanması, kullanılması ve tekrar kullanıma sunulması süreçlerinin en başından uygulanmasına kadar tüm aşamalarında yer almaktadır. Kamu alanı vatandaşa açılarak alternatif politikaların üretilmesine toplum tarafından yön verilmektedir (Babaoğlu, 2021, s. 10).

Bilgiye dayalı politika oluşturmada diğer bir önemli husus ise ispat niteliği taşıyan verinin mevcut olmasıdır. Karar alma sürecinde veya uygulanmasında başarıya ulaşip ulaşmaması ancak kaliteli bir bilginin varlığıyla sağlanabilmektedir. Bu durum hizmette etkinliği ve kaliteyi artırmaktadır (Höchtel vd., 2016, s. 158).

Lee ve Kwak tarafından ortaya çıkarılan “Açık Devlet Uygulama Modeli”nde açık veri 4 süreçte incelenmekte olup bu süreçler: veri şeffaflığının artması, açık katılımın geliştirilmesi, açık iş birliğinin geliştirilmesi ve her yerde etkileşimin gerçekleştirilmesi olarak ele alınmaktadır. İlk aşamada süreçte ve performansta şeffaflığın sağlanarak bilgi kalitesinin artırılması işlenmiştir. İkinci aşamada katılımı geri bildirimlerin ve iletişimin sağlanması, üçüncü aşama olan açık iş

birliği sürecinde kamu kurum veya kuruluşlar ile vatandaşlar arasında iş birliğinin oluşturulması, son olarak etkileşimin sağlanmasında sürekli ve her şekilde vatandaşın aşamalara katılımıyla gerçekleştirilmesini incelemiştir (Lee ve Kwak, 2011, s.15-16).

Yerel yönetimlerin açık veri politikaları gereği hizmete sunulan açık veri platformları ile elde edilmesi beklenen faydalar (Yıldız ve Babaoğlu, 2020, s. 20-25; Eroğlu, 2018, s. 18; Gündoğan, 2022, s. 105-106):

- Açık veriye herkesin eşit bir şekilde ve ayırım gözetmeden ulaşabilmesi neticesinde şeffaflığa katkı sağlaması,
- Verilerin açık olması ile yerel yönetimlerde hesap verilebilirliğin artması, yöneticilerin sorumlulukları vatandaşlar tarafından fark edilmesi,
- Toplumun kamuyu ilgilendiren bilgilere kolaylıklar erişebilmesi neticesinde vatandaş ile kamu kurumları arasında güvenin artmasına katkı sağlaması,
- Vatandaşların kamu hizmetlerini sağlıklı bir şekilde değerlendirebilmesi ve talepler doğrultusunda yerel yönetimleri etkileyebilmesi,
- Yalnızca vatandaşlara değil girişimci, akademik camia veya sivil toplum kuruluşları tarafından bilgilere ulaşma imkânının varlığı araştırmalara konu olacak yeni içeriklerin üretilmesinde girişimciliğin desteklenmesine yardımcı olması,
- Verilerin bir araya getirilmesinde ve yayımlanmasında yeni iş olanaklarının oluşturulması,
- Talep edilen bilgilerin kamu kurumlarını bürokratik iş yükünü artırmadan kırtasiyeciliği azaltması ve tasarruf sağlaması şeklinde değerlendirilmektedir.

Yerel yönetimlerde kamu hizmetlerin etkinliğine ve kalitesine katkı sağlanması beklenen açık veri platformları aracılığıyla dış paydaşların taleplerini doğrudan idareye aktarabilmesine ve yönetime katılmasına olanak sağlanmaktadır.

3.1.KAMU YÖNETİMİNDE AÇIK VERİ POLİTİKALARINA YÖNELİM

Kamu yönetiminin modern anlamda ayrı bir disiplin olarak kabul edilmesi 1887 yılında Woodrow Wilson tarafından yayımlanan “*Yönetimin İncelenmesi*” adlı makaleyle gerçekleşmiştir. Modern kamu yönetimi, siyaset ve siyasetçilerin yönlendirmesiyle devam eden teknik bir devlet anlayışı olarak kabul görülebilecek bir örgüt kuramıyla açıklanmıştır. Bahsi geçen örgüt kuramı, Weber tarafından bürokrasi tiplerinden “ideal olan” şeklinde nitelendirilmiştir. Modelde ayrıntılı kurallara dayalı, kişilere bağlı olmayan, kariyeri esas alan ve hiyerarşik yapıyı içeren nitelikler mevcuttur. Modelde devlet, hizmetlerin karşılanması ve kamusal malın üretilmesinde kendi birimleri tarafından görev almaktadır (Demirel, 2014, s. 173).

Kamu yönetimi disiplini, dinamik bir yapıya sahip ve belli dönemlerde meydana gelen toplumsal, ekonomik ve siyasal değişimler dâhilinde farklı kimliklere bürünebilmektedir. Tarihsel süreç boyunca kamu yönetimi disiplini geleneksel yaklaşım, yeni kamu yönetimi yaklaşımı ve yeni kamu işletmeciliği gibi farklı anlayışlar karşımıza çıkmaktadır. Kamu yönetiminde ön plana çıkan anlayış ve yaklaşımlar, kendilerinden önce gelen yaklaşımların eksik yönlerini tamamlamak ve mevcut durumdaki var olan sorunlara çözüm getirebilmek adına ortaya çıktığı görülmektedir (Parlak ve Bincan, 2019, s. 489).

1970’li yıllardan itibaren devlet anlayışındaki refah devlet düşüncesinin yerini neo-liberal devlet anlayışı almaya başlamıştır. Devletin sosyal, ekonomik, siyasal, güvenlik, kamu hizmetleri, kültürel gibi bütün alanlardaki varlığı sonrasında bürokrasinin artmasına ve devletin yükünün ağırlaşmasına sebep olmuştur. Toplumsal ihtiyaçlara karşılık vermek adına müdahaleci devlet anlayışından vazgeçilmeye başlanmıştır. Kamu yönetiminin hantal işlemesi, bürokratik tikanıklıklar ve ekonomik bulanımlar sonrasında devlet anlayışındaki değişikliğin kaçınılmaz olduğu öngörülmüştür. Bu durumlar ışığında klasik kamu yönetimi anlayışından yeni kamu işletmeciliğine doğru geçiş yaşanmıştır. Kamu yönetimindeki yetersizliklerin giderilmesi için profesyonel yöneticilik anlayışına hâkim, performans kıstaslarına öncelik veren, özel sektör yönetim tekniklerinin kamuya uyarlandığı, girdilerden çok çıktılara önem vererek devletin büyük ve geniş

yapısının daha minimal bir şekle bürünmesine olanak sağlayan anlayış geçerlilik kazanmıştır (Uysal, 2020, s. 120-121).

Teknolojik yenilikler, politikaların ortaya çıkmasında ve hayata geçirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Özellikle karar alma süreçlerine katılımı artırarak bürokratik sıkıntıların önüne geçilmesine imkân tanımaktadır. Toplumu ilgilendiren kararların alınmasına ve maliyetlerin düşürülerek kamu politikalarının verimliliğinin artmasına yardımcı olmaktadır (Kırıışık ve Sezer, 2015, s. 205-207).

Gelişen teknoloji ile birlikte ülkelerin dijital dönüşüme yönelimi artmış, kamu hizmetlerinin sunumunda dijitalleşme adımı olarak e-devlet terimi ortaya çıkmıştır. Kamu kurumları, yerel yönetimler de şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri başta olmak üzere demokratik katılım, yenilikçi yaklaşım gibi fikirlerin etkileri politikaların oluşturulma süreçlerine de yansımıştır (Batal ve Tuğlu, 2018, s.220).

Günümüzde teknolojik gelişmelerle birlikte veri çeşitliliği artmakta, verinin toplanması, kullanılması ve bilgiye erişilmesi açık veri ile sağlanmaktadır. Uluslararası ortamda başlayan açık veri platformlarının çeşitliliği veriye erişim, analiz ve isabetli kamu hizmetlerin hayata geçirilmesi için büyük önem arz etmektedir. Küresel yeniliklerle birlikte hem mevzuat değişiklikleri devam etmiş hem de teknolojik yenilikler bu adımları desteklemiştir. Toplumsal değişiklikler diğer alanlara da sirayet etmiştir. Tüm dünyayı birbirine bağlayan dijitalleşme adımları ile açık veri politikalarının her alanda erişilebilirliği sağladığı gözlemlenmiştir (Fidan ve Ünen, 2022, s. 10; Apaydın, 2023, s. 74).

Bilginin esas alınarak politika oluşturma aşamasında kamu politikasının amaçları, uygulaması ve geri bildirimdeki sonuçları arasında olumsuzlukların ve uyumsuzlukların en aza indirme çabası neticesinde açık veri uygulamaları kamu politikalarına entegre edilmiştir. Bahsi geçen düşünce sonucunda oluşturulan çabanın dönüşleri ile veriye dayalı kamu politikası oluşturma ve yapma süreci karşımıza çıkmaktadır (Howlett, 2009, s. 153).

Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde şeffaf, hesap verebilir, hizmetin etkinliği ve yönetim sistemlerinin geliştirilmesinde bilgi çok önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir (Madakam vd., 2017, s. 3). Veri kapasitesi o şehrin veya kuruluşun bilgiye erişimi, iş birliği, katılımcı demokrasi anlayışı, bilginin

kullanılarak hizmetin etkinliği gibi alanlarla ilişkilerin geliştirilmesine oldukça katkı sağlamaktadır (Gil-Garcia vd., 2015, s. 73).

Kamu politikalarında gündem oluşturma, politika oluşturma, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde veri büyük önem arz etmekte ve açık veri ilkeleriyle kanıta dayalı yönetim anlayışı ile kamu politikası oluşum aşamalarına katılım sağlanmaktadır. Kamu politikalarında verinin kullanılması neticesinde ispata dayalı karar verilmesi hem özel sektörde hem de kamu alanında daha iyi performans sergilendiğine yönelik tutum gözler önüne serilmiştir (Altun vd., 2017, s. 2034; McAfee ve Brynjolfsson, 2012, s. 5).

Bilginin kullanılması neticesinde kanıta dayalı politikalar benimseyen devletlerde harcamaların azaltılması, yenilikçi ve teknolojik gelişimlerin süreçlere dâhil edilmesi, şeffaflık ve hesap verilebilirliğin güçlendirilmesi gibi birçok olumlu etki sağlanabilmektedir (The Pew Charity Trust ve MacArthur Foundation, 2014, s. 2).

Yönetimin iyi bir şekilde yürütülebilmesi adına açık devlet anlayışı, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla etkileşim halinde olmayı ön plana çıkarmaktadır. Kamu kurum veya kuruluşları ile vatandaşlar, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcileri arasında veri alışverişinde bulunulması kaliteyi artırırken şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkesine hizmet etmesi beklenilmektedir. Açık veri uygulamaları kamu politikalarının uygulanabilirliğine kolaylık sağlamak ve etkisini artırmaktadır (Harrison vd., 2012, s. 908).

Yönetimde anlayışın değişmesi açık veri politikalarıyla birlikte vatandaşlara olan mesafeyi kaldırarak ilişkilerde etkileşimi sağlamak ve ilişkiyi sert ayrımlardan uzaklaştırmaktadır. Yönetimde kapalı olmak sert ayrımlara sebebiyet vermekte, kamu ile vatandaş arasındaki ilişkinin gelişmesine engel olmaktadır. Sosyal çevreye daha duyarlı hale gelen kamu kurum veya kuruluşları, karşılıklı olarak birey ile kamunun yaklaşmasına olanak tanımaktadır. Demokratik katılım olarak adlandırılan, bireylerin kamusal faaliyetlerin karar alınması, oluşturulması ve yürütülmesi süreçlerine katılımı da içeren bir süreçtir. Bu sayede yönetimde iş birliği kamu hizmetlerin kaliteli ve etkin bir şekilde hayata geçirilmesine imkân

sağlamaktadır. Değişen devlet yönetim anlayışıyla birlikte açık veri politikaları kamusal alanlarda daha fazla hissedilmektedir (Doğan, 2013, s. 176-178).

3.2. AÇIK VERİNİN YEREL YÖNETİMLERDE FAALİYETLERE ETKİSİ

Açık veri uygulamaları neticesinde kamu yönetiminde özellikle de yerel yönetimlerde oluşturmuş faydaların ekonomik, sosyal yaşam, çevre ve kamu idareleri açısından genel etki alanı açıklanmaktadır (Carsaniga vd., 2022, 41-50).

3.2.1. Planlamaya ve Örgütlemeye Etkisi

Açık veri politikalarının planlama etkisinde amaçların ve etmenlerin belirlenmesi, alternatiflerin karşılaştırılması ve en uygun seçeneğin seçilmesi, planların kamuoyuna açık olması ve şeffaflık ilkesi gereği diğer paydaşların dâhil edilmesiyle kapsamlı bir planlama sürecinin varlığı değerlendirilmektedir. Vatandaşların katılımı ile toplumun ihtiyaçlarına karşılık verebilecek planların yapılması ve geri dönüşler neticesinde son şeklinin verilmesi beklenilmektedir. Planların süreleri ve aşamaları farklılık göstermesine karşılık amaçlarda genellikle ortak noktada buluşulmaktadır. Planlar belirli, esnek, aleni, devam eden nitelikte olmalıdır. Planlama etkisinde açıklığın sağlanabilmesi için en önemli aşama planların her sürecinin vatandaşa açık halde olması gerekmektedir (Altıntop, 2014, s. 13; Kahraman, 2021, s. 147-148).

Kamu idarelerinde yönetim tarafından hedeflerin farkına varılması, amacının oluşturulması, kurum veya kuruluşun vizyonuna rehberlik etme niteliği taşıyan ilkelerin oluşturulması ve idarenin değerlerinin belirlenmesi gerekmektedir (McNamara, 2009, s. 68-69).

Açık verinin örgütlenme etkisi incelendiğinde yalnızca teknik açıdan değil stratejik ve teknolojik etkenlerin de dâhil edilmesi gerekmektedir. Açık veri politikalarının benimsenmesinden dolayı örgütlenme konusunda da değişiklikler meydana gelmektedir. Yöneticiler tarafından politikaların açıklığında hangi bilgilerin ilk olarak ve ne şekilde sunulması gerektiği konusunda kategoriye ayrılmaktadır. Faaliyetlerin belirlenmesi ve kategorilere ayrılması, doğru personelin seçilmesi,

fiziksel ihtiyaçların ve izlenecek yöntemin belirlenmesi; örgütlenme etkisinde açık veri politikalarının takip etmesi gerektiğı süreçleri belirtmektedir (Kahraman, 2021, s. 151-153; Geiger ve Lucke, 2012, s. 274).

3.2.2. Koordinasyon ve Kamu Hizmetlerine Etkisi

Açık veri politikaları sonucunda yönetimin daha aktif ve sorumluk sahibi olması gerekmektedir. Açıklık politikaları ile bu görevin yerine getirilmesinde yeni sorumluluklar ve birtakım zorluklar ortaya çıkmaktadır. (Eryılmaz, 2017, s. 354).

Koordinasyon açısından verilerin açıklanmasında en büyük rol, vatandaşın ihtiyaçlarını çözmeye konusunda bireye en yakın birim olan belediyelere ciddi sorumluluk düşmektedir. Eşgüdümün sağlanabilmesi için kurum içerisinde personellerin kendi aralarında birlik duygusunun oluşturulması büyük önem arz etmektedir. Koordinasyonun sağlanabilmesi için hizmetlerde ve kurum veya kuruluşlarda etkinliğin ve verimliliğin yüksek olması gerekmektedir. Bilgilerin aleni hale getirilmesiyle birlikte etkinlik ve verimlilik değışkenlik gösterebilmektedir (Kahraman, 2021, s. 157-158).

Kamu hizmetlerinde açık veri politikalarının etkisi; kamusal mal ve hizmetlerin sunumunda verimliliğin sağlanması, etkinliğin artması, kamu kurum veya kuruluşlarda şeffaflığın ve hesap verilebilirliğin geliştirilmesi, politikaların oluşturulmasına olumlu katkı sağlanması ve karar alma süreçlerine destek olunması örnek olarak gösterilebilmektedir (Çevre, Şehircilik ve İklim Değışikliği Bakanlığı, 2019, s. 10).

3.2.3. Ekonomik Etkisi

Açık veri uygulamalarının artması neticesinde ekonomik büyümeye etkisi olumlu yönde olmuştur. Ekonomik etkilerin başında; yenilikçi teknolojik gelişmelerin benimsenmesi, inovasyon, girişimciliğin teşvik edilmesi, kadınların veya küçük ve orta büyüklükteki işletmelere sunulan yeni iş imkânları, istihdamın artması gelmektedir (Çevre, Şehircilik ve İklim Değışikliği Bakanlığı, 2019, s. 12).

Bilgilerin kullanılmasında, bir araya getirilmesinde ve yayımlanmasında yeni iş olanaklarının gelişmesine ve özellikle kamu alanının dışında sivil alanda

araştırmalara yardımcı olacak verilerin girişimciliği desteklemesine olumlu katkı sağlaması beklenilmektedir (Gündoğan, 2022, s. 106).

3.2.4. Sosyal Yaşama Etkisi

Açık veri uygulamalarının sosyal yaşama etkisi incelendiğinde sağlık, eğitim, çevre, barınma gibi konular karşımıza çıkmaktadır. Vatandaşların demokratik katılımı açısından azınlıkta kalan kesimin yönetime ulaşabilmesine, taleplerini iletebilmesine, eşitsizlikle mücadele edilmesine, konut problemine dikkat çekilmesine, bilgiye ulaşma noktasında eğitim kalitesinin artmasına açık veri politikaları katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda çevre ve doğa alanında biyolojik çeşitliliğin korunmasına ve farkına varılmasına, duyarlılığın artmasına, vatandaşların doğru bilgilendirilmesine olumlu etki etmektedir. Çevre dostu şehirlerin oluşturulması, iklim değişikliğine dikkat çekilmesi, doğal afetlerle mücadelede toplumun bilinçlendirilmesi ve doğru bilgilendirilmesi, yenilenebilir enerji ihtiyacına dikkat çekilerek yapılacak yatırımların teşvik edilmesi de sosyal yaşama olumlu yönde katkı sağlamaktadır (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2019, s. 10-11).

3.2.5. Denetime Etkisi

Denetim konusunda açık veri politikalarının başarıya ulaşıp ulaşamadıkları konuları irdelenmektedir. Yerel yönetimlerde demokratik katılımın gelişebilmesi için etkili bir denetim sisteminin varlığı gerekmektedir. Bilgilerin açıklanması ile birlikte kamu kurum veya kuruluşları vatandaş, sivil toplum kuruluşları ve özel kuruluşlar tarafından denetime açık hale gelmiştir (Kahraman, 2021, s. 159-161). Kamusal bilgilerin açık veri uygulamalarıyla birlikte verilere erişimi kolaylaştırılmış ve kamusal faaliyetler üzerindeki kontrol mekanizması gelişim göstermiştir (Reale, 2014, s. 204).

3.3. YEREL YÖNETİMLERDE AÇIK VERİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Türkiye’de yerel yönetimlerde açık veri politikasını ele alan 11 büyükşehir belediyesi ve 5 ilçe belediyesinin uygulamaları nitelik ve betimleyici yöntemle ele alınmış ve politikaların karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Açık veri uygulamaları,

açık veri portalları, varsa strateji eylem planları ve veri istatistiklerinin analizleri yapılmıştır.

3.3.1. Ankara Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması

Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından akıllı şehirler kapsamında dijitalleşme adımlarına uygun olarak belediyenin hizmetleri, bilgileri, coğrafi bilgi sistemleri ve diğer ilgili verileri “Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu” üzerinden vatandaşların hizmetine açılmıştır. Dijitalleşme adımlarıyla birlikte modern belediyeciliğin geliştirilmesi, teknolojik yeniliklerden faydalanılması, şeffaflık ve toplumun yönetime katılması amaçlanmaktadır. Ankara ilinin nüfus, kültürel, belediye hizmetlerinin durumu, coğrafi bilgiler, çalışmalar ve daha birçok veri “Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu”nda yer almaktadır. Platform Ankara BB Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı ve özel hizmet kuruluştan tarafından faaliyete geçirildiği anlaşılmaktadır (Ankara BB, 2024).

Şeffaf Ankara Açık Veri Portalı, 2022 yılında faaliyete geçmiştir. Şehirde yaşayanların daha katılımcı bir şekilde yönetime dâhil olmaları, şeffaf, hesap verebilirlik ilkelerine uygun hareket edilmesi hedeflenmiştir. Veri setlerinin dosya uzantıları farklı formatta kullanıcıların erişimine sunulmaktadır (Yardım ve Yalçın Ercoşkun, 2023, s. 164).



Resim 7. Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu

Kaynak: (Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu, 2024)

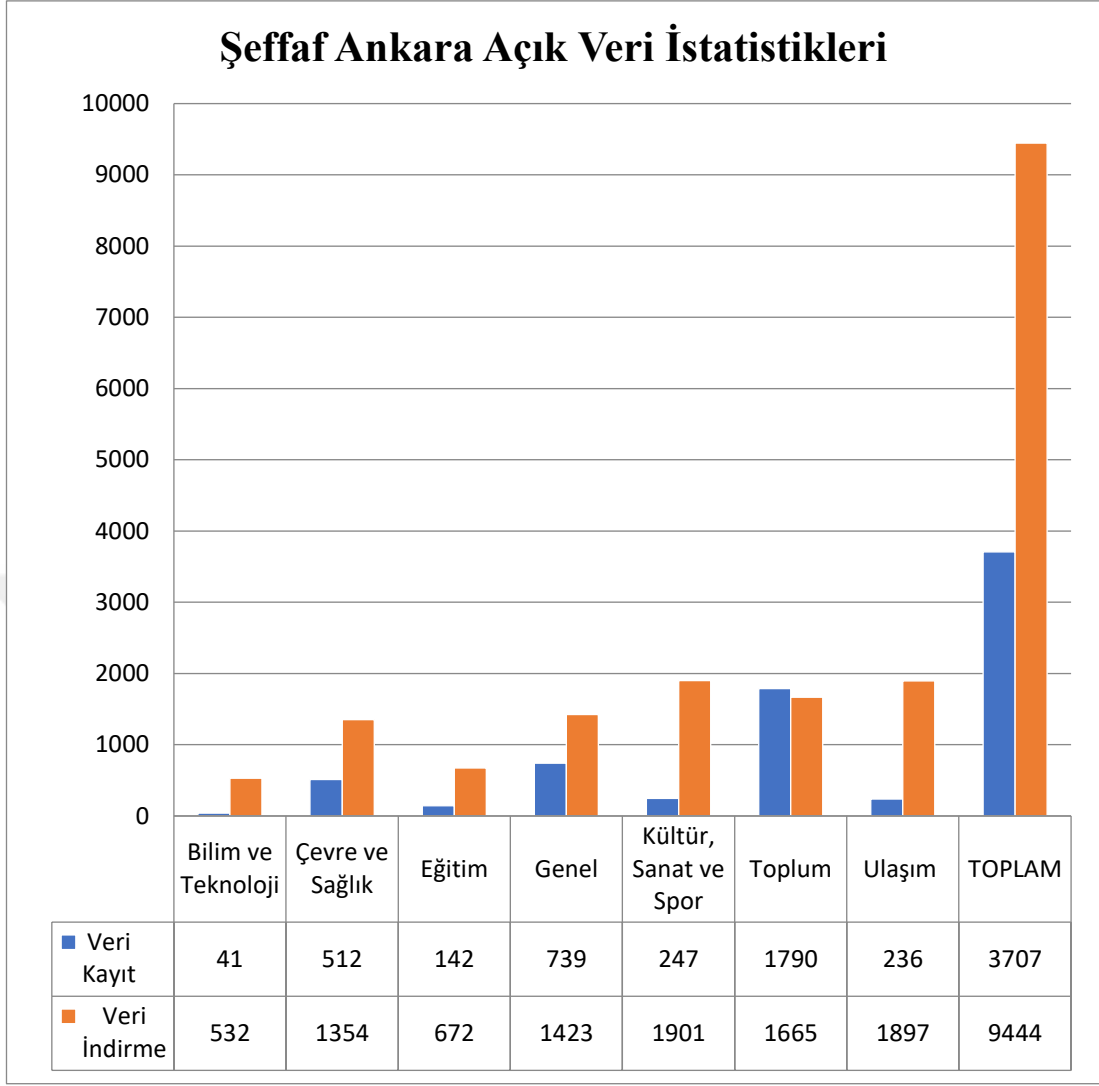
Resim 7’de yer alan Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu giriş sayfasında; Şeffaf Ankara, Açık Veri, Başkent Kart, ABB TV, Kar Takip ve Canlı İhale Arşivi olmak üzere 6 alt modül kullanıma sunulmuştur.

Şeffaf Ankara modülü incelendiğinde harita üzerinden kazı çalışmaları, toplu taşıma ulaşım bilgileri, çağrı merkezleri, kablosuz internet alanları, afet acil durum, kültürel ve tabiat varlıkları, kent rehberi, tarımsal sulama kanalları, barajların doluluk bilgileri, yol durumu, çalışma alanları gibi bilgiler verilmekte ve görsele yansıtılmaktadır. Başkent Kart ile harcama analizlerine; ABB TV’de yayın akışına, haberlere, haftanın özetine, faaliyet tanıtımlarına, ihalelere, meclis toplantılarına ve ilgili diğer bilgilere yer verilmektedir. (Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu, 2024).

Portaldaki alt modüllerden biri olan Açık Veri (Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu, 2024):

1. Bilim ve Teknoloji,
2. Çevre ve Sağlık,
3. Eğitim,
4. Genel,
5. Kültür, Sanat ve Spor
6. Toplum,
7. Ulaşım olmak üzere 7 kategoriye ayrılmıştır.

Aşağıda yer alan Grafik 1’de yer alan bilgilere yönelik portalda toplam 3.707 veri seti olmakla birlikte veriyi indirmede toplam sayı ise 9.444 olarak açıklanmıştır. Son 1 yıl içerisinde veri kategorilerinde kamuoyuna açıklanmış veri sayıları incelendiğinde; çevre ve sağlık, genel, kültür, sanat ve spor, toplum ve ulaşım kategorileri oldukça aktif kullanılmaktadır. Bunun yanında bilim ve teknoloji kategorisinde yalnızca 1, eğitim kategorisinde ise 30 veri paylaşımı yapılması oldukça az kullanıldıklarını yansıtmaktadır.



Grafik 1. Şeffaf Ankara Açık Veri İstatistikleri

Kaynak: (Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu, 2024)

3.3.2. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması

2020-2024 yıllarını kapsayan Strateji Planındaki birçok hedefte yer alan şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerinin de gereksinimi olarak “Balıkesir BB Açık Veri Platformu” Balıkesir Büyükşehir Belediyesi tarafından 2020 yılında kurulmuştur. Belediyenin bağlı kuruluşları ve iştirakleri tarafından da toplanan verilerin hukuki açıdan sorun oluşturmaması için bilgilerin öncelikle anonimleştirilmesi ve topluma ulaştırılması amacıyla kurulmuş olan portal kamuoyu kullanımına açılmıştır. Portal Balıkesir BB tarafından hizmet alımı ile özel bir şirket tarafından oluşturulmuştur (Gündoğan, 2022, s. 110).



AÇIK VERİ PLATFORMU

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Platformu,

Belediyemiz ve iştiraklerinde üretilen verileri sizin kullanımınıza sunuyor.



69

Toplam Veriseti



9,651

Toplam İndirme



375K

Toplam Veri Seti Görüntüleme



1,7M

Toplam Ziyaretçi

Veri Seti Arama



Aranacak Kelime...



Kategoriler



Çevre



Ulaşım



Yaşam



Demografik Yapı



Kırsal



Belediyeçilik

Resim 8. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Platformu

Kaynak: (Balıkesir BB Açık Veri Platformu, 2020a)

Resim 8’de Balıkesir BB Açık Veri Platformunda veriler, haberler, duyurular, istek ve talepler ile iletişim bölümünden oluşmaktadır. Platformun giriş sayfasında açık verilere ilişkin genel istatistiki bilgilere yer verilmiştir.

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, teknolojik yeniliklerin getirdiği dijitalleşme ile birlikte yerel yönetimin daha iyi hizmet verebilmesi amacıyla “Akıllı Şehir” uygulamalarına yatırımlar yapmaktadır. Balıkesir BB Açık Veri Platformu ile birlikte bilginin kamuoyuna kolayca ulaştırılması, erişimi, kullanımı ve tekrar kullanımı ile yapılan analizler sonucunda kamu hizmetlerinde kalitenin geliştirilmesine olanak sağlanmaktadır. Özellikle şeffaflık, açıklık, hesap verebilirlik ve güvenilirlik ilkeleri doğrultusunda açık veri platformu uygulamaya sunulmuştur. Bilgiye kolaylıkla erişim ve veriler ışığında doğru analizlerin yapılması kamu hizmetlerine olumlu katkı

sağlamaktadır. Özellikle Veriye Dayalı Kent Yönetimi Projesiyle birlikte hedef belirlenmesi, ihtiyaçların giderilmesi, sorunların tespiti ve çözülmesi, akıllı kent uygulamalarının genele yayılarak kapsamlı veri toplanması stratejik analizlerin yapılmasına yardımcı olmaktadır (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2021).

Balıkesir BB Açık Veri Platformu, ilk kurulduğu 2020 yılında 43 veri seti ile başlanmış, 1 yılın ardından 53 veri setine, şu anda ise 69 veri setine çıkarılmıştır. 2021 yılında platformda veri setlerinin görüntülenmesi 287 bin civarında seyrederken günümüzde 375 binden fazla görüntüleme yapılmıştır. Yine 2021 yılında platformu ziyaret eden ziyaretçi sayısı 1 milyon 300 bin civarında iken bu sayı şu anda 1 milyon 700 binden yüksek seyretmektedir. Toplam 9.651 defa platformdan veri indirme olayı gerçekleşmiştir. Verilerin sağlayıcısı olan kuruluşlar yani organizasyonlar, veri setlerine girildiğinde gösterilmiştir ancak veri üreticisi olan kaç kuruluşun olduğuna dair genel olarak bir bilgilendirmeye yer verilmemiştir (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2021).

Açık veri platformunda bilgiler (Balıkesir BB Açık Veri Platformu, 2020a):

1. Belediyecilik,
2. Çevre,
3. Demografik Yapı,
4. Kırsal,
5. Ulaşım,
6. Yaşam olmak üzere 6 kategoriye ayrılmaktadır.

Balıkesir BB Açık Veri Platformundaki kategorilere ayrılan bilgilerde belediyecilik kategorisinin altında 25 veri seti, çevre kategorisinde 17 veri seti, demografik yapı kategorisinde 1 veri seti, kırsal kategorisinde 8 veri seti, ulaşım kategorisinin altında 6 veri seti ve son olarak yaşam kategorisinde ise 12 veri seti olmak üzere toplamda 69 veri seti bulunmaktadır. Platformda veri talebine ilişkin düzenlenen “İstekleriniz” seçeneği incelendiğinde 2 veri talebinde bulunduğu anlaşılmakta olup taleplerin sonuçlandırılmasına yönelik nasıl bir tutum sergilendiğine dair bilgiye yer verilmemektedir (Balıkesir BB Açık Veri Platformu, 2020b).

Tablo 3. Balıkesir BB Açık Veri Platformu İstatistikleri

Kaynak: (Balıkesir BB Açık Veri Platformu, 2020b)

Balıkesir BB Açık Veri Platformu İstatistikleri						
	Kategoriler	Veri Setleri	Veri Seti Sayısı	Görüntüleme	Yazdırma	Toplam İndirme
1.	Belediyecilik	1- Zabıta Faaliyetleri, 2- Fırıntaş Büfe Noktaları, 3- Mezarlık Nakil İşlemleri Şehir Dışı, 4- Mezarlık Nakil İşlemleri Şehir İçi, 5- Şehit Yakınları ve Gazi Faaliyetleri, 6- BASKİ-Baraj Doluluk, 7- Konservatuar, 8- Altinkum Plajı Kişi Sayan Kamera Verileri, 9- Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü Faaliyetleri, 10- Ücretsiz Wifi, Kullanım Bilgileri, 11- Kamulaştırma, 12- Meclis, 13- Encümen, 14- BAKOM-Dezenfeksiyon Uygulamaları, 15- BAKOM-Dağıtılan Malzemeler, 16- Ücretsiz Wifi Noktaları, 17- BASKİ-Yıllık Tüketim, 18- BASKİ-Yıllık Bildirilen Arızalar, 19- BASKİ-Yıllık Abone Sayıları, 20- Vatandaş İcmal,	25	82.068	40	Excel: 1.859 Csv: 177 Json: 135 Pdf: 0

		21- AYKOME (Altyapı Koordinasyon Şube Müdürlükleri) Kazı Çalışmaları, 22- İtfaiye Çağrı- Müdahale, 23- Hal Fiyatları- Hayvan, 24- Hal Fiyatları- Balık, 25- Hal-Fiyatları Sebze				
2.	Çevre	1- IoT-Sıcaklık Rüzgar Verileri, 2- IoT-Deniz Suyu Sıcaklık Verileri, 3- Dağıtılan İlaç Miktarları, 4- Hafriyat Sahaları, 5- Sıfır Atık ve Atık Yönetimi Şube Müdürlüğü Faaliyetleri, 6- İlaçlama-Yeşil Alan Uygulaması, 7- İlaçlama-Ulv (Uçkun) Uygulaması, 8- İlaçlama-Sivrisinek Larva Uygulaması, 9- İlaçlama-Rodentisit Uygulaması, 10- İlaçlama-Kışlak Mücadele Uygulaması, 11- İlaçlama-Kene Uygulaması, 12- İlaçlama- Karasinek Uygulaması, 13- İlaçlama-Kapalı Alan Uygulaması, 14- İlaçlama-Hamam Böceği Uygulaması, 15- İlaçlama- Dezenfeksiyon	17	177.77 6	25	Excel: 911 Csv: 100 Json: 53 Pdf: 0

		Uygulaması, 16- İlaçlama-Çam Kese Uygulaması, 17- İlaçlama-Bit Pire Uygulaması				
3.	Demografik Yapı	1- Mahalle Bazlı Nüfus Bilgileri	1	13.165	22	Excel: 1.129 Csv: 105 Json: 48 Pdf: 0
4.	Kırsal	1- Kırsal Tarım Makineleri Verileri, 2- Kırsal Traktör Verileri, 3- Kırsal Biçerdöver Verileri, 4- Kırsal Tahıl Üretim, 5- Kırsal Sebze Üretim, 6- Kırsal Meyve Üretim, 7- Kırsal Hayvansal Üretim, 8- Kırsal Hayvan Sayıları	8	19.750	13	Excel: 687 Csv: 62 Json: 12 Pdf: 0
5.	Ulaşım	1-Akıllı Kavşak Ölçüm Noktaları, 2- BTT-Günlük Taşınan Yolcu Sayıları, 3- Akıllı Kavşak, 4- BTT Dolum Noktaları, 5- BTT Duraklar, 6- BTT Hatlar ve Güzergâhlar	6	57.422	42	Excel: 2.445 Csv: 288 Json: 177 Pdf: 1
6.	Yaşam	1- Mahalle Bazlı Yapı Sayıları, 2- Numarataj, 3- Mahalleler, 4- İlçeler, 5- Ateş Yakılamayacak	12	27.408	43	Excel: 1.203 Csv: 175 Json:

	Ormanlık Alanlar, 6- EBA Destek Noktaları, 7- Camiler, 8- Hastaneler, 9- Noterlikler, 10- Aile Sağlığı Merkezleri (ASM), 11- Eczaneler, 12- Acil Toplanma Alanları				112 Pdf: 0
TOPLAM*:		69	377.58 9	185	9.679

**Toplam veri seti ve görüntüleme sayılarında, veri setlerinin birden fazla kategoride yer almalarından dolayı mükerrer sayım bulunabilmektedir.*

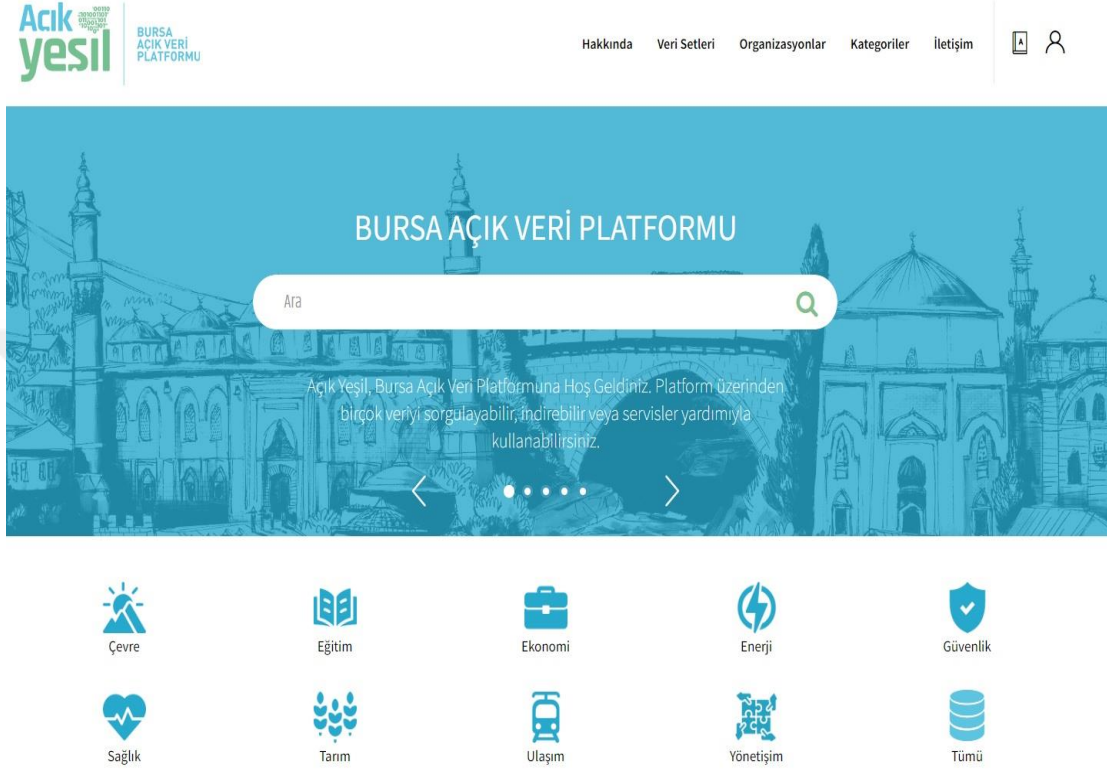
Tablo 3’te de yer aldığı üzere Balıkesir BB Açık Veri Platformunda bilgilere erişim konusundaki istatistikler incelendiğinde verilerin toplum tarafından ciddi bir şekilde takip edildiği değerlendirilmektedir. Bu durum portalın ziyaret edilme ve bilgilerin indirilme sayılarıyla da eşdeğerdir. Veri setlerinin paylaşılması ile vatandaşların yerel yönetim kademelerine özellikle de Büyükşehir Belediyesine demokratik katılımları ve hizmetleri takip etmeleri önemli bir gelişmedir. Durumun devamı açısından platform güncel tutulmakta ve veri paylaşımları devam etmektedir (Gündoğan, 2022, s. 115-116).

3.3.3. Bursa Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından hayata geçirilen “Açık Yeşil Platformu”, belediye ve iştirakleri ile diğer paydaşlar tarafından üretilen verilerin yayınlandığı ücretsiz veri platformudur. Kişisel verilerin hukuki sorumluluğu dikkate alınarak elde edilen bilgilerin vatandaşların paylaşımına açılması, bilgilerin düzenli bir şekilde sunulması ve geri dönüşler neticesinde kamu hizmetlerine yansımına dikkat edilmektedir (Açık Yeşil, 2021a).

Açık Yeşil Platformu, 2021 yılında Bursa Büyükşehir Belediyesi Akıllı Şehircilik ve İnovasyon Dairesi Başkanlığına bağlı Akıllı Şehircilik Şube Müdürlüğü tarafından faaliyete geçirilmiştir. Platform, farklı veri setlerinin bir araya getirilmesine ve daha iyi bir hizmetin hayata geçirilmesine imkân tanımaktadır. Platformun oluşturulmasıyla ilgili kuruluşların birlikte çalışabilmesi, hizmet

kalitesinin artırılması, akademisyenlerin, girişimcilerin ve tüm vatandaşların belediyenin ve diğer kuruluşlarının verilerinden faydalanabilmesi ve son olarak maliyetlerin azaltılarak katma değer üretilmesinde hedeflerin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır (Açık Yeşil, 2021c; Gündoğan, 2022, s. 138).



Resim 9. Bursa Açık Veri Platformu

Kaynak: (Açık Yeşil, 2021b)

Resim 9’da yer alan bilgilerin incelenmesi neticesiyle Bursa Açık Yeşil Platformu (Açık Yeşil, 2021b):

1. Çevre,
2. Eğitim,
3. Ekonomi,
4. Enerji,
5. Güvenlik,
6. Sağlık,
7. Tarım,
8. Ulaşım,

9. Yönetişim olmak üzere 9 kategoriye ayrılmaktadır.

Bursa Açık Yeşil Platformunda toplamda 176 veri seti bulunmaktadır. 6 milyon 833 bin 532 defa arama yapılmış, 89.753 defa veri setleri görüntülenmiş, 43.882 kez ise veri dosyaları indirilmiştir. Çevre kategorisinde yer alan veri setlerinin de fazla olması sebebiyle en çok arama yapılan ve en çok görüntülenen kategori çevre olmuştur. En çok indirilen veri ise ulaşım kategorisinde yaşanmıştır. Verilerin elde edildiği kuruluşlar veya organizasyonlar ile toplam sağladıkları veri setleri kullanıcılara sunulmuştur. Toplam 8 kuruluşa ve hangi kuruluştan kaç tane veri seti sağlandığına yer verilmiştir. Ancak 2 kuruluşun bilgilerinden yararlanılmamıştır. En çok veri sağlayan organizasyon Bursa Büyükşehir Belediyesi olduğu anlaşılmaktadır (Açık Yeşil, 2021b).

Tablo 4. Açık Yeşil - Bursa Açık Veri Platformu İstatistikleri

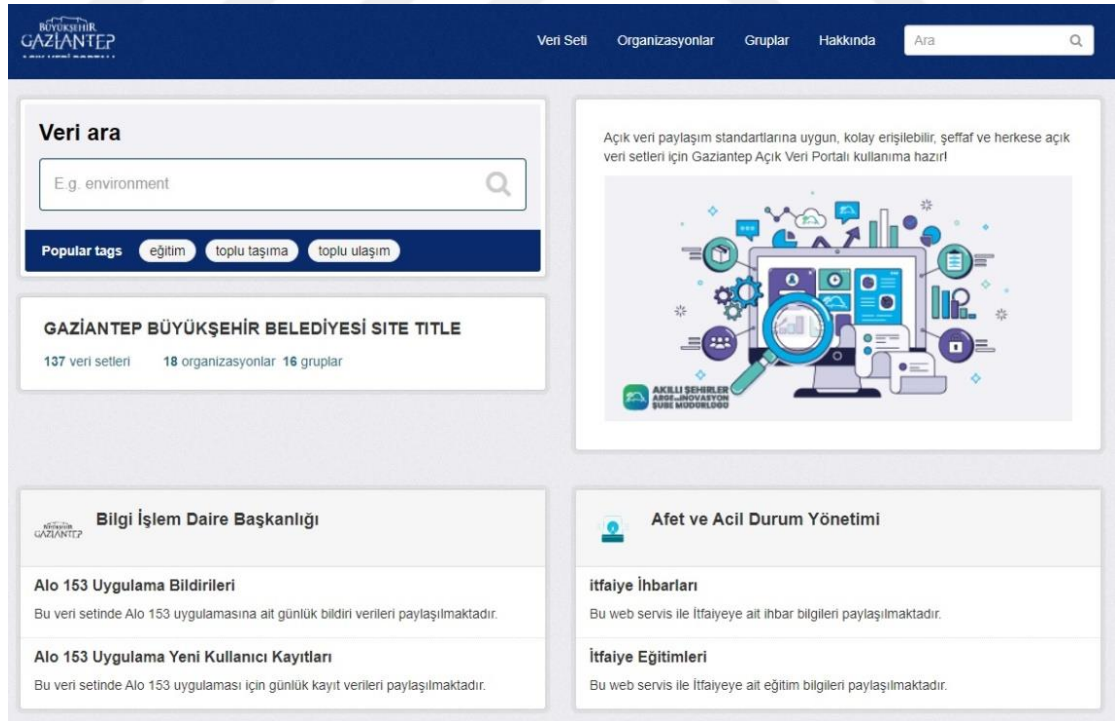
Kaynak: (Açık Yeşil, 2021b)

Açık Yeşil - Bursa Açık Veri Platformu İstatistikleri					
	Kategoriler	Veri Seti Sayısı	Arama	Görüntüleme	İndirme
1.	Çevre	63	3.148.599	32.303	3.322
2.	Eğitim	11	34.4602	7.047	1.906
3.	Ekonomi	11	891.938	8.070	1.645
4.	Enerji	12	78.988	2.031	270
5.	Güvenlik	9	28.808	827	288
6.	Sağlık	11	1.152.815	8.982	1.004
7.	Tarım	18	24.864	1.259	316
8.	Ulaşım	28	1.390.857	16.148	34.732
9.	Yönetişim	13	536.979	8.926	399
TOPLAM:		176	6.833.532	89.753	43.882

Açık Yeşil - Bursa Açık Veri Platformu İstatistiklerine yer verilen Tablo 4’te veri setlerinin hangi kategoride kaç tane oldukları, aranma, görüntülenme ve indirilme sayıları incelenmektedir. Çevre konusu kategorilerde veri set sayısı, arama yapılması ve görüntüleme sayılarında öne çıkmaktadır. Ulaşım kategorisi ise indirme sayısında öne çıkmakta ve diğer istatistiki bilgilerde de önde gelen konulardan olmaktadır.

3.3.4. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından “Gaziantep Açık Veri Portalı” vatandaş odaklı hizmet anlayışının bir yansıması olarak kamu hizmetlerinde kullanılan bilgilere serbestçe ulaşma, kullanılabilmesine, şeffaflık ve hesap verilebilirlik anlayışıyla kamuoyuna paylaşılmasına yardımcı olmaktadır. Açık veri portalı aracılığıyla akademisyenler, araştırmacılar, öğrenciler veya diğer kuruluşlar tarafından, elde edilen veriler neticesinde belediyenin hizmetlerine yönelik çalışmalar yapılarak kamu hizmetinde kalitenin artmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır (Gaziantep BB, 2024).



Resim 10. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı

Kaynak: (Gaziantep BB Açık Veri Portalı, 2024)

Resim 10’da Gaziantep BB Açık Veri Portalının anasayfası yer almaktadır. Açık veri portalındaki kategorilerde toplam 137 veri seti yer almakta olup ayrıca 6 formatta veri dosyalarına ulaşılabilir. Veri setlerinin kaynaklarını içeren organizasyonlarda 18 kuruluş yer almaktadır. Organizasyonlarda veri sağlayıcı olarak en çok Bilgi İşlem Daire Başkanlığı, Ulaşım Daire Başkanlığı ve Tarımsal Hizmetler ve Gıda Daire Başkanlığı öne çıkmaktadır. Portal özel bir kuruluş ve Gaziantep BB tarafından yaptırılmıştır. Gaziantep BB Açık Veri Portalı (Gaziantep BB Açık Veri Portalı, 2024):

1. Afet ve Acil Durum Yönetimi,
2. Çevre,
3. Eğitim,
4. Ekonomi,
5. Enerji,
6. Güvenlik,
7. Hareketlilik,
8. İnsan,
9. Kriz Belediyeciliği,
10. Kültür-Sanat,
11. Sağlık,
12. Sosyal Belediyecilik,
13. Tarım,
14. Yaşam,
15. Yönetişim olmak üzere toplamda 15 kategoriye ayrılmıştır.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından açık veri portalı haricinde akıllı kent ve dijitalleş dönüşüm uygulamalarına yönelik “Akıllı Şehir Gaziantep” uygulamasını da hizmete sunmuştur. Uygulama (Akıllı Şehir Gaziantep, 2024a):

1. Afet ve Acil Durum Yönetimi,
2. Akıllı Altyapı,
3. Akıllı Çevre,
4. Akıllı Ekonomi,
5. Akıllı Enerji,

6. Akıllı Güvenlik,
7. Akıllı İnsan,
8. Akıllı Mekân Yönetimi,
9. Akıllı Sağlık,
10. Akıllı Ulaşım,
11. Akıllı Yapılar,
12. Akıllı Yönetişim,
13. Bilgi Güvenliği,
14. Bilgi Teknolojileri,
15. Coğrafi Bilgi Sistemleri,
16. İletişim Teknolojileri olmak üzere 16 kategoriye ayrılmıştır.



Resim 11. Akıllı Şehir Gaziantep Platformu

Kaynak: (Akıllı Şehir Gaziantep, 2024a)

Resim 11’de Akıllı Şehir Gaziantep uygulamasında dijital dönüşüm projelerine, etkinliklerine, genel bilgilere, iletişim bilgilerine ve kategorilere yer verilmektedir.

Proje örnekleri incelendiğinde Coğrafi Bilgi Sistemi, e-Belediye, Akıllı Şehir Yol Haritası, Dijital Kütüphane, Ekolojik Bina, Veri Koordinasyon Merkezi, Sıfır Karbon Destek Programı gibi toplamda 52 proje uygulamada vatandaşların erişimine sunulmuştur (Akıllı Şehir Gaziantep, 2024a).

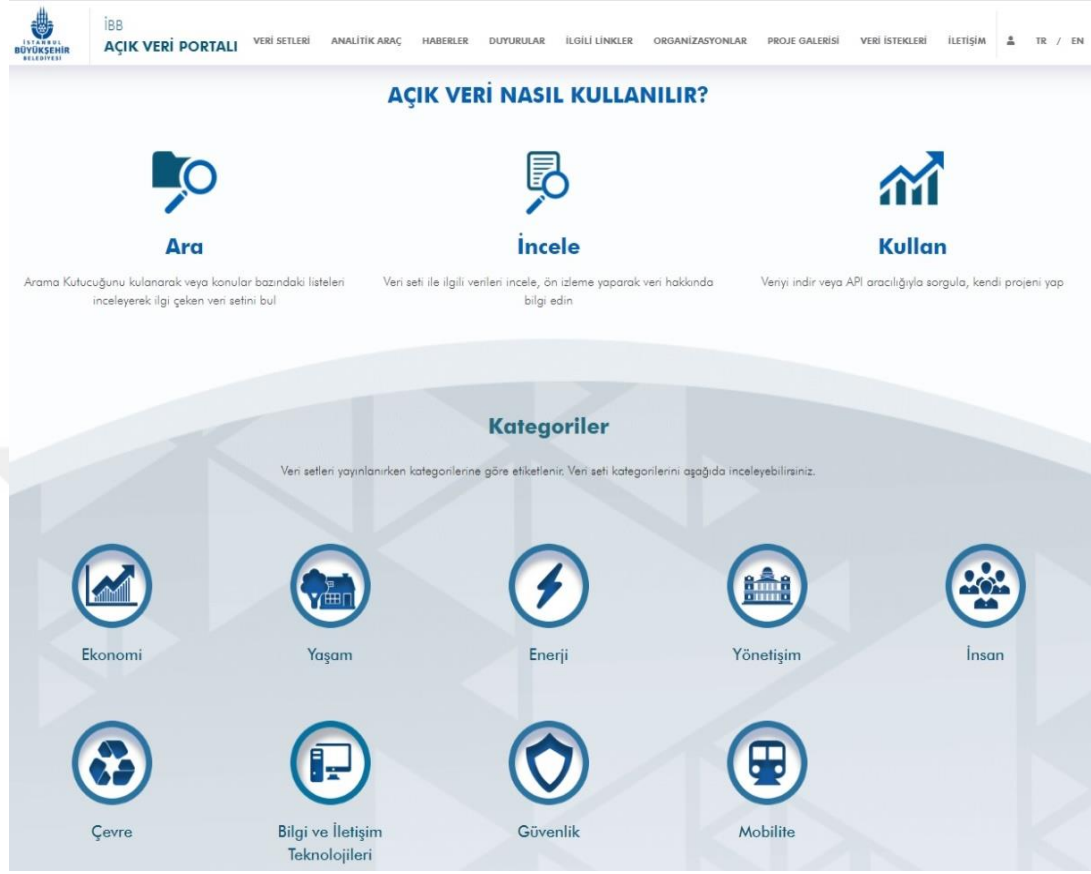
Açık veri portalının yanında akıllı kent uygulaması olan “Akıllı Şehir Gaziantep” platformu da kullanıma açık bulunmaktadır. “Akıllı Kent” uygulaması “2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı”na uygun olarak dijital dönüşüm ile birlikte vatandaşlara verilecek hizmetlerin yerine getirilmesinde teknolojik yeniliklerden faydalanılmasını içermektedir. Vatandaş odaklı hizmet anlayışı ile birlikte iş yapma modeli benimsenmekte olup paydaşlar ile yenilikçi adımlarla etkileşimin sağlanması, hizmet kalitesinin artması ve iletişimin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır (Akıllı Şehir Gaziantep, 2024b).

3.3.5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulamaları

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı; kamuoyunun bilinçlendirilerek hizmetleri geliştirmesi, verimliliğin artması, dış paydaşlar tarafından katma değerler elde edilmesi ve şeffaflık ilkesinin uygulanabilmesi amacıyla 2020 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı tarafından erişime sunulmuştur. Platformda kullanıcılara farklı formatta bilgi setleri sunulmaktadır. Aynı zamanda veri istekleri adı altında vatandaşlardan gelen veri setlerine yönelik taleplere cevap verilmektedir (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2019, s. 19-20).

2020 yılında faaliyete başlayan Açık Veri Portalı; İstanbul hakkında tüm verileri katılımcılık ve şeffaflık ilkeleri gereğince vatandaşların aleni bir şekilde erişebilmesine olanak sağlamaktadır. Verilerin yasal mevzuat hükümleri çerçevesinde kişisel verilere girmeden anonimleştirilen bilgiler kamuoyuna paylaşılmaktadır. Portalın ilk açıldığı zaman 9 kategoride veriler sınıflandırılmış olup toplamda 80 veri seti bulunmaktaydı. 2020 yılı içerisinde 18 milyon kez ziyaret

edilen portaldan aynı zamanda 221 kez veri talebinde bulunulmuştur (İstanbul BB, 2020, s. 95).



Resim 12. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı

Kaynak: (İstanbul BB Açık Veri Portalı, 2020)

Resim 12’deki bilgiler üzerine İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalında veri setleri, analitik araç, haberler, duyurular, açık veri ile ilgili linkler, projeler, açık veri istekleri ve iletişim bilgileri kullanıcılara sunulmaktadır. Açık verinin erişilebilirliğinin devamında kullanım ve tekrar kullanım ilkelerine yardımcı olan analitik araç sayesinde değerlendirmeler ve analizler yapılmasına yardımcı olunmaktadır.

Portalda veriler 9 kategoriye ayrılmıştır. Kategoriler (İstanbul BB Açık Veri Portalı, 2020):

1. Bilgi ve İletişim Teknolojileri,
2. Çevre,
3. Ekonomi,

4. Enerji,
5. Güvenlik,
6. İnsan,
7. Mobilite,
8. Yaşam,
9. Yönetişim şeklinde düzenlenmektedir.

Portalda 395 veri seti bulunmaktadır ayrıca veri talebinde bulunmaya olanak sağlanmaktadır. Güncel olarak toplamda 440 veri talebinde bulunulduğu, 418 veri talebi cevaplandırılmış olup kapatıldığı, 22'sinin ise halen daha açık olduğu anlaşılmaktadır. Veri setlerinde en çok mobilite, yönetim ve yaşam kategorileri öne çıkmaktadır. Veriler, farklı formatlarda kullanıcıların erişimine sunulmaktadır. Haberler, duyurular ve hem ulusal hem de uluslararası açık veri portallarına ilişkin linkler de platformda yer almaktadır. Organizasyonlarda yani veri sağlayıcı kuruluşlarda 43 kuruluştan yararlanılmaktadır. En çok veri setine sahip kuruluşlar (İstanbul BB Açık Veri Portalı, 2020):

- Ulaşım Dairesi Başkanlığından 37 veri seti,
- Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı 18 veri seti,
- Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığından 18 veri seti sağlanmaktadır.

Tablo 5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı İstatistikleri

Kaynak: (İstanbul BB Açık Veri Portalı, 2020)

İstanbul BB Açık Veri Portalı İstatistikleri				
	Kategoriler	Veri Seti Sayısı	Görüntüleme Sayısı	Veri Setlerine Örnekler
1.	Bilgi ve İletişim Teknolojileri	17	34.703	• Deniz Ulaşım İstasyonları Vektör Verisi, • ibbWiFi Lokasyon Verisi, • İstanbul Solar Enerji Potansiyeli Haritası • İstanbul Yapı Yoğunluk Haritası, • Sismik Portal, • Şehir Haritası API,

2.	Çevre	62	115.594	○ Ağaç ve Peyzaj AŞ Taahhüt Faaliyetleri, ○ Atık Alım Hizmeti Verilen Gemi Sayısı, ○ İlçe Bazında Su Tüketim Miktarı, ○ İSKİ Duyuruları, ○ İstanbul Barajları Günlük Doluluk Oranları, ○ İstanbul Güneş Enerji Santralleri Üretim Miktarları,
3.	Ekonomi	17	51.637	● Aylık Perakende Gaz Satış Fiyatlandırılması, ● Gaz Birim Fiyatı ve Miktarı, ● İBB Bütçe Raporları, ● İBB Vergi Gelirleri, ● Toplu Taşıma Bilet Fiyatları, ● Yıllara Göre Kamulaştırma Maliyeti,
4.	Enerji	21	53.122	○ Aylık Perakende Gaz Satış Fiyatlandırılması, ○ Gaz Birim Fiyatı ve Miktarı, ○ İBB Birimleri Elektrik Tüketimi, ○ İBB Tesisleri Elektrik Enerjisi Üretim Miktarları, ○ İlçe Bazında Aylık Doğalgaz Tüketim Miktarı,
5.	Güvenlik	21	31.713	● Deprem Senaryosu Analiz Sonuçları, ● İlçe ve Sektör Bazında Birinci Sınıf Gayrisihhi Müessese Sayısı, ● İnşaat Aşamasındaki Yol Çalışmaları, ● İtfai İstatistikler, ● Yangın Sayısı, ● Yol Bakım Çalışmaları Web Servisi,
6.	İnsan	31	29.886	○ İBB Eğitim Yardımı Verileri, ○ İETT Personel Sayısı Verileri, ○ İlçe Bazlı Okuma Yazma Bilen/Bilmeyen Kişi Sayısı, ○ İtfaiye Personel Sayısı, ○ Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü Okuyucu İstatistikleri,

				○ Nüfus Bilgileri,
7.	Mobilite	150	274.668	• Günlük Araç Sayımı, • İBB Şehir Hatları Sefer Sayıları, • İETT Duyurular Web Servisi, • İstanbul Trafik İndeksi, • İstanbul, Yıllık Hafriyat Atık Tonajları ve Araç Sayıları, • Metro İstanbul Ağ Haritası Listesi Web Servisi, • Taksi Dolmuş Hatları Verisi, • Trafik İndeksi Web Servisi, • Yayalaştırılmış Yol Verisi,
8.	Yaşam	86	109.289	○ Evde Sağlık Hizmetleri, ○ İstanbul Spor Envanteri, ○ Mezarlık Adres Bilgileri, ○ Psikolojik Destek Hizmetleri, ○ Sosyal Destek Tür ve Hizmetleri, ○ Şehir Tiyatroları Veri Seti, ○ Tedavi Edilen Hayvanlar, ○ Yıllık Tarımsal Destek İstatistik Verileri,
9.	Yönetişim	94	89.545	• Belediye Nüfusları Veri Seti, • Fiyat Etiketleri, Tarife, Dara ve AVM Otopark Denetimleri, • İBB Çözüm Merkezi Başvuru Sayıları, • İBB Meclis Üye Dağılımı, • İdari Dava Sayıları, • Metro İstanbul Sıkça Sorulan Sorular Listesi,
TOPLAM*:		449	790.157	

**Toplam veri seti ve görüntüleme sayılarında, veri setlerinin birden fazla kategoride yer almalarından dolayı mükerrer sayım bulunabilmektedir.*

Tablo 5’te İstanbul BB Açık Veri Portalı İstatistikleri incelenmektedir. 9 veri kategorisinde veri seti sayısı ve görüntüleme sayılarına ilişkin bilgiler ile ilgili kategori üzerinden örnek birkaç veri setine yer verilmektedir.

Açık veri uygulamalarına, yine İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulan İstanbul Planlama Ajansı’na bağlı “İstanbul İstatistik Ofisi” örnek gösterilebilmektedir. İstanbul İstatistik Ofisi; birincil ve ikincil kaynaklardan verileri derleyen, analiz eden ve raporlayan, karar alma mekanizmalarına veriye dayalı

yönetim imkânı sunan bir platformdur. İstanbul şehriyle ilgili tüm istatistiksel veriler bir çatı altında toplanmış, kurumlar arası bilgi koordinasyonu ile iş birliğine katkı sağlayan bir oluşum faaliyete geçirilmiştir. Verilerin sınıflandırılması (İstanbul İstatistik Ofisi, 2019):

1. Altyapı ve Ulaşım,
2. Demografik,
3. Eğitim,
4. Finansal Piyasalar,
5. İnovasyon,
6. Makro Ekonomi,
7. Sağlık,
8. Sektörler,
9. Sosyal Yaşam şeklinde yapılmış ancak çalışmaların devam etmesinden dolayı henüz kullanıma açılmamıştır.

3.3.6. İzmir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulamaları

İzmir Büyükşehir Belediyesi 2021 yılında “Akıllı Şehir İzmir” hedefi doğrultusunda demokratik yönetim ve ekonomik kalkınma anlayışıyla kent ile ilgili bilgileri ücretsiz bir şekilde “Biz İzmir” platformu ile erişime açmıştır (Özbek ve Yalçiner Ercoşkun, 2023, s. 213).

“Bizİzmir Platformu”, akıllı kent politikaları gereği dijitalleşme adımları neticesinde İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından oluşturulmuş ve kamuoyunun kullanımına sunulmuştur. Bizİzmir, şehirle ilgili bilgilerin kolaylıkla, ücretsiz ve doğrudan elde edebilmesine olanak sağlamaktadır. Platformda dijital işlemlere yönelik 18 genel kategori bulunmaktadır. “Askıda İş” ve “Askıda Fatura” ile sosyal yardımlaşma teknoloji ile bir araya gelmektedir. Aynı zamanda İzmir ile ilgili haberlere ve duyurular kısmına da yer verilmektedir. Platformda (İzmir BB Bizİzmir, 2021a):

- E-Belediye İşlemleri,
- Nöbetçi Eczaneler,
- Şeffaf İzmir,

- Projeler,
- Hizmetler,
- Hemşehri İletişim Merkezi,
- Otoparklar,
- Randevu Talep Oluşturma (Nakliye, veteriner, çamaşırhane vb.),
- Kariyerimiz,
- Kent Rehberi,
- Mezarlık Bilgi Sistemi,
- İzmir Şehir Kartı Üye İş Yerleri,
- Genç İzmir,
- İzmir Şehir Tiyatroları,
- İzmir Dayanışması,
- Yapı Envanter şeklinde sınıflandırma yapılmıştır.



Resim 13. İzmir Büyükşehir Belediyesi Bizİzmir Platformu

Kaynak: (İzmir BB Bizİzmir, 2021a)

Resim 13'te İzmir Büyükşehir Belediyesi Bizİzmir Platformu anasayfası yer almaktadır. Sınıflandırmalar incelendiğinde “E-Belediye İşlemleri” kategorisinde; e-Beyanname, ödemeler, sorgulamalar, bilgilendirme, bilgi edinme ve kurum başvuruları bulunmaktadır. İlgili konularda yasal mevzuat gereği kişisel veriler

vatandaşlarla paylaşılmamaktadır. Anonimleştirilmiş veriler mevcut bulunmaktadır (İzmir BB, 2021).

“Nöbetçi Eczaneler”, “Veteriner Randevu”, “Çamaşırhane” ve “Nakliye Randevusu” seçeneklerinde ilgili bilgiler ve talep oluşturma portalları platforma işlenmiştir. Hemşehri İletişim Merkezinde de çevrimiçi veya çağrı merkezi ile başvuru yapma, başvuruyu sorgulama seçenekleri platformda bulunmaktadır. “Otoparklar” kısmında şehirde yer alan otoparkların mevcut durumları, dolu ve boş olma durumlarını göstermekte ve vatandaşların doğru bilgiye yönlendirilmesi yapılarak kamu hizmeti dijital dönüşüm ile desteklenmektedir (İzmir BB Bizİzmir, 2021a).

İzmir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Projeler Dairesi Başkanlığı tarafından 2023 yılında “Kariyerimİz” adlı platform oluşturulmuştur. İzmir ilindeki işverenler ile iş arayanları buluşturan bu portalda; aktif iş ilanları, sağlanan kurslar, iş rehberleri (öz geçmiş hazırlama, mülakata hazırlık vb.) ve firmalar hakkında bilgilere yer verilmektedir (İzmir BB Kariyerimİz, 2023).

İzmir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Projeler Dairesi Başkanlığının diğer bir dijital platformu “Biz Varız Yanındayız” çamaşırhane randevusu, nakliye randevusu, sosyal yardımlaşma ve dayanışma hizmetleri, eşya bağıışı, yardım talep başvurusu gibi birçok hizmet tek çatı altında vatandaşların kullanımına sunulmaktadır (İzmir BB Biz Varız Yanındayız, 2024).

Bizİzmir Platformunda yer alan “Şeffaf İzmir” seçeneğine girildiği zaman belediyenin bütçe verileri, belediye başkanının bilgileri, ihaleler, meclis kararları, encümen kararları, iştiraklerin genel kurul kararları ve gündemleri, kamu hizmeti performans göstergeleri, hal fiyatları, şehre ait istatistiki veriler (nüfus, eğitim, göç, dış ticaret, turizm vb.) ve son olarak projelere yer verilmektedir. Projeler dijital dönüşüm, kültür ve sanat, çevre, turizm, sosyal hizmetler, ulaşım, afet ve kriz yönetimi, halk sağlığı gibi birçok alanda vatandaşın erişimine sunulmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı da dijital dönüşümle ilgili projeler kısmında yer almakta ve diğer paydaşların kullanımına sunulmaktadır (İzmir BB Bizİzmir, 2021c).

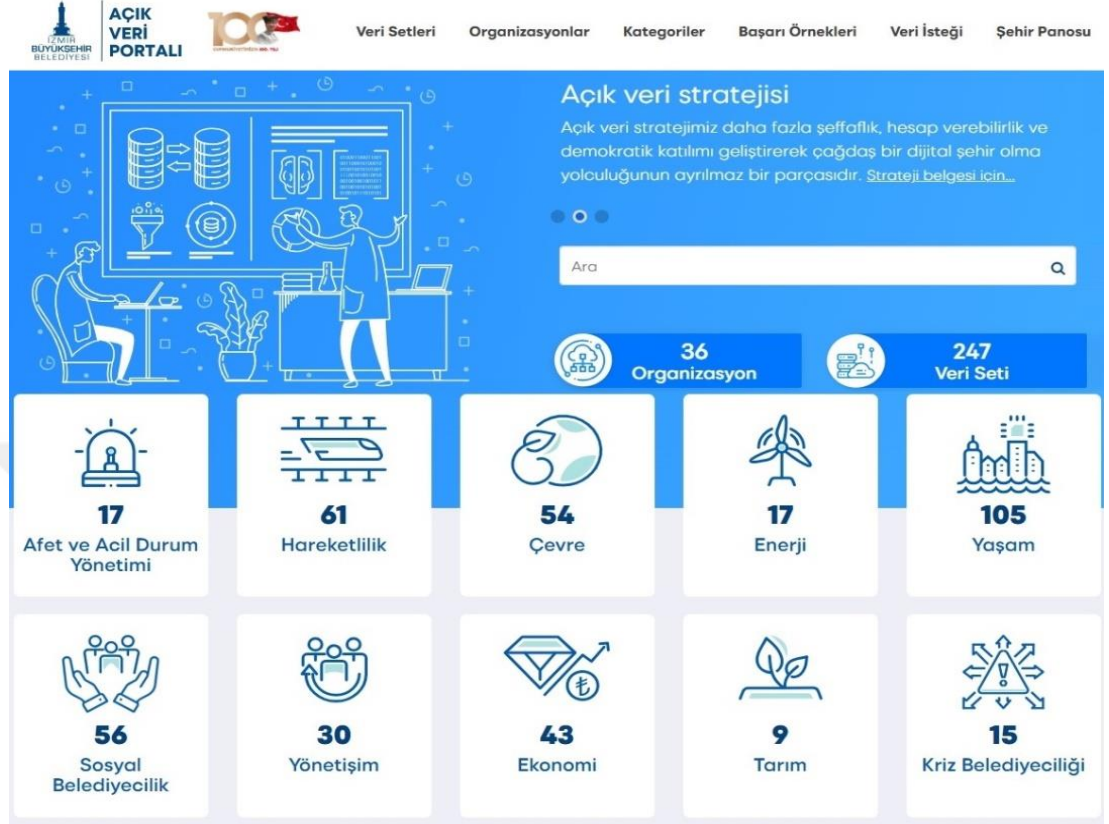
Platformda “Hizmetler” seçeneği incelendiğinde (İzmir BB Bizİzmir, 2021b):

- Açık Veri Portalı,
- Afet Planı,
- Meslek Fabrikası,
- Engelsiz İzmir,
- Genç İzmir,
- Tarihe Saygı,
- Mezarlık Bilgi Sistemi,
- Bir Fidan Bir Dünya,
- Kentsel Dönüşüm ve daha birçok hizmetin dijital portalları vatandaşların kullanımına sunulmaktadır. Açık Veri Portalına da buradan erişmek mümkündür.

Sürdürülebilir açık veri politikalarının geliştirilmesine yönelik İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından 2020 yılında “Açık Veri Stratejisi” hazırlanmıştır. Stratejinin amacında İzmir BB tarafından açık veri politikalarının benimsenmesi ve belediyenin ilgili kuruluşlarıyla birlikte vatandaşlara, işletmelere, akademik kurumlara ve idareye açık veriler sayesinde hedeflerin yerine getirilmesinde yardımcı olunması bulunmaktadır. Akıllı kent uygulamalarına destek vererek altyapı ve yeşil alanlara yönelik mekânsal planlama, imar, performans ölçütlerine uygun hizmet anlayışı benimsenmektedir. İnsanların veriye kolayca erişmeleriyle birlikte yaşam kalitelerinin artması, vatandaşların bilinçli katılımı ile hizmet sunumunun iyileşmesi, daha etkin kararlar alınması, ihtiyaçların daha iyi belirlenmesi, dijitalleşmenin getirdiği bilgi ortamı ile yeni öğrenim ve uygulamaların teşvik edilmesi hedeflenmektedir (İzmir BB, 2020, s. 6-9).

İzmir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı, şeffaflık ve demokratik katılım ilkelerinin bir yansıması olarak 2021 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi ve özel bir şirket tarafından faaliyete geçirilmiştir. Portalda veri setleri, organizasyonlar, kategoriler, veri istekleri ve şehir panosuna yer verilmiştir. Organizasyonlarda veri sağlayıcı 36 kuruluş bulunmaktadır. Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı 38 adet veri seti, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı 18 adet veri seti ve İzmir Su Ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü 17 adet veri seti sağlayarak organizasyonlarda önde gelen kuruluşlar olarak değerlendirilmektedir. 2021 yılında 10 kategori ve 120 veri seti

mevcutken şu anda kategori sayısında değişiklik olmayıp veri seti 247'ye yükseltilmiştir (Gündoğan, 2022, s. 124; İzmir BB Açık Veri Portalı, 2024).



Resim 14. İzmir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı

Kaynak: (İzmir BB Açık Veri Portalı, 2024)

Resim 14'te İzmir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalının giriş sayfasından kategorilere ve içerdikleri veri seti sayılarına, toplam organizasyonlara ve toplam veri setlerine yer verilmektedir. Açık veri stratejisinden de ayrıca bahsedilmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalında toplam 247 veri seti yer almaktadır. Yaşam, hareketlilik ve çevre kategorileri en çok veri setine sahip olan sınıfları oluşturmaktadır. Portalda (İzmir BB Açık Veri Portalı, 2024):

1. Afet ve Acil Durum Yönetimi,
2. Çevre,
3. Ekonomi,
4. Enerji,

5. Hareketlilik,
6. Kriz Belediyeciliği,
7. Sosyal Belediyecilik,
8. Tarım,
9. Yaşam,
10. Yönetişim olmak üzere 10 farklı kategoride veri setleri paydaşların kullanımına sunulmaktadır.

Tablo 6. İzmir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı İstatistikleri

Kaynak: (İzmir BB Açık Veri Portalı, 2024)

İzmir BB Açık Veri Portalı İstatistikleri			
	Kategoriler	Veri Seti Sayısı	Veri Setlerine Örnekler
1.	Afet ve Acil Durum Yönetimi	17	• Arıza Kaynaklı Düzensiz Su Kesintileri, • Hijyen Malzemesi Yardımı, • İlçe Ve Mahallelere Ait Yol Sayıları, • İtfaiye Acil Müdahale Sayıları, • İzmir İtfaiyesi Yangın Müdahale İstatistiği,
2.	Çevre	54	○ Atık Transfer İstasyonları, ○ CO2 Emisyon Değerleri ve Bir Milyon Yolcu Başına CO2 Miktarı, ○ Haftalık Su Analiz Sonuçları, ○ Hava Kalitesi Ölçüm Değerleri, ○ Su Kayıpları Yıllık Raporları, ○ Yıllık İlçe ve Mahalle Bazlı Su Tüketim Miktarları,
3.	Ekonomi	43	• Askıda Fatura Rakamları ve Başvurular, • İmalat Sanayi İhracatı-İthalatı, • İzmir Büyükşehir Belediyesi Mali Yılı Bütçeleri, • İzmir Yıllara Göre İşsizlik Oranı, • Toplu Ulaşım Ücret Tarifeleri, • Turizm Tesisleri, • Yabancı Turist İstatistikleri, • Yıllara Göre İstihdam Sayıları,

4.	Enerji	17	○ Atık Depolama Sahaları, ○ Barajların Doluluk Oranları, ○ Günlük Su Üretimi, ○ Tıbbi Atık Tesisleri, ○ Zirai Ambalaj Atıklarının Toplanması,
5.	Hareketlilik	60	● İzmir Ulaşım Rehberi, ● Otobüs Hareket Saatleri, ● Otobüs Hatları ve Güzergâhları, ● Otopark Ücretleri, ● Taksi Durak Bilgileri, ● Trafik Kameraları, ● Tramvay Seferleri,
6.	Kriz Belediyeciliği	56	○ Afet ve Acil Durum Toplanma Alanları, ○ Askıda Kitap Kampanyası, ○ Bina Kimlik Belgesi, ○ İtfaiye Grupları, ○ Yemek Yardımı,
7.	Sosyal Belediyecilik	18	● Evde Bakım Hizmeti Talepleri, ● Hoş Geldin Bebek, ● Kadın Sığınmaevi, ● Kültür Sanat Etkinlikleri, ● Sıcak Yemek, Çorba, Pide, Kumanya, İkramlık ve Kahvaltılık Desteği, ● Toplum Sağlığı Eğitimleri, ● Yemek Yardımı,
8.	Tarım	9	○ Arıcılık Desteği, ○ Balık Hal Fiyatları, ○ Küçükbaş Hayvan Desteği, ○ Sebze ve Meyve Hal Fiyatları, ○ Tarımsal Destekler,
9.	Yaşam	105	● Bina Kimlik Belgesi, ● Çocuk Keşif Atölyeleri Merkezi, ● Çocuk ve Gençlik Merkezleri Konum Verisi, ● İtfaiye Eğitim Hizmetleri, ● İzmir Konut Satış Sayılarına Göre Dağılımı, ● Kamu Kurum ve Kuruluşları, ● Masalevleri, ● Motorlu Kara Taşıt Sayıları, ● Önemli Yerler Listesi, ● Semt Pazar Yerleri,

10.	Yönetişim	30	○ İzmir Dış Ticaret Hacmi, ○ Kardeş Kentler, ○ Muhtarlıklar, ○ Sonuçlanan İhale Bilgileri, ○ Sosyal Hizmet Merkezleri,
TOPLAM*:		247	

Veri setleri **birden fazla kategoride yer alabilmektedir.*

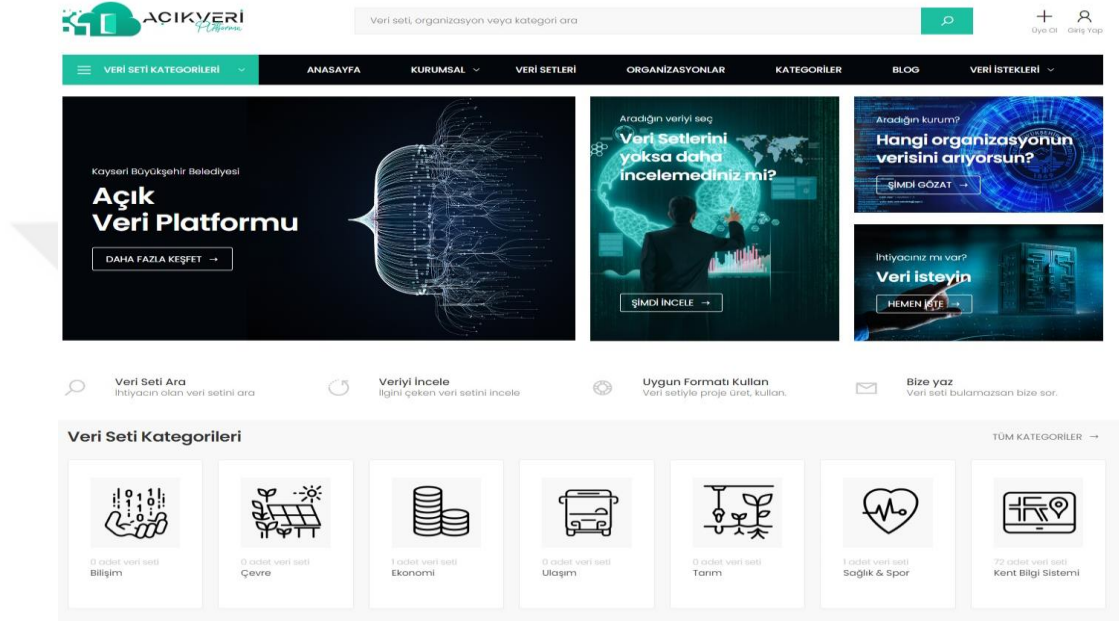
İzmir BB Açık Veri Portalı İstatistikleri Tablo 6'da incelenmektedir. Kategorilere, toplam veri seti sayılarına ve kategorilerdeki veri setlerine örnekler yer verilmektedir. Kategorilerde veri seti sayısının fazla olması sebebiyle tüm veri setlerine değinilememektedir. Yaşam, Hareketlilik ve Kriz Belediyeciliği kategorilerinde bilgi paylaşımı diğer kategorilere kıyasla öne çıktığı gözlemlenmektedir.

3.3.7. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması

Kayseri Açık Veri Portalı, ille ilgili olan bilgilere vatandaşların, akademisyenlerin, girişimcilerin, araştırmacıların ve diğer tüm paydaşların kolaylıkla erişim imkânı tanındığı; belediyenin ve bağlı diğer kuruluşlarının verilerinin doğrudan sunulduğu bir platformdur. Kayseri Büyükşehir Belediyesinin açık veri politikalarıyla birlikte modern belediyecilik anlayışı; dijital belediyecilik, şeffaflık, erişilebilirlik, inovasyon, ekonomik fayda ve toplumsal katılım gibi birçok fayda hedeflenmektedir. Portal Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve özel bir şirket tarafından faaliyete geçirilmiştir. Portalda yer alan bilgiler ücretsiz bir şekilde kullanılabilir, indirilebilir, raporlanabilir, analiz edilebilir ve tekrardan paylaşılabilir özelliklere sahiptir. Portalda veri sağlayıcı 23 organizasyon yer almaktadır fakat Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı haricinde hiçbir kuruluştan veri sunulmamaktadır. Portalda bulunan bilgiler (Kayseri BB Açık Veri Platformu, 2024):

1. Bilişim,
2. Çevre,
3. Ekonomi,
4. Kent Bilgi Sistemi,
5. Sağlık ve Spor,

6. Sosyal Belediyecilik,
7. Tarım,
8. Ulaşım şeklinde 8 kategoride sunulmakta ve toplamda 74 veri seti bulunmaktadır. Ancak veri setleri yalnızca 3 kategoriyle ilgili bulunmaktadır. Ekonomi, Kent Bilgi Sistemi ve Spor ve Sağlık kategorilerinde veri seti paylaşılmaktadır.



Resim 15. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Platformu

Kaynak: (Kayseri BB Açık Veri Platformu, 2024)

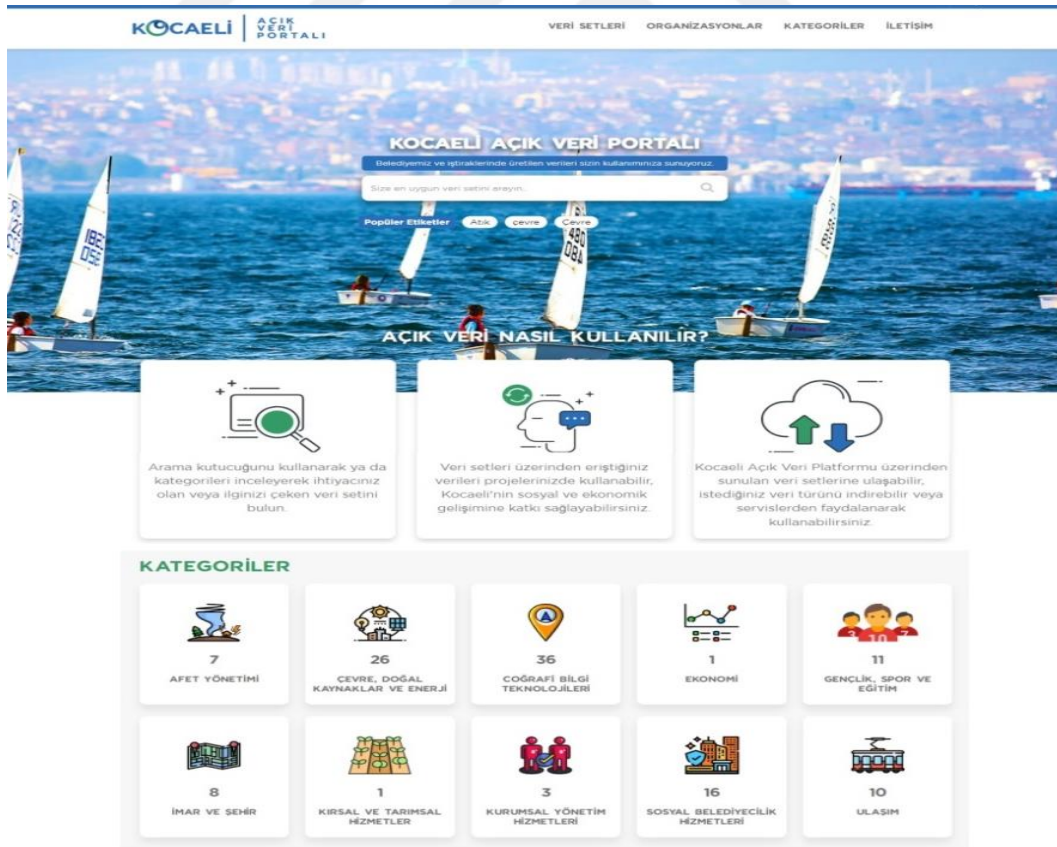
Resim 15’te Kayseri BB Açık Veri Platformu anasayfası yer almaktadır. Veri kategoriler, kurumsal bilgiler, veri setleri, organizasyonlar, blog ve veri taleplerine yer verilmektedir. Kategorilerde toplam veri seti sayısı bilgisi de sunulmaktadır. Veri setlerinde 72 veri seti ile Kent Bilgi Sistemi gelmektedir.

3.3.8. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından hayata geçirilen “Kocaeli Açık Veri Platformu” belediyenin ve ilgili kuruluşlar ile diğer paydaşlardan elde edilen bilgilerin vatandaşlara ücretsiz bir şekilde paylaşıldığı platformdur. Platform, Kocaeli şehrinin sosyal ve teknolojik yenilikler üretebilme potansiyelini desteklerken yönetim biriminde şeffaflığın sağlanmasına da katkı sağlamayı amaçlamaktadır (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2019, s. 21).

Kocaeli Açık Veri Platformunun oluşturulmasıyla birlikte akademik çalışmalara konu olabilen açık veri politikalarında planlama, proje üretme, geliştirme ve bürokratik süreçlerin azaltılmasına katkı sağlanması beklenilmektedir. Örnek uygulamada vatandaşın herhangi bir mesleği olmaması ya da eğitimi olmasına rağmen iş bulamaması durumunda ilgili sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda mesleki eğitim verilerek nitelikli personelin istihdam edilmesine yardımcı olması gösterilmektedir (Akıllı Şehirler Portalı, 2024).

Kocaeli Açık Veri Portalı, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve özel bir şirketten hizmet alınarak oluşturulmuştur. Portaldaki veri erişimine yardımcı 28 organizasyon kuruluş bulunmaktadır. 28 kuruluştan yalnızca 11'inden veri temini sağlanmıştır. En çok veri seti sağlayan organizasyonların başında Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı (59 veri seti), İzmit Atık ve Artıkları Arıtma Yakma ve Değerlendirme Anonim Şirketi (13 veri seti) ve Kocaeli Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (12 veri seti) gelmektedir (Kocaeli Açık Veri Portalı, 2024).



Resim 16. Kocaeli Açık Veri Portalı

Kaynak: (Kocaeli Açık Veri Portalı, 2024)

Resim 16’da Kocaeli Açık Veri Platformunda bulunan veri setleri, veri seti kategorileri, organizasyonlar, iletişim bilgileri ve portalın nasıl kullanılacağına dair kısa bilgiler yer almaktadır.

Portalda yer alan veri setlerinin 10 kategoride sınıflandırılmıştır. Kategoriler (Kocaeli Açık Veri Portalı, 2024):

1. Afet Yönetimi,
2. Çevre, Doğal Kaynaklar ve Enerji,
3. Coğrafi Bilgi Teknolojileri,
4. Ekonomi,
5. Gençlik, Spor ve Eğitim,
6. İmar ve Şehir,
7. Kırsal ve Tarımsal Hizmetler,
8. Kurumsal Yönetim Hizmetleri,
9. Sosyal Belediyecilik Hizmetleri,
10. Ulaşım şeklinde sıralanmaktadır.

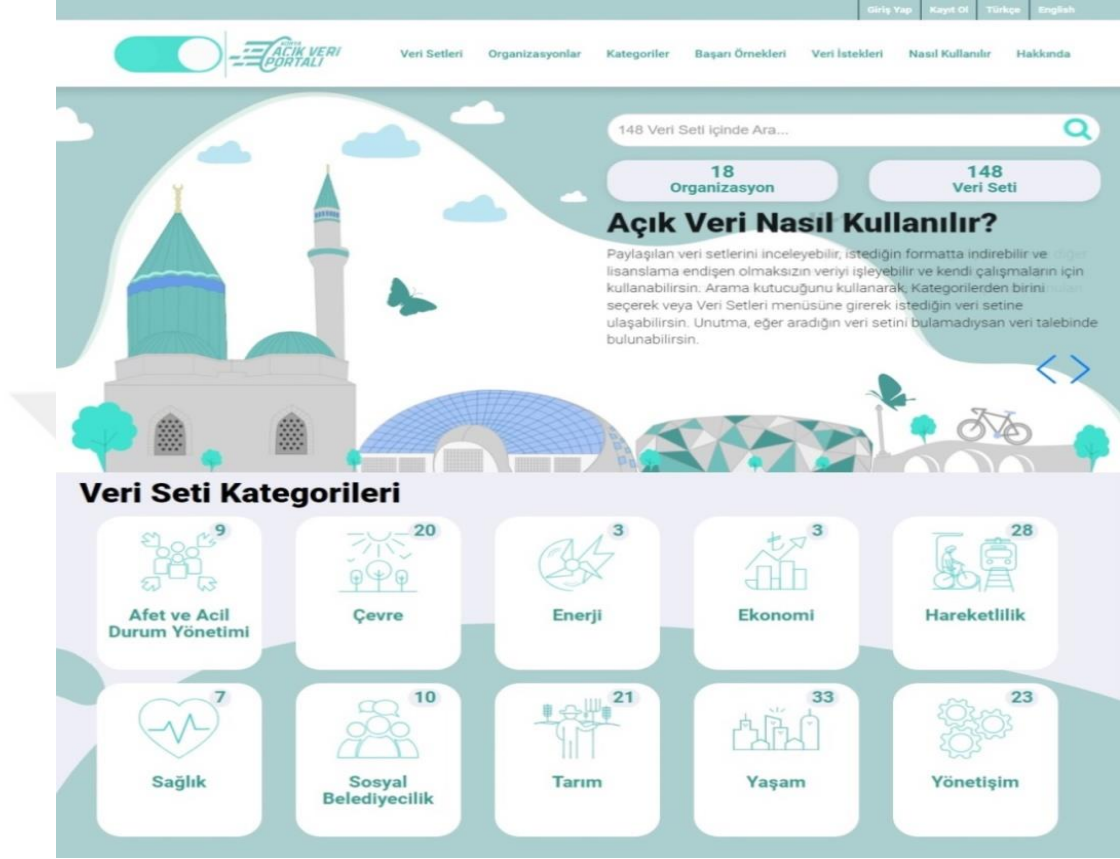
Toplamda 111 veri seti bulunmaktadır. Veri setlerinin en çok bulunduğu sınıflar; coğrafi bilgi teknolojileri (36 veri seti), çevre, doğal kaynaklar ve enerji (26 veri seti) ile sosyal belediyecilik hizmetleri (16 veri seti) şeklinde sıralanmaktadır. Veri dosyaları platformda farklı formatlarda mevcut bulunmaktadır (Kocaeli Açık Veri Portalı, 2024).

3.3.9. Konya Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması

Konya Büyükşehir Belediyesi “Konya Açık Veri Portalı”, 2020 yılında Büyükşehir Belediyesi Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı tarafından hayata geçirilmiştir. Portalın oluşturulmasında Konya Büyükşehir Belediyesi ile özel bir şirketten destek alınmıştır (Gündoğan, 2022, s. 131; Konya Açık Veri Portalı, 2024).

Konya Açık Veri Portalında; bilgiye hızlı bir şekilde erişim olanağının sunulması, yenilikçi çözümlerin üretilmesi, maliyetlerin düşürülmesi ve etkinliğin artırılması amaçlanmaktadır. Verilerin paylaşılması sonucunda bilginin yorumlanması ve tekrardan kullanıma sokulması kamu hizmetinde daha etkin ve verimli bir anlayışın tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Açık veri politikasıyla

birlikte yeni fırsatların ve iş modellerinin ortaya çıkması ve girişimciliğin desteklenerek doğru bilgiye kolaylıkla ulaşılması hizmetlerde kaliteyi artırmaktadır (Konya Büyükşehir Belediyesi, 2021).



Resim 17. Konya Açık Veri Portalı

Kaynak: (Konya Açık Veri Portalı, 2024)

Resim 17’de Konya Açık Veri Portalının giriş sayfasında genel istatistik bilgileri, kategorilere, kategorilerin içerdiği veri seti sayılarına ve bilgi seçeneklerine yer verilmektedir.

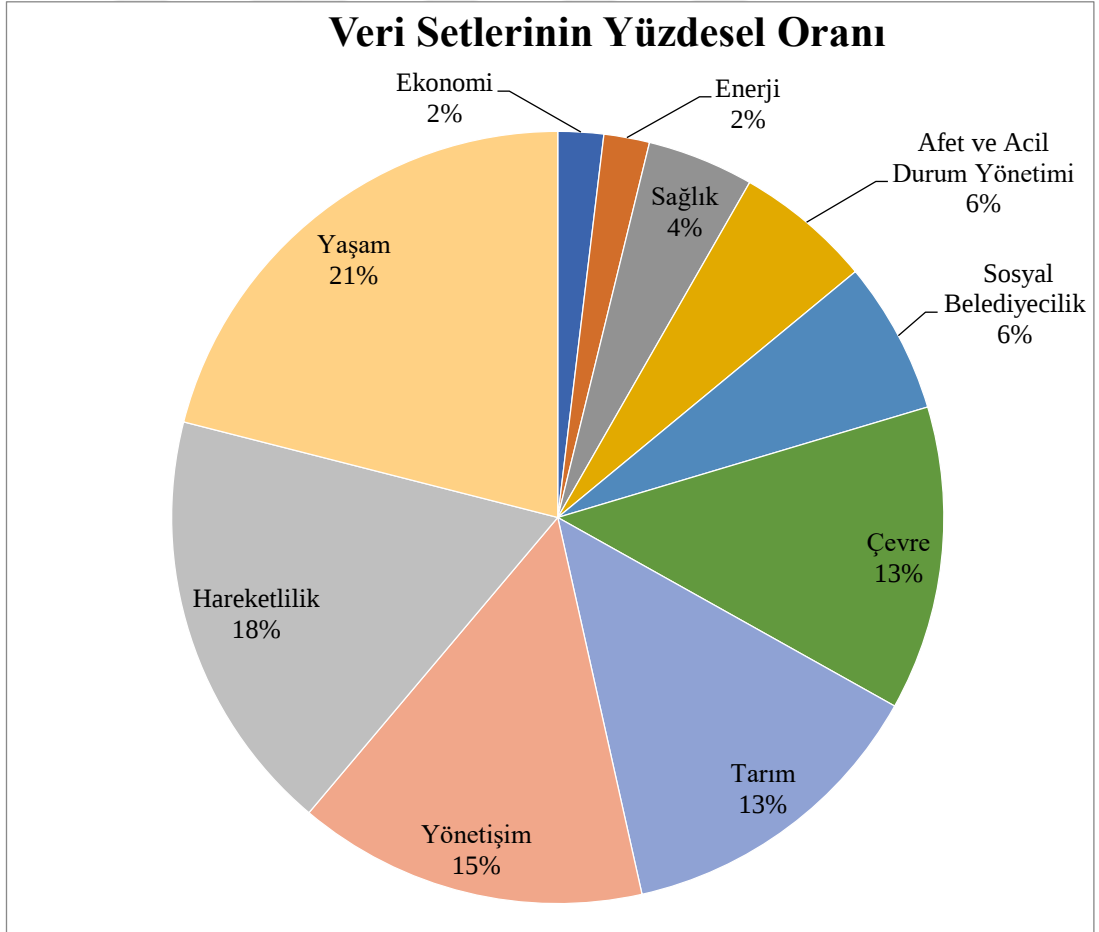
Konya Açık Veri Portalında veriler 10 kategoriye ayrılmıştır. Kategorilerde toplamda 148 veri seti bulunmaktadır. Bilgiler 18 kuruluşten sağlanmaktadır. Organizasyonlarda en çok veri seti sağlayan kuruluşlar ve sağladıkları bilgi küme sayısı (Konya Açık Veri Portalı, 2024):

- İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığından 36 veri seti,
- Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığından 27 veri seti,
- İklim Değişikliği Dairesi Başkanlığından 15 veri seti,

- Ulaşım Dairesi Başkanlığından 14 veri seti sunulmaktadır.

Portalda kategoriler (Konya Açık Veri Portalı, 2024):

1. Afet ve Acil Durum Yönetimi (9 Veri Seti),
2. Çevre (20 Veri Seti),
3. Enerji (3 Veri Seti),
4. Ekonomi (3 Veri Seti),
5. Hareketlilik (28 Veri Seti),
6. Sağlık (7 Veri Seti),
7. Sosyal Belediyecilik (10 Veri Seti),
8. Tarım (21 Veri Seti),
9. Yaşam (33 Veri Seti),
10. Yönetişim (23 Veri Seti) şeklinde sınıflandırılmıştır.



Grafik 2. Konya BB Açık Veri Setlerinin Yüzdesel Oranı

Kaynak: (Grafik yazar tarafından oluşturulmuştur, 2024)

Grafik 2’de yer alan bilgiler ışığında toplam 148 veri setinden en fazla veri setine sahip olan Yaşam, Hareketlilik ve Yönetişim kategorilerinin toplam veri setlerine kıyasla %50’yi geçtiği anlaşılmaktadır.

En yüksek veri seti sayısı yaşam, hareketlilik ve yönetim kategorilerinde bulunmaktadır. Portaldaki veriler farklı dosya formatlarında da kullanıcılara sunulmaktadır. Portalda ayrıca başarı örnekleri ile veri istekleri de vatandaşların kullanımına açık bulunmaktadır (Konya Açık Veri Portalı, 2024).

Konya Büyükşehir Belediyesi aynı zamanda 2023 yılında “2023-2025 Açık Veri Stratejisi” planını şehirdeki tüm paydaşlarla katkılarıyla ortak amaç doğrultusunda hazırlamıştır. Kamu kurum veya kuruluşlarının veriye dayalı karar alması ve inovasyonun teşvik edilmesinin bir gereği olarak strateji planına ihtiyaç duyulmuştur. Planda 3 ana amaç ve bunlara ilişkili olarak 19 alt stratejik hedef belirlenmiştir. Stratejik amaçlar (Konya BB, 2023):

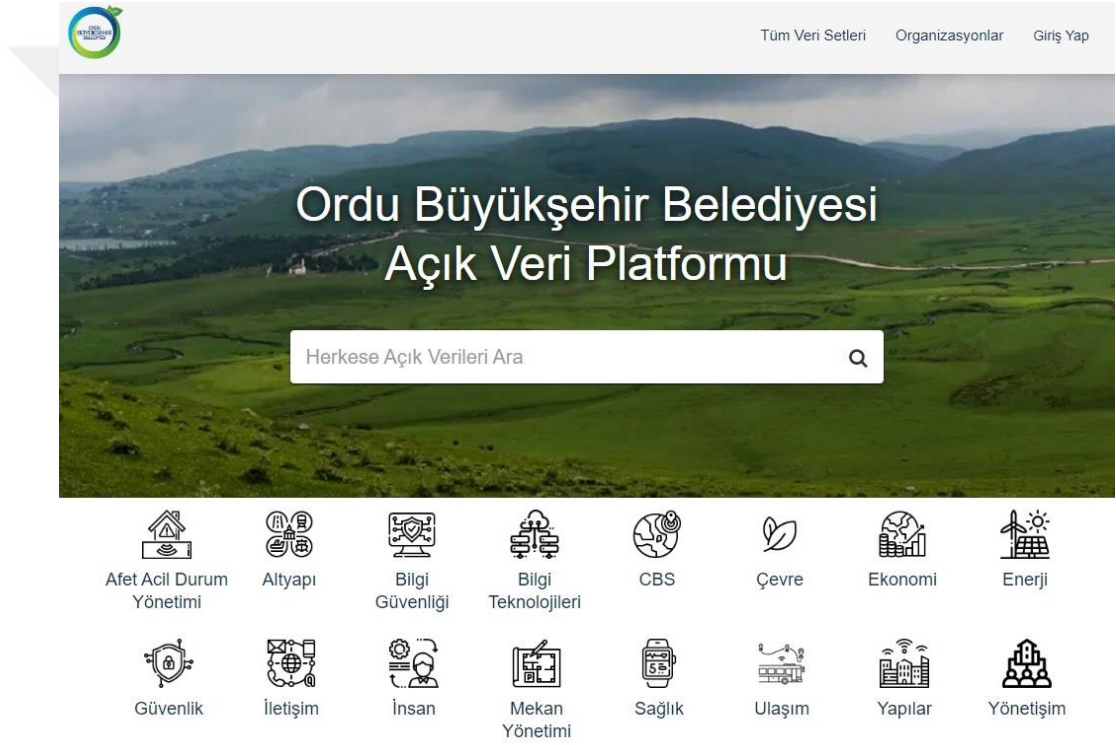
- İnovasyon odaklı hizmet çeşitliliği ve hizmet kalitesini artırmak,
- Şehrin yönetim ve katılımcılık kültürünü güçlendirmek,
- Açık veri ile ilgili kabul gören standartlara uygunluğun sağlanması ve sürdürülmesi şeklinde kabul edilmiştir.

Açık veriye ilişkin hedefler ise (Konya BB, 2023, s. 33-34):

- Portalın açık veriyle ilgili kabul edilen en yüksek standarda ulaşması,
- Açık veri standartlarına uygunluğun izlenmesi, denetlenmesi ve sürekli iyileştirilmesi,
- Açık Veri Portalının her seviyede kullanıcı tarafından kolayca kullanılabilmesi, takip edilebilmesi ve değerlendirilebilmesinin sağlanması.
- Veri çeşitliliğinin artırılarak etkin, kullanılabilir ve zengin veri ortamı ile gerekli altyapının sağlanması olarak belirlenmiştir.

3.3.10. Ordu Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması

Ordu Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Platformu “2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı” kapsamında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Akıllı Şehirler Daire Başkanlığı tarafından hazırlanmıştır. Belediyenin ve diğer ilgili kuruluşlardan elde edilen verilerin ücretsiz olarak doğrudan vatandaşla paylaşıldığı bir platformdur. Veriler hukuki normlara uygun bir şekilde herkes tarafından ayırım gözetmeksizin erişilmesi, şeffaflığın sağlanması, verilerin kullanılması sonucunda analizler ile kamu hizmetlerinde kalitenin artırılması hedeflenmektedir (Ordu BB Açık Veri Platformu, 2024).



Resim 18. Ordu Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Platformu

Kaynak: (Ordu BB Açık Veri Platformu, 2024)

Resim 18’de yer alan bilgiler ışığında platformun anasayfasında veri kategorileri, tüm veri setleri, organizasyonlara yönelik bilgiler yer almaktadır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Platformunda 575 veri seti ve farklı formatlarda veri dosya uzantıları mevcut bulunmaktadır. Ayrıca organizasyonlarda yalnızca 2 kuruluş bulunmakta ve tüm veri setleri 1 kuruluştan çekilmektedir. Veri

setlerinin teminini sağlayan kuruluş aynı zamanda Ordu Büyükşehir Belediyesi olarak açıklanmaktadır. Veri setleri (Ordu BB Açık Veri Platformu, 2024):

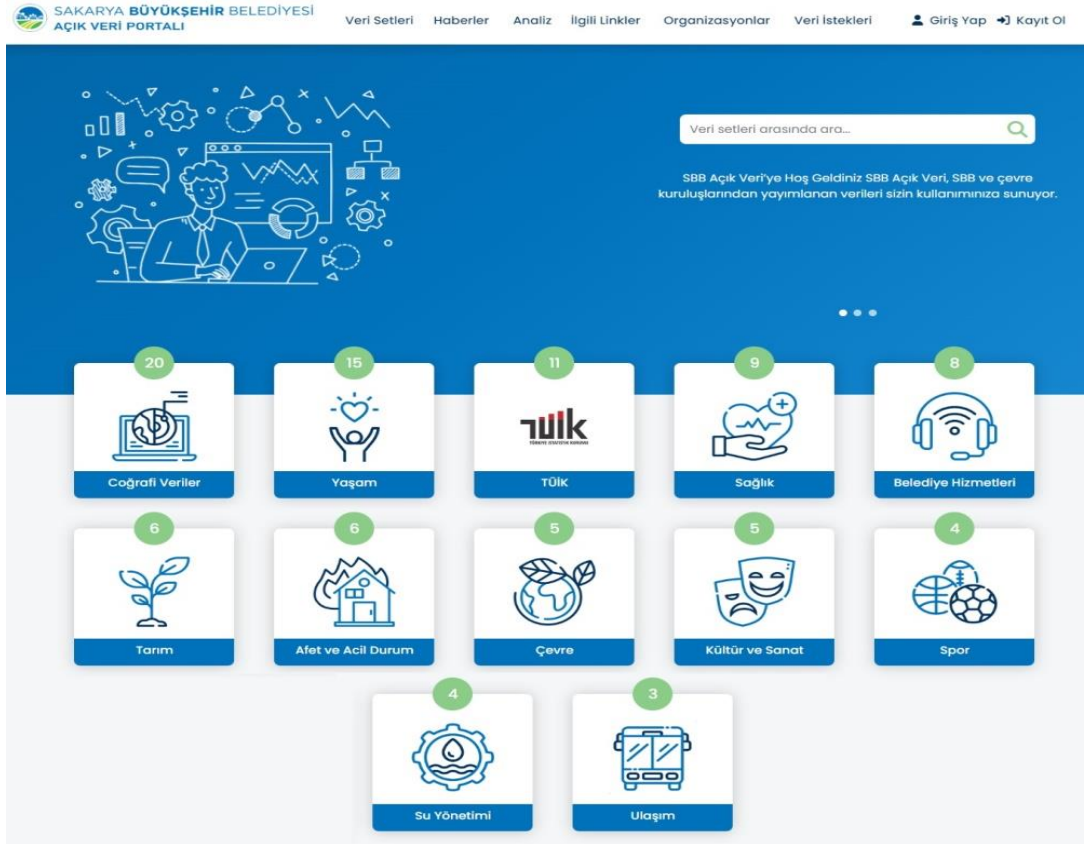
1. Afet Acil Durum Yönetimi,
2. Altyapı,
3. Bilgi Güvenliği,
4. Bilgi Teknolojileri,
5. Coğrafi Bilgi Sistemleri,
6. Çevre,
7. Ekonomi,
8. Enerji,
9. Güvenlik,
10. İletişim,
11. İnsan,
12. Mekân Yönetimi
13. Sağlık,
14. Ulaşım,
15. Yapılar,
16. Yönetişim olmak üzere 16 kategoride sınıflandırılmaktadır.

3.3.11. Sakarya Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Uygulaması

Sakarya Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı; belediyenin açık veri uygulamalarını geliştirme çalışmalarına destek olmak ve sürdürülebilir bir açık veri ekosistemi oluşturmak amacıyla uluslararası standartlara da uygun bir şekilde faaliyete girmiştir. Portal Sakarya Büyükşehir Belediyesi Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığının Yazılım Şube Müdürlüğü tarafından hayata geçirilmiştir. Veri setlerinin sağlanmasıdaki organizasyonlar genel istatistikleriyle sunulmakta ve toplamda 6 kuruluştan bilgi temin edilmektedir. Organizasyonlardan portala Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından 86 veri seti, Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı tarafından 80 veri seti, Yazılım Şube Müdürlüğü tarafından ise 60 veri seti sağlanmaktadır. Portalda analiz kısmı yer almaktadır ancak bu kısım bilgilerin grafiksel veya tablo halinde sunulmasından ibarettir. Verinin tekrar kullanılarak

analizde bulunmasına imkân tanımamaktadır. Açık veri portalında (Sakarya BB Açık Veri Portalı, 2023):

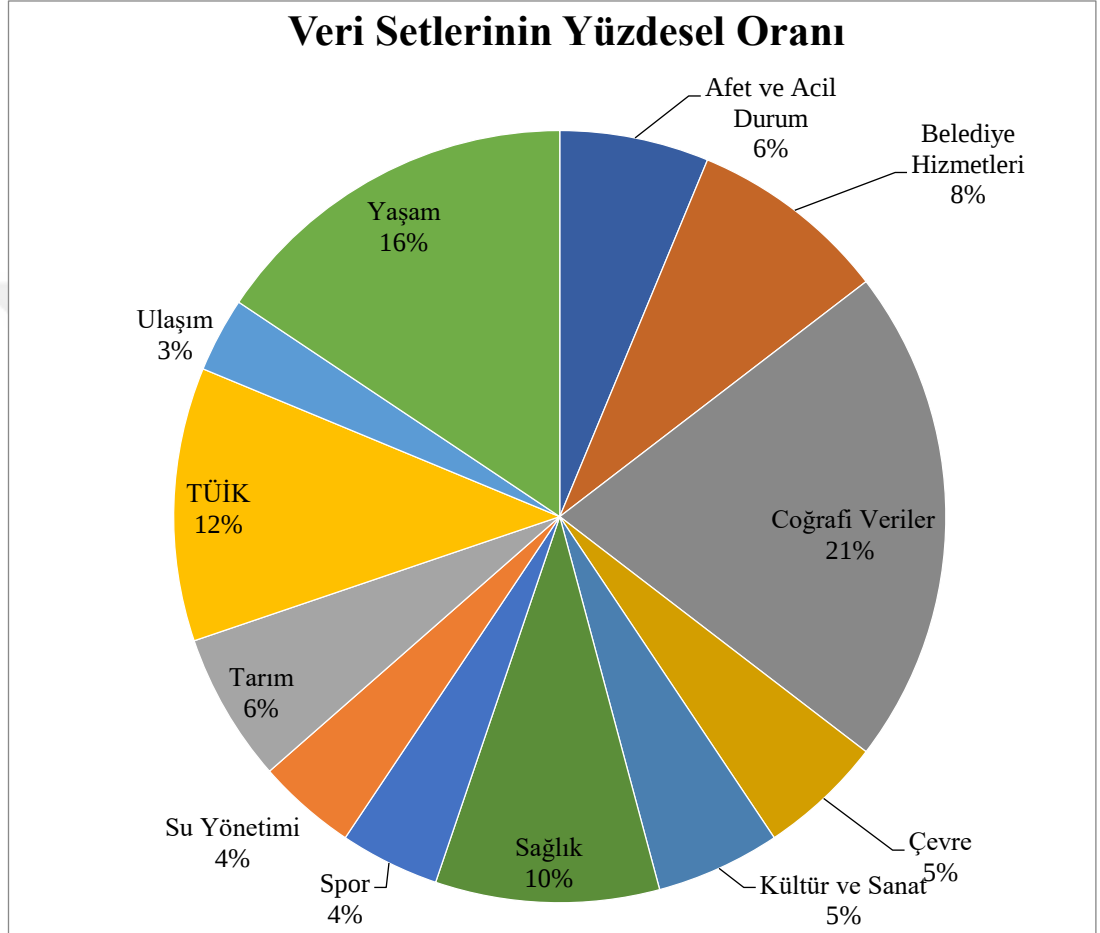
1. Afet ve Acil Durum,
2. Belediye Hizmetleri,
3. Coğrafi Veriler,
4. Çevre,
5. Kültür ve Sanat,
6. Sağlık,
7. Spor,
8. Su Yönetimi,
9. Tarım,
10. TÜİK,
11. Ulaşım,
12. Yaşam olmak üzere veriler 12 kategoriye ayrılmıştır.



Resim 19. Sakarya Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı

Kaynak: (Sakarya BB Açık Veri Portalı, 2023)

Resim 19’da görüldüğü üzere Sakarya Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalında kategoriler ve içerdiği veri setlerine yönelik istatistiki bilgilere yer verilmektedir. Haberler kısmında il ile ilgili çıkan haberlere değinilmekte, ilgili linklerde açık veri portalına örnek teşkil eden birkaç internet adresi uzantısı kullanıcılara sunulmaktadır.



Grafik 3. Sakarya BB Açık Veri Setlerinin Yüzdesel Oranı

Kaynak: (Grafik yazar tarafından oluşturulmuştur, 2024)

Grafik 3’te Sakarya BB açık veri setlerinin toplam veri setlerine kıyasla yüzdelik oranları verilmektedir. Toplam 97 veri setinden en yüksek veri setine sahip kategoriler Coğrafi Veriler, Yaşam ve TÜİK gelmektedir. Diğer veri seti sınıflarında birbirlerine yakın oranların olduğu gözlemlenmektedir.

Portalda toplamda 97 veri seti bulunmaktadır. Yine portalda veri dosyaları farklı formatta sunulmaktadır. Şehirle ilgili haberler, veri talepleri, bilgilere yönelik

genel tablo veya grafiklere de yer verilmektedir (Sakarya BB Açık Veri Portalı, 2023).

3.3.12. İlçe Belediyelerinin Açık Veri Uygulamaları

İlçe belediyelerinin açık veri portallarında Beyoğlu, Eyüpsultan, Kadıköy, Küçükçekmece ve Tuzla uygulamaları incelenmektedir. Şahinbey Belediyesi'nin portalı Türkiye'de yerel yönetimlerde ilk örnek teşkil etmesine rağmen şu anda kapalı durumdadır.

3.3.12.1. Şahinbey Belediyesi

Gaziantep'in ilçesi olan Şahinbey Belediyesi, Türkiye'de yerel anlamda açık veri portalını 2017 yılında faaliyete geçiren ve uygulayan ilk mahalli idare birimi olmuştur. Ancak açık veri portalı yine aynı yıl kapatılmıştır ve aktif hale getirilememiştir (Ersal, 2019, s. 58; Gündoğan, 2022, s. 107-108).

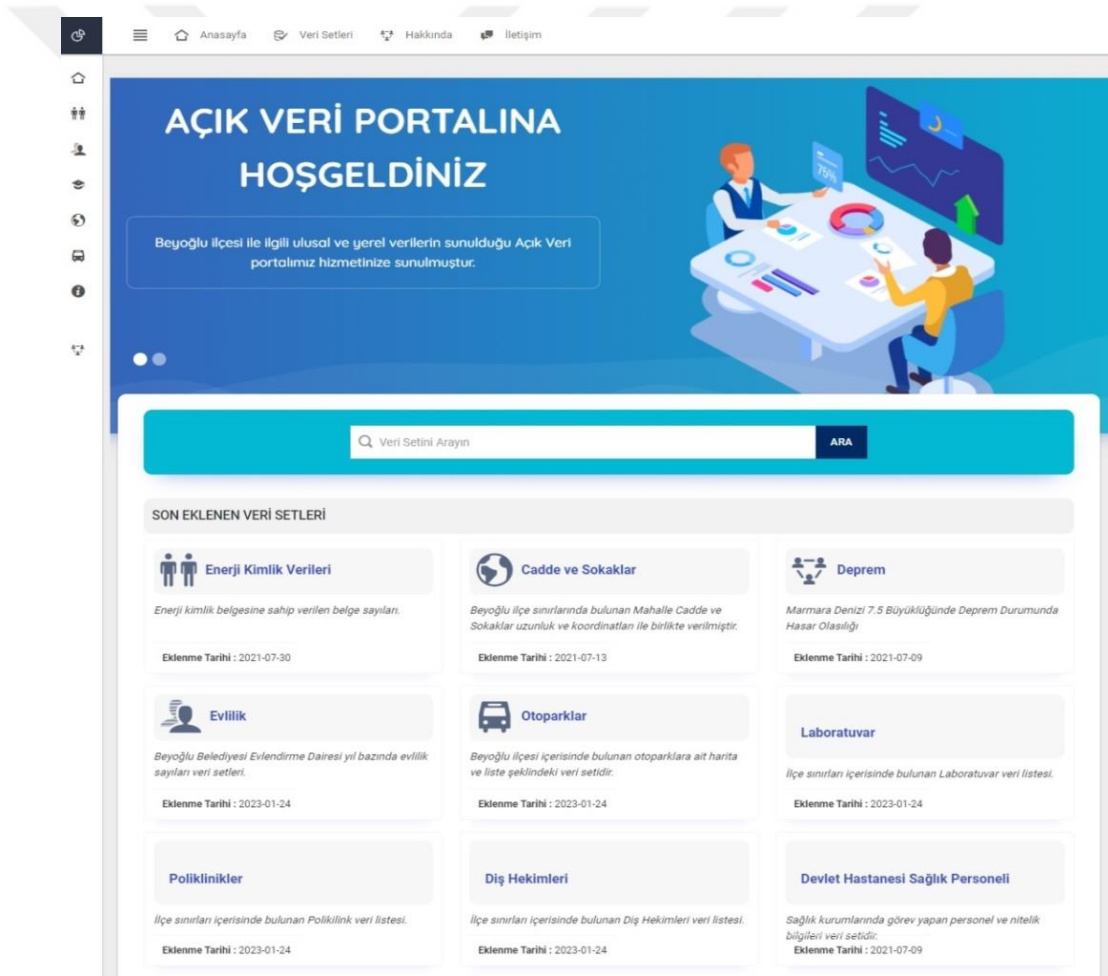
3.3.12.2. Beyoğlu Açık Veri Portalı

İstanbul ilinde Beyoğlu Belediyesi tarafından vatandaşların kamu hizmetlerinden daha kolay haberdar olmaları, süreçlere katılmaları ve ilgili verilere ulaşmalarına yönelik "Beyoğlu Açık Veri Portalı" hizmete sunulmuştur. Dijital dönüşüm alanında yalnızca Açık Veri Portalı değil Vatandaş Memnuniyet Yönetim Sistemi, Smart Beyoğlu Akıllı Şehir Uygulaması, Belediye Otomasyon Sistemi gibi birçok uygulama hayata geçirilmiştir. Açık veri uygulaması; kamu alanında şeffaflığın sağlanması, şehir hayatında yönetim anlayışı, araştırmacıların, akademisyenlerin veya girişimcilerin doğru veriye daha kolay erişiminin sağlanması hem ekonomik hem sosyal alanda gerçekleştirilecek çalışmalara katkı sağlaması açısından büyük önem arz etmektedir. Elde edilen verilerin dış paydaşlara ücretsiz ve doğrudan erişim hakkı tanınmaktadır (Beyoğlu Açık Veri Portalı, 2024b).

Beyoğlu Açık Veri Portalı, belediyenin hizmet alımıyla özel bir şirket tarafından oluşturulmuştur. Veri setlerinin sağlayıcısı organizasyonlara ayrıca yer verilmeyen portalda bilgi dosyaları farklı formatlarda kullanıcıların erişimine açık bulunmaktadır. Veri talep kısmına ve genel istatistiki verilere de portalda yer

verilmemektedir. Toplamda 37 veri seti sunulmakta ve bilgi kümeleri 8 kategoriye ayrılmaktadır. Kategoriler (Beyoğlu Açık Veri Portalı, 2024a):

1. Yönetişim,
2. İnsan,
3. Afet Değerlendirme,
4. Sağlık,
5. Tarih-Turizm,
6. Ulaşım,
7. Şehir ve İmar,
8. Eğitim şeklinde sıralanmaktadır.



Resim 20. Beyoğlu Açık Veri Portalı

Kaynak: (Beyoğlu Açık Veri Portalı, 2024a)

Resim 20’de Beyoğlu Açık Veri Portalının anasayfası yer almaktadır. Portalda istatistiki bilgilere yer verilmediği gözlemlenmektedir. Veri sağlayıcı organizasyonların belirtilmemekte ancak verinin lisansının ait olduğu birimin belirtilmektedir.

3.3.12.3. Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı

Eyüpsultan Belediyesi Bilgi İşlem Müdürlüğü ile Strateji Geliştirme Müdürlüğü tarafından 2022 yılında “Açık Veri Portalı” hayata geçirilmiştir. Eyüpsultan Belediyesi tarafından Akıllı Şehir ve Dijital Dönüşüm çalışmaları kapsamında ilgili kuruluşlardan elde edilen veriler vatandaşların kullanımına sunulmaktadır. İlçe yaşamına katkı sağlanması, şeffaflık, hesap verebilirlik, ilçeye özgü yerel çözümlerin üretilmesi, sosyal ve teknolojik yeniliklerin desteklenmesi amacıyla portal üzerinden veriler analiz edilebilmekte ve tekrar kullanılarak kamu hizmetlerine artı değer katmaktadır (Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı, 2022b; Açık Veri Stratejisi, 2022).

Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalında açık veri strateji belgesi, veri setleri, kategoriler, verilerin ziyaretçi sayısı, bilgilerin görüntüleme ve indirme istatistiki verileri, organizasyonlar, dijital dönüşüme ilişkin haberlere, en son yüklenen veri setleri ve en çok talep edilen veri setlerine yer verilmektedir. Açık veri talebinde kullanıcı girişi yapılarak bulunabilmektedir. Veri setlerinin sağlayıcısı olan organizasyonlarda 39 kuruluş bulunmaktadır. Bahsi geçen kuruluşlardan en çok Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğünden 22 veri seti, Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğünden 18 veri seti ve Veteriner İşleri Müdürlüğünden 17 veri seti portalda dış paydaşlara sunulmaktadır (Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı, 2022a).

Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ULASAV tarafından “Yerel Akıllı Şehir Açık Veri Platformu İyi Uygulama Örneği” olarak seçildiği bilgisi paylaşılmaktadır. Portalda veri kategorileri (Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı, 2022a):

1. Afet ve Acil Durum Yönetimi,
2. Çevre,
3. Eğitim,

4. Hareketlilik,
5. Kültür ve Sanat,
6. Sağlık,
7. Şehircilik,
8. Sosyal Hizmet,
9. Yaşam,
10. Yönetişim şeklinde sınıflandırılmıştır.

Tablo 7. Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı İstatistikleri

Kaynak: (Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı, 2022a)

Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı İstatistikleri				
Kategoriler	Veri Seti Sayısı	Toplam Ziyaretçi	Toplam Görüntüleme	Toplam İndirme
1. Afet ve Acil Durum Yönetimi, 2. �evre, 3. Eğitim, 4. Hareketlilik, 5. Kültür ve Sanat, 6. Sağlık, 7. Şehircilik, 8. Sosyal Hizmet, 9. Yaşam, 10. Yönetişim	249	160.292	29.981	1.357

Tablo 7’de yer alan istatistiki veriler incelendiğinde; 2022 yılında hizmete giren Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı 10 kategoride sınıflandırılmış, toplamda 249 veri setini barındıran, veri talebinde bulunmasına olanak tanıyan ve açık veri sözlüğü bulunan bir platformdur. Kuruluşundan bu yana 160.292 kişi tarafından ziyaret edilmiş, 29.981 kez veriler görüntülenmiş ve veriler toplamda 1.357 defa indirilmiştir.

3.3.12.4. Kadıköy Belediyesi Açık Veri Portalı

İstanbul Kadıköy Belediyesi tarafından şeffaflık, hesap verilebilirlik ve katılımcılık ilkeleri gereği yenilikçi politikaların desteklenmesi amacıyla “Açık Veri Portalı” faaliyete girmiştir. Kadıköy Belediyesi Açık Veri Portalı; verilerin rahatlıkla vatandaşlarla paylaşılmasına ve yapılan kamusal çalışmaların izlenip analiz edilmesine olanak sağlamaktadır. Açık Veri Portalı, Kadıköy Belediyesi ve hizmet alımı ile özel bir şirket tarafından düzenlenerek vatandaşların, araştırmacıların, akademisyenlerin ve diğer tüm kesimlerin kullanımına sunulmuştur. Portaldaki veriler 12 kategoriye ayrılmış, toplamda 97 veri seti bulunmaktadır. Ayrıca veri dosyaları farklı formatlarda sunulmakta ve veri sağlayıcı 26 organizasyona yer verilmektedir. Ancak 26 kuruluştan sadece 10 organizasyondan veri temini sağlanmaktadır. En çok veri setine sahip organizasyonlar (Kadıköy Belediyesi Açık Veri Portalı, 2024):

- Strateji Geliştirme ve Dış İlişkiler Müdürlüğünden 49 veri seti,
- İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Müdürlüğünden 16 veri seti,
- Plan ve Proje Müdürlüğünden 8 veri seti,
- Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğünden 7 veri seti olarak sıralanmaktadır.

Portalda veri seti kategorileri (Kadıköy Belediyesi Açık Veri Portalı, 2024):

1. Afet ve Acil Durum,
2. Çevre ve İklim,
3. Demografi,
4. Eğitim,
5. Hareketlilik,
6. Katılım,
7. Kültür Sanat,
8. Sağlık,
9. Sektörler,
10. Sosyal Hizmet,
11. Toplumsal Cinsiyet,
12. Yapılı Çevre şeklinde sınıflandırılmaktadır.

3.3.12.5. Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Portalı

Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Portalı; şeffaf ve hesap verilebilirliğe bağlı olarak verilerin hukuki mevzuat ilkelerine uygun olmak şartıyla vatandaşlar tarafından erişilebilmesi amacıyla ücretsiz olarak kullanıma sunulduğu ortamdır. Vatandaş ile belediye arasında köprü görevi oluşturan Açık Veri Platformunda; bilgi talepleri bürokratik tikanlıklar olmadan kolaylıkla ulaşılabilmekte, karşılaştırma ve analizler yapılabilmektedir. Bu sayede ilçenin yönetimine katılarak kamu hizmetinde kalitenin geliştirilmesine ve etkinliğin sağlanması yardımcı olunmaktadır. Platform Küçükçekmece Belediyesi Bilgi İşlem Müdürlüğü tarafından geliştirilmiştir. Veriler platformda kategori ve kurum bazlı sunulmaktadır. Organizasyonlara ayrı bir başlıkta değinilmemektedir (Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformu, 2024b).



Resim 21. Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformu

Kaynak: (Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformu, 2024a)

Resim 21 incelendiğinde platformda 8 kategori ve 71 veri seti mevcutta bulunmaktadır. Veri talepleri de portalda yer almaktadır ancak yalnızca 2 talebin bulunduğu, 2'sinin ise kapalı olduğu ve en son 2020 yılında gerçekleştirildiği gözlemlenmektedir. Kategoriler ve veri seti sayıları (Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformu, 2024a):

1. Bilişim (1 Veri Seti),
2. Çevre (3 Veri Seti),
3. Denetim (3 Veri Seti),

4. Kültür (10 Veri Seti),
5. Mobilite (2 Veri Seti),
6. Ŗehircilik (16 Veri Seti),
7. YaŖam (21 Veri Seti),
8. YnetiŖim (14 Veri Seti) Ŗeklinde kullanıcılara sunulmaktadır.

3.3.12.6. Tuzla Belediyesi Açık Veri Portalı

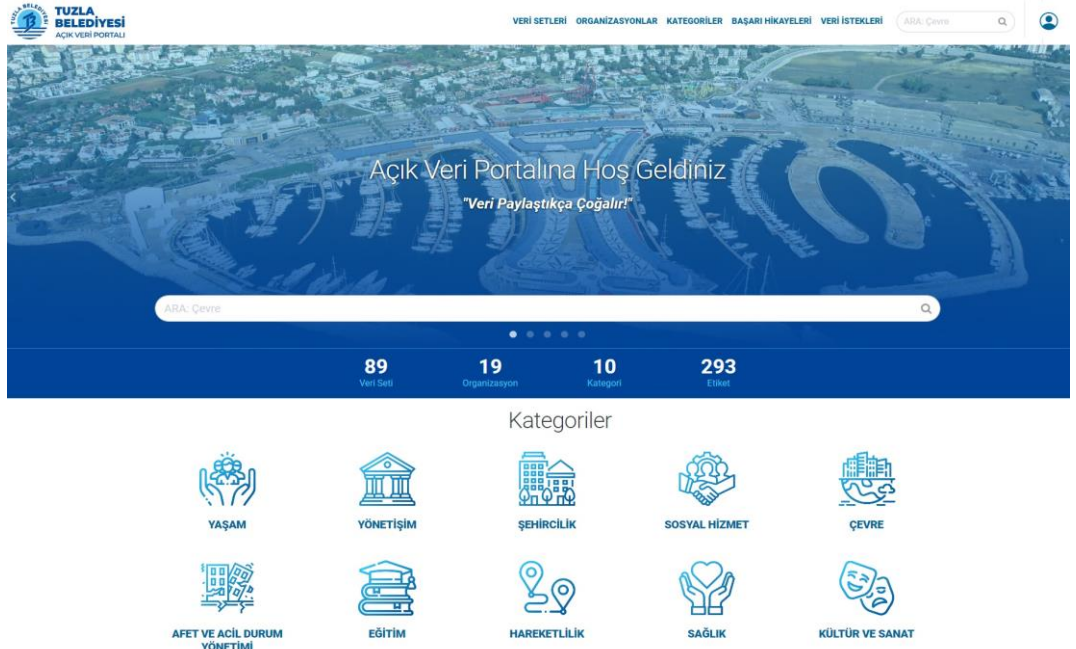
İstanbul Tuzla Belediyesi Açık Veri Stratejisinde yer alan açık veri politikalarının ve portalının uygulanmasına yönelik asıl amaç: yerel yönetimlerde ŖeffaflıĖın ve hesap verebilirliğin artmasına katkıda bulunmak, belediyenin sunduğu hizmetlerin kalitesini iyileŖtirmek ve üretilen verilerin vatandaşların eriŖimine açmaktır. Açık veri stratejisi akıllı kent anlayıŖına ve kentsel bilgi veri tabanının oluŖmasına yardımcı olması beklenilmektedir. Bu durum Tuzla Belediyesi Açık Veri Portalının hizmete açılmasına yardımcı olmuŖtur (Tuzla Belediyesi Açık Veri Stratejisi, 2022, s. 5).

Tuzla Belediyesi Açık Veri Portalının hedef gruplarını vatandaşlar, özel sektör, akademik camia, sivil toplum kuruluŖları, kamu kurum veya kuruluŖları ve yerel yönetim kurumları oluŖturmaktadır. Portalın uygulamasında 5 ana hedef belirlenmiŖtir. Bunlar (Tuzla Belediyesi Açık Veri Portalı, 2024b):

- Yerel yönetimler politika ve hizmetlerine yönelik geliŖtirme, performans ve denetim ölçütlerinin iyileŖtirilmesi ve geri bildirim mekanizmasının güçlendirilmesi,
- Ŗeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine uygun güven odaklı yönetimin oluŖturulması ve doğru bilginin sağlanarak dezenformasyonun nlenmesi,
- Belediyenin veri merkezli yönetim anlayıŖının güçlendirilmesi, maliyetlerin azaltılarak tasarruf edilmesi,
- Verilerin dıŖ paydaŖlara açılması sonucunda bilginin kaynaklarının artırılması ve bilimsel geliŖmelerin desteklenmesi,
- Verilerin farklı hedef kitleleri tarafından kullanılarak yenilikçi çözümler üretilmesine ve inovasyon kültürünün oluŖturulmasına destek sağlanması Ŗeklinde açıklanmaktadır.

Portala sunulan verilerde 19 organizasyondan destek alınmaktadır. Organizasyonlar ayrı bir başlıkta sunulmakta ve her birinden toplamda kaç tane veri setine bilgi sağlandığına yer verilmektedir. En çok veri seti sağlayan kuruluşlar; Destek Hizmetleri Müdürlüğü, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü ve Hukuk İşleri Müdürlüğü olarak sıralanmaktadır. Veri dosyaları farklı formatlarda vatandaşlara sunulmaktadır. Veri setleri toplamda 14.428 kez görüntülenmiştir. Verilerin sınıflandırılması (Tuzla Belediyesi Açık Veri Portalı, 2024a):

1. Afet ve Acil Durum,
2. Çevre,
3. Eğitim,
4. Hareketlilik,
5. Kültür Sanat,
6. Sağlık,
7. Şehircilik,
8. Sosyal Hizmet,
9. Yaşam,
10. Yönetişim şeklinde yapılmıştır.



Resim 22. Tuzla Belediyesi Açık Veri Platformu

Kaynak: (Tuzla Belediyesi Açık Veri Portalı, 2024a)

Resim 22’de yer alan bilgiler dâhilinde Tuzla Belediyesi Açık Veri Portalı 10 kategoride sınıflandırılmıştır. Toplamda 89 veri seti bulunmaktadır. Veri setleri, organizasyonlar, kategoriler, veri istekleri ve başarı hikâyelerine yer verilmektedir.

3.4. YEREL YÖNETİMLERİN AÇIK VERİ PORTALLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Türkiye’de açık veri uygulamaları incelendiğinde açık veri portallarının genel olarak büyükşehir belediyeleri tarafından oluşturulup vatandaşların kullanımına sunulduğu gözlemlenmektedir. Yerel yönetimlerde ilk olarak 2017 yılında Gaziantep’in ilçesi olan Şahinbey Belediyesinin Açık Veri Portalı hizmete açılmıştır. Ancak portal bir süre sonra kapanmıştır (Gündoğan, 2022, s. 107-108).

Türkiye’de toplam 16 yerel yönetim birimi açık veri portalına sahiptir. Bunlardan 11 tanesi büyükşehir belediyesi, 5 tanesi ise ilçe belediyelerinden oluşmaktadır. Açık veri portalına sahip olan büyükşehir belediyeleri (Açık Veri ve Teknoloji Derneği, 2023, s. 4-11):

1. Ankara BB Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu,
2. Balıkesir BB Açık Veri Platformu,
3. Bursa BB Açık Yeşil Bursa Açık Veri Platformu,
4. Gaziantep BB Açık Veri Portalı,
5. İstanbul BB Açık Veri Portalı,
6. İzmir BB Açık Veri Portalı,
7. Kayseri BB Açık Veri Platformu,
8. Kocaeli BB - Kocaeli Açık Veri Portalı,
9. Konya BB - Konya Açık Veri Portalı,
10. Ordu BB Açık Veri Platformu,
11. Sakarya BB Açık Veri Platformu

Açık veri portalına sahip olan ilçe belediyeleri;

1. Beyoğlu Belediyesi - Beyoğlu Açık Veri Portalı,
2. Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı,
3. Kadıköy Belediyesi Açık Veri Portalı,
4. Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformu,

5. Tuzla Belediyesi Açık Veri Platformu

Yerel yönetimlerde özellikle açık veri portallarının uygulamaya konulmasıyla birlikte verilerin açık hale getirilmesi sonucunda şeffaflık, hesap verilebilirlik, kamu kurum veya kuruluşlarına güven, girişimciliği destekleme, yeni iş olanakları, ekonomik büyümeyi teşvik ve teknolojik yenilikler ile vatandaşların ve diğer paydaşların katılımıyla hizmetlerde etkinliği ve yeni fırsatları sağlamak amaçlanmaktadır. Toplamda 16 mahalli idare, açıklığı desteklemeleriyle birlikte açık veri politikalarının yaygınlaştırılmasında öncü olmaktadır. Antalya Büyükşehir Belediyesinin de açık veri portal çalışmaları olduğu ve zamanında açık olduğu anlaşılmakla birlikte şu anda portal aktif olarak çalışmamaktadır (Açık Veri ve Teknoloji Derneği, 2023, s. 4-11).

Tablo 8. Yerel Yönetimlerin Açık Veri Portalları ve İnternet Adresleri

Kaynak: (Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur, 2024)

YEREL YÖNETİMLERİN AÇIK VERİ PORTALLARI VE İNTERNET ADRESLERİ			
	Büyükşehir Belediyeleri	Açık Veri Portal Adı	Açık Veri Portal Adresi
1.	Ankara Büyükşehir Belediyesi	Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu	https://seffaf.ankara.bel.tr/
2.	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi	Balıkesir BB Açık Veri Platformu	https://acikveri.balikesir.bel.tr/
3.	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Açık Yeşil Bursa Açık Veri Platformu	https://acikyesil.bursa.bel.tr/
4.	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	Gaziantep BB Açık Veri Portalı	https://acikveri.gaziantep.bel.tr/
5.	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul BB Açık Veri Portalı	https://data.ibb.gov.tr/
6.	İzmir Büyükşehir Belediyesi	İzmir BB Açık Veri Portalı	https://acikveri.bizizmir.com/
7.	Kayseri Büyükşehir Belediyesi	Kayseri BB Açık Veri Platformu	https://acikveri.kayseri.bel.tr/

8.	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	Kocaeli Açık Veri Portalı	https://veri.kocaeli.bel.tr/
9.	Konya Büyükşehir Belediyesi	Konya Açık Veri Portalı	https://acikveri.konya.bel.tr/
10.	Ordu Büyükşehir Belediyesi	Ordu BB Açık Veri Platformu	https://acikveri.ordu.bel.tr/
11.	Sakarya Büyükşehir Belediyesi	Sakarya BB Açık Veri Platformu	https://acikveri.sakarya.bel.tr/
İlçe Belediyeleri			
1.	Beyoğlu Belediyesi	Beyoğlu Açık Veri Portalı	https://acikveri.beyoglu.bel.tr/
2.	Eyüpsultan Belediyesi	Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı	https://acikveri.eyupsultan.bel.tr/
3.	Kadıköy Belediyesi	Kadıköy Belediyesi Açık Veri Portalı	https://acikveri.kadikoy.bel.tr/
4.	Küçükçekmece Belediyesi	Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformu	https://acikveri.kucukcekmece.bel.tr/
5.	Tuzla Belediyesi	Tuzla Belediyesi Açık Veri Platformu	https://veri.tuzla.bel.tr/

Tablo 8’de büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyelerinin açık veri portallarının isimleri ve internet adreslerine yer verilmektedir.

Tablo 9. Büyükşehir Belediyelerinin Açık Veri Portallarını Karşılaştırma Tablosu

Kaynak: (Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur, 2024)

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN AÇIK VERİ PORTALLARINI KARŞILAŞTIRMA TABLOSU						
Sıra	Belediyeler	Portalın Kuruluş Yılı	Veri Kategori Sayısı	Veri Kategorileri	Portalda Veri Talebi	Veri Dosyalarının Farklı Formatları
1.	Ankara BB Şeffaf Ankara	2022	7	1. Bilim ve Teknoloji, 2. Çevre ve Sağlık,	Yok	Var

	Açık Veri Platformu,			3. Eğitim, 4. Genel, 5. Kültür, Sanat ve Spor 6. Toplum, 7. Ulaşım		
2.	Balıkesir BB Açık Veri Platformu,	2020	6	1. Belediyecilik, 2. Çevre, 3. Demografik Yapı, 4. Kırsal, 5. Ulaşım, 6. Yaşam	Var	Var
3.	Bursa BB Açık Yeşil Bursa Açık Veri Platformu,	2021	9	1. Çevre, 2. Eğitim, 3. Ekonomi, 4. Enerji, 5. Güvenlik, 6. Sağlık, 7. Tarım, 8. Ulaşım, 9. Yönetişim	Yok	Var
4.	Gaziantep BB Açık Veri Portalı,	2023	15	1. Afet ve Acil Durum Yönetimi, 2. Çevre, 3. Eğitim, 4. Ekonomi, 5. Enerji, 6. Güvenlik, , 7. Hareketlilik, 8. İnsan, 9. Kriz Belediyeciliği, 10. Kültür-Sanat, 11. Sağlık, 12. Sosyal Belediyecilik, 13. Tarım 14. Yaşam 15. Yönetişim	Yok	Var
5.	İstanbul BB Açık Veri Portalı,	2020	9	1. Bilgi ve İletişim Teknolojileri, 2. Çevre, 3. Ekonomi, 4. Enerji, 5. Güvenlik,	Var	Var

				6. İnsan, 7. Mobilite, 8. Yaşam, 9. Yönetişim		
6.	İzmir BB Açık Veri Portali,	2021	10	1. Afet ve Acil Durum Yönetimi, 2. Çevre, 3. Ekonomi, 4. Enerji, 5. Hareketlilik, 6. Kriz Belediyeciliği, 7. Sosyal Belediyecilik, 8. Tarım, 9. Yaşam, 10. Yönetişim	Var	Var
7.	Kayseri BB Açık Veri Platformu,	-	8	1. Bilişim, 2. Çevre, 3. Ekonomi, 4. Kent Bilgi Sistemi, 5. Sağlık ve Spor, 6. Sosyal Belediyecilik, 7. Tarım, 8. Ulaşım	Var	Var
8.	Kocaeli BB - Kocaeli Açık Veri Portali,	-	10	1. Afet Yönetimi, 2. Çevre, Doğal Kaynaklar ve Enerji, 3. Coğrafi Bilgi Teknolojileri, 4. Ekonomi, 5. Gençlik, Spor ve Eğitim, 6. İmar ve Şehir, 7. Kırsal ve Tarımsal Hizmetler, 8. Kurumsal Yönetim Hizmetleri, 9. Sosyal Belediyecilik	Yok	Var

				Hizmetleri, 10. Ulaşım		
9.	Konya BB - Konya Açık Veri Portali,	2020	10	1. Afet ve Acil Durum Yönetimi, 2. Çevre, 3. Enerji, 4. Ekonomi, 5. Hareketlilik, 6. Sağlık, 7. Sosyal Belediyecilik, 8. Tarım, 9. Yaşam, 10. Yönetişim	Var	Var
10.	Ordu BB Açık Veri Platformu,	-	16	1. Afet Acil Durum Yönetimi, 2. Altyapı, 3. Bilgi Güvenliği, 4. Bilgi Teknolojileri, 5. Coğrafi Bilgi Sistemleri, 6. Çevre, 7. Ekonomi, 8. Enerji, 9. Güvenlik, 10. İletişim, 11. İnsan, 12. Mekân Yönetimi 13. Sağlık, 14. Ulaşım, 15. Yapılar, 16. Yönetişim	Yok	Var
11.	Sakarya BB Açık Veri Platformu,	2023	12	1. Afet ve Acil Durum, 2. Belediye Hizmetleri, 3. Coğrafi Veriler, 4. Çevre, 5. Kültür ve Sanat, 6. Sağlık, 7. Spor,	Var	Var

				8. Su Yönetimi, 9. Tarım, 10. TÜİK, 11. Ulaşım, 12. Yaşam		
--	--	--	--	---	--	--

Tablo 9’da yer alan bilgiler ışığında büyükşehir belediyelerinin açık veri portalları karşılaştırmalı olarak incelendiğinde portalların son yıllarda özellikle de 2020 yılı ve sonrası hizmete geçtiği fakat Kayseri, Kocaeli ve Ordu Büyükşehir Belediyelerinin kuruluş tarihleri bilinmemektedir. Portallardaki veri kategori sayıları ve kategoriye ayrılmalarında birbirine yakın bir şekilde sınıflandırmaya gidildiği gözlemlenmektedir. Portallarda ulaşılabilecek bilgilere göz atıldığında portal üzerinden veri talebinde bulunabilme 11 büyükşehir belediyesinin 6’sında varken 5’inde veri talebinde bulunma seçeneği bulunmamaktadır. Tüm portallarda verilerin farklı dosya uzantılarına erişilebilmesine imkân sağlanmaktadır. Portallarda veri setlerine, organizasyonlara, haber ve duyurulara, ilgili birimin iletişim bilgilerine, kullanıcı girişlerine, açık veriye ilişkin temel kavramlara, portalın kuruluşunun hakkında bilgilere yer verilmektedir. Ancak bu durum tüm portallarda aynı şekilde organize edilmemiştir. Portalın yabancı dil seçeneği konusunda; Gaziantep, İstanbul, İzmir ve Konya Büyükşehir Belediyelerinin portallarında düzenlemeye gidilmiştir.

Tablo 10. Büyükşehir Belediyelerinin Açık Veri Portallarındaki Veri İstatistiklerini Karşılaştırma Tablosu

Kaynak: (Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur, 2024)

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN AÇIK VERİ PORTALLARINDAKİ VERİ İSTATİSTİKLERİ						
Sıra Numarası	Belediyeler	VERİ İSTATİSTİKLERİ				
		Toplam Veri Seti	İndirme Sayısı	Görüntüleme Sayısı	Ziyaretçi Sayısı	Arama Sayısı
1.	Ankara BB Şeffaf Ankara	3.707	9.444	-	-	-

	Açık Veri Platformu,					
2.	Balıkesir BB Açık Veri Platformu,	69	9.651	375.000 +	1.700.000 +	-
3.	Bursa BB Açık Yeşil Bursa Açık Veri Platformu,	176	43.882	89.753	-	6.833.532
4.	Gaziantep BB Açık Veri Portalı,	137	-	-	-	-
5.	İstanbul BB Açık Veri Portalı,	395	-	790.157	-	-
6.	İzmir BB Açık Veri Portalı,	247	-	-	-	-
7.	Kayseri BB Açık Veri Platformu,	74	-	45.000 +	-	-
8.	Kocaeli BB - Kocaeli Açık Veri Portalı,	111	-	-	-	-
9.	Konya BB - Konya Açık Veri Portalı,	148	-	-	-	-
10.	Ordu BB Açık Veri Platformu,	575	-	-	-	-
11.	Sakarya BB Açık Veri Platformu,	97	-	-	-	-

**Veri setlerinin birden fazla kategoride yer almalarından dolayı istatistiki bilgilerde mükerrerlik yaşanabilmektedir.*

Tablo 10’da yer alan bilgiler dâhilinde büyükşehir belediyelerinin açık veri portallarındaki istatistikler karşılaştırmalı olarak incelendiğinde birçok belediye portalında istatistiki verilerin toplu halde sunulmadığı gözlemlenmektedir. Bu konuda Balıkesir ve Bursa Büyükşehir Belediyeleri istatistikleri toplu halde kullanıcıların erişimine sunmaktadır. İstanbul, İzmir ve Kayseri Büyükşehir

Belediyeleri de görüntüleme sayılarını kullanıcılarına toplu olmamak koşuluyla sunmaktadır. Ayrıca veri setlerinin kategorilere ayrılmasında bir veri setinin birden fazla kategorinin içerisinde yer almasından dolayı istatistiki verilerde mükerrer sayım yapılmasına sebebiyet vermektedir. Bu durum istatistiki bilgilerin doğruluğu açısından sorun oluşturmaktadır. En çok veri setine sahip belediyeler sırasıyla; Ankara, Ordu, İstanbul, İzmir ve Bursa şeklinde ilerlemektedir.

Büyükşehir belediye portallarında veri setlerinin 16.03.2024 tarihinde kontrol edilmelerine istinaden en son güncellenme tarihleri incelenmiştir. Veri seti güncellemeleri:

1. Ankara BB Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu 06.03.2024 tarihinde,
2. Balıkesir BB Açık Veri Platformu 16.03.2024 tarihinde (bazı veri setleri güncel tutulmaktadır),
3. Bursa BB Açık Yeşil Bursa Açık Veri Platformu 30.11.2023 tarihinde,
4. Gaziantep BB Açık Veri Portalı 16.03.2024 tarihinde,
5. İstanbul BB Açık Veri Portalı 16.03.2024 tarihinde (bazı veri setleri güncel tutulmaktadır),
6. İzmir BB Açık Veri Portalı 16.03.2024 tarihinde (bazı veri setleri güncel tutulmaktadır),
7. Kayseri BB Açık Veri Platformu 16.03.2024 tarihinde (bazı veri setleri güncel tutulmaktadır),
8. Kocaeli BB - Kocaeli Açık Veri Portalı 14.03.2024 tarihinde,
9. Konya BB - Konya Açık Veri Portalı 21.02.2024 tarihinde,
10. Ordu BB Açık Veri Platformu 22.02.2024 tarihinde,
11. Sakarya BB Açık Veri Platformu 20.02.2024 tarihinde yapıldığı gözlemlenmiştir.

Popüler veya en çok kullanılan veri setleri Balıkesir, Bursa, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya ve Sakarya Büyükşehir Belediyelerinin portallarında kullanıcılara ayrıca sunulmaktadır. Balıkesir Büyükşehir Belediyesinin açık veri portalında son eklenen veri setleri şeklinde ayrıma da gidilmektedir.

Tablo 11. İlçe Belediyelerinin Açık Veri Portallarını Karşılaştırma Tablosu

Kaynak: (Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur, 2024)

İLÇE BELEDİYELERİNİN AÇIK VERİ PORTALLARINI KARŞILAŞTIRMA TABLOSU						
Sıra	Belediyeler	Portalın Kuruluş Yılı	Veri Kategori Sayısı	Veri Kategorileri	Portalda Veri Talebi	Veri Dosyalarını n Farklı Formatları
1.	Beyoğlu Belediyesi Açık Veri Portalı	2021	8	1. Afet Değerlendirme, 2. Eğitim, 3. İnsan, 4. Sağlık, 5. Şehir ve İmar, 6. Tarih-Turizm, 7. Ulaşım, 8. Yönetişim	Yok	Var
2.	Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı	2022	10	1. Afet ve Acil Durum Yönetimi, 2. Çevre, 3. Eğitim, 4. Hareketlilik, 5. Kültür ve Sanat, 6. Sağlık, 7. Şehircilik, 8. Sosyal Hizmet, 9. Yaşam, 10. Yönetişim	Var	Var
3.	Kadıköy Belediyesi Açık Veri Portalı	-	12	1. Afet ve Acil Durum, 2. Çevre ve İklim, 3. Demografi, 4. Eğitim, 5. Hareketlilik, 6. Katılım, 7. Kültür Sanat, 8. Sağlık, 9. Sektörler, 10. Sosyal Hizmet,	Var	Var

				11. Toplumsal Cinsiyet, 12. Yapılı Çevre		
4.	Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformu	2020	8	1. Bilişim, 2. Çevre, 3. Denetim, 4. Kültür, 5. Mobilité, 6. Şehircilik, 7. Yaşam, 8. Yönetişim	Var	Var
5.	Tuzla Belediyesi Açık Veri Platformu	2022	10	1. Afet ve Acil Durum, 2. Çevre, 3. Eğitim, 4. Hareketlilik, 5. Kültür Sanat, 6. Sağlık, 7. Şehircilik, 8. Sosyal Hizmet, 9. Yaşam, 10. Yönetişim	Var	Var

Tablo 11’de yer alan bilgiler neticesinde ilçe belediyelerinin açık veri portalları karşılaştırmalı olarak incelendiğinde platformların yine son yıllarda özellikle de 2020 yılı ve sonrası hizmete açıldığı gözlemlenmektedir. Yalnızca Kadıköy Belediyesi Açık Veri Portalının kuruluş tarihi bilinmemektedir. Portallardaki veri kategori sayıları ve kategoriye ayrılmalarında büyükşehir belediyelerinin açık veri portallarında olduğu gibi birbirine yakın bir şekilde sınıflandırmaya gidildiği gözlemlenmektedir. Veri talebinde bulunabilme Beyoğlu Belediyesi Açık Veri Portalı hariç diğer tüm ilçe belediye portallarında mevcut bulunmaktadır. Tüm portallarda verilerin farklı dosya uzantılarına erişilebilmesine olanak sağlanmaktadır. İlçe belediye portallarında da veri setlerine, organizasyonlara, haber ve duyurulara, ilgili birimin iletişim bilgilerine, kullanıcı girişlerine, açık veriye ilişkin temel kavramlara, portalın kuruluşunun hakkında bilgilere yer verilmektedir. Ancak bu durum tüm portallarda aynı şekilde organize edilmemiştir. Portalda yabancı dil seçeneği yalnızca Kadıköy Belediyesi Açık Veri Portalında düzenlenmiştir.

Tablo 12. İlçe Belediyelerinin Açık Veri Portallarındaki Veri İstatistiklerini Karşılaştırma Tablosu

Kaynak: (Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur, 2024)

İLÇE BELEDİYELERİNİN AÇIK VERİ PORTALLARINDAKİ VERİ İSTATİSTİKLERİ						
Sıra Numarası	Belediyeler	VERİ İSTATİSTİKLERİ				
		Toplam Veri Seti	İndirme Sayısı	Görüntüleme Sayısı	Ziyaretçi Sayısı	Arama Sayısı
1.	Beyoğlu Belediyesi Açık Veri Portalı	37	-	-	-	-
2.	Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı	249	1.357	29.981	160.292	-
3.	Kadıköy Belediyesi Açık Veri Portalı	97	-	-	-	-
4.	Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformu	71	-	-	-	-
5.	Tuzla Belediyesi Açık Veri Platformu	89	-	14.428	-	-

**Veri setlerinin birden fazla kategoride yer almalarından dolayı istatistiki bilgilerde mükerrerlik yaşanabilmektedir.*

Tablo 12’de yer alan bilgiler dâhilinde ilçe belediyelerinin açık veri portallarındaki istatistikler karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Çoğu belediyenin portalında istatistiki verileri toplu halde sunmadığı gözlemlenmektedir. Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalındaki istatistiklere toplu halde yer verilmekte iken Tuzla Belediyesi Açık Veri Platformunda yalnızca görüntüleme sayılarına ayrı ayrı yer verilmektedir. Beyoğlu, Kadıköy ve Küçükçekmece Belediyelerinin portallarında hiçbir istatistiki veriye yer verilmemiştir. En çok veri setine sahip belediyeler

sırasıyla; Eyüpsultan, Kadıköy, Tuzla, Küçükçekmece ve Beyoğlu Belediyeleri şeklinde ilerlemektedir. Popüler veya en çok kullanılan veri setleri Eyüpsultan, Kadıköy ve Tuzla Belediyelerinin portallarında kullanıcılara sunulmaktadır. Küçükçekmece Belediyesinin açık veri portalında son eklenen veri setleri şeklinde, Eyüpsultan ve Tuzla Belediyelerinin açık veri portallarında ise yeni veri setleri şeklinde ayrıma gidilmektedir.

16 yerel yönetim biriminin açık veri portalları incelendiğinde dışardan hizmet alımı ile özel şirketler tarafından yapılan veya yapımında katkı sunulan açık veri portalları;

1. Ankara BB Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu,
2. Balıkesir BB Açık Veri Platformu,
3. Bursa BB Açık Yeşil Bursa Açık Veri Platformu,
4. Gaziantep BB Açık Veri Portalı,
5. İzmir BB Açık Veri Portalı,
6. Kayseri BB Açık Veri Platformu,
7. Kocaeli BB - Kocaeli Açık Veri Portalı,
8. Konya BB - Konya Açık Veri Portalı,
9. Beyoğlu Belediyesi Açık Veri Portalı,
10. Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı,
11. Kadıköy Belediyesi Açık Veri Portalı,
12. Tuzla Belediyesi Açık Veri Platformu olmak üzere toplamda 12 portaldır.

Yalnızca kendi imkânları veya ilgili kuruluşları aracılığıyla yapılan açık veri portalları;

1. İstanbul BB Açık Veri Portalı,
2. Sakarya BB Açık Veri Platformu,
3. Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformu olmak üzere toplamda 3 platform olduğu anlaşılmaktadır.

Ordu BB Açık Veri Platformu bu iki gruptan da ayrı olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının Akıllı Şehirler Daire Başkanlığı tarafından hayata geçirilmiştir.

Portallarda veri setlerini sağlayıcı kuruluşlar olarak yer alan organizasyonlar konusunda Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu, Balıkesir BB Açık Veri Platformu, Beyoğlu Belediyesi Açık Veri Portalı ve Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformunda verinin temin edildiği organizasyonlar ayrıca ele alınmamış ve istatistiki bilgilere yer verilmemiştir. Diğer yerel yönetim birimlerinin açık veri portallarında organizasyonlar ayrı bir seçenek olarak sunulmuş ve hangi kuruluştan kaç tane veri seti sağladığı net bir şekilde ele alınmıştır.

Ayrıca açık veri uygulamalarında 16 yerel yönetim biriminden sadece 4'ünde Açık Veri Strateji Belgesi/Planı bulunmaktadır. İzmir 2020 yılında, Konya 2023 yılında Açık Veri Stratejisi yayınlayarak açık veri uygulamalarında yalnızca portalın varlığıyla sınırlı kalmamıştır. İlçe belediyelerinden Eyüpsultan ve Tuzla Belediyeleri de strateji belgeleri paylaşarak açık veri uygulamalarında kapsamını geniş ve politikalarını etkin kılmaya çalışmıştır. Sakarya Büyükşehir Belediyesi ise “Akıllı Şehir Stratejisi ve Eylem Planı” açıklamış ancak açık veriye yer vermemiştir. Diğer yerel yönetimlerin eylem planları bulunmamaktadır.

Açık Veri ve Teknoloji Derneği tarafından son yıllarda düzenli olarak hazırlanan ve yayımlanan “Yerel Yönetimler Açık Veri Endeksi 2023 Raporu” ile Türkiye’deki açık veri platformlarında (Açık Veri ve Teknoloji Derneği, 2023, s. 4):

- Verilerin uluslararası standartlara ve kullanılabilirliğe uygun olarak açılması amacıyla yerel yönetimlerin teşvik edilmesi,
- Hesap verilebilirlik, yenilikçilik ve sosyal etki açısından açık verilerin kullanım ve yayımlanmaları bakımından analiz edilmesi,
- Yerel yönetimler arasında rekabete olanak sağlayacak karşılaştırmalı bir endeksin hazırlanması,
- Henüz açık veri politikalarına yönelmemiş olan yerel yönetimlere ilham vererek Türkiye’de açık veri uygulamalarının yaygınlaşmasının sağlanması hedeflenmektedir.

Açık Veri ve Teknoloji Derneği tarafından yayımlanan “Yerel Yönetimler Açık Veri Endeksi 2023 Raporu”nda yerel yönetimlerin açık veri portalları belirli kriterler kapsamında hazır olma, uygulama ve etkililik konularında incelenerek değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmede açık veri uygunluğu, uygulamaları ve

kullanımıyla ilgili puanlama ve sıralama gerçekleştirilmiştir. Boyutlar incelendiğinde (Açık Veri ve Teknoloji Derneği, 2023, s. 5-10):

Hazır Olma (Readiness) Boyutu;

- Açık veri stratejisi belgesinin ve veri kategorilerinin varlığını,
- Kurumun hizmet hedefleriyle uyumlu, sürdürülebilir bir açık veri programının varlığını,
- Programın kullanıcılar tarafından kolayca erişilebilir olmasını,
- Veri setlerinin isim, kaynak, konu, açıklama, format, güncelleme sıklığı, kişisel veri varlığı ve zamansal kapsamını,
- Kurumsal veri analizi ve veri uygunluk kontrolünü,
- Siber güvenlik kontrolünü ve kullanıcı yoğunluğuna verebileceği yeterlilik ve kalite durumunu,
- Çalışmaların sürekliliği açısından farkındalık eğitimlerinin varlığını içermektedir.

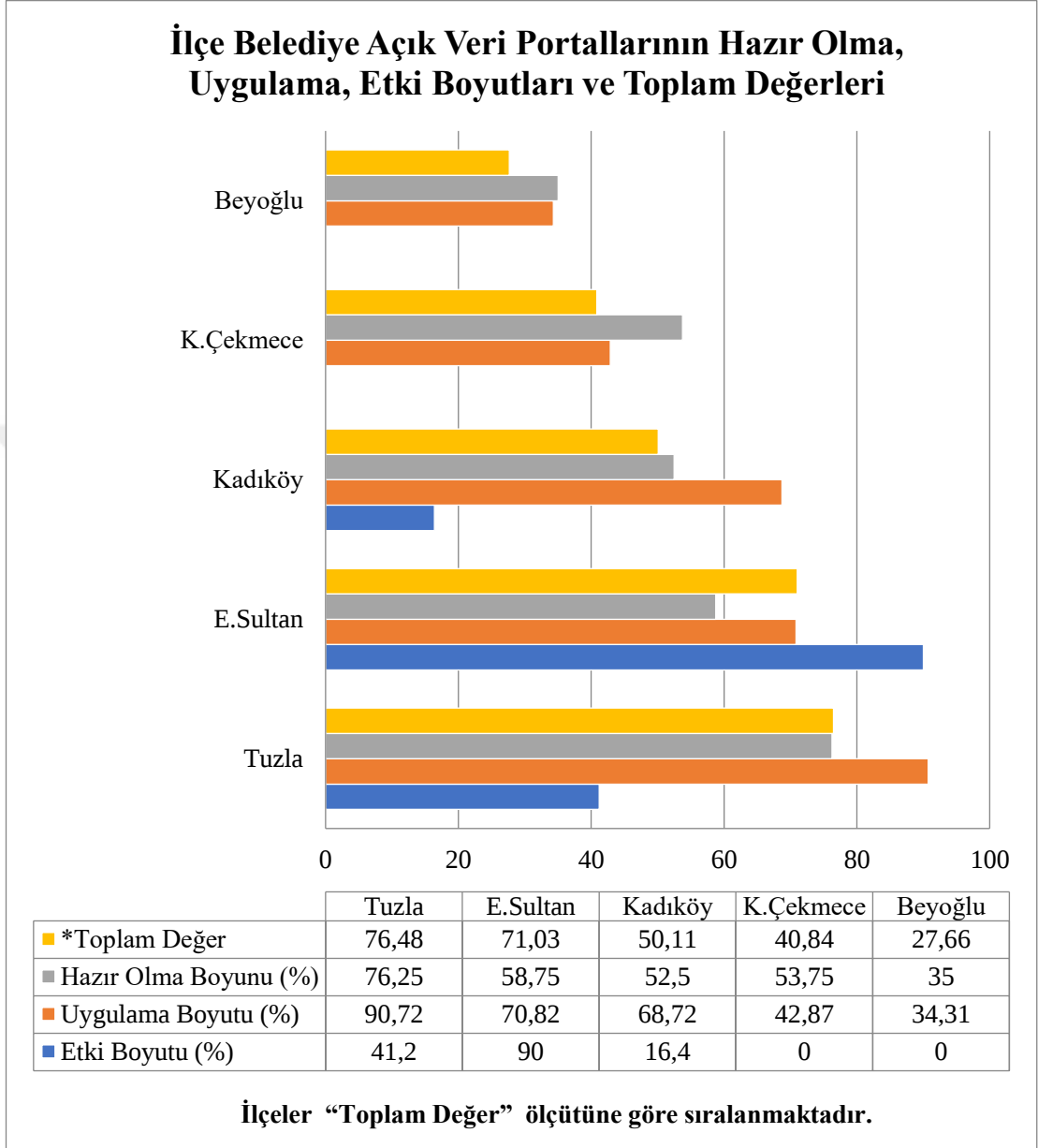
Uygulama (Implementation) Boyutu;

- Açık veri portalı üzerinde yayınlanan verilerin kullanımına yönelik hukuki şartları,
- Açık veri lisans bilgisinin ve kullanım kılavuzunun bulunması,
- Açık veri bilgi ekranı ve veri talep formu varlığını,
- Yayınlanan verilerin güncelliğinin ve sürekliliğinin korunmasını,
- Verilerin indirilmeden önce ön izleme özelliği, büyüklüğü ve veri formatı hakkında bilgilerin varlığını,
- Kullanıcıların üyelik oluşturabilmesini,
- Portal üzerinde istatistiki verileri içermektedir.

Etki (Impact) Boyutu;

- Açık veri kullanımının sağladığı projeleri,
- Oluşturduğu istihdamı, ekonomik katkısını, paydaşların farkındalığını ve katılımını,
- Tasarruf, girişimcilik ve teknolojik yenilikte yerel yönetime katkısını,

- Açık veri politikalarının yaygınlaştırılması ile dış paydaşlarla yapılan iş birliğini ve kurumlar arasındaki veri paylaşımını içermektedir.



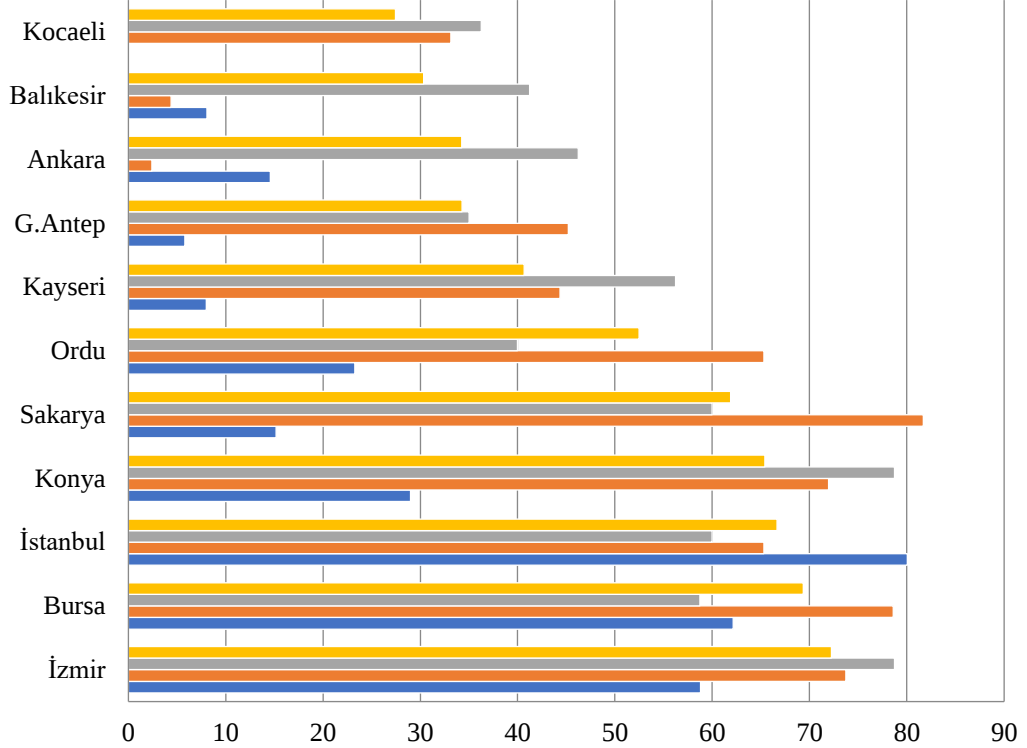
**Toplam Değer: %30 Hazır Olma Boyutu, %50 Uygulama Boyutu, %20 Etki Boyutu ile oluşturmaktadır.*

**2023 verilerine göre hazırlanmıştır.*

Grafik 4. İlçe Belediye Açık Veri Portallarının Hazır Olma, Uygulama, Etki Boyutları ve Toplam Değerleri

Kaynak: (Açık Veri ve Teknoloji Derneği, 2023)

BB Açık Veri Portallarının Hazır Olma, Uygulama, Etki Boyutları ve Toplam Değerleri



	İzmir	Bursa	İstanbul	Konya	Sakarya	Ordu	Kayseri	G.Antep	Ankara	Balıkesir	Kocaeli
*Toplam Değer	72,26	69,36	66,67	65,4	61,88	52,47	40,66	34,28	34,25	30,36	27,45
Hazır Olma Boyutu (%)	78,75	58,75	60	78,75	60	40	56,25	35	46,25	41,25	36,25
Uygulama Boyutu (%)	73,75	78,6	65,33	71,95	81,69	65,33	44,37	45,23	2,4	4,4	33,14
Etki Boyutu (%)	58,79	62,15	80,05	28,99	15,18	23,26	8	5,82	14,6	8,09	0,03

2023 verilerine göre hazırlanan tabloda iller “Toplam Değer” ölçütüne göre sıralanmaktadır.

* Toplam Değer: %30 Hazır Olma Boyutu, %50 Uygulama Boyutu, %20 Etki Boyutu ile oluşturmaktadır.

Grafik 5. BB Açık Veri Portallarının Hazır Olma, Uygulama, Etki Boyutları ve Toplam Değerleri

Kaynak: (Açık Veri ve Teknoloji Derneği, 2023)

Grafik 4'te yer alan bilgiler ışığında ilçe belediyelerinin portallarının toplam değer, hazır olma boyutu, uygulama boyutu ve etki boyutuna ilişkin değerlendirmelere yer verilmektedir. Toplam değer; hazır olma boyutunun %30'u, uygulama boyutunun %50'si ve etki boyutunun ise %20'si alınarak hesaplanan bir ölçümle belirlenmektedir. Değerlendirmeler 2023 yılına ait verilerden yapılmakta olup ilçe belediyelerinin toplam değerine göre sıralanışına yer verilmektedir. Genel değerlendirmede; Tuzla Belediyesi, Eyüpsultan Belediyesi, Kadıköy Belediyesi, Küçükçekmece Belediyesi ve son olarak Beyoğlu Belediyesinin açık veri portalları şeklinde sıralanmaktadır. Politikalara etki boyutu ne Beyoğlu Belediyesinin portalında ne de Küçükçekmece Belediyesinin portalında gerçekleşmektedir. Etki boyutunda en yüksek değer Eyüpsultan Belediyesine aittir. Uygulama boyutundaki değerlendirmede ise Tuzla Belediyesi öne çıkmakta ve Kadıköy ile Eyüpsultan Belediyeleri tarafından takip edilmektedir.

Grafik 5'te büyükşehir belediyelerinin açık veri portallarının 2023 verilerine göre toplam değer, hazır olma boyutu, uygulama boyutu ve etki boyutuna ilişkin değerlendirmelere yer verilmektedir. Toplam değer hesaplanırken hazır olma boyutunun %30'u, uygulama boyutunun %50'si ve etki boyutunun ise %20'si alınarak bir ölçüm yapılmaktadır ve bu ölçüme göre portallar arasında genel değerlendirme sıralamasına olanak sağlanmaktadır. Politikalara etki boyutunda İstanbul, Bursa ve İzmir Büyükşehir Belediyelerinin portalları öne çıkarken en zayıf kalan portallar Kocaeli, Gaziantep ve Kayseri Büyükşehir Belediyelerinin portallarıdır. Uygulama boyutunda Sakarya, Bursa ve İzmir portalları öne çıkarken hazır olma boyutunda Konya, İzmir ve İstanbul öne çıkmaktadır. Toplam değerde sıralama İzmir, Bursa ve İstanbul Büyükşehir Belediyelerinin portalları başı çekmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı diğer belediyelerin açık veri portallarına kıyasla daha etkili olduğu gözlemlenmektedir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde yerel yönetimlerin açık veri politikaları ve uygulamaları ele alınırken öncelikle kamu yönetiminde açık veriye yönelik yönelime değinilmiştir. Kamu yönetiminde anlayışın değişmesinde teknolojik yenilikler ve kamu idarelerinde şeffaflık algısı önemli birer etken olmuştur. Zamanla vatandaşlar yönetime daha çok katılım sağlamaya ve politikalardan haberdar olmaya ihtiyaç duyması ile açıklık eğilimi hız kazanmıştır. Eğilimle birlikte politikalara

yansımaları da gün geçtikçe artmış ve yerel yönetimlerdeki faaliyetlere açık verinin etkisi örnek başlıklar üzerinden irdelenmiştir. Planlama etkisinde kamu kurum veya kuruluşlarda yaşanan değişime, ekonomik etkisinde tasarrufların sağlanması ve ekonomik büyümeye katkısına, denetim etkisinde kamu idarelerinin olağan kamuoyu denetimine tabi olarak kendilerini kontrol etmelerine ve hizmetlerde kalitenin artmasına değinilmiştir. Açıklık anlayışında dış kontrolün vatandaşta, akademik camiada, özel sektörde veya sivil toplum kuruluşlarında olması sebebiyle kamu idaresi kendisini sürekli iç muhakemeden geçirerek hizmetlerde ve yönetiminde etkinlik amaçlanmaktadır. Yerel yönetimlerin açık veri portalları tek tek incelenmiştir. Ülkemizde 81 il, 30 büyükşehir belediyesi, 51 il belediyesi, 51 il özel idareleri, 922 ilçe belediyesi, 18.256 köy idareleri bulunmasına rağmen toplamda yerel yönetimlerde sadece 16 açık veri portalı yer almaktadır. Aslında Türkiye’de açık veri politikalarına yönelik tutumun ve uygulamaların bir nevi göstergesi bu istatistiklerde yer almaktadır. 16 portalın 11’i büyükşehir belediyesi, 5’i ilçe belediyelerinin oluşturduğu platformlardır. Portalların incelemesi neticesinde konu başlıklarına ve büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyelerini aynı sınıflara ayırarak karşılaştırmalara tabi tutulmuştur. Karşılaştırma konuları;

- Kuruluş yıllarına,
- Veri kategorilerine,
- Veri sağlayıcı organizasyonlarına,
- Veri talebinde bulunulup bulunulamamasına,
- Veri dosyaların farklı formatlarda sunulmasına,
- Portalların dil seçeneğine,
- Portalın oluşturulmasında hizmet alınıp alınmamasına,
- Verileri ilişkin istatistiki bilgilerin durumuna,
- Portallarda genel istatistiki bilgilerin yer alınıp alınmamasına,
- Açık veri strateji belgesi veya planının varlığı,
- Açık Veri ve Teknoloji Derneği tarafından geliştirilen uygulama, etki ve hazır olma boyutları ile toplam değerlerine göre ele alınmaktadır.

Karşılaştırmalar neticesinde mevcut 16 uygulama ve politika durumları gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Genel anlamda değerlendirme yapılarak öne çıkan politikaların artı yönleri ile geride kalan politika ve uygulamaların eksik yönleri bu sayede gözlemlenme imkânı yakalamıştır. Ancak Türkiye’de portalların genel durumları daha çok verilerin kamuoyuna duyurulmasıyla sınırlı kaldığı değerlendirilmektedir. Veri setlerinde kullanılmayan ve güncelliğini yitirmiş bilgilere de yer verildiği anlaşılmaktadır. Açık veri ilkelerinde de yer alan tekrar işlenebilirlik konusunda portallardaki verilerin analiz edilmesi veya yeni verilerin üretilmesinde kullanılmasına yönelik bu konu üzerine çoğu yerel yönetim biriminde yeterli yönelim yaşanmamaktadır.



SONUÇ

Dünyada bilgi teknolojilerinin gelişmesi ve veri odaklı yönetim anlayışının ortaya çıkmasıyla birlikte politikalarda bazı gelişmeler yaşanmıştır. Küresel ölçekte başlayan dijital dönüşüm atılımları teknik kapasite konusunda yenilikler getirmesinin yanında kavramsal olarak kamu yönetimi yaklaşımında ve kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde de etkili olmuştur. Yaşam kalitesinin geliştirilmesi ve hizmetlerde etkinliğin sağlanması noktasında politika belirleyiciler tarafından diğer paydaşların iş birliğine ihtiyaç duyulmuş ve açık veri politikaları gündeme gelmiştir. Açık veri politikaları ile ulaşmak istenilen amaçların başında; yönetimin işleyişinin etkin hale getirilmesi, kamu hizmetlerinde kalitenin artırılması, demokratik katılımın sağlanması, toplum ile kamu ilişkilerinin geliştirilmesi, kamu kurum veya kuruluşların daha demokratik bir niteliğe bürünmesi gelmektedir.

Açık veri politikaları 2000'li yıllardan itibaren ivme kazanmış ve birçok Batılı ülkede uygulamalar hayata geçirilmiştir. Açık veri uygulama hedeflerine şeffaflık, hesap verebilirlik, açıklık, inovasyon, akıllı şehirleşme, dijital dönüşüm, sürdürülebilir kalkınma, maliyetlerin azaltılması, tasarruf sağlanması, yolsuzluk veya usulsüzlüklerle mücadele edilmesi örnek olarak gösterilmektedir. Vatandaşın karar alma süreçlerine katılımı, kamu kurum veya kuruluşların denetim mekanizmalarının bir yansıması olarak kamu hizmetlerinde kalitenin artmasına olumlu katkı sağlamaktadır.

Kamu kurum veya kuruluşların mal ve hizmet üretimlerinde etkinliğin sağlanması ve kalitenin artmasında açık veri uygulamalarının faydası bulunmaktadır. Açık veri paylaşımı sonucu elde edilen analizlerle başarılı politikalar veya geliştirilmesi gereken kıstaslar belirlenebilmektedir. Verilerin kamuoyuna doğrudan, ücretsiz, sınırlama veya engelleyici bir uygulama olmaksızın paylaşılması; dış paydaşlarda sosyal, ekonomik ve teknik gelişmelere katkı sağlamaktadır. Verinin makinelerce okunabilirliği inovasyon alanına yatırım çekmekte, dış paydaşların sosyal hayatlarını kolaylaştırmakta ve yönetime aktif katılıma yardımcı olmaktadır. Ekonomi sektöründe istihdam ve ekonomik büyüme açık veri politikalarıyla gelişim göstermektedir. Dijital ortamda sağlanan analizler neticesinde veri doğru bir şekilde ele alınarak faydalanılmaktadır. Sürdürülebilir ve akıllı şehirleşmenin yansıması

olarak yenilikçi çözümler ortaya çıkmakta ve veri odaklı yönetim anlayışıyla hizmetlerin başarıya ulaşmasında idareye değer katmaktadır. Vatandaşların açık veri politika uygulamalarıyla veriye erişiminin kolaylığı, gelişmelerden anlık haberdar olma, sorunların tespiti ve çözümü ile veri talebini bürokratik işlemlere gerek duymadan gerçekleştirme imkânı sağlamaktadır.

Bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişim ile birlikte veri miktarında ve kullanımında ciddi bir artışın yaşandığı gözlemlenmektedir. Bilgiye ulaşım konusunda teknolojik yenilikleri destekleyici düzenlemelerin hayata geçirilmesiyle kamu kurum veya kuruluşlarındaki hantal yapının iyileştirilmesi ve yeni politikalarla etkinliğin sağlanmasına yardımcı olunmaktadır.

Açık veri uygulamalarıyla birlikte idarelerin kontrol mekanizmaları gelişmektedir. Vatandaşlardan herhangi bir talep olmaksızın bilgilerin kamuoyuna paylaşılması, denetim sisteminin harekete geçirilmesine ve etkin bir yapıya kavuşmasına yardımcı olmaktadır. Bu sayede açık veri uygulamaları, kaynakların daha verimli bir şekilde kullanılmasına rehberlik etmektedir.

Açık veri uygulamalarında siber güvenliğin sağlanması ve hukuki açıdan kişisel verilerin ve devlet sırlarının paylaşımı konularına dikkat edilmesi gerekmektedir. Açık verinin yalnızca vatandaşlara değil akademisyenlere, araştırmacılara, özel sektör kuruluşlarına, sivil toplum kuruluşlarına ve diğer dış paydaşların erişimine imkân tanınmasıyla birlikte katma değer üretilmesi noktasından olumlu geri dönüşler yaşanmaktadır.

Şeffaflık, hesap verebilirlik ve demokratik katılım anlayışlarının geliştiği ülkelerde açık veri uygulamalarının ve politikalarının daha yaygın olduğu anlaşılmaktadır ve açık veri portallarının ilk örneklerinin yine bu ülkelerde ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Kısaca yapılan incelemeler neticesinde demokrasinin geliştiği ülkelerde açık veri politikalarının da gelişmiş olduğu saptanmıştır. Kişinin talebi üzerine bilgi erişimi sağlanan klasik yöntem, dijitalleşen dünyada tam olarak ihtiyaçları karşılamamakta ve yenilikçi politikalara gereksinim duyulmaktadır. Portallardaki veri içerikleri yalnızca bilgilendirme veya haber niteliğinde olmayıp analizlerin yapılabilirdiği ve kamusal hizmete dönüştürülebilecek bilgilerin sunulduğu ve değerlendirildiği bir platforma evrilmiştir. Veriye dayalı yönetim anlayışında açık

veri portallarının etkin bir şekilde kullanılması ve bilgilerin güncel tutulması, toplumsal ihtiyaçlara cevap vererek karar alma süreçleri güçlendirilir ve hareket kabiliyetini artırarak verimliliğe katkı sağlar.

Açık devlet uygulamaları yalnızca teknik altyapı değişikliği ya da stratejik planların varlığıyla başarıya ulaşması beklenilmemektedir. Kamu alanında şeffaflığın ve hesap verilebilirliğin sağlanmasına büyük fayda sağlayan veriye dayalı yönetim anlayışı, bürokratik algı ve kamu geleneğiyle ilişkili tutulmaktadır. Kamu kültürü ve bürokrasi anlayışının değişmesiyle birlikte açık veri politikalarında başarı oranlarının yükselmesi beklenilmektedir.

Açık veri politikalarının yerel yönetimlere faydaları:

- Kamu kaynaklarının düşük maliyetle ve verimli bir şekilde kullanılması,
- Yolsuzlukla mücadele,
- Kamu harcamalarının izlenebilmesi ve takip edilmesi neticesinde israfın önüne geçilmesi,
- Demokratik katılım anlayışının güçlenmesi,
- Kamu hizmetlerinde kalitenin ve etkinliğin artması,
- Yenilikçi fikirlerin ortaya çıkması,
- Açıklık anlayışıyla öz denetiminin kamuoyu tarafından uygulamalar aracılığıyla yapılıyor olması,
- Ekonomik büyümeye katkı sağlaması,
- Yerel yönetim birimlerinin dijital dönüşümüne katkı sağlaması örnek olarak gösterilmektedir.

Dünya genelinde açık veri portalları 2010'lu yıllarda ortaya çıkmış ve Birleşik Krallık, ABD, Kanada gibi ülkeler öncülük etmiştir. Türkiye'de ise genel olarak 2020'li yıllarda uygulamalar hayata geçirilmiştir. Türk yerel yönetim sisteminde son yıllarda karşılaşılan açık veri portallarında İstanbul, İzmir, Konya gibi şehirler diğer mahalli idarelere örnek teşkil etmektedir. Ancak genel standartların eksikliğinden dolayı uygulayıcı yerel yönetimler tarafından farklı tarzda portallar oluşturulmuştur.

Türkiye’de açıklığın sağlanması için öncelikle mevzuatta düzenlemelere gidilmiş, kanunlar çıkarılmış ve strateji eylem planları ile uygulamaya yönelik adımlar atılmıştır. Açık verinin Türkiye’de gelişmesinde “2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı”nda yer alan “Kamuda Açık Veri Platformlarının Yaygınlaştırılması” başlıklı eylem maddesinin yer alması önemli bir mihenk taşı olarak kabul edilmektedir. “2020-2023 Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı” ile ulusal ve yerel akıllı şehir açık veri platformlarının oluşturulması, iş birliği ve sürdürülebilirliğinin sağlanması hedeflenmiştir. On Birinci Kalkınma Planında da açık veri stratejilerine ve politikalarına yer verilmiştir. Planda yerel yönetimler sorumlu kuruluş olarak belirlenirken üniversiteler, özel sektör kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ilgili kurumlar olarak kabul edilmiştir. Ulusal ve mahalli idareler tarafından açık veri portalları hayata geçirilerek ilgili planların uygulanmasıyla hizmet vermeye başlanmıştır. Aynı zamanda Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi bu konuda genel koordinasyonu sağlamakla görevlendirilmiştir. Politikaların somut örneklerle dönüştürülmesi, iyi hazırlanmış ve teoride kalmayan strateji ve eylem planlarının varlığı ile mümkün olmaktadır. Türkiye açık veri konusunu bazı plan ve programlarda ele almasına rağmen açık veri politikalarında henüz istenilen seviyeye gelememiştir. Türkiye’de açık veri politikaların uygulanmasına yönelik engelleri oluşturan başlıca sebepler:

- Bilgi teknolojileri altyapısının yetersizliği,
- Veri yönetiminin oluşturulamaması,
- Yetersiz insan ve finansal kaynak,
- Üst yönetim desteğinin eksikliği,
- Geleneksel kamu kültürü,
- Mevzuat eksikliği,
- Strateji ve eylem planlarının kapsamının yeterli olmayışı,
- Veri paylaşılmasına yönelik güvenlik riskleri,
- İdare erklerinin güç kaybetme korkusu şeklinde özetlenebilmektedir.

Türkiye’de açık veri politikaları tam olarak etkin kullanılamamakta ve bazı sorunlarla karşılaşmaktadır. Bunun altında teknik, hukuki ve politik sebepler yer almaktadır. Teknik açıdan altyapının yetersizliği, alanında uzmanlaşmış personel

eksikliği, teknolojik yatırımların yeterli seviyede olmayışı örnek gösterilebilmektedir. Hukuki ve politik açıdan verilerin kişisel verilerden ve açıklanmasında sakınca bulunan bilgilerden ayırt edilmesi gerektiği, verinin anonimleştirilmesinde yaşanan aksaklık, veri mülkiyeti durumu, kamu kurum veya kuruluşların sahip oldukları bilgileri kamuoyunu paylaşma konusunda çekingen tavırları öne çıkmaktadır. Türkiye’de açık veri politikalarının başarıya ulaşma konusunda yalnızca teknolojik altyapının hazır olmasıyla değil kamu kültürü ve bürokrasi anlayışının da bu değişime uygun olmasıyla gerçekleşecektir.

Türkiye’de kamu kültürünün politikalar üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır. Özellikle veri paylaşımı neticesinde bazı yöneticilerde güç kaybetme endişesi yaşanmaktadır. Bu durum politikalara da yansımakta ve yerel yönetimlerde de benzerlik göstermektedir. Açık verinin paylaşılması genelde olağan konular (ulaşım, nüfus, çevre, hava durumu vb.) üzerinden ve hareket kabiliyetini engellemeyecek bilgilerden yapıldığı gözlemlenmiştir. Bunun en belirgin özelliği; portallardaki verilerin daha çok vatandaşların kamu hizmetlerinden faydalanmasına yönelik olduğu, kamu politikalarına katılıma yönelik çok fazla veri setine yer verilmediği anlaşılmaktadır. Hatta açık verinin temelinde yer alan tekrar kullanım, incelenen uygulamalarda genellikle yer almamaktadır. Veriye erişim mümkün iken verinin tekrar kullanımı ve analiz veya değerlendirmelerde bulunulması çoğu portalda bulunmamaktadır. Bu durum Türk yerel yönetim birimlerinde açık veri anlayışının yalnızca veri paylaşım ve erişimiyle ilgili olduğu şeklinde değerlendirilmektedir. Açıklık politikası yalnızca veriyi açmak değil tekrar kullanımına imkân sağlanmasıyla gerçekleşmelidir.

Yerel yönetimlerin açık veri politikalarının incelendiği çalışmada Türkiye’de yalnızca 16 mahalli idarenin açık veri portalının olduğu anlaşılmaktadır. 16 yerel yönetim birimi de belediye olmakla birlikte bu sayının 11’i büyükşehir belediyesi, 5’i ise ilçe belediyesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Açık veri portallarının uygulanabilirlikleri incelendiğinde kategoriler ve veri setleri benzerlikler göstermektedir. Bazı illerde açık veri politikalarında yalnızca portallar değil akıllı kent uygulamalarının da hizmete açık olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca açık veri stratejisine yalnızca 4 yerel yönetim birimi yer vermiştir. Mevcut portallarda verilerin paylaşılması ve dış paydaşların bilgiye erişmesi konusunda sorunla

karşılaşılmazken verilerin tekrar kullanılması sonucunda politika oluşturulmasına katkı edilmesi noktasında gelişmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Birçok açık veri portalında veri talebinde bulunulmasına yönelik içerik/seçenek bulunmamaktadır. Yerel yönetimlerin açık veri portallarının yabancı dil seçeneğine çoğu belediye ihtiyaç duymamıştır. Aynı zamanda yine çoğu belediye, portaldaki veri setlerine ve erişimine ilişkin verileri toplu halde sunmamaktadır. İstatistikler genel olarak sunulmadığı gibi veri setlerinin birden fazla kategoride yer alabilmesinden dolayı istatistiki verilerde mükerrer sayım yapılmasına neden olmaktadır.

Açık veri uygulamalarında bulunan veri setlerinde eski, güncelliğini yitirmiş bilgilere yer verildiği çalışmada anlaşılmaktadır. Bazı veri setleri güncel tutulmasına rağmen birçok veri setinin birkaç yıl önceki bilgiler olduğu gözlemlenmiştir. Donuk bilgilerin açık veride işlenebilirlik ilkesine aykırı olduğu için bilgilerin aktüalitesine özen gösterilmelidir. Vatandaşların portallara katılımına yönelik olanaklar oldukça yetersizdir. Açık veri anlayışına uygun olmayan veri setlerinin paylaşılması, doğru analizlere ulaşılmasına engel oluşturmaktadır.

İdeal açık veri uygulamalarında:

- Açık veri portalı bulunmalı,
- Açık veri portalının işlevliği için strateji belgesi oluşturulmalı,
- Uygulamalarda standartlara uygun hareket edilmeli,
- Portallar uluslararası ölçekleri barındırıyor olmalı ve küresel karşılaştırmalara konu edinebilmeli,
- Açık veri politikalarının uygulanabilirliğine yönelik yöneticinin olumlu yaklaşımı,
- Veri formatlarının açık veri anlayışına uygun bilgiler içermeli,
- Verilerin işlenebilmesine ve analiz edilebilmesine olanak sağlanmalı,
- Bilgilerin politikaya dönüştürülmesine yönelik kullanıcılardan geri dönüşe imkân tanınmalı,
- Kamu kurum veya kuruluşları hem kendi aralarında hem de özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içerisinde olmalı,
- Vatandaşların açık veri politikaları yardımıyla karar alma süreçlerine katılımına olanak sağlanmalı,

- Açık veri uygulamalarında uzmanlaşmış profesyonel personel bulunmalıdır.

Çalışmanın sonuç noktasında asıl amacın yerel yönetimlerdeki açık veri politikaların incelenmesi neticesinde mevcut durumun ortaya çıkarmak ve farkındalık oluşturulması neticesinde açık veri politikalarının geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunmaktadır. Türkiye’de açık veri politikaları tam olarak yeterli seviyede olmadığı anlaşılmış, strateji ve eylem planlarında yer almasına rağmen uygulamada aksaklıklar tespit edilmiştir. Çoğu yerel yönetim biriminde açık veri uygulamaları olmamakla birlikte büyükşehirlerde bile yalnızca üçte bir oranında uygulama hayata geçirilmektedir. Türkiye’de açık veri politikalarının tam olarak kapsamının anlaşılmadığı ve idareye faydalarının farkına varılamadığı gözlemlenmektedir. Öneriler dâhilinde açık veri politikalarının yerel yönetimlerce dikkate alınması ve uygulanmasına yönelik irade göstermeleri önem arz etmektedir.

Yapılan değerlendirmeler neticesinde elde edilen bulguların geliştirilmesine yönelik aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- Açık veri uygulamalarının artırılması ve yerele yayılması,

Merkezi yönetimin koordinasyonunda, açık veri uygulamalarında öncü olan belediyelerin teknik destekleriyle ilk etapta 30 büyükşehir belediyesinin tamamında, devam eden süreçte ihtiyaca ya da belirli ölçütlere göre diğer yerel yönetim birimlerinde açık veri uygulamaları hayat geçirilmelidir.

- Açık veri politikalarına yönelik hukuki altyapının oluşturulması,

Hukuki mevzuat bilgi edinme, kişisel veriler ve kamu verileri hakkında düzenlemeler içermektedir ancak açık veri politikalarının yönetim açısından yasal içeriğine ilişkin herhangi bir norm bulunmamaktadır. Hukuki norm oluşturularak açık veri uygulamalarının yasal zemininin oluşturulmasına özen gösterilmelidir.

- Açık veri politika ve uygulama standartlarının oluşturulması,

Açık veri uygulamalarında standartların oluşturulması ve politikaların hayata geçirilmesi noktasında sorumluluk Dijital Dönüşüm Ofisi’ne verilerek ulusal ve yerel yönetimlerde genel kullanıma uygun bir sistemin kazandırılmasına yardımcı olunmalıdır.

- Açık veri politika ve uygulamalarının teşvik edilmesi,

Merkezi yönetim tarafından açık veri politikalarının geliştirilmesi teşvik edilmeli ve uygulamaların genele yayılmasına öncülük edilmelidir. Türkiye'nin açık veri durumunun iyileştirilmesine yönelik adımlar atılmalıdır. Dijital Dönüşüm Ofisinin daha aktif bir rol alarak bu noktada da liderliğine ve koordinasyonu sağlamasına ihtiyaç duyulmaktadır.

- “Ulusal Açık Veri Strateji ve Eylem Planı”nın hazırlanması,

Özel sektör, üniversite, araştırma merkezleri ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliği ve katkıları dâhilinde doğrudan açık veri alanına yönelik strateji ve eylem planının hazırlanması ve yerel yönetimlere rehberlik edilmesi gerekmektedir. Hâlihazırda “Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı” bulunmakta ve açık veri politikalarına yönelik hedef ve amaçlara yer verilmektedir. Ancak açık veri politikalarının kapsamını ve önemini benimseyecek, konunun yalnızca var olan eylem planlarında sınırlı kılmayacak, kendine özgün ulusal anlamda planlamanın varlığına yönelik adımların atılması gerekmektedir.

- Açık veri uygulamalarının görünürlük ve farkındalık çalışmalarına konu edilmesi,

Uygulamaların kullanılmasına rağmen açık veri politika bilincinin henüz tam anlamıyla benimsenmediği anlaşılmaktadır. Politika bilincinin sağlanması açısından farkındalık çalışmalarının yapılması, ulusal ölçekte düzenlenen konferans ve seminerlerin artırılması gerekmektedir. Sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcileriyle kamu kurum veya kuruluşlarının koordineli bir şekilde çalışmasına özen gösterilmelidir.

- Dijital okuryazarlığın geliştirilmesine yönelik politikalar oluşturulmalı,

Dijital ortamlarda oldukça fazla veri kümeleri ile karşılaşılacaktır ancak karşılaşılan bilgilerin toplum tarafından tam olarak anlamlandırılabilmesine ve işlenmesine yönelik eksikliklerin olduğu gözlemlenmektedir. Dezenformasyon ile mücadele alanında da önem arz eden dijital okuryazarlık olgusuna dikkat çekilmeli, verinin sağlıklı kullanılabilirliğine ve işlenebilirliğine yardımcı olunmalıdır.

- Açık veri özelinde dijital dönüşümün ele alınarak akademik müfredatının tekrar gözden geçirilmesi,

Açık veri konusunda akademik çalışmalar olmasına rağmen gelişim gösterecek bir alan olduğu değerlendirilmektedir. Akademik hayatta kentleşme politikaları, akıllı ve sürdürülebilir kentler, dijital dönüşüm, yapay zekâ gibi konuların yanında açık veri politikalarının daha geniş kapsamda öğrencilere ders veya seminer olarak verilmesi; akademik araştırmalara yönelik sosyal veya teknik bilimlerde örnek konular arasında açık veri politikalarının gösterilmesi açık verinin Türkiye’de gelişmesine ciddi katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bu kapsamda eğitim müfredatında açık veri politika veya uygulamalarını da içerecek şekilde dijital dönüşüm konusunda değişikliklerin yapılmasının olumlu yansımaları hayata geçireceği düşünülmektedir.

- Açık veri uygulamalarının yatırım konularına dâhil edilmesi,

Dijital dönüşüm ile birlikte açık veri politikalarının teknolojik ortamda sunulmasına rağmen yüksek maliyetlerden dolayı bazı uygulamaların geliştirilmesine olanak sağlanamamaktadır. Bu konuda yatırım planlarına açık veri uygulamalarının dâhil edilerek ekonomik getirilerle birlikte portalların oluşturulmasına yeni yatırımlar çekilmelidir.

- Yerel yönetimlerin açık veri platformlarının geliştirilmesi,

Yerel yönetimlerde açık veri portallarının geliştirilmesi adına dış kaynaktan özel hizmet almak yerine teknik ve idari kapasitesinin artırılarak teknolojik yeniliklerin kendi iç dinamikleri tarafından faaliyete geçirilmesine özen gösterilmelidir.

Alanında uzman personel ekibinin oluşturulması için hizmet içi eğitimlere açık veri uygulamalarının eklenmesi ve uygulama örneklerinin yürütülmesine yönelik yetişmiş profesyonel personelin oluşturulmasına öncelik verilmelidir.

Yerel yönetim portallarında istatistiklere genel olarak yer verilmediği tespit edilmiştir. Platformlarda yer alan açık veri setlerine ve kullanımına ilişkin bilgiler doğrudan kullanıcıların dikkatine sunulmalıdır.

Yerel yönetim portallarının amacında yerel ölçekte verilerin kamuya açık olması, yerel katılımın sağlanması ve strateji eylem planındaki görevinin yerine getirilmesi gerekmektedir. Açık veri uygulamalarıyla şehrin ihtiyaç tespiti, kamu hizmetlerinin kolaylıkla sunulması, vatandaşın yönetim süreçlerine katılımına etkisi artırılmalıdır.

➤ Açık veri uygulamalarının genel kabul görececek niteliklere sahip olması,

Açık veri portalları interaktif değerlendirmelere yer verecek şekilde düzenlenmeli, portallarda yalnızca bilginin paylaşılması değil analizler yapılarak uygulama üzerinden tekrar kullanılmasına olanak sağlanmalıdır. Yerel karar alma ve politika oluşturma süreçlerine katılımın artması için yerel yöneticilerin buna uygun tutum içerisinde olması gerekmektedir.

Açık veri politikalarının başarıya ulaşabilmesi, kamu idarelerine sağlayacağı yararların yöneticiler tarafından farkına varılması ve uygulamaya geçilmesiyle ilişkilidir. Kamu idarelerinin etkin çalışması noktasından büyük önem arz eden açık veri politikaları aynı zamanda şeffaflığın ve hesap verebilirliğin artırılmasına, sunulan hizmetlerin kalitesinin iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkıda bulunur.

KAYNAKÇA

- 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018). Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi.
- Açık Veri Stratejisi. (2022). *Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Stratejisi*. Eyüpsultan Belediyesi.
- Açık Veri ve Teknoloji Derneği. (2023). *Yerel Yönetimler Açık Veri Endeksi 2023*.
- Açık Yeşil. (2021a). *Biz Kimiz*. <https://acikyesil.bursa.bel.tr/bkimiz>, Erişim Tarihi: 15.03.2024.
- Açık Yeşil. (2021b). *Bursa Açık Veri Platformu*. <https://acikyesil.bursa.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 18.03.2024.
- Açık Yeşil. (2021c). *Misyonumuz*. <https://acikyesil.bursa.bel.tr/misyonumuz>, Erişim Tarihi: 15.03.2024.
- Agenzia per l'Italia Digitale. (2024). *I Dati Aperti Della Pubblica Amministrazione*. <https://www.dati.gov.it/>, Erişim Tarihi: 21.03.2024.
- AI Now Institute. (2021). *Algorithmic Accountability For The Public Sector Report*, <https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2021/08/algorithmic-accountability-public-sector.pdf>, Erişim Tarihi: 25.02.2024.
- Akbay, M. (2020). Türkiye’de Merkezi Yönetim İle Yerel Yönetimler Arasında Görev Bölüşümü. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Akça, A. (2023). Türk Kamu Yönetimi’nde Dijitalleşme Politikaları, Yüksek Lisans Tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Çankırı.
- Akdamar, E. (2017). Akıllı Kent İdealine Ulaşmada Açık Verinin Rolü. *Social Sciences Research Journal*, 6(1), 45-52.
- Akıllı Şehir Ekosistemi. (2024a). *Akıllı Şehirler Ekosistem Platformu*. <https://akillisehirekosistem.csb.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.03.2024.
- Akıllı Şehir Ekosistemi. (2024b). *Hakkında*. <https://akillisehirekosistem.csb.gov.tr/page/aboutus>, Erişim Tarihi: 20.03.2024.
- Akıllı Şehir Gaziantep. (2024a). *Akıllı Kent*. <https://akillikent.gaziantep.bel.tr/tr>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.
- Akıllı Şehir Gaziantep. (2024b). *Hakkımızda*. <https://akillikent.gaziantep.bel.tr/tr/hakkimizda>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.

- Akıllı Şehirler Portalı. (2019). *Akıllı Şehirler Portalı*. <https://www.akillisehirler.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.03.2024.
- Akıllı Şehirler Portalı. (2024). *Kocaeli Açık Veri Portalı*. <https://www.akillisehirler.gov.tr/proje-envanteri/kocaeli-acik-veri-portalı/>, Erişim Tarihi: 15.03.2024.
- Akıncı, A. N. (2019). Büyük Veri Uygulamalarında Kişisel Veri Mahremiyeti. Uzmanlık Tezi. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. Ankara.
- Altıntop, S. (2014). *Temel Yönetim Fonksiyonları, Güvenlik Sektöründe Taktiksel Yöneticilik*. İstanbul: Nobel Yayınevi.
- Altun, T., Şahin, F., ve Öztaş, N. (2017). Kamu Politikalarının Belirlenmesi Ve Uygulanmasında Büyük Veri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, 2021-2044.
- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Şeffaf Ankara*. <https://www.ankara.bel.tr/projeler/detay/seffaf-ankara-25>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.
- Apaydın, N. (2023). Yeni İletişim Teknolojileri, Dijital Katılım Pratikleri Ve Yerel Yönetimler: Kağıthane Belediyesi Örneği. Doktora Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Aperta Türkiye Açık Arşivi. (2018). *Türkiye Açık Arşivi*. <https://aperta.ulakbim.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.03.2024.
- Atmaca, Y., Karaçay, F. (2020). Türkiye'deki Kamu Yönetimi Reformlarında Dijitalleşme Ve E-Yönetişim, *International Journal of Management and Administration*, 4(8), 260-280.
- Attard, J., Orlandi, F., Scerri, S., Auer, S. (2015). A Systematic Review of Open Government Data Initiatives, *Government Information Quarterly*, (32), s. 399-418.
- Ayre, L. B., Craner, J. (2017). Open Data: What It Is and Why You Should Care. *Public Library Quarterly*, 36(2), 173-184. DOI: 10.1080/01616846.2017.1313045/
- Baack, S. (2015). Datafication And Empowerment: How The Open Data Movement Re-Articulates Notions Of Democracy, Participation, And Journalism. *Sage Journals*, 2(2). <https://doi.org/10.1177/2053951715594634>
- Babaoğlu, C. (2021). *Yönetimin Geleceği: Veri Temelli Politika Yapımı*. İstanbul: SETA Yayınları.
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi. (2021). *Akıllı Şehir Balıkesir*. <https://www.balikesir.bel.tr/haber-detay?id=2789#:~:text=Belediye%20ve%20i%C5%9Ftirakleri%20taraf%C4>

%B1ndan%20%C3%BCretilen,akademisyenler%20taraf%C4%B1ndan%20y
ak%C4%B1ndan%20takip%20ediliyor., Erişim Tarihi: 14.03.2024.

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Platformu. (2020a). *Açık Veri Platformu*.
<https://acikveri.balikesir.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Platformu. (2020b). *Veriler*.
<https://acikveri.balikesir.bel.tr/Veriler?sayfa=1>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.

Barry, E., Bannister, F. (2014). Barriers to Open Data Release: A View From The Top. *Information Polity: The International Journal of Government & Democracy in the Information Age*, 19(1/2), 129–152.

Batal, S., Tuğlu, K. (2018). Endüstri 4.0 Ve Yeni Teknolojiler Karşısında Yerel Yönetimlerde Yaşanan Değişimler. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*. 6(14), 216-232.

Bensghir, T. K. (2017). *Türkiye’de Büyük Açık Veri: Politik, Stratejik Ve Yasal  er eve*. Sağiroğlu, ř., Koç, O. (Ed.), Büyük Veri Ve Açık Veri Analitiği: Yöntemler Ve Uygulamalar. (1. Baskı, 193-216). Grafiker Yayınevi.

Beyhan, O., Gül, F.,  lg , M. (2016). Kişisel Sağlık Kaydı Sistemi E-Nabız’ın Hasta G clendirmesi ve Bilgi Güvenliği Açısından Değerlendirilmesi. I. Uluslararası Sağlıkta Bilişim ve Bilgi Güvenliği Kongresi.

Beyoğlu Açık Veri Portalı. (2024a). *Açık Veri Portalı*.
<https://acikveri.beyoglu.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 15.03.2024.

Beyoğlu Açık Veri Portalı. (2024b). *Hakkında*.
<https://acikveri.beyoglu.bel.tr/page/fvg4r-ty6s2>, Erişim Tarihi: 15.03.2024.

Bozkurt, A. (2017). *Türkiye’de e-Devlet Uygulamaları*. Güney, Y., Okur, M. R. (Ed.), Bilgi Toplumu ve E-Devlet. (90-111). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Carsaniga, G., Lincklaen Arri ns, E. N., Dogger, J., van Assen, M., Cecconi, G. (2022). Open Data Maturity Report – 2022. European Commission.
https://data.europa.eu/sites/default/files/landscaping_insight_report_n8_2022.pdf

Chicago Data Portal. (2024). *Chicago Data Portal*. <https://data.cityofchicago.org/>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.

City of London Open Data. (2019). *City of London Open Data*.
<https://opendata.london.ca/>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.

City of Toronto Open Data. (2024). *City of Toronto's Open Data Portal*.
<https://open.toronto.ca/>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.

- City of Vancouver Open Data Portal. (2024). *City of Vancouver Open Data Portal*. <https://opendata.vancouver.ca/pages/home/>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Connor, P. (2023). *Open Data 101: The History And Principles Of Open Data*. <https://apolitical.co/solution-articles/en/open-data-101-the-history-and-principles-of-open-data-part-1>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2020). 50 Soruda CİMER. <https://www.cimer.gov.tr/50sorudacimer.pdf>, Erişim Tarihi: 06.03.2024
- Çalım, U. Ç. (2022). Açık Veri Nedir? Faydaları Nelerdir?. 101Akademi. <https://101akademi.com/2022/03/acik-veri-nedir-faydalari-nelerdir/>, Erişim Tarihi: 17.11.2023.
- Çalışır, G. (2015). Halkla İlişkiler Uygulaması Olarak Belediyelerde Sosyal Ağların Kullanımı. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 24 (4), 59-93.
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2019). *Ulusal Akıllı Şehir Açık Veri Platformu Rehberlik Kılavuzu*. Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü. <https://ulasav.csb.gov.tr/base/docs/acik-veri-klavuzu.pdf>.
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2024). 2024 - 2030 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı.
- Çiftçi, N. (2023). Yönetişim Ve Dijitalleşme. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Çoruh, M. (2010). Kent Kaynaklarının Etkin ve Verimli Kullanımında Kablosuz Belediye İnternet Ağlarının Etkileri. *Akademik Bilişim Konferans Bildirileri*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi. 503-508.
- D'Agostino, M., Samuel, N. O., Sarol, M. J., de Cosio, F. G., Marti, M., Luo, T., Brooks, I., Espinal, M. (2018). Open Data and Public Health. *Rev Panam Salud Publica*, 42(66), 1–8. Doi: 10.26633/RPSP.2018.66
- Damar, M., Kahraman, D. (2021). Açık Veri ve İş Zekâsı Teknolojisi: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Dava Verileri Üzerine Bir Değerlendirme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 5(2), 206-228. DOI: 10.31200/makuubd.899741
- Das Datenportal für Deutschland. (2024a). *Das Datenportal für Deutschland*. <https://www.govdata.de/>, Erişim Tarihi: 02.03.2024.
- Das Datenportal für Deutschland. (2024b). *Open Government*. <https://www.govdata.de/web/guest/open-government>, Erişim Tarihi: 02.03.2024.
- Data Grand Lyon. (2024). *Les Données Ouvertes du Grand Lyon*. <https://data.grandlyon.com/portail/fr/accueil>, Erişim Tarihi: 25.02.2024.

- Data NSW. (2024). *Find Open Data*. <https://data.nsw.gov.au/>, Erişim Tarihi: 05.03.2024.
- Data Portals. (2024). *A Comprehensive List of Open Data Portals from Around the World*. <https://dataportals.org/>, Erişim Tarihi: 25.02.2024.
- Deloitte Analytics (2012), *Open Data: Driving Growth, Ingenuity and Innovation*. <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/uk/Documents/deloitte-analytics/open-data-driving-growth-ingenuity-and-innovation.pdf>, Erişim Tarihi: 18.11.2023.
- Demir, F. (2012). Kamu Kurumları İç Ağ İletişim Portalı Tasarımı: Türk Polis Teşkilatı Örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, 14(2), 75-94.
- Demirel, D. (2014). Modernizmden Postmodernizme Kamu Yönetimi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 169-178.
- Demirhan, Y. (2011). Türk Kamu Yönetiminde E-Devlet Politikası ve Yönetimi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Demirhan, Y., Türkoğlu, İ. (2014). Türkiye’de E-devlet Uygulamalarının Bazı Yönetim Süreçlerine Etkisinin Örnek Projeler Bağlamında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(22), 235-256.
- Doğan, M. (2013). Yerel Yönetimlerde Açıklık Politikaları. *Öneri Dergisi*, 10(40), 173-183. <https://doi.org/10.14783/od.v10i40.1012000367>
- Dutch Government's National Data Portal. (2024a). *Data Register Of The Dutch Government*. <https://data.overheid.nl/>, Erişim Tarihi: 02.03.2024.
- Dutch Government's National Data Portal. (2024b). *Open Data Policy*. <https://data.overheid.nl/en/ondersteuning/open-data/beleid>, Erişim Tarihi: 02.03.2024.
- e-Devlet. (2024). e-Devlet Kapısı İstatistikleri. <https://www.turkiye.gov.tr/edevlet-istatistikleri>, Erişim Tarihi: 05.03.2024.
- e-Gov Data Portal. (2024). *Dataset*. <https://data.e-gov.go.jp/info/en/top>, Erişim Tarihi: 21.03.2024.
- Erin, R. (2021). Dijital Devlet Ve Türk Kamu Yönetiminin Dijitalleşme Pratikleri, Yüksek Lisans Tezi, Şırnak Üniversitesi, Şırnak.
- Erkut, B. (2020). From Digital Government To Digital Governance: Are We There Yet?. *Sustainability*, 12(3), 1-13. <https://doi.org/10.3390/su12030860>
- Eroğlu, Ş. (2018). Açık Devlet Ve Açık Devlet Uygulamaları: Türkiye’de Kamu Kurumlarına Yönelik Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakóltesi Dergisi*, 58(1), 462-495. DOI: 10.33171/dtcjournal.2018.58.1.23

- Eroğlu, Ş. (2019a). Açık Devlet ve Açık Devlet Verisi. *Bilgi Yönetimi Dergisi*, 2(2), 185-187.
- Eroğlu, Ş. (2019b). Açık Devlet Verisinin Sosyo-Ekonomik Değeri ve Kullanım Engelleri: Uluslararası Göstergelerde Türkiye. Yalçınkaya, B., Ünal, M. A., Yılmaz, B., Özdemirci, F. (Ed.), *Bilgi Yönetimi Ve Bilgi Güvenliği eBelge-eArşiv- eDevlet- Bulut Bilişim-Büyük Veri- Yapay Zekâ*. (1. Baskı, 431-450). Ankara Üniversitesi BİL-BEM Yayınevi.
- Ersal, M. (2019). Konumsal Verilerin Açık Veri Olarak Sunulmasının Getirilerinin Belirlenmesi: ÇED Projeleri Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Eryılmaz, B. (2017), *Kamu Yönetimi, Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar, Politikalar*. Ankara: Okutman Yayıncılık.
- European Commission. (2019). *Digital Government Factsheet Turkey*. https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inline-files/Digital_Government_Factsheets_Turkey_2019.pdf, Erişim tarihi: 06.03.2024.
- European Commission. (2024). *Shaping Europe's Digital Future - Open Data*. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/open-data>, Erişim Tarihi: 21.03.2024.
- European Data. (2019). *Empowering People With Open Data*. <https://data.europa.eu/en/publications/datastories/empowering-people-open-data>, Erişim tarihi: 13.03.2024.
- European Union. (2024a). *European Data*. <https://data.europa.eu/en>, Erişim Tarihi: 22.03.2024.
- European Union. (2024b). *Open Data in Europe 2023*. <https://data.europa.eu/en/publications/open-data-maturity/2023>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- European Union. (2024c). *Who We Are*. <https://dataeuropa.gitlab.io/data-provider-manual/>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Evirgen, H., Yorulmaz, H. (2019). Merkezi Hekim Randevu Sistemi (MHRS): Bir Kamu Hastanesi Örneği. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*. 7(16), 432-443.
- Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı. (2022a). *Açık Veri Portalı*. <https://acikveri.eyupsultan.bel.tr/>, Erişim tarihi: 15.03.2024.
- Eyüpsultan Belediyesi Açık Veri Portalı. (2022b). *Hakkında*. <https://acikveri.eyupsultan.bel.tr/home/hakkinda>, Erişim tarihi: 15.03.2024.

- Fidan, G., Ünen, H. C. (2022). *Afet ve Acil Durumlar İçin Topluluk Odaklı Açık Veri*. İstanbul. TESEV Yayınları.
- Fiorenza, P. (2014). *A Brief History of Open Data and GIS*. <https://www.govloop.com/a-brief-history-of-open-data-and-gis/>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Galster, A. (2018), Transparency and Open Government, Congress of Local and Regional Authorities Report.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Açık Veri*. <https://akillikent.gaziantep.bel.tr/tr/project/detail/acik-veri>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı. (2024). *Açık Veri Portalı*. <https://opendata.gaziantep.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.
- Geiger, C. P., Lucke, J. V. (2012). Open Government and (Linked Open Government Data): Free Accessible Data Of The Public Sector In The Context Of Open Governmnt, *JeDEM*, 4(2), 265-278.
- Gil-Garcia, J. R., Pardo, T. A., Nam, T. (2015). What Makes A City Smart? Identifying Core Components And Proposing An Integrative And Comprehensive Conceptualization. *Information Polity*, 20, 61-87.
- Government of Canada. (2023). *Open Government*. <https://open.canada.ca/en>, Erişim Tarihi: 21.03.2024.
- Göçoğlu, V. (2020). Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Dijital Dönüşüm Nesnelerin İnterneti Üzerine Bir İnceleme, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(1), 615-628.
- Grow London. (2024). *Grow London*. <https://www.grow.london/>, Erişim Tarihi: 25.03.2024
- Gül, H. (2018). Dijitalleşmenin Kamu Yönetimi ve Politikaları İle Bu Alanlardaki Araştırmalara Etkileri. *Yasama Dergisi*, 12(36), 5-26.
- Güler, T. (2016). 2000’li Yıllar Türkiye’inde Siyaset-Bürokrasi İlişkilerinin Kamu Yönetimi Reformları Üzerinden Okunması, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(36), 347-382.
- Günbayi, İ., Turan, F. (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sisteminin Bir Alt Sistemi Olarak E-Okul Uygulamasına İlişkin İlköğretim Okullarındaki Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri: Bir Durum Çalışması. *İlköğretim Online*, 12(1), 1-22.
- Gündoğan, Y. S. (2022). Türk Kamu Yönetiminde Açık Veri Uygulamaları Ve Yerel Yönetimlerin Açık Veri Portallarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.

- Güneydaş, M., Güney, C. (2019). Mekansal Veri Altyapılarında Paradigma Değişimi: Açık Veri Ekosisteminde Mekansal Bağlantılı Veri Altyapıları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 369-389. DOI: 10.35414/akufemubid.596364
- Gürleyen, S. B. (2016). Coğrafi Bilgi Erişim ve Türkiye’deki Açık Coğrafi Veri Hazırlıkları Üzerine Bir Değerlendirme. *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 70-89.
- Gürdal, G. (2014). Açık Veri - Açık Erişim: Dünya ve Türkiye. *Bilişim Dergisi*, 42(169), 104-109.
- Harrison, T. M., Pardo, A. P., Cook, M. (2012). Creating Open Government Ecosystems: A Research And Development Agenda. *Future Internet*, 4(4), 900-928. <https://doi.org/10.3390/fi4040900>
- Henden, H. B., Henden, R. (2005). Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim ve e-Belediyecilik. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 48-66.
- Hossain, M. A., Chan, C. (2015). Open Data Adoption In Australian Government Agencies: An Exploratory Study. *Australasian Conference on Information Systems*, Adelaide.
- Howlett, M. (2009). Policy Analytical Capacity And Evidence-Based Policy-Making: Lessons from Canada. *Canadian Public Administration*, 52(2), 153-175.
- Höchtel, J., Parycek, P., Schöllhammer, R. (2016). Big Data In The Policy Cycle: Policy Decision Making In The Digital Era. *Journal of Organizational Computing and Electronic Commerce*, 26(1), 147-169.
- Intel (2012). *Big Data Analytics: Intel’s IT Manager Survey On How Organizations Are Using Big Data*. Intel IT Center.
- İbrahimoglu, Z. (2020). Digital Citizenship and Education in Turkey: Experiences, the Present and the Future. *The Palgrave Handbook of Citizenship and Education*, 465-482.
- İçişleri Bakanlığı. (2021). *İçişleri Bakanlığı e-Belediye Bilgi Sistemi*. <https://www.belediye.gov.tr/hakkimizda>, Erişim Tarihi: 29.03.2024.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2020). *2020 Faaliyet Raporu*. https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2020_e0aa3d6283.pdf, Erişim Tarihi: 16.03.2024.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı. (2020). *İBB Açık Veri Portalı*. <https://data.ibb.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 17.03.2024.
- İstanbul İstatistik Ofisi. (2019). *İstanbul Planlama Ajansı - İstanbul İstatistik Ofisi*. <https://istatistik.istanbul/index.html>, Erişim Tarihi: 17.03.2024.

- İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2020). Açık Veri Stratejisi. International Finance Corporation World Bank Group.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2021). *E-İşlem Merkezi*. <https://eislem.izmir.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 16.03.2024.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı. (2024). *Açık Veri Portalı*. <https://acikveri.bizizmir.com/>, Erişim Tarihi: 15.03.2024.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi Bizİzmir. (2021a). *Bizİzmir*. <https://www.bizizmir.com/>, Erişim Tarihi: 15.03.2024.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi Bizİzmir. (2021b). *Hizmetler*. <https://www.bizizmir.com/tr/Hizmetlerim/index>, Erişim Tarihi: 16.03.2024.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi Bizİzmir. (2021c). *Şeffaf İzmir*. <https://www.bizizmir.com/tr/SeffafIzmir>, Erişim Tarihi: 16.03.2024.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi Biz Varız Yanındayız. (2024). *Biz Varız, Yanındayız*. <https://bizvariz.izmir.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 16.03.2024.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi Kariyerimİz. (2023). *Kariyerimİz*. <https://kariyerimiz.com.tr/>, Erişim Tarihi: 16.03.2024.
- Janssen, M., Charalabidis, Y., Zuiderwijk, A. (2012). Benefits, Adoption Barriers and Myths of Open Data and Open Government. *Information Systems Management (ISM)*, 29(4), 258.268.
- Jetzek, T., Avital, M., Bjorn-Andersen, N. (2013). Generating Value from Open Government Data. Thirty Fourth International Conference on Information Systems. Milan.
- Kadıköy Belediyesi Açık Veri Portalı. (2024). *Açık Veri Portalı*. <https://acikveri.kadikoy.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.
- Kahraman, N. (2021). Açık Veri Uygulamasının Belediyeler Üzerindeki Etkisi: Londra Ve İstanbul Büyükşehir Belediyeleri Örneği, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kara, G., Cömert, Ç. (2019). Uluslararası Düzeyde Açık Veri Girişimlerinin İncelenmesi. TMMOB 6. Coğrafi Bilgi Sistemleri Kongresi.
- Karaca, Y., Özsalmanlı, A. Y. (2022). Kamu Yönetiminde Açık Veri Yönetimi ve Şeffaflık: ABD ve İngiltere Uygulamaları. *Aksaray Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 121-140. Doi:10.52791/aksarayiibd.1049900
- Karaca, Y., Öztürk, N. K. (2019). Yeni Nesil Belediyecilik: Dijital Belediyecilik Uygulamaları. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(3), 528-537.

- Karaçay, F. (2020). Dijital Çağ Ve Yönetişim Türk Kamu Yönetimi Sistemine Katkıları Bağlamında Bir Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Karakaya, O., Gaytancıoğlu, K. (2017). 6360 Sayılı Kanunla Kurulan Büyükşehirlerde Dijitalleşme Çabaları: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, 1491-1504.
- Karasoy, H. A., Babaoğlu, P. (2020). Türkiye’de Elektronik Devletten Dijital Devlete Doğru. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(23), 115-134. <https://doi.org/10.38155/ksbd.825899>
- Karkın, N., Çalhan, H. S. (2011). Vilayet ve İl Özel İdaresi Web Sitelerinde E-Katılım Olgusu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 55-80.
- Kaya, A., Mursül, D. (2017). Dijital Türkiye Projesi Kapsamında Kamu Hizmetlerinin Dönüşümü. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (4), 209-219.
- Kaya, Ş., Okul, T., Şimşek, G. (2020). Açık Veri İdeolojisi ile Turizm X.0 Stratejilerinin Değerlendirilmesi. *Journal of New Tourism Trends*, 1(1), 1-13.
- Kaypak, Ş., Yılmaz, V., Bimay, M. (2017). Dijital Çağda Yerel Yönetimler, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, 1798-1813.
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı. (2024). *Açık Veri Platformu*. <https://acikveri.kayseri.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.
- Kazaz, P. (2020). Türkiye Açık Veri Girişimi İçin Konumsal Veri Perspektifinden Öneriler Geliştirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Kemeç, A., Gül, H. (2018). Büyükşehir Belediyelerinin Hizmet Sunumunda Dijitalleşme Uygulamaları Ve Nesnelerin İnternetinden Yararlanma, Uluslararası Yeşil Başkentler Kongresi.
- Kırışık, F., Sezer, Ö. (2015). Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kamu Politikası Oluşturma Sürecindeki Rolü, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 199-216.
- Kocaeli Açık Veri Portalı. (2024). *Kocaeli Açık Veri Portalı*. <https://veri.kocaeli.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.
- Kocaman, S. (2012). Akıllı Kent Haritaları: Dinar Mezarlık Bilgi Sistemi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.

- Konya Açık Veri Portalı. (2024). *Konya Açık Veri Portalı*. <https://acikveri.konya.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.
- Konya Büyükşehir Belediyesi. (2021). *Konya Açık Veri Portalı Hizmete Girdi*. <https://www.konya.bel.tr/haber/konya-acik-veri-portali-hizmete-girdi>, Erişim Tarihi: 15.03.2024.
- Konya Büyükşehir Belediyesi. (2023). 2023-2025 Açık Veri Stratejisi: Konya Açık Veri Portalı. Konya Büyükşehir Belediyesi.
- Köseoğlu, Ö., Demirci, Y. (2017). Türkiye’de Büyük Veri Ve Veri Madenciliğine İlişkin Politika Ve Stratejiler: Ulusal Politika Belgelerinin İçerik Analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, 2223-2239.
- Kuzev, P., Helse, C., Knobloch, T., Klessmann, J., ve Ksoll, W. (2016). Open Data, Die wichtigsten Fakten zu offenen Daten. Kondrad Adenauer Stiftung. https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=58511e42-8639-2c18-c76b-a1103b4df3c6&groupId=252038
- Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformu. (2024a). *Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformu*. <https://acikveri.kucukcekmece.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 15.03.2024.
- Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformu. (2024b). *Küçükçekmece Belediyesi Açık Veri Platformu - Hakkında*. <https://acikveri.kucukcekmece.bel.tr/about>, Erişim Tarihi: 15.03.2024.
- Lee, G., Kwak, Y. H. (2011). An Open Government Implementation Model: Moving to Increased Public Engagement. *IBM Center for The Business of Government*.
- London and Partners. (2011). *London & Partners*. <https://www.londonandpartners.com/>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- London Datastore. (2024). *Datasets*. <https://data.london.gov.uk/dataset/>, Erişim Tarihi: 25.02.2024.
- Los Angeles Open Data. (2024). *Los Angeles Open Data*. <https://data.lacity.org/>, Erişim Tarihi: 25.02.2024.
- Maciejewski, M. (2017). To Do More, Better, Faster And More Cheaply: Using Big Data in Public Administration. *International Review of Administrative Sciences*, 83(1), 120-135.
- Madakam, S., Ramaswamy, R., Date, H. (2017). Quality of Life @ Palava Smart City: A Case Study. *Global Business Review*. 20(3). 708-742.
- Marmara Belediyeler Birliği. (2020). *Marmara Belediyeler Birliği Açık Veri Portalı*. <https://data.marmara.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.03.2024

- McAfee, A., Brynjolfsson, E. (2012). Big Data: The Management Revolution. *Harvard Business Review*, 1-9.
- McLavery, P. (2011). Participation. *The SAGE Handbook of Governance*, 402-418.
- McNamara, D. E. (2009). From Fayols Mechanistic To Today's Organic Functions Of Management, *American Journal of Business Education*, 2(1), 63-78.
- Miami-Dade County Open Data Hub. (2022). *Data, Maps and Apps*. <https://gis-mdc.opendata.arcgis.com/>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Ministry of Digital Affairs. (2024). *Datasets*. <https://data.gov.tw/en/datasets/all>, Erişim Tarihi: 02.03.2024.
- Ministry of Housing, Communities and Local Government. (2019). UK National Action Plan for Open Government 2019-2021.
- Nohutçu, A. (2018). *Kanunname İdare Hukuku*. 11. Baskı. Ankara: Savaş Yayınları.
- Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü. (2020). *Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS)*. <https://www.nvi.gov.tr/mernis>, Erişim Tarihi: 29.03.2024.
- Obama, B. (2009). *Memorandum For The Heads Of Executive Departments And Agencies*. https://obamawhitehouse.archives.gov/realitycheck/the_press_office/Transparency_and_Open_Government, Erişim Tarihi: 28.02.2024.
- Olson, K. (2021). What Are Data?. *Sage Journals Qualitative Health Research*, 31(9), 1567-1569. <https://doi.org/10.1177/10497323211015960>
- Open Data Barometer. (2015). *Country Detail of Turkey*. https://opendatabarometer.org/4thedition/detail-country/?_year=2015&indicator=ODB&detail=TUR, Erişim Tarihi: 17.11.2023.
- Open Data Barometer. (2016). *The Open Data Barometer*. http://opendatabarometer.org/?_year=2016&indicator=ODB, Erişim Tarihi: 17.11.2023.
- Open Data Days Vienna. (2024). *Datenaufttritt*. <https://www.data.gv.at/en/auftritte/>, Erişim Tarihi: 02.03.2024.
- Open Data DK. (2024). *Open Data*. <https://www.opendata.dk/>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.
- Open Data Handbook. (2023a). *What is Open Data?*. <https://opendatahandbook.org/guide/en/what-is-open-data/>, Erişim Tarihi: 12.11.2023.

- Open Data Handbook. (2023b). *Why Open Data?*. <http://opendatahandbook.org/guide/en/why-open-data/>, Erişim Tarihi: 13.11.2023.
- Open Data Strasbourg. (2019). *Open Data Strasbourg*. <https://data.strasbourg.eu/pages/accueil/>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Open Definition. (2024). *Defining Open in Open Data, Open Content and Open Knowledge*. <https://opendefinition.org/od/2.1/en/>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Open Government Data. (2023). *The Annotated 8 Principles of Open Government Data*. <https://opengovdata.org/>, Erişim Tarihi: 13.11.2023.
- Open Knowledge Foundation. (2012). *Open Data Handbook Documentation*. <https://opendatahandbook.kinabalucoders.org/pdf/OpenDataHandbook.pdf>, Erişim Tarihi: 21.03.2024.
- Open Knowledge International. (2023). *What Is Open?*. <https://okfn.org/opendata/>. Erişim Tarihi: 16.11.2023.
- Ordu Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Platformu. (2024). *Ordu Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Platformu*. <https://acikveri.ordu.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.
- Özbek, T. N. N., Yalçiner Ercoşkun, Ö. (2023). Planlamada Açık Veri Portalları ve Etkileşimli Haritalar: İzmir (Türkiye) - Sidney (Avustralya) Örneği. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 16(3), 207-230. DOI: 10.17671/gazibtd.1246353
- Özkan, Ö. (2019). *Açık Veri: Hukuk, Düzenlemeler Ve Kamu İlişkileri Çalışma Grubu Raporu*. İstanbul: Blockchain Türkiye Platformu.
- Öztürk, H. (2023). Türkiye’de Yönetimde Dijitalleşme: E-Devlet. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Paris Data. (2024). *Paris Data*. <https://opendata.paris.fr/pages/home/>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Parlak, B., Bincan, S. (2019). Kamu Yönetimi Disiplininin Değişim Sürecinde Dwight Waldo’nun Rolü, *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(3), 488-497.
- Plateforme Ouverte de Données Publiques Françaises. (2024). *Datasets*. <https://www.data.gouv.fr/en/datasets/>, Erişim Tarihi: 13.03.2024.
- Reale, G. (2014). Opportunities And Differences Of Open Government Data Policies In Europe, *Athens Journal of Social Sciences*, 1(3), 195-205.
- Resmi İstatistik Portalı. (2024). *Resmi İstatistik Portalı*. <https://www.resmiistatistik.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.03.2024.

- Ritter, W. (2014). Open Data in Asia: An Overview of Open Data Policies and Practices in 13 Countries. *Knowledge Dialogues*.
- Rose, J., Grönlund, A., Andersen, K. M. (2007). Understanding eParticipation Contemporary PhD eParticipation Research in Europe. *Örebro: University Library*, 1-16.
- Rosnay, M. D., Janssen, K. (2014). Legal and Institutional Challenges For Opening Data Across Public Sectors: Towards Common Policy Solutions. *Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research*, 9(3), 1-14.
- Sakarya Büyükşehir Belediyesi Açık Veri Portalı. (2023). *Açık Veri Portalı*. <https://acikveri.sakarya.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.
- Sayımer, İ., Dondurucu, Z. B., Küçüksaraç. B. (2019). Dijitalleşen Kentlerde Yönetişim: Marmara Bölgesi Büyükşehir Belediyeleri'nin Karşılaştırmalı E-Belediyecilik Uygulamaları, *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), 420-443. DOI:10.21733/ibad.624340
- Schnieders, R. (2018). Die neue Open-(Government)-Data-Gesetzgebung in Frankreich und in Deutschland. *Die öffentliche Verwaltung*, 175 – 185.
- Selvi, Ö., Ulucan, M., Coşgun, A. (2019). Halkla İlişkiler ve Bir E-Devlet Uygulaması Olarak CİMER. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (75), 13-37.
- Shih, P. Y., Wu, T. W., Cheng, C. P. (2021). Exploring the Maturity of Open Governments in Various Countries: An Approach of Machine Learning. *Journal of Business and Management Sciences*, 9(4), 181-191. DOI: 10.12691/jbms-9-4-4
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). On Birinci Kalkınma Planı 2019-2023.
- Sunlight Foundation. (2010). *Ten Principles For Opening Up Government Information*. <http://sunlightfoundation.com/policy/documents/ten-open-data-principles/>, Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Şahin, A. (2007). Türkiye'de e-Belediye Uygulamaları ve Konya Örneği. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (29), 161-189.
- Şahnagil, S. (2017). Kamu Politikası Oluşturma Sürecinde Bilgi ve İletişim Teknolojileri: E-Devlet Uygulamaları. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 77-89.
- Şeffaf Ankara Açık Veri Platformu. (2024). *Açık Veri Platformu*. <https://seffaf.ankara.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 14.03.2024.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı. (2023). *Mevzuat Bilgi Sistemi*. <https://www.mevzuat.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.11.2023.

- T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi. (2023a). *AçıkVeri Projesi*. <https://cbddo.gov.tr/projeler/acik-veri/>, Erişim Tarihi: 20.11.2023.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi. (2023b). *Projeler*. <https://cbddo.gov.tr/projeler/>, Erişim Tarihi: 20.11.2023.
- Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü. (2024). Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS). <https://www.tkgm.gov.tr/projeler/tapu-ve-kadastro-bilgi-sistemi-takbis>, Erişim Tarihi: 06.03.2024.
- Taş, İ. E., Uçacak, K., Çiçek, Y. (2017). Türk Kamu Yönetiminde Yaşanan Dijital Dönüşümün Bürokratik İşlemlerin Azaltılması Üzerindeki Etkileri, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, 2303-2319.
- Tauberer, J. (2014). *Open Government Data*. 2nd ed. USA.
- Terzi, R., Sağiroğlu, Ş., Demirezen, M. U. (2017). *Büyük Veri ve Açık Veri: Temel Kavramlar*. Sağiroğlu, Ş., Koç, O. (Ed.), *Büyük Veri Ve Açık Veri Analitiği: Yöntemler Ve Uygulamalar*. (1. Baskı, 13-29). Grafiker Yayınevi.
- The Open Government Partnership. (2019). Fourth Open Government National Action Plan For The United States Of America 2019-2021.
- The Pew Charity Trust, MacArthur Foundation. (2014). Evidence-Based Policymaking: A Guide for Effective Government.
- The U.S. General Services Administration. (2009). *The Home of the U.S. Government's Open Data*. <https://data.gov/>, Erişim Tarihi: 21.03.2024
- The World Bank. (2022). *Data Catalog*. <https://datacatalog.worldbank.org/home>, Erişim Tarihi: 22.03.2024.
- The World Bank. (2024). *World Bank Open Data*. <https://data.worldbank.org/>, Erişim Tarihi: 26.03.2024.
- Thorsby, J., Stowers, G. N. L., Wolslegel, K., Tumbuan, E. (2017). Understanding The Content And Features Of Open Data Portals in American Cities. *Government Information Quarterly*, 34(1), 53-61. doi.org/10.1016/j.giq.2016.07.001
- Topcu, A. E., Işık, A. (2019). Açık Devlet Verisi Süreçlerine Dair Bir Model Önerisi. *Avrupa Bilim Ve Teknoloji Dergisi*, (17), 833-843. DOI: 10.31590/ejosat.614933
- Treasury Board of Canada Secretariat. (2012). Canada's Action Plan on Open Government 2012-2014.
- Treasury Board of Canada Secretariat. (2022). Canada's National Action Plan On Open Government 2022-2024.

- Tuzla Belediyesi Açık Veri Portalı. (2024a). *Tuzla Belediyesi Açık Veri Portalı*. <https://veri.tuzla.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 15.03.2024.
- Tuzla Belediyesi Açık Veri Portalı. (2024b). *Tuzla Belediyesi Açık Veri Portalı-Hakkımızda*. <https://veri.tuzla.bel.tr/pages/about-us>, Erişim Tarihi: 15.03.2024.
- Tuzla Belediyesi Açık Veri Stratejisi. (2022). Tuzla Belediyesi Açık Veri Stratejisi. İstanbul.
- Tübitak Bilgem YTE. (2017). Türkiye’de e-Devlet: Genel Görünüm Raporu. Yazılım Teknolojileri Araştırma Enstitüsü Dijital Dönüşüm Araştırmaları Serisi.
- Türkiye İstatistik Kanunu. (2005). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5429&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). *İstatistik Veri Portalı*. <https://data.tuik.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.03.2024.
- Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi. (2024a). *Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu*. <https://tucbs.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.03.2024.
- Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi. (2024b). *Ulusal Coğrafi Açık Veri Platformu*. <https://tucbskontrol.csb.gov.tr/TUCBSAcikVeri>, Erişim Tarihi: 20.03.2024.
- Ubaldi, B. (2013). Open Government Data: Towards Empirical Analysis of Open Government Data Initiatives. OECD Working Papers on Public Governance No.22.
- ULASAV. (2023). *Ulusal Akıllı Şehir Açık Veri Platformu*. <https://ulasav.csb.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.03.2024.
- Ulaştırma, Denizcilik Ve Haberleşme Bakanlığı. (2016). 2016-2019 Ulusal E-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı.
- Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi. (2021). *ULAKBİM Tarihçesi*. <https://ulakbim.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/ulakbim-tarihce>, Erişim Tarihi: 29.03.2024.
- Uysal, Y. (2020). Klasik Kamu Yönetiminden Yeni Kamu İşletmeciliği Ve Post-YKİ’ye Kamu Hizmetlerinin Değişimi Ve Dönüşümü Üzerine Bir Değerlendirme, *International Journal of Management and Administration*, 4(7), 112-135.
- Uysal, Y., Kurban, S., Çığman, M. Z. (2023). Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi ve e-Yönetişim, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 78, 211-231. DOI: 10.51290/dpusbe.1337001

- Ünlü, U. (2016). Sosyal Belediyecilik Anlayışının e-Belediyecilik Uygulamalarına Entegre Edilmesi, *Sayıştay Dergisi*, 102, 63-89.
- Vickery, G. (2011). Review of Recent Studies on PSI Reuse and Related Market Developments. European Commission.
- Wirtz, B. W., Birkmeyer, S. (2015). Open Government: Origin, Development and Conceptual Perspectives. *International Journal of Public Administration*, 38(5), 381–396. doi:10.1080/01900692.2014.942735
- Wirtz, B. W., Daiser, P., Binkowska, B. (2018). E-participation: A Strategic Framework. *International Journal of Public Administration*, 41(1), 1-12.
- Yang, T. M., Lo, J., Shiang, J. (2015). To Open or not to Open? Determinants of Open Government Data. *Journal of Information Science*, 41(5), 596–612. DOI:10.1177/0165551515586715
- Yardım, D., Yalçın Ercoşkun, Ö. (2023). Kent Portallarının Karşılaştırılması: Ankara Ve Viyana Kentleri, *Bölgesel Kalkınma Dergisi*, 1(2), 155-170.
- Yardımcı, G., Altıntaş, A. (2020). Türkiye'nin Dijitalleşme Politikaları: Fırsatlar, Tutarlılıklar ve Çözüm Önerileri. *İktisat ve Toplum Dergisi*, 14, 5-12.
- Yazıcı, B. (2019). *Açık Veri Nedir?*. <https://www.burcinyazici.com/acik-veri-nedir-4194.html>, Erişim Tarihi: 13.11.2023.
- Yıldırım, A. (2021). Yerel Yönetimlerde Dijital Dönüşüm Uygulamaları. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (54), 61-82.
- Yıldırım, B. F., Özdemirci F., Soydan, G. (2021). Sağlık Turizmi Hastaları İçin E-Nabız Uygulamalarının Geliştirilmesi: Bir Model Önerisi. *Bilgi Yönetimi Dergisi*, 4(1), 25-55. DOI: 10.33721/by.934150
- Yıldız, M., Babaoğlu, C. (2020). *Teknoloji ve Kamu Politikaları*. 1. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yıldız, M., Güler Parlak, Z. (2008). *İnternet'teki Köyler*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Yörük, T., Günbayi, İ. (2020). Milli Eğitim Bakanlığınca Sunulan Elektronik Hizmetlerin Karar Destek Sistemi Olarak Kullanılması: Temellendirilmiş Kuram Çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 29, 149-178. doi: 10.14689/enad.29.6
- Yüksek Seçim Kurulu. (2021). *Yüksek Seçim Kurulu Açık Veri Portalı*. <https://data.ysk.gov.tr/anasayfa>, Erişim Tarihi: 20.03.2024.
- Zihnideren, A. (2021). Açık Veri Ekolojisi: "Veri Devrimi"ni Gazetecilik Perspektifinden Okumak. *TRT Akademi*, 6(11), 52-70. DOI: 10.37679/trta.819385

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Nural Cengiz YAMAKOĞLU

Eğitim Durumu

Lisans : Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Kamu Yönetimi Bölümü (2013-2018)

Yüksek Lisans : Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (2020-...)

İş Deneyimi

1. İşleri Uzman Yardımcısı (2020-2023) / İşleri Bakanlığı
2. Kaymakam Adayı (2023-...) / İşleri Bakanlığı